

دَعْيَةِ كُلِّيَّت

Ketabton.com

كتابتون

دمعنی کلیات

د پنجھرے چغار، پلوشہ او پانوس
ویونکے

خان عبدالغئی خان

خپروونکے

دقومونوا و قبایل روزارت

د شرائط رہاست

۱۳۶۴ مئی ۱۹۸۵ء

الف

سریزہ

عبدالغنى خان دپنیشن د استرا جتھے عی، سیاسی شخصیت خان عبد الغفار خا
مشرزوی دی غنی هندستان نہیں رچی دھنکو د لازادی پہنچو زنگ کی دھا مشروی
خنجر د پاکستان تراپیل کیا و پوری مخاطب جزر اخیستی اولی شکر د صد ستمائی
لوفد امیر بالیستی مبارزی د میدان بوسا پارکی مبارز پاتی شری دی اول پہنچه
لاڑکی پی سختی او حیلو زنگ کالی دی . د دی سرہ سرہ د مستعمر هند تر
محمد دودوک لامدی انتخاب شری مرکزی قانون جوہر و دنکی اسامبلہ کئی مذ
لازادی غوبنبوکی گونڈا نگرس اخوا دپنیشن د صوبے بیوڑی منصب کا نینڈ
پاتی شوی و .

دھنداں دیش پیغمبر دپنیشن برجیکی و غنیانے پہنچو اولی تھر گزوی
سیاست نہیں کے بی باور کری، دیسا د چیغوار د مارو لہ کتا رنه راجہ شوار د شعر تیرہ تو روی
دنایا شو و حقیقت نہ اونا دیونکو در کوہ نو دیاں اور صورا کو تو لپارو لہ تیکی را د ایستہ . هر خبری پی
زرو اول احالم در تہ دیل، هفہ دی لکل اول پہنچو گہری هفہ لوی عقل جو "شعر" نومیزی
صیقل کر اور رعا یمنو اوقیو د لہ نگاہ د شرم نہیں آزادی و رکھو . بکی
بلیہ دی چی غنی د نلسون فنگر پہ لحاظ تھیل کر د ادبیہ دی چیزیں یونقش مجھے دیو
او خوار چیز هنر مند پہنچو گہری جیزرو، دی نہ موبن د دران یو دیرلو شی عزی چی انسان

ب

په سبکلا او لویی اود هنده که مزدیو تریل هر پستون شاعر نبہ پوهیدا دی. دودانان نکل
غښتني ناگه ره پستو د هنده خپه مذبحي فلسفې، سیاسي او غرافی آندې بنوک خیرې لاد
آز مولای دی. غنی دی پاچې شعر به پاله زاتی او درسی پاچې نسان د دوکې لد
پرخان باند کے د بادرس کواوې پومه کوئ شکلنه کوي پرتو او قراردادی تقد ساتو بازې
پښه زدی او خلکوته دریا کاره شیفانواه طعن فروشہ اخزندانو کاذبانه لافی او مهربان
در پاغ بر بندیدی.

ای د لپویانو نیکه لموخ بنله متنه ده
حسن جون لکه بندی دی که حسن پېښه

په پاکستان کی د پېښو زب د روانی بزرگه او د پېښو د کم سوادیه آبله
و عبد الغنی خان غنی شعر دنیا دال دده د شعر پیاوړک سوزنکه او د هنده مرنگینو
عطر و دوز مولاه احساس خوی محسدم که پیدی کے زو باور لرم خپه پیتا، افغان
گوړیوال به په لند پستقبل کی غنی خپلو نه فدا کید و نکوشونو په محراب کی ورنې
او و به په لمانځی.

د غنی اشند کے زبه بر بندیده دی دیور د مانیک، ریالیسته
په توګه د سکا! او د مینی سایوئی دی. لیکن په هر چه هنڑا د ختن کی
انسان دا خسکی خوخته او د میيار خاوند نه هیدوی. - هنډه اچلپو تزو بادیو
او خط و سر دده د شعر په محراب کې ناسته دی او د چلپو بندی ټهوا او بادیو په
مندارتونکی د غنی شعرته د لذتے او عذاب په زانګوک د ژرونی د درام
لپه الها مورکوی.

سلیمان لایق

یادو نه او منه

د ف مو نوا ق ب ای م دوز رار ت او ه دل انگه د شر ا تو ا ف رنگی ا مر د ر ب ا ل خوار ب د ز سو پ خو کل رز ک
 خینی که بونه او رسال د م د او مح ب عس او نور گ صور ف رنگی، او بیت ما ریخ ب اندیش بونه د ه رن ج ب پ
 آقیت ب او گ استر له ب ای ریچ چ ب پ او خپار و شوی د بیچی د غوک، بونه ه مد خیه پ خه د بیت علی
 او بیت ما ریخ ب او گ استر له که بونه د افغانستان د علم مو را که بیک علیمی غیر می باشد مخترق
 زلی هیوار دل د هیوار د ل ف رنگ سر د می نی له المه فی حن الزعمر، بی اند نه که ری او د پر نه که کو مر
 د سیمی مکلفیت ب پ د زیا د ول مور ز ته چ ب پ کری دی، د خینی که بونه د بیت او د معاشو
 د د ز می ب ع ب عور د الافت یار- د نگونوش عر غنی او اجلس ا م د دین فی ه سم د ریا
 تر سو ز کری س د بیت .

ز موز له که ب ای ز سر بیور د ب اچ خان ز ما ث دل د ا ج د حب د، او د ب اچ خان ل یکونه
 هم د بیت کوئی ماری گتی په بنه حوفت د ب اچ ب که بیت دی، د شه ا ت ای ز فیگی ا میز دی د د د غنی
 د دل می خونه ب پ د نه ستر گه لور کت ل د ز د م منه تر ب که بیت ای ای غد ب پوهه او د هیوار د پ د فیگ ات فیگ می زین
 هیوار د ل نه ب پ ران گوکی هم د ب اچ شو ف رنگی ا علی م رستو هایه ل دی
 چ د ز نا و کت

عبدالله دوز دوز میر
 د شه ا ت ای ز فیگی ا میز د د د غنی

فہرست

مُخ	عنوان	مُخ	عنوان
۳۲	دن کہنے	۱	پیش
۳۴	جنت	۳	دعا
۳۶	سپریلے	۴	ثنا
۳۹	ژوندون	۵	ژوند
۴۱	بله لار	۷	کواہ ۲
۴۳	قامت	۸	خمرہ
۴۵	قارغان مارغان	۹	بلخہ
۴۶	مرکے	۱۰	شجام
۴۰	چیندیخ	۱۱	غنم
۵۲	منہ	۱۲	ہوش
۵۴	بازیکرکٹر	۱۳	حسن
۵۶	کوپے	۱۴	اوہ کہنے
۵۹	تولانی	۱۵	حاب
۵۹	ملاجرگ	۱۶	غزل
۶۱	بورا	۱۷	قسمت
۶۲	تارو	۱۸	ڈفیڈون دموخت
۶۶	کورکوڑہ	۱۹	اول سترستاد لید خرا
۶۷	مج	۲۰	ترقہ

	عنوان		عنوان
مغ		مغ	
۱۰۶	کتب مالہ	۶۹	شپنگ مری
۱۰۹	مسافر	۷۴	اولاد کاروںہ
۱۱۰	بے غیر پیتوں	۷۹	پلوشہ
۱۱۳	دامکان اور لامکان	۸۰	خیال اور نیک
۱۱۶	قانون	۸۲	یو خط
۱۱۷	آسرہ	۸۳	کارروان
۱۱۷	دبوری تھاں	۸۴	بے وفا
۱۱۸	درپڑ دس	۸۵	بند
۱۲۰	کون آگی؟	۸۶	خمار
۱۲۱	مرگ	۸۷	ملکہ سس
۱۲۳	مینہ	۸۸	صنوبر
۱۲۴	جنت	۹۱	تہ ارنہ
۱۲۵	شمع	۹۵	صحرا
۱۲۶	جانان رہا	۹۷	خروچہ هیث نہ دو
۱۲۷	قیدی	۹۸	جزا
۱۲۸	غیر ق	۱۰۱	شهوت
	(۱۰۲	خندما
)	۱۰۴	سیپیٰ

عنوان	معنی	عنوان	معنی
کونلہ	۱۵۳	تسلی	۱۳۰
دعاۓ نور	۱۵۴	سوال - خانان	۱۳۱
اگر - تادر	۱۵۵	افوس - راگ	۱۳۲
بلاتہ	۱۵۶	کہ خیر - حال زما	۱۳۳
خانصاحب	۱۵۷	کہ - دو صال مزہ	۱۳۴
مرے	۱۵۹	ثنا - مورے	۱۴۰
مکل کہ یار	۱۶۰	بایہر - بھار	۱۴۱
لیائی	۱۶۱	اے دھڑا دلبر	۱۴۲
سوال - لیون توب	۱۶۲	غزا - خان	۱۴۳
توہہ	۱۶۳	آشاق - انساں اون نظرت	۱۴۴
سیل	۱۶۴	غم	۱۴۶
سکلی - بھانہ	۱۶۵	داروش دد دنیا	۱۴۶
پلوشہ - غزوہ	۱۶۶	انپلتہ - زور اور	۱۴۷
اے دھار کلہ - کلہ وہی	۱۶۷	د تور کے فریاد - جتہ	۱۴۸
پلوشہ - لوبہ	۱۶۸	خرستی	۱۴۹
کلہ کے - انصاف	۱۶۹	ترانہ	۱۵۰
پہ کارڈ - نور	۱۷۰	دعا - نر اوس	۱۵۱

عنوان	مخ	عنوان	مخ
ولے	۱۹۳	بادشاہ خان تخط	۱۷۰
ورو ورو	۱۹۴	نیے کے مرستہ جیرا وائز	۱۷۱
لٹے۔ مینہ ارجن	۱۹۵	دقیق انوغزال	۱۷۲
زماد کلوبت	۱۹۶	خوشحالغان خٹکت	۱۷۳
خوانی	۱۹۷	لبش خلار پیدا	۱۷۴
کدے ورنے	۱۹۸	میاجعفر شاہ تخط	۱۷۵
پلوشه	۱۹۹	کدوے روے	۱۷۶
کدوے ووے	۲۰۰	پلوشه	۱۷۷
خار در نشمہ	۲۰۱	کارغہ اور بیبل	۱۷۸
پلوشه	۲۰۲	پارشہ	۱۷۹
بے پناہ کھلودے	۲۰۳	رشته	۱۸۰
مناری	۲۰۴	پلوشه	۱۸۱
حورہ	۲۰۵	زہ	۱۸۲
غمکنسرگرو	۲۰۶	معمی۔ پلوشه	۱۸۳
عدم شدد	۲۰۷	لنڈے چرک	۱۸۴
جدائی۔ فلسفہ	۲۰۸	دمال وزیر تخط	۱۸۵
دقیر انوسوال	۲۰۹	خسرو	۱۸۶
جانمان۔ رباعی	۲۱۰	درے شورے	۱۸۷
پلوشه۔ لیونی	۲۱۱	پلوشه	۱۸۸
سوال حراب دیلو	۲۱۲	پلوشه۔ دلربا	۱۸۹
او ملا	۲۱۳	ھی ھیں زمالیلی	۱۹۰
پلوشه	۲۱۴	پلوشه۔ بھار	۱۹۱

		عنوان		
		مختصر		
۲۲۱	دوہ خبر	کہے وہے	۲۲	کہے وہے
۲۲۲	کہے وہے	پلوشہ	۲۳	پلوشہ
۲۲۳	دنیا کی - دالی	دسری شپہ	۲۴	دسری شپہ
۲۲۴	کہے وہے	دعا	۲۵	دعا
۲۲۵	قصہ	شاعر	۲۶	شاعر
۲۲۶	کہے وہے	جنہاہ	۲۷	جنہاہ
۲۲۷	حوانہ	مور	۲۸	مور
۲۲۸	سلام	دبلا پیر و شہزادگی	۲۹	دبلا پیر و شہزادگی
۲۲۹	درمی مابنام	زہ	۳۰	زہ
۲۳۰	ژوند	تول اویال	۳۱	تول اویال
۲۳۱	ربہ	خرود	۳۲	خرود
	اول سرستا	اسلام	۳۳	اسلام
۲۳۲	دلیل خرا	سیل	۳۴	سیل
۲۳۳	رباعی	کہے وہے	۳۵	کہے وہے
۲۳۴	یاد دی	مسلمان	۳۶	مسلمان
۲۳۵	دنیا	دناد شمع کنبے -	۳۷	دناد شمع کنبے -
۲۳۶	ژوندون	د سحر نور راغی	۳۸	د سحر نور راغی
۲۳۷	جنتی تہ	پلوشہ	۳۹	پلوشہ
۲۳۸	واو جنتی	اکست ۱۹۳۷ع	۴۰	اکست ۱۹۳۷ع
۲۳۹	شان ارشنگ	تول	۴۱	تول
۲۴۰	ترانہ	ارمان - بکواس	۴۲	ارمان - بکواس
۲۴۱	شاعر اولیلی	پلوشہ	۴۳	پلوشہ

۲۵	عنوان ماتم	۲۵۱	عنوان اے نایکہ
۲۶	پلوشہ	۲۵۸	ژوند
۲۷	شاعری	۲۶۰	غزل
۲۸	لکھ	۲۶۱	عبادت
۲۹	کہلے ودے	۲۶۲	دایلم تویان
۳۰	پلوشہ	۲۶۳	سزا او جزا
۳۱	دانہت	۳۷۱	لکڑا خل چماشوم
۳۰۰	حسین	۲۷۳	قسم
۳۱۲	سپورنی	۲۷۴	بیا
۳۱۵	فُری بلا	۲۷۹	لیاہا
۳۱۷	دختی پوس	۲۸۰	خمرک
۳۱۹	حابکاب	۲۸۱	وخت
۳۲۱	دنہنے خال	۲۸۳	والی ملا جا۔ پرست
۳۲۲	دیوار ل غلام	۲۸۴	نس
۳۲۶	یورپ	۲۸۶	شپہرو دسپر
۳۲۸	زمادنہ	۲۸۷	کیا کرو
۳۲۹	جنت اور دنیا	۲۸۸	دبودھ تال
۳۳۲	مینہ لو حسن	۲۸۹	سانہ
۳۳۳	سریا، کی کل	۲۹۰	ناری
۳۳۴	دنیا	۲۹۱	اسپال
۳۳۹	چہ آدم خاں ...	۲۹۳	شمید دا کبر صاحب
۳۴۱	قست	۲۹۴	پرورت نیہروانہ
۳۴۵	مرک	۲۹۶	
۳۵۰	یوآن	۲۹۶	
۳۵۱	رنگ	۲۹۰	
۳۵۲	کہلے ودے	۳۰۰	

۳۹۴	عُزَّان	۳۹۴	عُزَّان
	سپری		تصویر
۳۹۶	ماہنام	۳۹۶	دَسَارِیِ حَل
۳۹۷	سپورٹ میں سکی شُرُو	۳۹۷	حکلہ در بھٹی پہشا
۳۹۸	چینچی	۳۹۸	جلال
۳۹۹	دلندن معمُّق	۳۹۹	دازِ مونبر غورنڈ.....
۴۰۵	عجبہ فلسفہ	۴۰۵	زمانِ محترم روہنگا معلیٰ نا
۴۱۷	کوکو شُرُو	۴۱۷	بے نو اتار خط
۴۱۸	ترجمہِ اقبال	۴۱۸	پلوشہ
۴۱۹	دعا	۴۱۹	تَقَاب
۴۲۰	میلاد آدم	۴۲۰	اخْتَر
۴۲۱	یوبی مہار اور بُری	۴۲۱	پوس کہ جواب
۴۲۲	سینڈھ.....	۴۲۲	تلے مرگ
۴۲۲	باندروہ	۴۲۲	لعون
۴۲۵	تالئے	۴۲۵	کارروان
۴۲۶	خیام	۴۲۶	نہ کیزی
۴۲۸	مرور قلندر	۴۲۸	رَالَه ساقیِ رَالَه
۴۲۹	نوگیاست	۴۲۹	دیوداسی
۴۳۱	زمالال	۴۳۱	منم
۴۳۲	کنی دنیا بند	۴۳۲	حکلونہ دُور خاری
۴۳۴	پلوشہ	۴۳۴	حُمہ، حُمہ، حُمہ
۴۳۵	دعا	۴۳۵	یعنیکے
۴۳۶	ھر برگی ھو	۴۳۶	بامیان

مخفف	عنوان	مخفف	عنوان
۴۶۱	مسلمان	۴۲۸	پلوشہ
۴۶۲	ساقی	۴۲۹	حقیقت اور مجاز
۴۶۳	نوسے کال	۴۴۰	اورہ، چھٹوں عصر... .
۴۶۴	زہ	۴۴۱	پلوشہ
۴۶۵	سپر خلاصیہ	۴۴۲	تہ اوزہ
۴۶۶	دجلے غافل خوب	۴۴۳	درستنے پہ کیدو
۴۶۷	کھجورے	۴۴۴	مکہرے دے
۴۶۸	قید	۴۴۵	خندادا اور را
۴۶۹	خارجے	۴۴۶	چہ دستے نہ ...
۴۷۰	دھوپ بزرگنا	۴۴۷	وہ ملا
۴۷۱	آزاد سبا	۴۴۸	ژونڈ
۴۷۲	مہذب	۴۴۹	عشق
۴۷۳	سرداگر	۴۵۰	پہ مہان ماضی ...
۴۷۴	مکوکل	۴۵۱	یونہرے
۴۷۵	جاناب شیخ	۴۵۲	سوال جواب
۴۷۶	تاریخ	۴۵۳	اُدیلو میان زمیکہ
۴۷۷	ساز	۴۵۴	شہید
۴۷۸	صاحب	۴۵۵	منصور
۴۷۹	اور	۴۵۶	حہو
۴۸۰	آدم	۴۵۷	پیدائش
۴۸۱	نہ کیری پی پعقل	۴۵۸	کھجورے
۴۸۲	اختلافات	۴۵۹	لندے

۵۲۰	عنوان	۵۳	عنوان
	پلوشه		لوبنہ
۵۲۱	چرک	۵۴	ویش
۵۲۲	بنخ	۵۶	دغم لور
۵۲۳	تیروتے	۵۷	زور
۵۲۴	زبرگ	۵۸	بُت
۵۲۵	مکہ کوئے	۵۹	پیرنند کلو
۵۲۶	مکہ کوئے	۶۰	ولے؟
۵۲۷	عجیب فلسفہ	۶۱	باچا
۵۲۸	دتوت بناخ	۶۲	دونخ
۵۲۹	بس کے افلاطون	۶۳	لیونی
۵۳۰	پیروداریا	۶۴	زہ
۵۳۱	جوارگر	۶۵	اوین
۵۳۲	البلا بکر ملا	۶۶	مرگے
۵۳۳	جلال	۶۷	کھڑو
۵۳۴	پلوشه	۶۸	ہاریہ
۵۳۵	پلوشه	۶۹	مینے
۵۳۶	ارادہ	۷۰	وصیت
۵۳۷	ربنیا	۷۱	ماشے
۵۳۸	غمونہ	۷۲	پیرے
۵۳۹	غیرہ	۷۳	اس بدرو
۵۴۰	خدایہ وی	۷۴	پلوشه
۵۴۱	باباتہ	۷۵	قارغہ

معنوان	معنوان	معنی	معنی
دوستگی	دوسرا	۵۷۸	شد پار
دید	بودا	۵۷۷	
شانداہ	پلوشہ	۵۷۸	
مشتری دیا غیرہ	حال نہما	۵۷۹	
شاعر	خوکرم	۵۸۰	
تلہ نظم	زی چاودے	۵۸۱	
...	کھے ددے	۵۸۲	
آدی یونیا نیکہ	زمائل	۵۸۳	
دھوق بسکار	قسمت	۵۸۴	
کھے ددے	اویں	۵۸۶	
لحوانہ	دیجور تانہ	۵۸۷	
دعا	پلوشہ	۵۸۹	
مینہ	مینہ	۵۹۰	
مزوح	تماشہ	۵۹۱	
بندہ	پلوشہ	۵۹۳	
سلام	نہادو - پلوشہ	۵۹۴	
دری مابنام	کھے رکے - پلوشہ	۵۹۵	
مست	معن دجالان	۵۹۶	
فرس اوسینکار ..	یوجام	۵۹۷	
عقلِ حیرا	عفندغہ	۵۹۸	
ثوند	ولے	۵۹۹	
ہمیں	یوجام	۶۰۰	
سان	کھے کردے	۶۰۲	
رُک خیال	کھے ددے	۶۰۳	
یرو قیصرہ	بنی آدم قصیل	۶۰۴	
دم دریادونی ۶۲۲	خیال	۶۰۶	

ستاپه نوم زماریہ

د

پنجھر کے چھانل

کوڑا بلل پہ پنجھرہ کبنتے جوں
لوے یوجھان دکلوں گوکہ
مست مشھرا او پھروپنے نے
دکتعال جھان سینڈ نوکہ

رنے فنے
رغنیٰ جیل خار ماسعروف نہ

ہریور ۱۵ اکتوبر ۱۹۵۴ گبنتے
دیکتاب شروع کوم
غفران

پیشکش

شاعر دَخْل ماحول غلام وی، دَدِ مثال دیودا سے جوں
 دے چہ دَھنہ په وجہ خرم نہ وی، کہ پوتے دازغی شوکہ
 درور ہے نوبہ کریکو حُان وڑنی۔ او کہ پوتے آرام ورشی نو
 دَخو شحالی نہ بے هو شہ کیزی۔

اوکورہ انسان ته چہ بادشاہ دُخنا رو دے
 دے کہ دیر زور وکی و تے نہ شی دَخْل جانہ
 دے دَخْلہ جانہ دَجھانہ روکیدے نہ شی
 کله دَکعبے نہ تارشی کلہ دجانا نہ
 بندہ دَخْل احساس او بے حسٹی پہ قلا کبئے بند دے، او
 دغے ته خلق قسمت والی۔ خوشپز کالہ و راندے و اتعاتونز دَخْلے
 لوئے قلانہ را و بنکلسم او پہ دیرو درو درو دَخبتیو
 قلا کانوکبیں بندیوان کرم۔

دغہ دَدرد، زور او تیرے ماحول کبئے ما ته دَلارے
 رو بنانہ کولو صرف یوہ شمع وہ، او داحما دَخوانے او مستے کلو نہ

چه په دے تور او تاریک باع کبن شوی دی او ما تر نه یوه مرا یے
 گل دسته جو رہ کرے ده هنے فرشتے ته پیش کوم، چاچہ رَحِید رہ آباد نواز
 رستم جنک محل دَغْنی دَمَالَاشُوے جونکرے دَپَارَہ پرینبود. او ما شر
 داد غم. دَرد او بے سرو ساما نے روئے دیرے په خدا
 خوشحالی او بجادری تیرے کرے. زه چه ده هنے در دنه کورم
 نوچل درد رانه روکشی. زه چه ده هنے نز توب ووینم. بو په چل
 بز دلی ستومانه شم. زه دَدیر و نزانو نیم. خود هنے نه نز نه مشوم.
 نو حکمہ دا کتاب زه په دیر ادب او دیره مینه دَخْلوبچو
 سورتہ پیش کوم.

یو خوب دَشاعر په جامہ انسانی
 یو ساز دور. دراز بُنکلے خور آسمانی
 یو کل دَجنت په خصلت رحمانی
 یو جسم ناری یوزر گے نورانی
 شولہ دا سے پیدا دَغْنی دلبرا
 په غیرت پُنستنہ په بنایت ایرانی

مرک پوجل

۱۹۴۳

دُعا

ستر کو د جانان کبے ز مابنکلی جهانونه دی
 وار خله دنیازه و بے ستاد دنیا نہیم
 کوره د فقیر کچکول کبے تاج د سکنہ ها پر ت
 زهیم د سخیانو د شومانو گدا نہیم

 زه لئے پ غور درنه د مینے پ نوم غوارمہ
 زه ملنگ بے نیازہ ستاد ویر واویلا نہیم
 یو د سپورٹھے خاٹکے درنه تیک له د یار غوارم
 زهیم د خوبنو د لالونو ہے دا نہیم
 هغہ مستی غوارم چھے مگ نشی وڑے
 زه د د غمنو د بیکا او سبا نہیم
 او تشه دنیا کئے کہ د بخنسے نواے امیرہ :
 ستاشوہ ستادنیا . زه و بے ستاد دنیا نہیم
 غنے

ڦنا

تورا شپه د ڪله کله د غمنو انبار راوري
 کله شمع ساقی راشي او خيام او ستار راوري
 کله تورا شپه الحدشى هرڅه روک کوي پياره کښه
 کله زنگ او خمار راوري کله شرنگ او دلدار راوري
 کله دوب او بے قرار یوده یاب د آسوليو شى
 کله مست د زنگ محلشى بے خودى او خمار راوري
 دازما بے خودى واره یونظر ستاد قادر دئے
 دازما ده یاب د حسن ستاي چاخه د خار دئے

ژوند

چہ خمار مسٹی تے وزی شرابشی ترخے او بہ وی
 چہ سرور غور نے نہ وی داڑوناں دو ریڈن دخہ وی
 چہ دمینے زردشی پاتے لکھ کل وی ریڈی دے
 یا شغلہ یوہ د نور وہ یا یوموتے د خزے
 چہ په ژوند گنبے سختہ نہ وی لکھ بے مالک طعام
 چہ پچولہ کبے خندانہ وی لکھ دک دخادر و جام
 چہ خوانی کبے تکلیف نہ وی لکھ پتہ میان کبے تو رہ
 نہ پیچ شی نہ شریک شی پہ زنگار نوشی رخوردہ
 چہ آرام دی او سام وی او یاری پہ جاید ادوی
 خوبی او هم شیرینی وی هر تروپر فرہاد وی
 چہ پنے سر پھندا داوشی ھله خوب راز و نیازشی
 چہ دسپینو تور و جنگ شی بنکاڑھلتہ کبے ایا زشی
 ژوند که تشن فیرنی حتمل شی داخو سپہ همشی ختنے
 کہ تشن نسل زیاتول وی داغوئے هم شی بنه کولے

ژوندنه خیته نه ماٹنی وی نه دیرئی دسره لا لونو
نه یاران نه معشوٽے دی نه با غونه دچکلو نو

ژوند خوتله رکی یو په مخه
غُر زیدل او پا خیل دی
تکے سوز او تکے ساز دے
خه خنل دی خه ژرل دی
ثر نلپه ستگود عاشق کبینے
پلو شه ده دخمار
په صحر اکبینے لهول دی
دآشنا دکوشے لار

غُنی
حیده ابر جبل
۱۱-۴-۱۳۷۶

هری پور

۱۹۴۳ مارچ

کواہ

دریاب رنگارنگ	یو تکی د رنگ کبئے
هم سوز او هم شنگ	یو خاٹکی د ساز کبئے
سرونه عمر و نه	د ژوندیوہ لمحہ کبئے
ستی او غمنہ	یو چونگ کبئے دخوارے
بنارونہ د نور	پ پہ ایرو کنے
رازونہ د طور	د مر سکل پ شوندہ
ختدا او غرور	خاورینہ خرمن کبن
او رہنا او سرور	تیارے د شہوت
دا تال د ابد	دے بت کبن دخاورو
د خاٹلی پ غنکبئے	جمال د ابد
ثبت مانہ لوئی ستاد خان کوم دے	
کواہ مانہ سبھ ستاد شان کوم دے	

خانہ

خان پور

خومرہ؟

خومرہ مینہ مستی در حرم ادب خومرہ،
 خومرہ تا دلدار جاناں کرم رب خومرہ
 نہ زہ ستا په حد دھان په حساب پو شوم
 ستار پو هیری چپل هنگ او طب خومرہ
 تورانی په ساز سرو د ترکو مے رسی
 کلب پو دے دخایشت په مطاب خومرہ
 داس پور منے چہ کل جہان حیران حیرا کری
 دا پو هیری دھپل نور په سبب خومرہ
 رنگ رنا دھپل خیگر پر خرو نہ
 در مرہ خیشت وی چہ زیادی طلب خومرہ
 دا چیرے شوندے اور سرور رو بناں کری
 معشوق پو هیری د عاشق په مطلب خومرہ
 حامینہ ده ادب د پنجھرے او زی
وایہ خومرہ د جاناں کرم رب خومرہ
(*) خایشت، بنایت.

بلخه

په نظر کنې ۴۱	د باغونو خیال
په نصیب کنې ۴۲	لاره د غردونو
عجیبه اچار	م اچولے دے:
د ڪلونو	او د غمونو
په غوب ونو کنې	شر هار د ساز
د ڪنگرو پیزیب	او خندا آواز
دوب م زُلتهی	بلخه نوئے ساز
بلخه نوئے سوز	بلخه نوئے راز
حکم خیال کن م	د باغونو رنگ
اونصیب کنې لاره	د غردونو
ما د تورو هیرود ^{۴۲}	جو رکریدے

حان له بکلائخت

د خوبونو

— همہ پورہ ۴۱ : ایروہ —

شِجَام

چه تشریب وی جائے	هغه خه ساف وی
مرنگ دسرو لبانو	نهورکی خمار دستکو
چتھ سوئی رنانه وی	داد دوزخ اور وی.
چه خطبے لولی مابنام کپنے	داغنه کافر دے
خوبکلاب نه لری	دا ز ازغوجاره دکا یب
تیکہ او کباب نه لری	دالوکو و ملے، سینخ
شریب چه خمار نه لری	زمرزمزرا مردی
مستی چه قرار نه لری	کفرک فر لفرد
چه جنون او دلدار نه لری	شه هغه بند وی
چه غولئے او آبشار نه لری	هغه دخ رسیند وی
چه مستی دکافر نه لری	هغه فه مومن وی
چه د مینے نظر نه لری	خوهن هغه ستر کے
چه شرمنکار او شمنانه لری	هغه دعا، خه وی
شریب چه خمار نه لری	ذهر زهر، زمردی

غم

پنسن مِ بخمير، روک کر قلمش دسيا هي نه
 کو ته کښه بخ او تریخ لو کے باهمر^(۱) خنه بیلئے
 دماغ مِ پريشانه زر کے پریو تے دِ ستنے نه
 خیالات مِ روک نوستلى غنم و هم په بذلی
 دُنیا مِ دامید د رنا نشتتے توره
 دَعْنَمَ دَقِصُودَكَه دَه خندا آواز نے میر
 هر د لمحه د ساه ترخه بئے خنبدہ اوچہ سپورہ
 محمد د حان لیونے که شوخی بستہ ایاز نے میر
 داغم نه د طاقت د حکومت، نه د شوکت دے
 داغم د تیرید و دے - بے مطلبہ د ژوند و ن
 لیلی محمل صحراء هه تیار دی خو افسوس
 د حان لیونی ڪولو اهمت و نکرو معنو ن

پہ پيرول

۱۹۵۰

(۱) باهمر: بهره د باندے.

ہوش

شراب هله شراب چه خوکے و خلکی
 مکل چہ خود کری پسادین د رنگ د وک کا خل
 چہ آواز د سر اوزی بد نے زنگ شی
 چہ فولاد د مینے مسٹے او بہ واخی
 سرستوب چہ لورا چت شی لیونتوب شی
 چہ نان مالک د حسن او سرو شی
 د سپورب حسن رو بناشی پہ شبنگ کنے
 د ترونندول مطلب کمال دے د اظہار
 بلحہ نشہ جان او ترونند پور کول دی

بس بنده د کہ محجنون د کہ مدھوش دے
 خر خونکے اخشنونکے د دھو شوش دے

ک جوما کنے بس اللہ اللہ اللہ دے
 د غر خوند کری چمہ یو بارشی یور بارشی

د غر خیال کلمہ جانان کلمہ بھارشی
تول دھوش کفر کہ مینہ کہ سرف دے د د سر دی شمع دہ نہ نور دے

میغا کنے یو آواز د نوش بوش دے
 د غر خیال کلمہ جانان کلمہ بھارشی

(۱) خوکے: مخوك یے۔ (۲) غانقعل، غانقعل

عجیب و اکدار که جو رتب دجهان
 چه دعقل تور کند و ته قانون و اُنی
 دک دُسن بخاری ته لیونے و اُنی
 او دخا و رو سودا کترو فارون و اُنی
 دژوند و احساس تخت طاووس و اُنی
 عاشق ته د بلخ خرو جبو و اُنی

دَدَه هُوشَ دَدَه دَمِينَه تُور بِنَا مَارْشِي
 دَاعِيَسِي غَرِيبَ بَخْلَ بَسْرَبَه دَارْشِي

لوئے وطن د دریاب نو د درودے
 هوش عمل یو د سُونو منار و دے
 د کنبے بخ تارخانے د طور د کتو
 د کنبے سین لوئے معلونه د رہا کی
 د کنبے سین لوئے معلونه د رہا کی
 د کنبے بخ تارخانے د طور د کتو
 د کلبه دسته سره خمارونه
 د آد شکر جے غم په تور محل کبن
 د آد شکر جے مرک په بادشاہی کبن
 د آفت د چہ په لورہ کانه شوے
 د کلبه دسته سره خمارونه

لوئے وطن د دریاب نو د درودے
 د کنبے بخ تارخانے د طور د کتو
 د کنبے سین لوئے معلونه د رہا کی
 د کلبه دسته سره خمارونه
 د آد شکر جے غم په تور محل کبن
 د آد شکر جے مرک په بادشاہی کبن
 د آفت د چہ په لورہ کانه شوے

هوش چه ورکشی د خل هوش نومشی
 چه خود د خوده او زی نو خارشی

حسن

اوہ پوس دَ حسن مکوہ سمندری خوش تلے
 خوک سپورٹی شی رائیو لے خوک زهر اشی بنکلو لے
 حسن پلا رڈ مینے او مورد عشق
 پکنے پت دی تول سپین او تور عشق
 دَ ده خیال نظر همہ زور عشق
 پرس شوئیں بلی بنکے او ر عشق
 دا بابا د سُر او سرور دے
 دا تعبر د جلال او نور دے
 دا مکہ د ستر کو خند اکبئے
 دا پہ ہر کو خمہ کبئے طور دے
 د آدم د نوم بس یو دا سبب د بھار سبب د رن اس بب
 د حوا د ژوند او ارمان قیصہ د سرود د رقعا د ژن اس بب
 د ا جواب لکون سوالونو دے نشیخ د ژوند ون بل جواب
 د ا صوتہ محراب او منبر خالی یونی تھے کباب او شراب

دے دخیال اور نگ دنیا کبئے دا پلو شہ د مینے د یار ده
داد رحم پیغام او وعڈ دو صا رالیپے غلام لہ دلدار ده
داد مرگ سبب
داد ژوند پرور
داد گناہ تعریف
او معنی د نور
داد عشق وجود
داد مینے راز
داد سوز خوند
دامستی د ساز
هر نظر نے شاپ دیستی ده داد روح لیونے میخاندہ
د بندہ او آقا د زر د راز دے د ژوند او جنت انساندہ

خاتمہ
۱۹۵۰ء

اور گئے

دوں دلرے خون دے دھن کیا نو دامتلے
 هر فلسفہ دلرے بنہ اوپورہ بنکاری
 ذرہ دبندہ نہ دے عجیبہ بے چلہ چل دے
 دوبہ پہ ارمان کئے چواری، ہم حورہ بنکاری
 عقل لہ دھوکہ و رکوی حسن کہ دلدار دے
 خان تہ تبیتل دی عبادت دے کہ خار دے
 دامستہ رنا دامینہ حورے او ما بنا م
 شہ رنگین سراب دے دلیدلو پوهیدلو
 دا چہ ورتہ گورے بل شہ نہ وینے نہ گورے
 دا عجیبہ دام چا دے جو رکرے دلیدلو
 دایوہ قصہ دہ دک جام د توئیدلو
 دغہ فلسفہ دہ دریاب د بھیدلو
 رحم نہ انصاف دے یوت دبیرے د دوام
 مرخوک نے پکار دی کہ خیتو دے کہ خیام

شنگ وی دنیز دے نہ او دو لکھ دل رے لرے
 دواڑہ غیری یوشانے او یورنگ کے خبرے
 دک د ظلمہ زورہ د طاقتہ د باز پرے
 جو رے د مہین اور نکین بوی د کل وزرے
 کومہ لا رچہ اخی خومقام نے بس یودے
 دلتہ زر جو ما تہ دی امام نے بس یودے
 حکمہ لیونے دے مرورشی چھلہ کلمہ
 بل خواتہ ورتا وکری دا دھرش تھقہ شلمہ
 پریوزی پہ پراو سکری بتخانہ کبنتے دیرہ بلہ
 چھے سپینے پولی طمع فاقتی د منزلہ
 قاتہ اور سرور دیوماولے ورثے اور کبنتے
 اے دسپین او تور مالکہ خدمہ دہ تو رکبنتے
 ولے زمالل وی پروت پہ خلے کبنتے د بنا مار
 ولے دے کلب لندہ اور بل او نہ بھار
 ولے د بندی کہ خاٹکے تن کبنتے د پندوکی
 غوارے ترچھے د سیند سازونہ د ا بشار
 مالہ مگہ او روند دے تالہ تش د خنپے ول دے
 اور کبنتے دے بل کرے ولے حسن الول دے

اور ته دے نیو لے یم فولاد جو رے زمانہ
نبہ۔ چہڑہ فولاد شمہ نوٹھہ زما جانا نہ
جسولہ فولادو لہ جو هرولہ کمال لہ
بس خار رے کیدہ دی روکیدہ دی دنیا
ولے د وران لو لہ جو رکرے سور محل دے
اور کبھے دے بل کرے ولے حسن الول دے

غنو
دیرہ اسماعیل خان

۱۹۵۰

حساب

یو خوالیونے دے ڈتیکرو جام په لاس
 غواری ڈعطارنه روح ڈکل خارڈ مکل
 بلخوا او بسیار شاہ ڈبوئے پہ کته پہ لاس
 پوخ نے که خوراک لہم پیچنی لہم بلبل
 تله پہ لاس ناست دے خرڅوی مینیه خمار
 بس ڈدہ ایمان دغه جنت دے نشته بل
 بے خمار مینه لکھئے نشے شراب
 زمئے خلکل حرام حرام درتہ کتل
 بے مینے ژونلڈ دے لکه بے سُرع ستار
 ٹنک ترے نہ او بکل ڈجنت حورو تہ کنزل
 روکہ کرہ مجنون لیلئی محل کبھے ڈایران
 دو ته سُرمحل شو ڈغمونو بیابان
 تول جهان ته اور ڈو ته مینه ڈجانان
 وہ ڈدہ خندا پتہ ژرا کبھے ڈجهان

ده ته درد او چفو کنیے و ناست مسْتی ژنلون
 ده له وے ده لارے یوم رکے، او یو محجنون
 بنہ۔ یو خوا خود غنه بلخوا بلہ تما شه ده
 ناست حان له نمرو ده کے او دبل درد نشہ ده،
 داخه عجیبہ شانتے انصاف دے دَفَرَت
 کل له ننکلے بوی دے او دن برخوار لہ لشیده
 داخه عجیبہ خیشت پرستی ده دَرَحْمَن
 مرہ پرتہ ببلہ ده او فنیتے پے با بنہ ده
 خه وکری شا باز یا به روکیزی یا به زور کری
 خه وی جرس چه وی ڈونکله چه شور کری
 دغه دجهان، دغه چل، دغه راز دے
 دغه دساقی، دغه حمود، دغه ایا زہ دے
 دغه وائی، دغه اور دغه و خ، دغه ساز دے
 دغه دَخیام، او د بلال، دَخُلَه آواز دے
 حان مستول مینه او خمار زیاتول
 دے دَرَوند سور کنیے سور انکار زیاتول
 یود یار دَخُلَه و بیت او بیل نے دَ دولت
 یود خان، په ستر گور وک او بیل په شوکت

یوئے مُت په شرنک او په خنڈ او په سرور
بل نے په غضب دغور زنگونو د شہوت
یوئے په تیر و دغم په لپو د ما بنا م
بل نے په سیلے او په باران او په قوت
یوئے په پستو پستو سوالونو دارمان
بل نے په با هوا او په جلال او په شوک
یوله تیز نیلے، ستر کے سرے سرہ توڑہ په لاس
بل لہ تھانی، رنگین ملکونہ د حیرت
یوله د الماس محل، سپین اورون او پاک
دوی سرہ حاب خول بکران شان دے
ستا په مر جنت کبئے لبز عذاب شان دے

غاف

دیرہ اسماعیل خان

غزل

چہ دیارِ شومه لرمے	ملہ یار و تہ نزدے شوم
چہ نا درمہ خبرے	ھلے پونے شوم پخبو
خرزانہ مِ مُنتلمہ	چہ ملنگ شومہ جانا نہ
بنکلے بنکلے ماغلے	پہ زرگ کبن مِ پرے وے
نودکل بستان مالک شوم	چہ مِ کل بستان قربان کہ
چہ مِ وسو لے وزدے	چل مِ ملہ دَپر ذدا کہ
ذخواٹے وینہ کر کدھ	چہ پہ جام کبن ساقی مِ
د خمار خمار بھڑے	ملہ پورتہ شمخفل کبئے
دواں ستکے درلو کے کرے	چہ پہ شوق اوستے مِ
ذ ساقی ستکو خبرے	ملہ ملہ راتہ او کرے
چہ پرے بنکلے سکھی خاورے	چہ پرے مستحوانی داوکرے

دفعوی دی لیونیہ!

د جانان شوندھ شکرے غنی
جید، آباد جیل

(۴) ملے - ملہی۔

قسمت

چې خوک سوال د پلا او کړي وکړي دال
 اکثر خورکړي په بنکاری د بنکاری جال
 چاته جام کښې د سرو خاوه شکه واچه^(۱)
 چاله وکړي د ایرو په د همہ بکښې لال
 یو وبال چې خوک په صبر صبر تیرکړي
 درله راوے د هنځی لوئه وبال
 خومره بار چې خوک وړي دومړ د راچه
 د زمری خطړي نه تیری! شغال
 چې کوم کال خلق زاری د باران کړي
 په باران پس^(۲) راندہ کړي هنځه کال
 لیونی نه خفه مثے در قربان شم
 اکثر داغه د خربه ځانے کلال

غني

حیدر آباد جیل ————— (۱) واچه، واچه.
 (۲) پس، پس یه.
 د همہ: انبار، دل

دَفْرِیدُونَ دَمُورَخَط

خُادَادَادَه په دولسِم کال په ھار تاریخ دجون
 دمیاشتے ۱۹۵۱ع خاصرف یو او یوازے زوے فریڈن
 • رستم جنگ، پیدا شو، دھغه مور د پناور په هستال
 کښے وہ، او زه لرے په هزار کښے ناجوره پروت دم، هر تو
 بهم د کوئے د دروازے په ځکښے یو تور بد رنگه تو پک
 او سنتکین په لاس پولیس، ولار دو، تول جهان
 تور او تاریک دو، د وجود د ناجور سیاسه دم روح دم
 د ما یوسُ آخري مقام ته رسید، لے دو چه ناکهانه
 خبر را غنچه زوے یو شو، ماوے بنه داغني
 روک خونه خومیرات خونه.

د دغ دلخه د درد او د خوشحالی بیان نه
 نشم کوله، خود ره او خوشحالی دواره انسان
 دیر ستومانه کوي، او چه آخر دم ستر کے دهوش
 دنیا ته پته کرے، نو شه و نیم چه دفريدون مور را غلمه

او ما ته ئي و خ ط په لاس کنه کين بود
دا ه غم خ ط دے :

ما د دو ولپ خاورے تاله ژوند ا جهان جور که
چېلے مینے دا سے يورم بل م تاله جانان جور که
دا چېزه ڈوفا د که ڈجنون جهان له لارم
دام لال هغله و موست^(۴) ڈمهه لا لونو بنکلے
دا زما د غرو نخښه ڈهغو گيلو جواب دے
چه به تا په ما بناي کنه ما ته کوله غلے غلے
دا ثبوت زما د مینے ڈ اي مان او ڈوفادے
دا فما روح چه رو بنا شو زده سترے کر لئے
دا تصویر زما د ژوند دے خ خن ده خه ژوند
ڈ شه باز ڈ وزر شغ دے پوست سر ټو ڈبلې
دا ثبوت ڈ شاه ڈ مینے ، دازاري ده ڈغلام
دا انعام ڈ تلو بنکلے ڈ هماون نجین جام
دا تعير ستار خوبونواوز ماخ ڈارمان دے
ما جور کرے ڈ چل جانه بنکلے عکس ستار خاده
په حصرا م ڈ و خور کرے سور خادر ڈ كلا ستاره
هر سا ه کنه م لیکلے نوم ڈ مینے د جانان دے

(۴) و مررت ، و مرند .

داچه زه ستاد خربونو دجنون تالاش کنے لارم
 ساخانے له جو کرے ستانہ بنہ غوندیو خا
 داچہ ما ستاوز روکنے کنے ارمان دعکاب ولید
 داعکاب م ستانہ جو کہ، هم عکاب هم ارمادے
 داسنے سرے دساف شوندخته مسی او خیرام
 دا پہ سوز کنے دنگ دسازدے دمبرد پاس جام
 داد نیشت، پہ شاملات کنے ماجلة کینود خلے
 داخوما د مبا طمع کرے پرون سره بد لے
 داچہ زه یورنکین خوب شم د تالاش او د آرمان
 ستا پہ تو ریکی محکم کنے سپنے شمع شولے بلے
 ما د در و پو خاور تالہ ژوند او جهان جو کہ
 چلے مینے داسی یورم بل م تالہ جاناں جو کہ
 مالکہ داؤ پہ یو آرمان ستا خل ژونکون تمام تمام
 ما خل هوش کلال له و کہ چہ تر تالہ جو کری جام
 چہ ته تول محجنون محجنون شو، زه مہ لیلی لیلی شوم
 چہ ته رنگ شو اد خیام شو، ده شراب زه کل انڈم
 چہ ته طور شوا موسمی شو، زه دنور پر ق اور ناشم
 چہ ته سور شو ادارمان شو زه دو صل حکل سام

ته چه شو د او ر بخزے زه هم سرو لمبه د او رسوم
 چه ستازه په تالا مش سره شو، زه شوم لاف، زه مام
 دا چه ستاسونه شے تے د مسیت د سرو شرابو
 داخو خکه زه جانانه هم شراب شوم هم جام
 تا چه سوال د رناؤ که، د بکار صح صادق شرم
 ته مین چه په تیاره شے، زه در می شوم مابنام
 چه تانوم د غُرا، واغشت^{۱۰} ماکره مرک ته د یو دله
 چه تانیت د طواف او که، نوما و ترو احرام
 ما د دو دلپ خاور، تاله نور او بستان جو که
 خپله مینه دا سے یو رم، بل م^{۱۱} تاله جانان جو که

بمکنوت
ع۹۵۰

۱۰، عزادمکه. د عرب بد جنگ بت خذلے دو، د اسلام نداول. ۱۱، داغست

آرٹی

«اول ستر کے ستاد لید و خورا»

زہ خوساز او سرور او خمار پیژنم یا ایا ز
زہ خوغم او اور او دلدار پیژنم یا غما نز
دے نکو رشکور⁽⁺⁾ ته دنور قصے د جنت قصے د جلال قصے
منز کو ری ته د هر قصے د مابنام قصے د ملال قصے

زہ خوکل او چمن او شراب پیژنم او بھار پیژنم او خزان
زہ خوش بک او رنگ او کباب پیژنم نہ کنا و پیژنم نہ شیطان
دے مدھوش ہے ہوش د خوطع را به ظلم در تبہ نہ رد دے
دکیر نہ ستاد مال تو طمع او کیکر غریب لہ او ر دے
دے شکون نہ ستاد لید و طمع دے نکور نہ تا ته د تلو طمع

اول ستر ستاد لید و خورا، بیا کرہ د مئند و طمع

زہ خوساز او سرور او خمار پیژنم هفت خرم را به چے چکلے شم
زہ خوش بک او غور بک او ستار پیژنم او جانا هفتہ لید شم

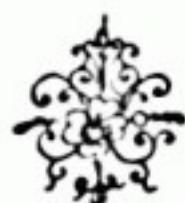
زہ خونا زاد مکیز مسخر پیژنم بنکلے خط پیژنم بنکلے حال
زہ خوشوند پستہ او خلہ سر پیژنم او رنگینہ خند د رصال

⁽⁺⁾ شب کور۔ مشکور۔ (+) منز کو ری، د مور کچچی۔

زو خوسته کے خوبی پارهان پیژنم، او نزی تر مکندا^{۱۰} ملنا م
 زو خوست او منت د جاناں پیژنم، د ساقی پہمہ کتو کبنتے جام
 دے مدھوش بے هو شته د تو رقصے د جنت قصے د جلال قصے
 دا کونکنے ته د باتور قصے، د پرواز د خیشت^{۱۱} او کمال قصے
 چہ پنگ د نمر رنا نہ شی لیدے
 گنا گنکار شوچہ پہ شمع شو شیدا
 ذرہ کبنتے چونک لپہ هیله د خاد ہجاشی
 چترخا کرم پکبنتے دا د نور دریا
 خنکہ خنگہ پہ یو گوت کبنتے دا جہان او آسمان واچوم؛
 د شبیم خاٹکی کبنتے خنکہ د سیند و نو دوران واچوم؛
 او بیلا۔ دا د دک د پاسہ بہ حساب او حکت ابھم وی؛
 د رند و ستر کو بادشاہ لہ بہ سزا او عذاب هم وی؛
 د غہ شوندے ستادی جورے مالہ ولے شو عذاب
 چہ خوار ب پرے باندے لگی د شکرونہ شراب
 د غہ ستر کے چاکرے جورے خیشتہ د کے او حیرانہ
 پہ کلونو کبنتے چاخور کہ د اخایشت د لامہ کانہ
 چاکہ جور چان لہ مکان خپل روک^{۱۲} زما دکل امکانہ
 زہ بہ خاٹکی کبنتے دوبیزم۔ سمندہ بے پایا نہ

(۱) تر مکنے، قلعہ ٹیلہ۔ (۲) خیشت، خیشتہ بنایت۔ (۳) روک، ورک، (۴) گنا گار، گنکار۔

زه یو تور دَ تیر سے سورے، ته دَ زمک آسمان نو،
 بے کار دریاب دَ رنگ ته زه یو خاچ کے دَ سرور
 ته ژوندلوں دَ کل ژوندوں نے زه دَ مرک لمحہ ناکام
 سمند ته دَ مسٹے نے زه یومات او سرہے جام
 ستاپہ رحم دیر نیازیم حکمیم و رہہ سکویا نہ
 دغلام کیله هم واورہ دَ سپور مٹے او سورو خنا
 زه خواز او سرور او خمار پیژنم، هغہ خودم را به پشکلہ شم
 زه خوشہنگ او غُزہنگ او ستار پیژنم او جانا معنے لیدے شم
 زه خونا ز او مکیز مسخرہ پیژنم بنکلے خط پیژنم بنکلے حال
 زه خوشوند پستے او خلہ سر پیژنم او رنگینہ خنداد وصال
 زه خوست کے خوب کے پہ ارمان پیژنم او نری ترمکتے دمابنام
 زه خوست او منت د جانا پیژنم د ساقی پہ سرو کو توکن جام
 دے شکوئیہ ستاد لید و طمع، دے نکور نہ تاتہ دَ تلو طمع
 اول ستگے ستاد لید و خوار، بیا کوہ دَ مینید طمع

۱۱، اللہ نور السعوت والآفاف .

توقیر

ما به شمع شمع کوله
تاکہ جو رانہ پتنگ
تلہ بنکار لہ دکبور و
تاور پسین کرم پہ نمنگ
ما د قصہ و ملنگ یم
تارہ بنتیا کرمہ ملنگ
ما پیسے کرے، د تور ز نو
تام کولہ را ور و جنگ
زه خوغبر کولے نہ شم
پہ چیلو تھ خفہ کیرے
خوجیہ دادہ لویہ خدا یہ
تہ پہ تقو نہ پوہیزے
غفران

حیدر آباد جیل

ڈن کبنے

کورہ بیل پنجھرہ کبنے جو
لوئے یوحان دکلونو کم
مست شوصرہ اور پخوب کبھے نئے
دکتول جان دسیند و تو

داروحانی کارخانہ زما	زور اوستم نہ خمار جری
دالیونے شان حیکر زما	اوپنے پیسی ترینہ هار جری
دامصور په چل رنگ مسرور	تل جان مست او شاروینی
ڈن کبنے چپے او خنداد سیند	خاٹکی کبھے غخ دا بشاروینی

کورہ بیل پنجھرہ کبنے جو
لوئے یوحان دکلونو کم
مست شوصرہ اور پخوب کبھے نئے
دک کل جان دسیند و نو کم

و تہ سپرے او خوانی شرخ کبھے *	* * لیونی درج اور نگین مابنام
خوا کبے کلاں پے مسٹ تیرشو	شوندہ کبھے نمک او کوتور کبھے جام

وَنْ چینه شوہ چرتہ رو اب
 دُرُوند او مرکئے شمع کے ساز
 ٹونک ٹونکے شو عشت از غون
 دُرُوند او روندے شو عشت از غون
 بیا خزان رانے مکلونہ لارل
 حُوانی رخصت شو خدل نایا
 زرہ چل تخت و کرہ سرہ او سودا
 مسٹے جنگ بیله توڑے کینہ
 وارہ رنگونہ تیرے کنبے دوبے
 او میخانہ شوہ دَ جرا دَ کہ
 خونا چکھانہ ورہ لو لکہ
 نوے سپرے او سرہ مکلونہ
 دَ خپلے مینے جواب لے ولید
 رو بنا لے ولید یونوی رنگ کنبے
 مصّور پہ چپل رنگ مسرو
 دَ کن بئے⁽¹⁾ چپے او خنداد سیند
 کوڑ ببل پہ پچڑہ کنبے جورہ
 مت شو حرا او پہ خوب کنبے
 دَ کا تول جہان دَ سیند و نوکہ
 تھند بان حبل

جنت (۱)

ستاد جنت خاحدہم شتہ دے ؟ اے بے حابہ آبے پایانہ
 ستاخیشت او مینہ خوک شی تلے، دستار گو پتھر وک دار ماںہ
 دملاستر کے دُقہرہ د کے راتہ قصے کوی د دھدازور
 د جانشوندے د کوکو ودے دی^(۱) راشہ او کو رہبت کنبے اور
 مرگ بلے ستر کے او خور پنے راتہ خوزئی^(۲) لحد، نیست او عدم
 شیطان، ملا، دوار پہ یواوازوں، ستاکناہ دیرودہ او رحمت کم
 مشکر دار مساپہ لاس، قبا په ولی دستار پہ سر
 لام تو وزرے د ببل اینے، بنائی شہزادہ دالمَسر
 بنای پیرک مشردے د کاروان، د رنا خیشت او سنکار لئی^(۳)
 سامری ٹاری د زربت کنبے ژوندوں مستی او خمار لئی

۱) پہ جنت مانور ہم دوہ دی^ک او بردہ او بردہ نسلوں یکلی دی، محکنے برداشت دا سان
 پہ رانگ کنے د جنت نصیر دیر عجیبہ ولیف دے۔ خو عامو انسانو د یو تصری د پارا م
 دو مرد د مرد نہ دے هضم کرے لکھ د جنت د پارہ۔ (غنى)

۲) دی: واپی۔ ۳) خرزائی: خرطمری۔

مونگت د سو تو په دیری پورتہ، زیرے لولکه ته د نورپیان کی
 چینجھ د خاوردے په ممبربرہ، قیصے د حورو او د آسمان کی
 حکہ پچغوزہ د جماعتہ لارم په لوری د میخانے
 دے خلوستگو دوب کرم دالہ کرم هم شرابی کرم هم لیونے
 خوچہ په بدو او بد رنچھو خپل لکھ د سکور لوگے د اوشمہ
 چہ سر او تال م تیارہ ناکری د بے وسٹے فریدڑا او شرمسہ
 نوھان ته دایم تاتھ دا دروم دا د مجبوڑا زرگی بھانہ
 ستاخیشت او مینہ خوکشی تلے لے بے حابہ آبے پایانہ

غنى
خانپور جیل

سپرے

یا سپرے راغے بیانے پیغام راویہ
درنگونو۔ چکلونو۔ او۔ رہنا
شوسافی مسکے دک نے جام راویہ
دستے۔ خوانئے او خندان

یو سباراغے۔ یوہ شپہ لارہ
دستیرو۔ یریدو۔ اوارمان
یوزیرے کل مِ مابنام ولیدا
سلامونہ نے ڪول جانان

دادماغ زماچرے نہ منی
چہ دکل خالت پہ سقر کری جورہ
خنگ خورپے بہ پے ناکر پیکے نگی
چاچہ ماں نزگس ارد لبر کرہ جورہ
داشینکے چن۔ دا گلو نہ سس
دامست مسٹ ٹائم تا مابنام

دا ثبوت د ساقی د مینے دے
 دا د سرو شرابو بربورہ جام
 د ساقی چھ ستر کے خارے دی
 داخارے ما ته جو رکرے دے
 دجا تا ان چھ شوندہ دلدارے دے
 داسینکارے ما ته جو رکرے دے
 دا سپتو مئے اوستوری او مست مابنام
 مشخوا^{۱۱}) نز ما د غمونو ده
 دا په ما مین دے مالک نہما
 حکم د که دنیاد سکلو نو ده
 سپر لے خم د جانا مست شوید
 هر ساہ او زرہ کنبے خپل نور خوری
 پہ کلمونو کنبے خپله رہنا خوری
 پہ نسیم کنبے رکنونہ د طر خوری
 چہ تر خویوہ نظر اره د رنگ
 د غرزہ نک د مستی ها نان کنبے کی
 تر هغے به دازہ و نہ مننم
 چہ اورونہ به هغے جمان کنبے دی

(۱۱) متحرکاً . متعز.

زه جور کرے نہیم سزالہ بار
زه لئے جور کرے یارانے لہیم
ماںہ مینہ - خندا اوستی غواری
کہ جمات کہ بتغلنے کہنے ہیم
بیاسپر لے راغے بیا پیغام را وور
ڈرنگونو، ٹکلونو، اور نہا
بیاساقی راغے دک لئے جام را وور
ڈمسٹے، ھولنے او خندا
بیائے سرو گوتو کہنے وینہ
لیوف تہ جام دغمونو دک
ڈڑوندو نہ دک، ڈفراق نہ دک
ڈوصال ڈرنگونو خوبونو دک

فروہی

۱۹۵۰

ژوندوان

لکه روح کبھے سبا ارمابنام	لکه کال کبھے سپر لے او خزان
لکه ژوند د مرگی دے غلام	لکه سیند کبھے چھے او غله شتے
تشید۔ مایید۔ د هرجام	لکه تله۔ خلاصیدا د مسٹے شتے
اول لو لو موجونہ کے تونہ	ژوند و خدے یوسیند دروان
غله لکه شی پیرشی د بونہ	بیاتش شرہشی چھے لے درے شی
ورانوی غورزوی کو لو سے غزہ	اول هریو غورنگ کبھے ورانے کی
بیا دبلشی روان کری نصر نو	اول هرخوک روکی پو ^(*) جئی خا
غورنگ کونہ بنتی کری تالا کری	دریا بونہ لو ت لو ت کپی ننا کری
یامر لشی خدمت د هزا کری	یائے هرخوک د خپلاند دل دی
پہ زرگونو سیند د پیدا کری	خان کری روک خوکلا بادنگ کبھے
* * * روکیل دی د خیشت زیا تدوہ *	ژوند و خدے یو باع دے لویزی ^(*)
سو زیل دی ژوند ن خورید تو	چل زونہ چل سنکار درکو دی
چھار شے د چاسٹ کو سره له	د انکو رپہ شان روک فاشہ
د منصور پہان او خیر دار ته	خہ بہانہ لمواه رسید وله

^(*) خیشت: بنایت، د^(*) روکی: درگوی.

شوندڙن خه دیو خوب د لیدے شی
 دخدا اوڑا واک ڏبل دے
 یودوان ڏسھرا او ما بام دے
 ڏما باما او سبا واک ڏبل دے
 یورنگین شان محل ڏھوا واک ڏبل دے
 باع ڏبل په ڪلنو زه پریم غم زما دخدا واک ڏبل دے
 شوندوں خه دے * * * یوسازد ٻڳنپی پی
 ڪله پوست، ڪله زیر، ڪله بم
 ڪله اور سوزیلہ شور غوغاشی
 ڪله غلے، قلار، شومه دم
 ڪله شرنگ ڏکنکروشی خارشی
 ڪله ڀخ اسویلی او ما تام
 ڪله تال مستانه ڏخیام شی
 ڪله سپور ما باما مونه ڏغم
 که وی تریخ، که وی خوب ڏتیری دے شی
 شوندڙن خه دیو خوب د لیدے شی

غنه

دار لامانه

په پریم

بله لار

رحم فقير له روا ، باد شاه له حرام دے
 شاعر له گوت د زمزم د میوجام دے
 بیل د مینے کمال خون د انصاف دے
 سخاوت شان د خان مرگ د صراف دے
 رقیب لہ سور او ما تم پار لہ وصال دے
 یولہ دوینے خاتمکے او بل لہ لال دے
 مالہ د گند گنڈا - لا لله ته بام دے
 یولہ د مرگ پیغام بل ته دوام دے
 دعجیبہ ٹہوندوں عجب سکاراً دے
 دے کوبن دوکان کنبے کتھ کبن زیان دے
 یوناست محل کنبے غمگین حیران دے
 بل ته ایرو کنبے ویر پروت ایران دے
 داروک کاروان کوم خوا رو ان دے
 رو ند نے نظر دے او ج نے ایمان دے

ظالم - جابرته - سجده - دعا ده
 هيرئے دعمره رحيم رحمن نه
 دزور او يرئے بت ته نسکو بنت
 روک ترے د مينه - د نوره مکان دے
 د بل د وينوئے لاس کنه جامدے
 تنگ لے جمات دے روند مامدے
 خوز خود کهم چدوينم په ترو^{*} کنه زنگ ديار
 دکلو نور ڈي د وکنه اميدونه د بهار
 د تاران فلاکنه پتہ د جنوں ناگ مستانه
 زنگ محل ته نه شم تلا د محضانه د جانا نه
 ماله غم ماتم د يارنه د غم د غم تعويذ دے
 ماله بل کل ته کنه بے شری د شوق د بيزدے
 هفه غم چه مستول کري د ناما^(۱) تونه لذيزد دے
 ز لیخ ته تور خنکل د سین محل که د عزیزد دے
 ماله بله لا^(۲) نشته د جنوں او د جانا نه
 کنه خوبنه م خندا ده، دیره دیره د روانه

غنى
دغرس

^(۱) يرئے: ديرے. ^(۲) ناما: نبات. — ديره اسميل طان

قسمت

زه نرمہ خته یم لاس دکولال کنبے
 یا به د میو جام شم او بیا کو زه د جمات
 یا د پیکھے د زیارت د میخانے فانوس
 یا د دیران تیکرے سہے او مات
 حوانی مستی ٹوندو د بل د لاسه دی
 چانه وس شته او نه یم واک
 شیخ په باع کنبے دیار د حورہ
 کوم کل پیت کرمہ او کوم پاک
 خنکہ ملامتہ زه په گناہ شم چہ وس قسم او تد بیر د بل د
 خنکہ ستوما زه په خند اشم خرب د کبل او تعییر د بل د
 ! یم گناہ ده مین په چلیم
 نہ زه د چل آقا نہ د نظر
 نہ یم د واک دی خماہی استر گے
 نہ او بنے شوندے مدھوس

ما نه د کی اینی دیار انظر کنست
سپری کاونہ او سو خار
ما د چل نور نه دی جور کوئے
شر فک او غور زنگ او زنگ دبار
ما د سبا په پسته دنا کنسته
نه دخور کوئے د جادوساز
چا شیر نئی و و فرها رت خولی
چل جوی معمود خا د ایاز

زه نه پوھیز م چه چا رو بنانه

د زهرانور که په مخ دلال کنسته

زه تصویریم دبل د سکوت تو

بے جبانه حنثه لام کو لا ل کنسته

یابه قسمت وی یابه دوزخ وی

او که وی دواه نوته رحمن نئی ؟

نه شم ز غمی . نه شم منی

چه ته جلا دئے او هم جانا نئی

عنی - خانپور

(*) جبانه : زبانه

قارغان مارغان

تراو سه پور مود ژوند در نے در نے میلے اارو راوارو لے دکو
درے نہ چہ آدم لہ فاتھ ہوش و کرے نے داسوالونہ دفعے خے راروادی هرہے
ولہ دخلا طاقت اوپوچہ مناسبت جوابنگ کوری انسان دھرم سوال جوابتہ
دلے دمرک جوابنگ لری دجهان اکثرے فلسے اوتوں مذہب نو دعزاں داعی میل
دشامش امیت برخلاف بغاوت د توں دد تور کند نہ تبتی خوک یو گز
خوک یو میل او خوک ہ میلہ خوک غصہ چنہ یو، لکھا چہ چڑائی کبے یو دینج دلے دو.

خاورے

چغے وی اجل ملا تہ اورتے کہ نہ اورے
تہ خاورہ نہ دے غنی خنکہ بشی خاورے

اویا بلہ وج چہ دلحد پ تور درز مڈ میتے سرہال

ویرکرے دو۔
(۴) دی، دھی۔

مرک

مرکے ڊ راشی	چہ کله ڻے وس وی
کل ٻِم لاس کنہ وئے	اویا به اُس وی
یا به قلم وی	یا به تو پک وی
دوب بہ خند اکنہ	د دنیاغم وی
پہ ٿه مو بخت وی	دومرو بہ بس وی
مرکے ڊ راشی	چہ کله ڻے وس وی
و لے آخر سرے سترے شی، او دا ارمٹی چه،	
چہ جام کنہ کوت کوت	شراب حمیری
سپر لے خلا صیری	کلاب کمیری
دناد شمع کنہ	د سحر نور راغے
ڪور د بلبلو ته	نومَد با تور راغے
ستار کنہ شریک هفہ	د مابنام نشته دے
سرور پہ ستر کنہ	د خیام نشته دے
د بنکلے نہ بنکلے، د مست نہ مست، د سُونہ سُور کل آخر خپله جبرا	

او غمجنے سترگے دخزان یخواو بے رحم با دونه پورتہ کری
او دخپا شوند دشروع او خلاصیلو تپوس تروکری او
دغے ته وايو مونب فلسفة .

ذه مرگ یوه درج په مخنہ کرم ، او دخپلے مور دسینے نه
ئے دخاور و هنگہ دیری لہ بو تلم ، کوم ھائے چہ په
یودشت او بیابان کنبے دھنے مددوکی پراته وو ، ماچار
چاپن اوسکتل . ستغ درب ، سرہ خاور اوشنه کافنی
وو . دلتہ نہ دکھلو نوچمن وو ، نہ د بلبلو باع ، د د بد رنگنی
په سمندہ کنبے دھسن یوه قطرو هم نہ وہ ، زہ دخاور
ڈیودیری خراکنے او دریدم یوه ماتھ شنه خازہ وہ
 مثل دیرش کافنی بنکته پراته وو . نور نے مو ٹلے او پے
تربے ودھ خاورے وے ، مرگ هم را ورسید او شا
م د آسمانہ او چت ولار وو ، خوماسرا او چت کہ او
ڈمرگ خالق تم او وے ،

زہ دھنے لال زہ دھنے دستگو تو رومه
زہ به دھنے په سینہ تل ودہ نسکور ومه
او سنے بنکته بنکته د مزار حانوتہ کورمه

خاور و کنے هغه دوچہ نے زه دَزَرَه هلال و مه
 هغه لال شو خاورے چہ نے زه ورو کے لال و مه
 لارمه آسان ته ماو اے د جهان مو رسپورنی
 زور د مرگی زیادے که دے زیات د مینے نور پورنی
 اوری په لحد کنے خوک دسوی زرگ شو رسپورنی
 موئے خاور نے خنکه پتہ د حُسْن بوجهان کری
 یو پوکے د باد دا چمن خنکه بیابان کری
 خولِ مِنْجورِ بیزی چہ ظالم د وايم رحن ته
 خومگ چہ د جهان بادشاہ کرم خه د وايم خان ته
 ولے دروازه د علم لردا، نہ شوہ انسان ته
 سیال نے دخان ولے کرم چہ نہ د خاور و سیال و مه
 هغه لالِ خه شوچے زه ورو کے لال و مه

— — —

خود روند خایشت دادے چہ تو عَمَر انسان
 سرو ددے د خلا صید و فکر نه وی، کله کله نے دا
 تو لے غتے غتے میرے شی، او په خپل ما حوال کنے دو
 ورو خیز و نوبہ تماشہ شی او دورو ورو شمعو په لاش
کنے حان د هفے لوئے تاریکی نہ ارتبتوی.
 ۱۱) لور و لوری - پرانستی

دَحِيل رَآهاد سِنْدَه پَه جِيل كَبَيْه زَمَاد تُوتَه تُوتَه
 مَسْتَقْبَل نَه عَلَادَه دَيِير نور خَه هَم وَوَه، دَحَكَنَه دَ دروازَه پَه خَوَاكَبَنَه
 دَمِير وَجَالَه وَه، كَلَه نَا كَلَه بَه زَهوبَن دَاحَالَه پَه كِيكَر كَبَنَه كَمَرَه^{۱۱}،
 كِيَنا سَتَه، كَلَه بَه مَونِيمَه شَپَه كَبَنَه دَتَارَه چَرَخَه واَورِيد
 كَلَه بَه تُور قَارِغَه لَكَه دَيِير جَمَهورَه وَزَير اَعْظَم دَشَور او
 چَلَنَه دَك پَه دَيِوال كِيَنا سَتَه. دَكَبَيْه خَرَالَه بَه ماَبَامَه كَبَنَه
 چَيَنَه خَه رَاغَلَه. دَ دَيِوال دَ پَاسَه بَه دَ اوَبَس بَرَبرَانَه
 او پَه دَغَه دَرَحَوكَبَنَه زَه دَيِير وَبَنَه تَرَه او يَوازَه دَم، نَومَه^{۱۲}
 دَه تَولُوسَه خَبَرَه كَوَلَه. مَيِير وَتَه بَه مِيل دَتِيلَه
 پَوخ سَأَل^{۱۳} غَور زَوَه، او كَمَرَوَتَه بَه مِيل خَلَه دَ باَجَرَه دَوَدَه
 چَورَه^{۱۴} كَولَه. دَارَوان شَعَر وَنَه ماَد هَفَوَه پَه مَجَلس
 كَبَنَه لِيكَلَى دَه كَه زَه دَه فَوَه پَه طَبَيَعَت نَه يَم پَه شَوَه
 نَوْمَاعَافَ غَوارَم زَه دَ اَسَان هَدَه دَه کَيْه لَرَم. او دَجَيَنْدَه
 پَه خَرَمَن نَه شَم نَوَتَه.

(۱۱) كَمَرَه: كَوَرَه. (۱۲) سَأَل: سَابَه. (۱۳) چَورَه: مَالِيدَه.

چینلاخ

خ د د شیخنو پہ شان نہ خاندی اوبنیار دے
 بنکلے د آواز لکھ د ژرندے د غرار دے
 سرگے بہتے بہتے، بفے بفے تھے تھے
 چھہ دوہ منے غریبہ، تورہ دوہ اور بٹہ
 خلہ کبڑہ و بڑہ لویہ او بزدہ او وازہ ویسٹہ
 زرد د زہ کے خوشی دنکاچہ کرے راپلیتہ
 خیتہ د چیتہ، لویہ او پلنہ د لالہ پہ شان
 لناہے د پاپے، ارتے سپین میسے د متلا پہ شان
 توپ دے تُل نہ کے خہ بدرنگہ د رفتار دے
 بنکلے د آواز لکھ د ژرندے د غرار کے
 او سے پا او بوکبنتے د تپخ او د ملئی پہ شان
 کبند د سری میسے کاٹہ د مار گھی، پشان
 گرزے پہ پتوکبنتے د نولی او د لومبر میسے
 توپ د دملخ پہ شان، غتے د باکو کر میسے

خه او به خه خا ورہ شوے خه می خه کبوريے
 کلہ د پہ ستر کو کبئے چپے وی کلہ دوریے
 رنگ د بے نمکہ د خزان نہ د بھار دے
 بنکلے د آواز لکھ د ژند دے د غار دے
 شہر پ کلہ بنا نک کبئے کلہ شہر پ د لبستی غارہ کبئے
 چج ما شے چہ پینشی خیل خانہ و رله دی جاڑ کرے
 خوب کوے پہ خا ورہ خومستی باری او لوکبئے کرے
 او پہ تیراہ^(۱)، کبئے خوبچی را ورہ پسو^(۲)، کبئے کرے
 پنجے د دبے او لپنکی د چرکو ق پہ شان
 چیت او لند او لپن، راغوند وجود د مرہتی پشا
 قمع د د دلہ دے رنگ رو عن د د بنا ماریے
 بنکلے د آواز لکھ د ژند دے د غار دے

(۱) تیراہ د افرید وطن.
 (۲) د پناور خوا کبئے کلہ دے پکبئے مشہور بڑیات د.

مجزہ

او سے پہ کندوکنہ یا رُ غلنے پلار دِ غل دو
 مور دِ غلچک ده، ستائیکہ ڈ بد و مل دو
 قوم دِ حرام خوردے قبیله دِ حرام خوردہ
 مرشوے پہ غورو پسے لکھے توڑا د سپورہ ده
 سترگے دِ کاسیرے دی، چبایاز دی بے شہی دی
 کلک ددی غابنونہ او پا پنی د نرمے نرمے دی
 خیتہ د کوپی ده د کدو پاد شنازہ می
 سرد د نولی او برسوکی د تُرہ باز می
 غلاکے د غریبہ غلا دخانہ، د بنیانہ کے^(۱)
 سید او ملا نہ پیڑنے، بوته د هرجانہ کے^(۲)
 ستاد اپو کے^(۳) خیتہ دے همه جمانت مرو نہ کرو
 ستا کاسیرہ تندہ د عمر و نو غلا سرہ نہ کرو
 ذات د حناور دے خو خواک کے^(۴) د انسان می
 او سے پہ سخسواری کنہ فیرنی ختہ دخان می
^(۱) روکے۔ د بدو کے۔ درہ^(۲) کی بکوی۔^(۴) کے کوت۔

زر د دیزیل دے طبعت د شیطان مے
 چین د دمٹ دے خومت د پھلان مے
 خورشے چہ پیشولہ نوپولاوپی دھیرہ شی
 پش پ خیتہ مورشی پہ تاکیارہ باڑہ تیرشی
 غل ترھنے غل وی چہ ترے بہ غل پیدنا وی
 چل ترھنے چل وی چہ ترے بہ چل پیدنا وی
 دوہ دانے ترے او خور کے درمی خاور اپر کرے
 او بے خولہ د خاور کے انبار ذرے ذرے کرے
 خونے د دخنیزید اوفطرت د سیامار دے
 خولہ کبئے د آفت دے او پہ شوند کسنبے آزاد دے
 خوغوتہ چہ شی سختہ آخر پسنه لے چاہشی
 تہ شے پہ جوارو پیشوچان پہ تاماڑشی
 او سے چہ کوم کور کبئے حرام خور هنگہ کو رہتے
 دا سے حرامی لے خل بابا او خپله مور لو تے
 خورشے چہ پیشولہ نوپولاوپی دھیرشی
 پش پ خیتہ مورشی پہ تاکیارہ باڑہ تیرشی

بازیکرکٹر

چاله نور چاله نظر	چاله لوبه چاله تندہ
خوک غلام خپل خیکر	خوک بند دخلنگی اوی
سره چکونہ مارکیر	یوجو کری دسترنہ
نہ جو کرے دے سقر	بل د حورو د غلماںو
یو خواناست تخت پت قاون	پہنکری پسے ڈاری
اوکھا قسمہ میتوں	بل خواز رنگہ وصال دے
مسمیں شیم جنون	چترپی تہ چپله لوبہ
مست جادو رنگین افسون	کل خرتہ چپل خرتوب بشی
داحائیں لیو جام دے	دلته رنگ بلہ رنگی دولہ
سپینقی او تو رام دے	زماستر گو پیدا کرے
روندله عمراد مابنام نشته	شپہ او ورخ زمانظر د
چہ انسان لہ دوام نشته	زہ عاشق خکہ درب بیم

رَبُّ دے هرچہ، او هغه چیز را ہوش پے نہ پوھیری
 رَبُّ زِمَادَ روکیدونہ بَرَہ، لوے، سپین مقام
 رَبُّ زِمَادَ ہوش صحرالہ یوم محل دے دَکمال
 رَبُّ زِمَادَ سے متیری سرلہ دَمسُوْ بپور جام
 دا دَروکوبہ وطن کنبے یوارمان دے دَدِوام
 دا پُتُورا تو را شپہ کنبے عجبوباماہ تمام
 چہ امید دَہوش یاغنی شو
 چہ مدد ہوشہ شونظر
 چل طاقت و تہ سروشو
 پ سیل دوت بازیکر

کوچے

”کوچے“ زماں پر زبردست سپین سے
ما قسم قسم سپی ساتھی دی۔ انگلیزی
جرمنی، لفڑا و بیر، ولے دکوچی
پہ مان بھادر، خیشته

او او بسیار سے

نہ پیدا شوے

دے اونہ بہ پیدا

شی، زماد بند پہ دوسرے

کبیے مرشو.

زماد کوچیہ!	زماد کوچیہ
تھریسے نہ زہماشناوے	تھریسے نہ زہماشناوے
پہ تنه نرو ترا نمریہ	قصہ مینے نوم دوفارے
چہڑا اوچت دم دکل جہاد	پہ لکھا سرہم داسفر برو
تیرد زونڈ دخان اوسرا	ستاسفر زررد مینے دے
چہڑا آسمان نہ خاور دله راعلم	ماج مرا کونکہ اکھارل دم دا

شالاودستاراوخاعت مِ درکه کند مِ پرسکه او جمولِ خخت
 تا نه زه هنگه شان دملکباد شادم مهنه مینه
 چه تول جهان غپل دارل کرل مهینه
 ته خواشناوے زما دستگو
 نه مِ ده زور و اوند ده زرور
 د تقدیر تول که دل د که سپکش
 ستابس یوتول و او یون نظر
 ته زعایار وے د بد و درجو د بد و درجور مایرنہ هیرین
 چه تول جهان یوتور صحراشی د سرو کلو نو خار نہ هیرین
 هائے چه د ژوند په رنابله
 سترکه رو بانه ستار د فانے
 زها کو چیه : زها کو چیه :
 ته خو پسے نه و زمالثناوے
 (تمدنیا)

تورانی

تورانی چه پر زه دو ام ثنا ستا	دا سے تکی پہ پنتو ژبہ کنبے نشته
خوشحالی هستی خوانی او خندل	دے دخا و جور و شوندہ کنی خنگ چاکم
خنکه کیرہ کرم میپمنی در دام کنہ	غموق خنگ پہ تو لوکنے بنکارہ کرم
خنکه اچوم دنور در یا ب پ جا کنہ	خنکه و نیسم پہ کو تو کنے صرو دستا
پ خه او تلم رنگونه دوصال	خنکه خوب خوانی کرم بندی دخا ور
خنگ او ترم پند و کی کنی لال	خنکه فور دیا رست کو لاس کنے وا خلم
دا سے زه ولا رستاعتن حیر	فادید غلام در بار کنے د سلطان
تورانی نہ شم کولے ستایان	داده بس حچ محبور کی م خپله او بنو

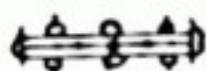
خوچہ سا پیغام دنوی صبا واورم
 لکھ کل جہے د سپری واوری پیغام
 تیارہ هیرہ کرم په طمع د رنا شم
 په لحد کنے او شکم دستی جام
 امید و ینشی ژوند ته بل خیشته مثال کری
 د مرگی د مخه تاو د ژوند و ن شال کری

مُلاچِرک

خُردخُبتك دے	زير د قميص دے
اوکوت د برك دے	شمه د نيفده
په حان مينه	توله ورخ کنه کنه
ڪنده کويينه	چاخوار چينجي په
ڪرئے د خروالوته	نهايشي شان نه
ستاقي د موته، کاته	د مشروتونه د ک
دي ده پشتوا ^(۱) ، پيشا	پخنه پخنه د ستر که
دے د تھو په شان	په درنيجه درنيجه تله
نوم او صافه د امام؟	د سليمان د لالي؟
بل خوا پياله او خيام؟	يو خوا قبا او تسيه؟
مرئيئه د هاسم او قانو؟	يو خوا سپين روز ملک
بندي د هسم او افسون؟	بل خوا د مينه دلال

^(۱) "پشتوا، زمامعزز او محترم دوست مهر دلخان د هوتی۔
خان خيل، فندے ورو کے دے، خود ماغ لے ديرادچت دے۔
او منبر ورته د قصر او محبتہ - پشتوا" دليل۔

دَبْل دَخِيل سُودا	يُوكْوَاتْنَكِي تَارِيكِي
دَحْان او مال سودا	دَهَال او بِح سودا
حَان او ناموس ورگول	بل خوارَدَبْل په مينه
دَخَار جلوس ورگول	پت شاباشی له دَزْدَه
دَهْرِنِيد و تالاش	يُوكْوَاد بل ستَركو كښې
دَ الوَتُو تالاش	بل خوارَد ما تو خانِکو
پَكَه په سر ملا	زِبرَك او معقول پخنېمه
دَرْونَد عجَبه قصَه	تا کښې بشكار يېزى ماته
مَلَكَه سبا، دُوينم	چَه حَلَمه ته والوزَه
توله دنيا دُوينم	او سليمان ته خاورَه
ورَه شان جونَه ته	د بُجَر و بُر باشَاه
دَعْنَم مير منه ته	قر بانوي خوشحالِي
دَلَولَكَه پرواز	د حَلَعَنْدا دُوينم
معصومه خُلَه دَياز	د حَمَود او زِستَركَه
په وجَه راز پوئي شُم	نه دَآدم دَجور بنت
په خپل آغاز پوئي شُم	په خپل انعام پوئي شُم

بُورا

تُوره بُورا تُوره	تَهْمِنْدَنْ لَيْ كَهْ خَتَكَه ^(٤)
نَرَهْ كَبَنْهْ دَكْرُونْگَتْ	دَارْمَانْوْهْ دَلْوَلَكْ
مُورْ دَكَلْ اَنْدَامَدْ	بَابَادْ سُرَابَان ^(٥)
رَنَكْ دَ شَاخِيلْ	اوْطَيْعَتْ دَشَاهِجَمَان
بَنَكْ دَ دَمَبَرَدَے	فَلَسْفَهْ دَ دَخِيمَدْ
تَورْ كَونْكَهْ تَاكَوْمَحَانْ	خَكَلْ خَواَدِجَامَدْ
تَادَ رَنَكْ اوْحَسَنْ سَازْ	دَچَاهِه سَتَارْ واَورِيدَا
تَادَچَادَ خُلَيْ دَاسْتَانْ	دَ مِينَه اوَيَارْ واَورِيدَا
اَے تُوره دِيْچِکَيْه تَاكَبَنْ دَشِيرَازَوَلْ	
اَے خَپَهْ مَانَامْ : تَاكَبَنْ نُور اوَكَلَانَوَلْ	
خَويَارَه تَاكَبَنْهِ مِ :	يُوصَفَتْ بَدَى شِي
سَتَاكَوْخَه دَبَشَانِ :	مِ عَادَتْ بَدَى شِي
اَے هَجَائِي عَاشَقَ	دَ يُوكَلْ يَارَنَه لَيْ

(٤) سُرَابَانْ مَفَهْ دَيَوْ دَوْ چَهْ پَهْ كَلْ اَنْدَامَه بَناَپِيرِي مِينَ دَوْ.

(٥) خَتَكَهْ : خَتَكَهْ يَيْهْ .

ڈیو دلدار نے	ڈ مینے نوم ڈسپکہ
نوے خمار لئے نے	مرہ لمجھ لحظہ کبے
پرون دبل اونن زر ما	اوپہ مذہب ڈینے تبے دقا
جانان ڈھیر دے	پہنگ اوبوی مینہ
خزان ڈھیر دے	خوانی مستی بنکلوے
ڑا افسوس او ما تم	ڈ فراق تور غم رنہ
زرا خوانی، نوئے غم	ھیر دی اوچ سینلا
مرگ روکید ڈری میر	ڈ زیر وکلوشان کبئے
سبار اتھ ڈری ھیر	ڈنن پہ شوق ستہ
خنک بے پایا چہڑا یم	دا سے بے تولہ تھے
ڈچا انسان چہڑا یم	تھہ ڈھنگھے نے بورا

تاکبئے رہنا او تیارہ

سپین مشتہ او تور شتہ

چہ تھہ بنکار ٹشے نہ دیم

زماءں رور شتہ

تارُف

گرہیو و نجھے تو رتا رو پہ سجدہ پریونہ
 وے حکلہ رب ته عجیبہ غوندے دعا
 وے تو رو لے تنہا کے د اوخرہ و زانہ؟
 وے یو۔ با تو ر۔ یوہ گنجھے۔ یوہ صما!
 زہ بہ تل حسین میم او بنکاری پہ تل بیزیدوی؟
 لام کنبے کلہ دام۔ کلہ تو پک۔ کلہ لیندہ؟
 پرد بورا یوسی تو ر بورا دھکلو مینخ لہ
 پروری گنجھے غریبہ بوی لہ او دیران لہ
 پروری لولکہ، لکہ باد دھکلو پا نہے
 پروری پنک دنالہ، سوز لہ، او تاوان لہ
 پروری مینے د تورانی بشار و منبر کے لہ
 پروری کر کورہ د شہباز او شکری نو کے لہ

پر فارغہ پگند، پتگ درواچوی پہ اور
 پر عقاب لخرا او تپوس لشی پیغور
 پریو پہ با غچہ کبنتے دصراد دی لیوالہ کری
 بلہ جام دژوندشی، جام دزمرو دمنکو
 پر عقاب لوئی شورتبہ ولے دتنزرو
 ولے هر مارغہ کبنتے نشته تله دتوں حکرو
 ولے هنہ ملک دشہ باز دشکرے کور کم
 کوم خانے چہ درانہ گرزی سیلو نہ دکترو
 یوتزرے بس وو ستا کمال بن کارہ کولولہ
 بنکلے د طاوہ خوش زبانہ د کمتو
 بس چہ یومارغہ وے یوئے پروے او یوتہ وے
 بس چہ تل باجرہ دے، خادر دو دے وا سبھ وے
 بس چہ تل سپرے وے، زیر کلوبنہ دے، سبارے
 بس چہ بس یوتہ وے، یوار مان دے، او یوتہ وے
 تول جهان خاموش، مشود خپل زرہ آواز دے وا رید
 زیر لکھ غلام، دباد شاہانو راز دے وا رید
 تول جهان خاموش، یو آدم وو چہ کو مانہ شو
 مینے دے یور وے خبرہ د خپل خانہ شو

وے، زر لکھا سوالونہ ژوند جواب یم زه دَتولو
 زه یوہ قصہ نہیم، خوباب یسمہ دَتولو
 زه کلہ مراد، کلہ ارمان، کلہ غور یسمہ
 زه آنگ او تکوریم، زه شراب یمہ دَتولو
 زه یسمہ مخلوق خود خالق در نگہ دک یسمہ
 زه کامل کمال، زه سُر رباب یمہ دَتولو
 زه یم تورے پنجے د باز ستارے دَتزو
 ما کے پت ارمان د حُسن۔ زور د دوز رو
 پھار پور

کورکورہ

خومرہ منکلے تصویر دستا خومرہ منکلے دے آواز دے
 ستا پہ نظر کنبے سپور پتھہ ستا پہ پاپو کنبے ایا رہے
 مخ دنازک دماشوم پشان خوئا دخیشتہ نازہین مسے
 خیال مسٹا دخیام پشان ملہ دخمور ماجبین ہے
 کے مینہ لو بے ستر کے وے نازراون خرگرد دلدار کوے
 تہ دکلاب اونرکس پشان ماں تھے دکلزار کوے
 منکلے شوت دخالت دخیشت مالہ قصہ دجنت نے تہ
 مالہ داستان دکرم کوے ماں تھے دلیل درحمت نے تہ
 ستاد کوکو، خیشتہ آواز مالہ اذان د بلاں دے
 ستاد خنا! دنا وجود مالہ پیغام دوصلہ دے

مچ

شغ شم چا کنے راغوئہ شے دادخہ خربی شے منج دے
 پکبند دا سے چورلک اووے^(۱) ته بہوے دبنکرپت منج دے
 اونڈ بہ دشہ خاورے
 نہ دخوب شتہ نہ قرار
 پہ ترؤں سوتومینہ
 والے^(۲) دچا آزار
 دھرچا کر دیلمہ نے نا بلے بے عزتہ:
 نہ پہ شرپ باندے جاروز^(۳) نہ پہ سوک اونہ پہ لته
 تو رومنج بے شمہ ستگے
 تیار خورئے مردار خورئے
 بد دخوئی سخا د دودھی د
 پھر شی د پاسہ سورئے
 کہ بنور وادی تہ پرنے مرنے کہ غوری وی ستا پکاروی
 ستا پرے بے صبر غوری وی کہ خاشنہ وی کہ انار وی
 (۱) اووے: دوھے۔ (۲) بکرے: انہ، ہکل۔ (۳) والے: دھلے۔

بے غیرتہ خوئے دمرہ
 دمرہ رور وینہ خیتے
 اے شہیدہ دکباو
 اے خازمی دپراتے
 کہ پخوس خلوان دمرپشی ته دچلہ خربہ ناوارے
 رے داسرد خیتہ زارشہ شرپشی زیر خیتہ واویے
 بلے بدلے دپاپٹی دی
 دلینگو پورے لرے
 خلہ د زیر پلاون دہ
 چہ پروان د ود خورے
 سخامیرہ، لبقرے باء، بوبیہ
 ستادے خیتہ کبے درنخ دے
 ستادشونا، وکبے بلا دہ
 مولہ روھے چپہ چپہ
 د دنیا کنا، ونخلامشی
 ستاتلمہ قلارہ نہشی
 خیر کڑے راروان دے
 چینگہ خلہ بھرتہ پوتے
 زہ بہ خورمه پہ قلارہ
 تود شربت او خوبے کرے
 دابو دیک نیابہ دمرپ دی
 تو راجھ تہ بُم امرے (حیدر آباد جل)

(۱) بہم۔ پہم۔

شپنِ زمری

۱۹۴۹ع کاں کتبے زہ پہ دیم خل دھری پور جیل ته
 را اور سیدم، دانما دَبندید و دویم کال دیو، پہ دو، اکتبے
 ماد پینا اور او حیدر آباد سندھ جیاونو کتبے دیو مے بد نے
 ورخ تیرے کرے مے، مینون تہ باران، دہستان خپل ن
 خپلوان د پاکستان پہ تمو لو صوبو کتبے خواہ بند، دو خواہ تھی
 جیل ماٹہ دکور پہ شان بنکاریا، خاچہ دے کتبے زما بابا
 دیز کلونہ تیرکری وو، دھنہ دلاس دیزے ونے دلتہ کتبے
 شنے والا رے مے، زہ دھید، آباد د جنم نہ دلتہ پکال پس
 راغلم او پہ دیزہ مود د پس میو درو کے دزیز و کلونونہ دک
 بو تے ولید، هر سحر چہ زہ بہ پا خیدم نو دھنہ سایم
 بہ لارم، زہ پہ انگلستان، یورپ او امریکیہ کتبے دیز کروزیڈ لے یم
 او دیز لوی لوی با غونہ م لیدی دی، ونے دو مرد خاہیت
 اور نا پہ یوبوتی کتبے هم نہ وہ، خومرو چہ دغے غریب او
 ارزان کل لہ دخوا د او سپنے توہے پنجھے او چاپیرو

- تور ماحول ورکرے وو. دے پنجره کئنے ما سا نو شپږ ملکري وو:
- ۱- پير شاكر الله د ګوجر کړي.
 - ۲- خان خيل مهر د خان د هر ته د نواب هر ته دراره.
 - ۳- جهان زيب خان د رزرو. زما د ترور زوي.
 - ۴- فردوس د مانيزې د چه موښ ورته د مينه نه کو گوړابو.
 - ۵- زرين خان د میا سے د پاله مينت محبر.
 - ۶- یوسف خان با بو خيل.

يوما بنام م دماغ او تبنتيد، دا د توقر شعر م او کي
او د دې نه پس م واور وو؛

دلست کئنه پنجره ده په کئنه شپږ دی از مری
څوک غشت، څوک او بند دی، څوک خاره بې ډلخوک نز
رو ره پاکستان عجب جوړ کړي چېر ډاکټر دے
بند پکښه، دليوان، پيريان، ازو زمي بنا پيرى
 (۱) ورته مخانه دره پنجه ده د څوکو
مخ نه اوچ يوبند دے دے په مثل د ما کو
 (۱) چېر ډاکټر، باع د حشن.

ریک نے دَفیرنگ دے خوی زر و دَپسون
 تن نے دَبلیلے خوہت دھلاکو
 وئی اوکنه، اوکنه، هن کنه هن کنه
 یارع که رتب زه کرم ددے تولو تولوا خو
 زه بہ دا خاربہ ختمونہ کرم یو خل نزی
 دلتہ کنبے پچڑہ دہ پکبندے شپڑ دی ازمی

آخراتے زرین دے دوطن نوم نے میاسه
 هر مابام او باسی دخبر و نو خلاصہ ۲۲۱

غابن د غریب نشته کنی خوبن نے دی چکان
 هر درج کدو خوری رکے خوار لہ دلاسہ
 تن نے چنچنے دے خر عقل د لقمان
 خیال کنبے اشاروی او زرگ کنبے تلوسہ
 حرس د دنیا ته لھری دنگ کوری
 دلتہ کنبے پچڑ دہ پکبندے شپڑ دی ازمی
 بل سرکنی یوسف^(۱) دے ھاصہ د غریب و رانہ دہ ۲۳۰
 هر ختنے قصہ دادرتو، پوکو، روانہ دہ
 دال نے ھوابند کری، الوکان نے اینہ سیزی
 غور نے زرہ لہ بد دی مسالہ پہ کہ دو گرانہ دہ

(۱) یوسف خان آخر معافی او غوبستہ او کلی ته لار، إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَإِنَّمَا إِلَيْهِ رَأْجُونَ.

مالکه نے سترگے زیرے کری بندرو اشوندے اوچے کری
 دئے جیلہ حیران دے، جیلخانہ دہ تہ حیرانہ دہ
 چائے چہ دیرا اوٹکی لکی ایکی پرے نزی
 دلتہ کبنتے پنجرہ دہ پکبنتے شپردی ازمری
 خواکبنتے دے پیرشاکر اللہ زمونبڑھان
 ۴۱) هرچا تہ رسی، تہیپر، اوچھرہ، الوکان

دے خواتہ سپی مکل، اخوا غوری، اخوا صابوں
 تله پلاس ناست وی ذچلو نوکئی بیان
 ھان ڈلو بے مرکری خراشناہ دالے ولیزی
 کاش چو دے ڈدہ پہشانِ تول زمونبیپیران
 مالکرہ راکری، یارلہ ولیزی متی
 دلتہ کبنتے پنجرہ دہ پکبنتے شپردی ازمری
 دینخوا ترے مهر دل دے دے زمونبڑھو کے رور
 چرتہ چہ دے ناوی هلتہ وی خندا اوشور
 یوموتی وجود کبنتے یو غرڈ نزیوب پرتو دے
 سل مرگہ بہ واخلي وا بخلي یو پیغور
 تل پبل سوری کری پنطرت پیدا خان دے
 ترے جو کرے دے غرہ کبنتے ھان لہ کور

۵۱)

خیال نے دموسی او خاندان دسامری
 دلتہ کبئے پنجردہ پکنے شپردی ازمری
 خواکنے نے لالی^(۱) دے زمونبکش زماورور

۶۱ قید نے کہ پہ دے چہ دے زدی زماڈ ترور
 دے پہ زرہ باتور وو حکم کورلہ دغسم رانے
 شتہ حلی، حلی، زیاد چلر بھی نور
 داورو کے زرہ خنگ دوطن مینے تالاکہ
 داخودے لہ جوڑ وو چہ کپری خاور دعشق اور
 دارو کے زرہ خنگہ دھوکہ نہ کہ سامری
 دلتہ کبئے پنجردہ پکنے شپر دی ازمری

چہ اشعر م وار وو، نتوں ملکری م چپ شو یوسف خان
 خراسر خبر بند کرے، زرین کا کامہر دل خاتہ چل زہر سپکہ، محروم خام
 خفہ شو، پیر بادر لے راتہ اروے، زہ پیر خفہ خپل چکنے تہ رو اشوم ناگاہانہ م
 هفہ ورود زرین دکلو نوبتے ولید، وہر خواکنے کیا تم، هفہ دہ دلخان بن
 خود پیر خفہ، ماو، تول دستان م خفہ کری دخلہ خفہیم، ما خوبو کو اخ خرمغرو
 ترے بوقہ جوڑ کرہ، بے، خان؛ داخلہ خولہ دھم تلا ده هم بلا، دنکاشی
 دکھی، بل شعر دلکیه، نو پہ دغہ مانبا م ماد چل ژوندا اولہ قصیدہ
 ولیکله او د تجھے پھ طور م چلور ملکر و تہ را ورولہ او ہو، هفہ مانبا م
 زہ پ تول دنیا بنسہ دوست اولوی شاعر شوم او کوم شعر جہ رما
 تول مرور دوستان زیاد مینہ ناک یاران کرہ، هفہ لیکم.

(۱) جہان زیب تہ مونپ: لالی واپر.

اوہ کلوںہ

یو وہ غوند پخیرہ کبھے پہ یو گوت کبھے دے جیل
 د اوہ چکلوجر کرے آزادی لے چا امیل
 ۱۱، اول کل نے زرین خان دے چہ پہ مات اوکود وجود
 د اللہ اللہ سورے وی^{۱۱} پہ سور کبھے د نمرود
 ۱۰، پوئی پہ سودا پوئی پہ زیان پہ دماغ لکھ لقمان
 دیو حیال او خرب دپارہ پہ خند خوبی زیان
 کہ روند پر یونہی سور انکارتہ ہمت نہ دے حاتم دے
 چہ مسم سوری هم روائی دامر دی داشجاعت دے
 درستم نہ بھادر دے دمیاسی، روکے نانا
 د تر خوچا پیسا الوکبھے نے کر دوبہ جیخا^{۱۲}
 ۱۳، در پور دے فردوس خان^{۱۳} پخ سپن پہ زنا نازک
 د پینتو پنوم او ننگ کبھے د فولاد د کتے کلک
 لاوز کشان هلک و چہ پر شو امتحان
 د لیا پہ عبار کبھے د قیب شوندیوان
 ۱۴، فردوس خان د ۱۳ کالو پہ عمر اول جیلخانے ته رانگے وو.
 ۱۵، وی وہی. ۱۶، یوئی بوہ.

ڈ دنیا په وارو سرمو پہ پستو په خورو پوهیزی
 چہ پہنتوں په تیرو سرشی دنے لاس کنے او غورو پیزی
 خپله گئے خانی پریز دی کند را دخلی ملنک
 خاپہ نگ خاور ایر کری چہ پہنچتہ واخنک
 رب دبوزی مانیر نئے ته چکنی^(۱) بیاد آدے سیل
 دادو کلو جو کرے آزاد نک لھا امیل
 ور پسے زماچنکی^(۲) ڈ چہ لبرسم بیمه دیوران
 پہ میرا کنے م زبرگی^(۳) ڈ خوب فکر کنے شیطنا^(۴)
 یم پیدا دھشت نگرہ خوبہ فکراتا ن خیل
 یو حجہ و رانہ، ویجارہ عناد زانہ دادے سیل
 قسمت جو بید نکھڑھو کت دھاون بنکلی پلا رہ
 نصیب پول ذا زغود کر د پستو کلو کلزار لہ
 خود بختہ تینستہ نشته زہ پر ننگ یم دھچانہ
 ما نہ د غم او تکلیف کنے دی دڑوند تیروں گرانہ
 و لخہ او کرم و کیرم کہ جدا احمدہ د سیل
 دادو کلو جو کرے، آزادی لھا امیل
 را پسے رو کے لائی دے پاکستان ترے نہیزی^(۵)
 چہ تاریخ انگریزی والی^(۶) نوجناح صاحب قاریزی^(۷)
 ۱۱، کنی: کوئی ۲۱، محمد نجاح (۱۸۷۹-۱۹۳۸)

دکلخ نے راوینکه دشناک توہنے کو ختہ
اوڈکر دکورے راوست دشوند و نومدہ

دلته هغہ تعلیم مومی : چہ پہ کل جہاں کبئے نشہ
جیل چپیں ہغہ بنودہ د تعلیم امکان کبئے نشہ
د اغم ہغہ استاد د . چہ اعتمان او اطمأن
ار سطرو سفر بقرا نے پنج کبئے دن بون
دے بندی د انصاف نہ د دے بندی د چاد زیل
داو د کلوجر کرے آزادے لچا امیل
ورپور چکنی کبئے پڑ . زما یار د ھوتی خا
پہ وجہ یومو غوبہ، پہ خیکر لوئی پھلوا ۵۱
کہ عیشونہ کہ خندادی کہ دی ھوہ کہ غلمان
میٹھ نے ہینک نکری چہ جوئی د منی توہے میدان
کاش چپو خانانو را اور یوشودا ہنگ خانان
خوانسوں دا باشته پھوتی او پہ مر دا
شب اخوک مخالفتے خاندی یومثال یوہ رہنا کرے
چہ مهر دا کئی کوتے پورے توں مخالفتی چراغان
رکے کل او دیو سہہ د پہ دے کل کبئے د رامیل
داو د کلوجر کرے آزادی لچا امیل

ورپے شاکرالله دے ڈھماونہ او بیمار
 ۶۱ پخند اخند اپو کری ڈھرچاد کوس بیکار
 دے اپیر د چالیا چھ خان او سن مرید نہ
 پخند دھیں ستر مہ سایہ یوسی یزیادتہ
 کہ دعقل پہ حساب نے وی ڈزر و خزانے
 دے بہ دیا سکنہ یا دارا ڈ زمانے
 خوافسوچھ سے نشہ دز بگی پہ پیانہ
 خاکیش شاوندیتہ وائی دکلو نوا انسانہ
 پشہ پشمود چڑا و کری یار ڈ عطرو ڈ پلیں
 ڈ او وکا لو جور بھرنے آزاد نے لہ چا امیل
 آخری دیو سفخان دعنی نہ مرور
 ۷۱ مہ مال پہ شملہ داؤ شہ مہ تالانے شو خیکر
 پلا رینے غررو د سدم نگیا لے او ترو باز
 پونی پہ نگا او پنپو وو د جنچیستہ را
 لکہ باغ پہ کل خیستہ وی داسے رو پہ دو سدم
 ٹھونڈ کا و د پنپوں زر د نے ڈر وند و ستر کو پہ نم
 ن خیستہ ن پہ بیکاری مل ان ملخاناد بابویں
 ڈ او وکا جور کری آزاد نی لہ چا امیل

دے خلور مونوکران دی پینتانا نہ دی خوک مند کیا
 یوچا جا، یو سیر قدم دے اسرافے او اکرم خان
 اکرم خان دنگرودے کری کدو بنه دپلاو
 دی مدام باندی کرے تو دا وتریخ شالا
 چا چابنہ پورہ پیرہ دے میز کرسنی لکھی چستہ
 خور وڑو غریب خراب کہ نوکری نے شلو سستہ
 اسرافے او میر قدم پینتانا دی پہ نسب
 خواراکی زمون بخند، بنه په چغہ بنه پہ پہ
 داما لیان دی او بہ او حپی پہ شنوبوتیو د رامبیل
 دا دو چکلو جو رکرے آزادئے لہچا امیل

ہری پور

۱۹۶۱

پلوشہ

کہ ستر کے بیکل نشہ بیکلے یاد خوئے شستہ
 کہ خت د بادشاہ لرد نے جلا دخوئے شستہ
 او بز دے شپے د فراق شن پہ جاتا یاد ولوبیرنے
 کہ وصل نشہ شکر دے فریاد خوئے شستہ
 داغم د مینے غم د خوشحالی پہ شان خوبز دے
 د غم مالک ہم خان کے جایا دخوئے شستہ
 دا زہ چہ مُسکٹے شوندہ د تیارہ شپے کبھی د لا ریم
 د یار ہروندا کہ نہ وی خوا ماد دخوئے شستہ
 حما د لالی راج ہم بادشاہی د پاکستان دو
 آباد نے کہ یونہ وی دیبر باد خوئے شستہ
 چہ آخھے لیونے ربہ، پہ مینہ کبھی نے دوب کرے
 دایو د آمر کے دے چھھے مراد خوئے شستہ

غنی
 مک پور حیل

خيال اور نک

داسوز او ساز، داشان او شرنگ

يو سورے دوخت او خيال اور نک

دا او بین کاروان، دا سحر مابام

دا گوتے او شونہے او فٹے او جام

دا شپہ د خزان او خوب د بھار

نشہ مجانون او پیالہ د حیام

دا کل، داساز، داشان او شرنگ

يو سورے دوخت، د خيال اور نک

دا زور، دازر، داتورے خیشته

دعا، او جزا، او حورے خیشته

دا سترگے، لیوالے د رُونا، او نور

دا شونہ، مستانے معرورے خیشته

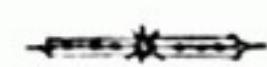
دا تله راتله، دا خيال او رنگ

او نک، درنگ، سپاری ننگ

دا بُنکلے ڪاٽه، په نیاز ڪاٽه
 داروٽ ناڙک، په انداز ڪاٽه
 دالرو ڪبئے تا، دسپو ٻھئی دمُخ
 نرگس کبئے نیاز بین دا یاز ڪاٽه
 دامینه، رنگینه، داشان او شنگ
 یوسور مے دوخت، دخیال او شنگ
 سپر دل د ڪلب او خنڈا د یار
 ڪا بنہ کاٽه، په رضا د یار
 انداز د مسٽی، او ٿول د غم
 سر مے ستر ڪے او شوندہ نہ ما دیار
 دامست ما بنام کبئے د ڙوند غورنگ
 یوسور مے دوخت دخیال او شنگ
 محفل د غمنو او جهان د غم
 یوشمع ورد، دنيا تو، تم
 یونجر خموش کبئے یو کریںک د ساز
 په راج د مرگ کبئے د ڙوند آواز
 دے تور سمنا، ہر کبئے رنا او شنگ
 دامینه، رنگینه، داشان او شنگ

غنى

خانپور

هارو: ورد.

یو خط

ڈما خود دست حکم سید عابد نہ نہل دیں بند

یا حکم جی:

پیار کئے شوہر دیاں پر تے دی	تم خدھ بیت د دس میز نہ
تے کے دسرا اٹھا پر تے دی	دا خر بیت د آپتے دی
سے کے مارہیشہ مینے مینے	ما خہ لیڈ دنی مٹبے مینے
خونے چڑھنے ما رہا پر تے دی	تم خدھ بیت د اخہ غلب د
ما تہ ملوک دی کل میلے سا	
د سو د اور زیان اور بردھے سا	
کوڑ چسان کئے د جامات	
د جنت حور قطعہ پر تے دی	
د خڈائی د پار ساقی مکر کہ	
تکارانہ لپچے دیاں پر تے دی	کوڑ خکم بہ خکم بہ چہ لیوٹم
ما تہی د اٹھا کئے سپیچہ د بنا نہ	کوڑ اٹھا کئے سپیچہ د بنا نہ
دستی دیز د شمار پر تے دی	د د دیز دیز دیز دیز دیز دیز

غاف

حیدر لباجیل

۱۵۰ دنی وای.

کاروان

ٹوند او قدار، اور او لو بہ دی، نہ بیو خا شی نیو خا کیبڑی
 تیلہ او نور یو دبل جور دی دا گا به تیروشی دا چہ تیر پیزی
 لکھ دسپنلدا روندہم لارندہ سلمہ پیغما کنبے کلمہ مید انکنبے
 بند عجب محبب پیلانا و کورئے پخوار و کنبے خلتے آسانکنبے
 جانا مائتہ کرم را پوتہ دا بکر کے دا ستر کے تو رے
 دما بام لرے تیرے کردہ صیرے دلو رم دلبرہ اوس نورے
 دکورہ داسپنہ مپو پکار و بانہ دا مونہ تیخاند دا مرتبہ وائی
 دوئی ماعت نخوانی دا اعلشنانو کوئی مخفی چھوانتی کنبے خانی

جا منہ دک کری زرہ نہ مستانہ

کاروان روان دے جوں فیزی

شو نہ ولہ شوندہ مینے یوسُف

سباراللوکے دے مجلس خبر دی

غنى
حیدر آباد جیل

بے وفا

حُسْن حُسْن لِتَمِيمٍ
 کہ پہ غزوہ سی کہ پہ سُمہ
 زد پہ مینہ مینہ پایم
 بے وفا کہ د جانان یم
 چرتہ رنگ خا لاتم
 چہ یکم د میہ تیش شی
 بلے د کے بیخانے لہ
 تشن کرپے خستے شم
 زد مین پیلا لندیم
 پنگ نہ حمہ مینہ
 قورانی نہ ونی سندہ
 بے ونا کہ د یو بیاریم
 حُسْن حُسْن انتہمہ
 کہ پہ غزوہ سی کہ پہ سُمہ

حیا، را باد جیل

۶۰) دی: واپی۔

بَنْد

من چه خور بند کپی حرس او هوابند
 سبانخوار پی هنے نہ سودا بند
 د تبلو قلا کنے مینه نہ کپریزی چک بہنا کاند سیلا ب دھوا
 تول غمتو ب اظر دنیاز یورل لکدا چوی تیارہ رنابند
 کے لئے نہ حکم چہ نشہ ایو نے شمه
 جام کنے گور پونت دنوم د آشنا بنا
 په د مولو تمویل و اون جو دینی چے یو خل نہ کپی د مینه بالا بند
 د فیا دروز خیر د پی پرے کوپ کوپ جاتا ن پ ناز مکیز پ خنا بند
 پ بھات کنے دا و چے شویں نا ستم
 لکدوی پ بغاہ کنے ملا بند
 د دنیا آزادی واپس قربان کرے چ کوپ ذر د دخبویا ب قلا بند
 د دے بند د تو بند و نہ نشته چ تیخوری د وجید او د سا بند
 لیو نے دا زیاد په دا سے شوڈ کانو
 پ بھر د کنے کہ په شان د مینا بند غنی - جید آدادیں

خمار

لکھ وچی جہ تنز دنچرئے نہ
 لکھ پوتنز سہ کہری مل دايرئے نہ
 او دخیال پٹا پیری باند شم سور
 اتموم دُر وند چینہ دُر ناک سور
 داز و لورم دُچان خیال نی لہ لاس
 دامتی مینہ او حسن او دلدار
 دا چلنی دا لہ در کو مہ درن تار
 دا چسر سر نے کو مہ په خمار
 د تالاش د سو زید و خبر نہ شو
 دارمان خاور کید و خبر نہ شو
 خوب و او خکھ سو شراب خار نہ شو
 د بھا رخراز بے سکل زار نہ شو
 ستر سہ کہر لہ چپلو پا پو یورہ
 لکھ کائی ساعت نگ جھان نہ او بنود
 لکھ سیند دیاب لہ خپلو چپو یورہ

غی - حیدر آباد حیل

۱۱، وانفت وانجیت.

مل رسہ

دَدْنے غم پِ ماء، سه کبئے
 پِ کوئے دُوسو سه کبئے
 ذما مائے شونے پیتنی
 زده کوم نے پیتی
 هر خہ کے ذماد پارہ
 تاوے بولے لارہ موارہ
 بد نے دب تریخ نے آواز دے
 گران دغره دسر پرواز دے
 پکبئے سل قسمہ خوندو نہ
 هم خمرا ادھم سیندو نہ
 چ دار و جور کوم رخ لہ
 ماوپے دد باب میخ اہ
 زہ باتور لا مبیزان نہ یم
 دجنکے نو توڑا نہ یم
 ویر کہ سپینہ پنا سه
سیبہ بن اکہ مل سه
 چوتھی اوکہ تلئی اووہ

شہ سبق راتہ بُٹے ربه :
 فکر کوم خواتہ رو ان حکی ؟
 ت خبر نہ دُخپل زورہ
 پہ پولاوچہ م زده نہ شوت
 دامسہ تہ بے پروا نے
 خوکاش چہ دنے نازکو چنوتہ
 دال قدیر م سخت استاذ دے
 دل ولے نازک وزرتہ
 ڈوندینہ دے جو شندادہ
 نہ مسہ خور شونہ سم تریخ شو
 هیخ پہ پتہ دپوی نہ شو
 ولے ولے دکھو درنہ
 زہ پہ غارہ یم خوش حالہ
 زد مینے توہ بیانے یم
 غنی مر پہ شمکو شو

(۱۱) چوتھے گھر سے: یو تریخ بوقتی دی جسی پکر ایک دنہر نجود دنکہ پڑا۔ عاریت: جید آجیز
 (۱۲) سیکھی: یو تریخ بوقتی دی جسی پکر ایک دنہر نجود دنکہ پڑا۔ عاریت: جید آجیز
 جسی ہے: (۴) چوتھے گھر سے

لاس م بند، ثربہ م بندہ

دَنَاسْتِ یمہ دیگار

لَهَ نَاسْتِ وَہی وَزَرْ مَانَے

پَمَانِام کبھے بازیگر

چپہ خولہ او تپیتھے ستگے دکال خوا کبھئے کو نکے ناستے

دُخْلَ غَمَ پَهْ مَنْدار کبھے دوب مشغول دے سنور

دبرهم در، یا ب پ غارہ تسلیہ اوچے شونیا، سے

لیونے دندے مرسو دمستے تسل شویسر

دخوانی دغم مانیام

دپیرنے سار داختر

نہ دی چا برا برا کروی

نہ بہنے خوک کروی برابر

(۵) سار سحر

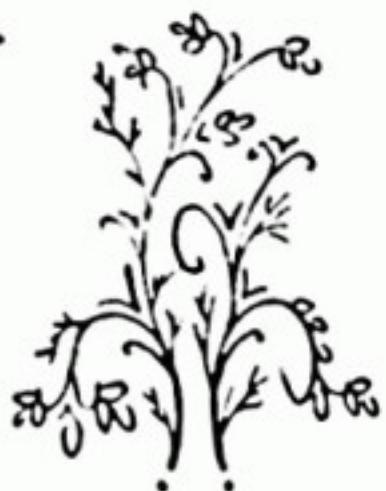
راته بنکاری چې بودا شو مے راقع او شہنگ اشخاں کښې
 گهانه کوئی نظرستا غور زنگ نه لورے چالا کښې
 دزوال استازے ناست وی تل په خوکه د کمالا کښې
 وخت او روند، هغه بنکاریاری چې همامن نیسی جا کښې
 په دینتو کښې د بنکاره شو
 د مرگی استازی سپین
 قسمت لیک د ابد و که
 ستاد ستر گو په جبین
 نشت دک د لوبونکندو دستی جهان مهین
 د خزان جامے انځوسته دی نرکس او نترین^(۱)
 د سارنا پیکه که دک د شمعوکور رنگین
 او س دخوا په ژبه لکی د شرابونه چکین:
 هغه سرو چکونه خه شو؟
 چې توکول به د محرا کښې
 هغه اوئے مخاخه شو سے؟
 پېپیا نے بچه هوا کښې
 هغه مت سرو دی خه شو چې په شکه ده د ساد کښې
 هغه سپین مثال چایوره چې لکو به دے بیا، یا کښې

۱۵۱
استرین، ستون

دا تور توور سوئے ڏچادے چه روان دیدے په خواکن
 بوسیا، دِ درخوزدہ کرل تیتھیدل ددی په شاکنے
 لاس ڏبند ڙبہ ڏبندہ
 ناستیوازے او دیگر
 لکھ ناست وئی وزر مانے
 په مابتا مکنے بازی چکر
 چپہ خول او پتھ ستر کے
 دکا خواکن او لکھ ناست ڏ
 دھلشم په مندا را کنے
 دوب مشغول دے منور

عُنْقَى

هری پور جیل

تہ اوڑہ

اے د میں فرست!
 اے د نور اور نگ قسے
 بناییں ته چابندی کپنے
 د غمینو د کوٹھ:
 چاورد لولکہ بزیدہ کردہ تو تم سیا بازان کنے
 چا تصویر د عرا جو کہ د نے د سہ کلو استان کنے
 پہ میں چہ شی مینہ
 یارانہ نہ د دی پار دنے
 چہ پہ غشم ارمان بدکری
 د نہ مینہ د غم یار دنے
 کہ محبوں پہ لیلی روک وو پہ محبوں دواں لیلی وو
 چہ فردہاد مسک او مسٹہ شیرینی هم پہ خدا وو
 دانہ مینہ نہ وفا دو
 خوشحالی مسی لیل وو

په چنجی کہنے وزرنہ
 د لوکے تو ڪیدل وو
 دادسود کتے قصے وے بندکی قربانی نہ وہ
 دمجنون د زرہ مستی لہ دلیلی خورک ثانی نہ وہ
 خوائے د حسن فرشتہ:
 اے دنور اور نگ قیصے
 تامستی بے خودی و رکڑا
 په ڙرا او وسو سے
 اے محبو بے بت پرستے ذہ بی جرد تیر دیرویم
 اے د سپینو کلو لبستے عکس ستاد ولو لویم
 اے د غرد ٿو گے وارے
 ستاد خاڅکو زړونه کے
 زمان بحر د مستی دے
 ستانیا زین زد و رو کے
 ته حورہ د فردوس خناوارہ نزہ د جهان
 ته ڙوندو رہنا او شمع ذہ تیار، غم او طوفان
 ته تسکین د مسلمان نے
 ذہ یم مینہ د کافر

ته په میں تالا زردئے
 زد پہ حسن تالا سر
 ته بنیاد اور روح دسیندئے زد موجه نہ سو سہی
 ته سرور طور او موئنے زد ارمات د سامنی
 اے دھسن فرشت
 ته نے حودہ در فوان
 زد بادشاہیم د دوزخ
 پہ لمبود اور رو بان
 نہ بخ بادیم د خزان تورے لرے د مابا م
 زد مین دبٹ پہ سترکو پہ ماقیم او پہ جام
 ساخیستہ مینے و فائزہ
 پہ غنی د مینے پونی کرم
 ستا گلکیں رو بان نظر زہ
 هم بنا کرم هم سہ کرم
 اے دھسن فرشت ستا غم نہ دے سو جار دے
 د خزانہ تاجور کرنے یوہ نکیں غول د بھار دے
 تاکڑہ برو د سپیہنی نہ
 دا خندل کوکی قصہ

تا په ستر گو د آذر کنے
غکس جور کہ دموہنی

تا پت نگ لہ مسٹی را ورہ دنو رو نو د زهر ا
تاد سرو کلو باغ جو کہ پھیکر کنے دخرا
تا دڑوند تر خوا او بولہ
دشرا بیو سرور ور کہ
او بز ستر گو د گونگت لہ
دلولک غرور ور کہ

تا خدا او کہ د خوب ارمائیں وینہ د مینے شو د غنجان کنے
تا د یار شو نا ہمیتے خوب د لد لد تاد فراق پخ تصویر د یار لد
تا د تیر د رنگہ د رنما بنار کہ جور
تا د ورو کی دند پسین د لاشا کہ جو
تا د شب نم خاٹکی کنے نہ تصویر د نہ
کہ د امید دیاب د مسٹی سمندہ

تا د فراق د لمبو د نچے د وصال جور کہ
نہ ما د تلو تو تیرو د ذ فے خال جور کہ
اے د حسن فر شتے
سپینے حورے درضوان

بس تا وہ کرد لیونی لہ امیدونہ او ارمان
غنى۔ خانپور حیل

صحرا

رَبِّ بُومَحَهْ صَحْرَالَهْ	كَهْ پَهْ شَلَوْكَبَنْيَهْ ڙَوْنَدَوْنَدَهْ
ما مَرَيْنَيْهْ وَرَكَرَهْ سَوْدَالَهْ	كَهْ سَوْدَأَكَبَنْيَهْ نَازَ او شَرَنَگَهْ
رَبِّهْ مَرَكَ رَادَلَهْ سَالَهْ	كَهْ پَهْ سَاكَبَنْيَهْ مَسَتَيْهْ نَهَيْهْ
ڏَخْنَدَادَ رَهَنَانَهْ وَهْ	كَهْ هَلَالَ پَيْغَامَ ڏَنَورَهْ
دَيْرَهْ غَورَهْ ڏَهَلَالَهْ	ما تَهْ غَورَهْ تَوَرَهْ شَبَيْهَهْ دَهْ
بَسَ ڦَرَلَ دَهْ سَوْزَيلَ دَهْ	كَلَرَونَدَ مَطَلَبَ بلَنَشَتَهْ
دا خَلَهْ مَوشَ پَهْ بَيرَهَهْ والَهْ	دا خَلَهْ جَوشَ پَهْ بَيرَهَهْ والَهْ
مَيْنَسَتاَهْ پَهْ تَورَونَهْ يَمَ	ذَهَپَنَکَسَتاَهْ رَهَنَیَمَ
يَمَهْ سَتاَهْ نَورَونَهْ يَمَ	كَهْ سَافَرَهْ كَمَلَانَ يَمَ
تَيَارَهْ حَلَكَهْ ٿَلَهْ تَورَهْ چَهْ شَوُرَوكَهْ ڏَهَلَهْ	ذَمَادَارَهْ كَمَزَوَهْ ڦَجَوَهْ سَتاَهْ
چَهْ تَاوَهِنَمَ انسَانَ شَمَ	چَهَارَوَكَ كَرِمَهْ حَيَوانَ شَمَ
زَهْ پَتَهْ ڏَلَوَبَزَوَنَدَهْ	تَهْ درَيَابَ ڏَشَنَوْچَينَوَهْ
چَهْ تَابَكَلَ كَرمَهْ بَتَانَ شَمَ	چَهَ تَارَوَكَ كَرمَهْ بَيَابَانَ شَمَ

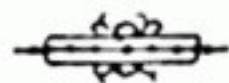
داکنے مادھے د چہ نرچنے شم جاناشم	داخوتا د خیست سے جنہوں عشم لیا شم
یا حزو اک د بادشاہ را کہ	اویا صبر د فقیر را
دٹھونڈوں کے درنکیں خوب لہ	یو خیستہ شان تصورا
چہ ستا حسن پر بند کرم	دا سے لاس سے دا زخیرا
کہ دا او بنسک تاشراب وکی	کہ دا چنے ستار باب وی
کہ زماڑ را د عمر	یولمھہ ستا د شباب وکی
کہ نر ماہمه متی دا	یو حباب ستاد سرہد وکی
زد خوش حایم په هر چہ، چہ کوئی ناپلخانہ	عجیبیہ جانا نے، عجیبیہ زہارا نہ
ملہ زد دھان مالک شم	چہ چل خان در کمہ تا
ملہ مست خوبونہ راشی	چہ گوت کرم سنا د خیالہ
اے دکل جہان مالکہ	جو اب راستا د جمالہ
ولے جور صورا کنہ بانگ کنے	قصاب جو رکرے دکلامہ
ولے ولے ربہ ولے،	ددنے ولے جواب جہد
خنکہ خنکہ اے جانا نہ!	از غے خدے مضر اچھے
اے دلور سے تندے ربہ	
دک جام خہ دے، کباب خہ دے	
اے دمرک اوڑوند مالکہ	
مر کے خہ دے، شباب خہ دے	

اے ڏڙوند آخر جانا نه ڦوندوں نخه ڏحاب خه دے
اے ڏتورو تیر و خانه څه معنی ستارنا ده
اے ڏمرگ او گور خاوندہ
څه ڦنکینه ستاخندا ده

څه ڦوچه هیڅ نه ڦو

څه ڦوچه هیڅ نه ڦو نه سبا ڻو نه ما بام ڏ
نه ڦب ڏچار ڦب ڏ نه بندہ ڏچاغلام ڏ
بس یوبے پایانه عاشق ڏرک په څل خمار کښے
خرب ڏڅل وصال د
په ځیشته شوندو ڏ دیار کښے

جزا

خلق وی راته چه شتہ دے زرہمِ هم وانی چہ ئے:
 خوجہان د داسے بنکاری لکھ بے مالکہ کور
 سادَ خپلے خلے دبمن له خوشحالی، مینہ، آرام دے
 ستا آشنا تنهائی ده تهمتونہ او پیغور!
 کہ د زرہ کبئے هم خوک یاد کری. در په د خاور پیشی
ستادشمن خاد خانانو. ستا آشنا زیر و زبرشی
 ستا ربیا، ستابنہ، او مینہ پہ همه و کبئے تواران دے
 ستا تلاش یولیو توب دے ستا یاری د غم طوفان دے
 امتحان خومرد سنتکین دت دیکمزورتے ستانان دے
 دلیگ پہ بنیا دونرو جوں د شنوکتومکان دے
 ستاخیل د خپوڈ لاندی، د نمرود د غلام وینم
د خیام لاس کبئے کچکاوی دے. د دله لاس کبئے جام وینم
 خانہ مہم جنگوہ نور ہسے نہ چہ بنگیلے شم
چہ خمار او سرورد و رکرم. د آسرتے طمع مرنے شم

وی، ۵۰۔

ستاملاواني پچغو، چه تاش سخا^{۱۱} او زکوت غوارے
 خوبس دیغت غشت خیراتونه پوخ او سپین جا غوارے
 وئی قانون د دنات وی تاش نوم د منات غوارے
 واں نه غوارے جنون ته تاش رکوع او آیات غوارے
 خوستاجما بل نہ کے بنائی . ستاد پتو ستر کرخیال
 عجیبہ د حرم اپنے په خونونو د رسال

لَمْ تَنَا الْأُلَّا لِرَحْتِي تُفْقِدُ أَمِيَّا لَحِبُونَ ء

نوم، ارمان، او غرت غوارے	ته په دیگ مِ رضانہ کرے
دقارون ش دولت غوارے	دمالی نه زیر سکلو نه
دِ مغ ف نہ غرہ عنوارے	دِ میں نه تولہ میںہ
دِ مستی او سرور عنوارے	او د رنہ نہ بنا نکی نہ
او چت غرہ د طور عنوارے	د غنی نہ مشتک د کیتے
در و تولو ^{۱۲} تسو عنوارے	ذکر و زیارت خا نہ
چه خیرات او زکوٰۃ عنوارے	سا و کیل والی پچفو
او ب د تے رو د سوا عنوارے	زہے میںہ د پنجاب
تمباکو د شے غوارے	سپینہ گڑ د شہ بد کیتے
بنکے بنخے نه عنوارے	او مرید کر نہ تیار

او مُلا لہ روپی سپینے	سان، صابون، گلہ طالب لہ
معشوقے نرے مہینے	پہ بدل کنے محلوںہ
پہ عورت کنے کے سپینے	دک جامونہ د شرابو
د کے لیچے نرے سپینے	دیزی د خرنی پالنگ کنے
شی رنے ست مرہ مہینے	لیونی تہ بس ارمان کنے
خومروہ کران کھر د جو کرو	دعویدار لہ ستاد مینے

ستا قسمت د اسونزوں کی

لکھ بے مطلبہ اوس

ستا جھان دا ورنی پری

لکھ بے مالکہ کوئی

غنى

غریب

دیرہ اسماعیل خان

شھوت

ماڈوینزے چپوکبئے شہزادہ په ژراولیدہ
ماڈمرگی بُت ته ژوند و تیست په دعاولیدہ

دوہ نیازہ بینے ستر کے د مسٹے د خنداد کے
اوچہ ترے مسٹی شوہ شوے دسپی د ستر کے

لاس د سنکدرم غز دلے په سوال ولید
پروت د منات چپوکبئے م په ذکر بلاں ولید

ماڈوینزے چپوکبئے شہزادہ په ژراولیدہ
دا مستانہ زبه م د جا سہت په سوراولیدہ

خندا

حان تختو مه دیر خودیر افسوس دخندانه را خی
 دے غریب کنی کرہ سایہ دھمانه را خی
 دہ ته بنا پیر تے دہ پری هله چہ لیدے نہ شی
 غور پسپی حرام، دخرہ دیران لہ کیا نہ را خی
 خدا یکو که محبوں دشمنیون و چہ صحرالہ لار
 پوئے شوچہ پہ دے چہ پہ محل کنبے لیلے نہ را خی
 لار ولیونے دورک شوچہ حکم درکرلو
 چہ کوئہ درنگونو بہ خوکا لہ رہانه را خی
 نن دسامری هر تھیکہ د جانونو ده
 خلکه لیونی لہ غہ پتکے او قبانہ را خی
 خلکه خوغنی لبہ پہ کیلہ شان نصیت و نبی
 مہ وا یہ نامہ چہ نن تیر شو سانہ را خی
 ست اعجج جان خہ بے اندلز خہ بے امکان دے
 یود خندا مر مشلو او بل لہ خندا نہ را خی

یو خوا د تیر و د بنا پیر ک خلہ مر و نکر لہ
بلخوا چرگ مری په د ارمان چ سانہ جھا
یوسیے اوچت که د دریاب په مینخ ٹے ولیشته
دینخوابل ترپنی چه یو گوت د هوانہ لسحی
لا رمه، بود اشوم ژوند یوتیقہ نہ گنیم
خان نخنومه دیر، خود پیرافسین گ خند نہ رجی

غنی
پهار پور

رباعی

ز بهم کیادے سرتہم کپ لکنی
ولہ دھوکہ و رکنی په اک روکبو

وائی پاستہ کلو نہ دی راروان
پرواه نے مہ کوہ کہ از غنی کلک و د

غنی
خانپور

سیلپی

مغہ ڈوندوں وایہ	چہوی یونورا و رنا
دک ڈ خوبونو خندا	خند اوسٹریک شرنک
مغہ سرور وایہ	چہوی دوخت بے پروا
خوارہ پہ سر رفتیر	شالونہ رنک رنک

مغہ بھار وایا :

چہ نے مسٹی او سخا!
پہ زیر و کلو باندے
مالیا کری تنگ تنگ

خودا نہ شوید او نہ بہ و شی	چہ دو مر نرم او خیشتم بہ بینہ شی
جنت بہ نوم شی یوبے مطلبہ	شی پیکیه خواب او دریگ ترا غیہ
سرور بہ دو بشی او خندا درکہ	حکمہ چے غم او ڈرما بہ نہ وی
رنکہ لوکے شی او خوانی خاورے	وارہ بہ سودوی سودا بہ نہ وی

چہ خیکر مور شی نوار مان درکشی
چہ ار مان درکشی نوش زندگ درکشی

چه محرا نہ دی پہ ستر کو رپ کنے
 یعنی فاشی، او مجھ نون ورک شی
 پہ شپہ اور رخ کنے۔ وخت اونظر دے
 وارہ لیدہ دبندہ۔ هم سپین ہم تور
 ددہ تیارو کنے جرکانے د نور دی
 شتہ حکمہ ہنگ اوسڑنگ چہ شتہ دسرو
 یا رہ دا ٹرہنڈ بنه دے۔ گکنے خدا اور ٹرا
 توڑ تیارہ اور نا۔ سکلونہ مرنگ رنگ
 خوبیا مم زرہ غوارمہ ٹوند دخوانی اور نا؛
 پک د خوبیو خندا خندا اوسڑنگ شنگ؛
 و لے دانہ شی کولے د خیشت اونور آقا؛
 چہ د سپیپے کنے کیزدی لا لونہ مرنگ رنگ ؟

کٽ ماله

دیو خط روشن ته

لاس بهم درکری وی، او خپه بهم درکری وی
 خومینه، مینه، مینه، مادر کرگی بیوتا له ده
 دے باز به په دیرو غرونونکند و پرواز کری وی
 خوجوره بس ستاستر گوکبینه دده خمار جاله ده
 سل خله که درک شی ستاد کوره درکید سنه شی
 واره رنگینی دده چه جوره ستاد خیاله ده
 د درکه میخانه ده جام ساقی د که خمار دے
 داواره مسٹی خوتر شر و ندوونه د مشاله ده
 سرن شوند او توره توره شپکنی دواړه توره شی
 خیشت دشال په دے چه لیله خیشتنه دشاله ده
 ته که لاری رنگ سُر او خوانی به واره خاوری کې شی
 جام کبینه دامستی واره د مینه د کولاله ده

چونک خاوره کوزه شی یادیوہ شی اویا جامشی
 روکے غوندے سرکله قارون کلہ خیامشی
 شم نصیب کری جور توره پنجره دزنگ محله
 مینه او غرور کله ساق کلہ امام شی
 حُسن او وصال یوتہ ختم شی او کاویه شی
 یوتہ سرد دار، بل ترا بنیک دل ددامشی

سترکے شوندے خاوره، خاوره لرے دکماله^۱
 مینه مینه مینه مادر کرے بس یوتاله ده
 ما خوستاپه خپوکنیه خپل لا لونه خواره کرے دی
 ما خوتفیری قبوله کرے ستاد سیاله ده
 ما خپلے مستی ستاپه غمونو قربان کری دی
 ما رنها د شمع قربان کرے د هلاله ده

خپے او لاس مِ خدی داخو خاوره د بیان دے
 داستاغنی نه دے دا د خلموغنی خان دے
 داستاد چکلو نوبناخ مستی د بمارنه ده
 داشارے شودیارے سور سادین اوچ بیان دے
 داترخه سایه ده د غضب ده، د نفرت ده
 دلته مرثرون دون د مر امید او مر ارمان دے

* ۴ بندک: درود کے

منه خاموشی دهدا، چه ور که دَ بلاه ده
 مینه مینه مینه مادر کرے بس یوتاله ده
 ماکعبه دغولے ستاد مینه او جماله ده
 حوره زمان استه، پته اخوا ستاد شاله ده
 ستاشراب دخاوره دَکنده وله جو کپری جام
 ستاستر که کپری جو پے دخرچوکی نه خیام
 تاد خاوره سکونه سینا او حرم جور که
 مینه وه دامینه دخنیزیره نے آدم جور که
 ستاکت ماله جوره دَغُنَی دَکل حماله ده
 مینه مینه مینه، مادر کرے بس یوتاله ده

غُنَی

پهار پور

مسافر

دَرْوِنْدَ مَقْصِدَ دَيْكَمَادَ مِنْيَنْ	دَعْلُ خُورْجَالَ يُوْخَالَ مِنْيَنْ
دَاتَوْرَكَ لَرَبَ مَا بَنَامَ كَلَالَ مِنْيَنْ	دَارْمَانُونَهَ تَالَاشَ يُوْجَادَ مِنْيَنْ
دَاسَرَهَ مَسْتَى دَكَفَرَجَفَهَ دَخَادَهُ	وِنْجَ كَبَنْيَهَ دَبَحَرَفَتَ دَالَالَ مِنْيَنْ
اوَهَ پَهَ اَرْمَانَ كَبَنْيَهَ دَكَمَادَ مِنْيَنْ	كَلَانَسَانَ جَمَالَ جَمَالَ دَمِنْيَنْ
مِنْيَهَ خَوبَ دَبَيْوَسَهَ زَرَهَ كَبَنْيَهَ	دَرَنَهَا اوْسُورَهَ يَدَوَدَهَ
خَوبَ دَرَوْنَدَكَرَهَ مَا بَنَامَ كَبَنْيَهَ	دَسَارَنَهَا رَاتَلَوَدَهَ
دَخَزانَ پَهَ مَا يَوْسَيَ كَبَنْيَهَ	خَوبَ دَكَلَ دَنَوكَيْدَهَ دَهَ
مَادَسَتَرَكَوَ تَپَسَ اوَكَهَ	دَمَرَكَ پَهَ تَورَهَ طَنَ كَبَنْيَهَ
مَادَ دَنَلَاهَ تَپَسَ اوَكَهَ	سَازَ دَنَمَرَهَ حَمِيدَهَ دَهَ
مَادَ حَكَرَتَونَهَ تَپَسَ	دَنَرَهَ دَهَ دَتَالَاشَ اوَكَهَ
ماَوَتَهَ اَخَارَى سَتَرَكَوَ	داَخَنَدَارَنَهَ كَبَنْيَهَ خَهَهَ
ماَوَأَهَهَ زَهَرَارَنَكَيْنَهَ	دَخِيلَ نَوَهَهَ بَهَ خَبرَهَ

۱۴۱

ستامستی حسینه خده
ستاخندا مهینه خمه
مغے بے پایانه حسن
ماته دا په ارمان ووے
ژوندون خه دخان موئل کي ژوندون خه د رکيدل دی
ژوندو خه د یوتالاش دے د ارمان پوره حکولو
د ارمان بے تابی واره په ارمان قربانول دی
ژوندون خوب د گیوبے توانه
د تیرے او درہنا
بندہ هغه مسافردے
کورئے باع لارئے محرا
غنى

بعکنوت

بے غیر لپیتوں

تو رینا مار منجیلہ پروت دے دخاڑا په خزانو
 دپرون غلام، باد شاہ دے، دس باڈ لیونو
 هر لپیتوں دیرئے رپی، ورک شنوم دپیتو
 دس رو ستر کو غیر اوج شو
 همت روک شو دسینو
 آپیتو نہ ما جھنیلے دانسان دشان حمال
 ستا بے سر مکہن نورو، ستا پہ تو رکنے ملال
 ستا پہ مست حیوانیت کنے د دریاب چپوزورو
 ستا پہ هر کنے نہ مزم و
 ستا پہ قصر کنے جلال
 ما به و دزمری ظلم، ظلم نہ دے دشندشان دے
 ما به و عقاب خیشنه د چھے باز، بنکار، ارماد دے
 ما به و چھے ڪله کله، خلکہ ته لے جھہ اور شے

۵۱، برے، درے.

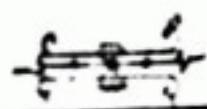
چہ روان ستا پھیکر کبنتے
 سورہ ننگ غزوہ رطوفان دے
 آپتونہ ستاہر بد، لہ ما بھانہ جو رہ کرہ بنکلے
 کہ ته تو ر، دا اور بھرا شوے ما کتے کے بلبلے
 ما ستا سرا و چت غوبنبلو، دامِ نہ کو و تپوس
 چہ داسر پہ خہ اوجت رو
 خنکہ خنکہ، ولے ولے؛
 دا پخہ کالہ مِ تیر کرہ جنم، زندان، اور کتنے
 نہ سرا و چت سباتہ ستا سر بنکتہ پہ پیغور کبنتے
 شل شرمونہ دینہ تار دی، کبنتے دا سے خامشہ
 لکھ پڑو چہ دلم پے وی
 راغونہ غوندی پہ کوئر کبن
 یرو یرو پہ خیکر کبنتے دَنچ دَ سکنہ،
 پہ پنجرو کبنتے رپ پی دعما ب او بز دوزر
 لاندِ ناست دی سر بازو نہ، او ب نے ستر او قشہ،
 او د پاس پے کجھی دد، دھما تاج نے پس
 آجئونہ دشرا بو، ابایا دلیونو
 دام غزوہ سرہ تیت کہ، بے غیرہ پستنو
 غنی، خاپوہ

دامکان او لامکان

چه آدم نگ دَقْسِتَشی په چل لاس کښې سار واخلي
چه لب نور هم لیونے شی نوشمشیر او ا بشار واخلي
چه حوا د مرگ دیرے د سبا په تلاش و سُجی
د کلونو ره نهک را غونډ کړي
د سره نوشترنکار واخلي
همه زنگ دے د آدم د آدم د زور ا مکان
څه دنے کور، او لامکان کلاغنلام، باد شاه خزان
که جانان، که بت که رب دے خماںدہ، او را یمان
دامکان او لامکان دواره جور نر مادخان
سره چلو نه، سپین امام
ابتدا او اختتام
کل پچې دے د دیران
په سپی لی کښې پت خزان

تیبسته یره او شکست د دله دغه آواز دے
 نرغازی لشکت نشته هیش فتح تل پروانه دے
 کلچه خاورشی هم کل دی کلچه سوروی هم کلا ب دی
 یوم مقتاپ او ز روی مخنے
 بیام سپین خند مقتاپ وی
 او د مینے په میدان کبنه سر بیل جانان ته تلل دی
 دامنده هنی دلیونو ده متول بیل هر خه کتیل دی
 دلتہ دوب په روکی جام کبنه دلتہ دوب په روکی جام کبنه
 دلتہ سابیل خمار دلتہ حان مونتل خمار
 دامکان او لا مکان
 دواره جور نهاد حان
 داجانان او بت او رتب
 زماتنده او ایمان

غَنَّ
خانپور
۱۹۵۲

بیل، بایل، دل، دلک، دروک، دل، موندل.

قانون

زد خونه وايم چه نشته زه خرواييه چه شته د
 خودنيا نے ده عجبيه دے او قانون نے عجبيه دے
 بنکل باع دکد خوبونو دکلونو د نورونو
 دروازے کاره داروئی کاره کله مليب
 اوجخت بره پنادے یو غلام د دعمونو
 چاله د چنکينو کرہے او خوبو د غريب
 کله پسی لہ خلک کبھے وکرے د شاهين شنه وزرونہ
 کله گھوکے په دیران کبھے د نرگس مهین خوبونه
 یوتہ سرو شوند وکبھے پت شے یوتہ پت شے پھمرا
 چاته خود چاته بے خوده چاته مرگ شکچاته سا
 کله ستر کے د کمترے په سرو ستر کو کبھے د باز
 کله سور ظالم عقاب شے۔ په باز راوے شاہ باز
 زد خونه وايم چه نشته
 زد خيچے د يم چه شته د
 خودنيا نے ده عجبيه
 او قانون نے عجبيه دے

۱۹۰۰ دسم

عنی
خانپور، هزار

آسرا

بندو خه دے ؟ بے هو شه خنوار دے
 بندو خه کئی ؟ آرام خان لہ گوری
 دے تالاش ددہ - دساقی خندا
 دکھیے منارہ۔ بنکلی ستوري

کل منطق ددہ ، فلسفة ددہ یو امید یوار مان یوا سر ددہ
 د دے لویں دریاب نہ چاہیڑہ کنارہ ددہ - کنارہ ددہ
 کہئے سرد عرش پورے ولکی
 خپے نے رو بے وی د غبار پہ مخ
 داخرو دے د - د ھانہ و رک سریڈ
 د جانان پہ مخ - د دلدار پہ مخ
 کل مذصب ددہ - کل ایمان ددہ دا دے - زنگ او خندا او جانا ددہ
 دا مکان ددہ - لامکان ددہ دا خھ و رکه - خھ تو رو تنصہ ددہ
 د سباتالاش د پرون ارمان غنی
 خاپرہ - هزار ددہ یو امید - یوار مان - یوا سر ددہ

دَبُودِی تال

تیار، تند، روکیدی
 زه لتوم د بودی تال
 دامیدن جو ر و مه
 کله رنگ حله و صال
 زه دھان کل مرضونه
 خپل حکیم یم د کمال
 اے نہ مامغورو ریاره
 زه خالق ستاد جمال
 داچہ زه په تالاش لاره
 پوست پراو مقام م و منت (۰)
 داچہ زه، تپه د نور شومه
 سپین ساقی او جام م و منت
 دایم نہ چه حله کل شم
 حله نور حله کل شم
 کله اور ستاد سر شونا،
 کله ستاد زنے خال
 اے زہار مینے جونے
 ستاکمال نہ ماکمال
 د منطق په تور جهان کنبه
 روک جنون او تور هلال
 تیار، تند، روکیدی
 نہ بودی شته نہ نے تال غنی
 خانپور- ہزارہ

(۱۶) و منت : و موند .

در په در

در په در خاورے په سر۔ پھار پور او بھکنتر
 حُمَّه حُمَّه په سفر۔ کلمہ شکے کلمہ غر
 کلمہ تاو، کلمہ تیارا وی کلمہ سوز کلمہ سفر
 کہم تیر حان لہ یوازے، دچوری پہ شانتر
 چہ اسید لہ دھوکہ ور کرم۔ دیم سبابہ کی بل شا
 هر سبا چہ رابنکارہ شی، ستے سے سوماریکر
 میاں بابانہ تپوس او کرم۔ دَعْمَل او دَجَزَا
 دَالَّهُ دَمِيَنَ رَحْمٌ په چور و دَحْوا
 کہ فطرت دَرَب قانون وی، حِمَّشَہ په فطرت کنبے
 دَشْهِبَاز، زمری و حشت دَحْسَن تیر دَحْسَن کنبے
 په ندوں کنبے دکمال راز، نزور دَد، طلم دَد، طاقت دَنے
 دا زہون بُرگین خوبونہ شہ غزوہ خاچت دے
 دامون بُرخان لہ جہان کورو ددے خاور بُر بھر
 خلکه خلکه در په در، کلمہ شکے کلمہ غر

در دا غم که نور او سازوی، نوجیم ای جن شتہ دے
 خوبیے توں خہارو لے، او انصاف نے بجیہ دے
 دخزان پہ شاواردے، دھکلو نونہ خفہ دے
 د منصور نہ بره ناستے، پاس پختہ باندی شمر
 رندے ستر دبٹ بنے دی، خابیل ستر کے نظر
 ستاد حسن لیوں لہ، نہ شبقدہ، نہ اختر
 ستاد نور و بے جهان کبن، نہ پیوڑے شتہ او نہ غر
 ستاعاشق په درد لر لے، دا زغوتا ج لے پسر
 پھار پور ۱۱، او بھگنو تر ۱۲۔ در په درخواز کے پس
 کلمہ تاو حکله تیار ۱۳، کلمہ سوز، حکله سقر

(۱۱)- (۱۲)- دا خاد بندیدو اونظر بندے دوہ کلی دو، فور پہ دخایوں کبن
 بندی پا شرے یم:- پناوجیل، هریپور جیل، حیدر آباد سندھ جیل
 خافپور - هریپور جیل کلب، غرس، تھنڈ بائے.

ڪوڊاٽي!

نه ما ويره جنت او جات نه ما نه ما هوش مُس، سرور منجاز ما
 منار دكنج^(۱)، کنبے زما پستي دادمگ نه چوم زه شوند هستي
 او دشرا بوجام، دزمزم چشمها دادخان ڏنيلو یو دام زما
 دادخان ڏنيلو یو دام زما راجنو جانا، دا مرشد کعبه
 راجنو جانا، دا مرشد کعبه دَخْلِ هوش نشہ کولو یو جام زما
 سکوڊاٽي ما جي کري خپل خاله دی سر لبان ديار، عبادت، سرور
 مابند و اچھو طوفان ته دی دَامِيدِ کلزار او قلا د نور
 ما د تک، فاخح د، زوال آقا ما د تک، فاخح د، زوال آقا
 دَشْكَسْتِ لَهِ يُوشان مُنْتَلَهِ دَي ما غلام لش سو نه و تخت او باج
 ما غلام لش سو نه و تخت او باج مالوگي له مَان مونسله دَي
 دَنْهَا جنود اخایشت او يار داسرور زیاد دے تلوغبار
 داجنت زیاد ارمان تصیر او دوچخ زماد در دونو خار
 غنی نعاشر کونسے رب او ایا ن دے
 خانپور نعاشر دکنبے وصال او جانا

(۱) گرجہ۔ گلیسا۔

مرگ

سازدا سے آواز دے بنکار پت کری پت بنکار رکری
 تور ختہ داخلی ترینہ جورہ منارہ سکری
 قبر باندے مثال یو د اطلس د بخمل و اچوی
 لام کنیتے دانان لمح لی مرگ او اجل و اچوی
 خومگ پر پر د پوش کری د آدم زوال د هو شه و رک
 مرگ هنہ خزان د چہ سکل کری د سکل فروش روک
 مرگ گواہ د رب د مینے رحم د انسان سرہ
 مرگ یو د وعدہ د سپلی شے د خزان سرہ
 ٹوند یو شاخ کے مینہ دہ، د مینے ندارا کری
 تورے ختہ داخلی ترے د جورہ منارہ کری
 ساز د خوانئے فشے دے د مرگ سرہ د جنگ قصہ
 دادہ د انسان د زغرے توڑے او تفگ قصہ
 دادہ د غلام د فخر، سکبر او د ننگ قصہ
 شمع پنگ نہ دے، دادستوری او پنگ قصہ

ژوند د آدم خه دے، مینه مینه ده د خان سره
خاور دے آدم خاور چنون سر جانا ن سره
مرگ لویہ نیکی و چه تا او سکر د اسان سره
مرگ ستاکوله یورپ کنی و بہ تل د خان سره
مرگ هغه نیته چه جانا ن کیبندو د جانا ن سره
مرگ پته نکاح ده د مکان د لامکان سره
مرگ کپنه د ژوند و د دیاب پته کنا ره د
مرگ مجبور خان له د خپل حسن شدار ده
مرگ بس یو حکواه نر ماد ژوند ستا د جلال
اے عجیبه خانه د تیرے او د هلال:

غنی
خانپور

مینه

مینه حُسن جو رکری بیا پے شی مینه مینه
 مینه لیونے ده لیونے ده مینه مینه
 چرم دا خیال دُچہ خایشت خوانی نیاز
 پت دے بس په دوی کبن دشوق عشق او طارہ
 ماو دا یاز خیسته، مھمو د خیست و بزے
 حکمہ داستان جو روشنود محمد او د ایاز
 او س پ د شوم پوئی چہ شہباز دست رکوننک دا
 بلخان تہ سکھنڑو کری او خان و تہ شہباز
 لویزہ لو زہ ده دخان مردلو خوب د عشق
 دادے د آدم او د حوا د ستر کورا ز
 مینه جمات جو رکری په تیر کنہے خپل غنه
 مینه په مستے، خایشت کہی جو رو د خپل صنمہ
 بیا په سجدہ، تہیتہ شی، درہ نہ په چکلو و نہ
 فنی خانپور مینه حُسن جو رکری بیا پے شی میکہ مینه

جَنَّتْ

دودی غرب ملا، جنتی ملا
 حلواتب ملا، ولا یتی ملا
 په پیسو قربان اوستی ملا
 دیولاو په شرق خوری پیتی ملا

 دابے عشقه بے شو او مر آذان راچلی دماغ او رزان فسیر
 ددے سین دستار د توهین ته په کور د خدا کنیتے د بت سفیر

 ماته واچخچه جنت ته حو
 ستاجنت ستاد لوړے ارمادے

 ستاجنت د خواک او د بخود ک
 ستاجنت نیم پیرس نیم طهرادے

 ستاجنت کنیتے د بیار شور واروان پیانے د فیرتی نه بر پوره دی
 ستاجنت کنیتے جنون او تالاش نشته ستاجنت کنیتے خربے حور دی

 ستاجنت کنیتے نه سور نه ارمان شته دے
 غته خیتے، لمد، سپور شونا دی

ستاجنت کنے غوبنتل بیل نشته
 داره حور رضا او بربا نے دی
 ستاجنت دجنون بے خبرہ شوند ستاجنت یواو بیا شان صور دخا
 ستاجنت دشہوت اردندے کے ستاجنت سادلور دتا امکان
 دودی غرہ ملا جنتی ملا
 پہ پیسو قربان اوستی ملا
 راشہ واورہ ته چہ جنت خدے
 د غنی جنت د غنی ملا
 ته پہ جنت کنے مزے د دنیا لتھے د حور ستر کوکت د پو خدا لته
 ته پہ آسمان کنے وہی د دیان لته او پہ تیر کنے پیڑا مکان لته
 لیونہ شوئہ خوار او مستی نہ پیڑنے
 مستانہ شوئہ دلربا پستی نہ پیڑنے
 تا د دنیا د پار میں د جانان و رکرہ محبوں پہ بعیہ خیور د جانان و رکرہ
 لاس کی او ب دبارشا لا فقیر شوئے یا زماخان و یاد لکھ دنہ پیڑنے
 تمہارہ خیتہ خیتہ شوئے مستی او جانان پیڑنے
 تواہ زیرو پیرو شوئے سو مردی او میدان نہ پیڑنے
 زماں میں تا می ختہ او تکریتے حور سوہنہ ما
 زماں دارہ ته مرنے و تلیفہ حور شوئے زما

قسم په هنفہ رب چہ نے دخشد دعوکیر
 چپے دحورو د غلمانو د جنت دعوکیر
 توہ را داخلہ توہ پوتہ کہ میدان تھہ لوکے لمبہ پہ مسے کوہ جانا نہ ٹھہ
 گنی دو بیز پہ سیئی اوہ حلوا کنہ ملا جنت د بالودی پہ و پورہ اکنہ ملا
 دھوئی کر آدہ د لورے نہ اے مورہ ملا
 تپہ ہر سبہ د حرمہ اے زورہ ملا
 د سامری د زونگہ فقیری د مسینی
 د زر پست نہ یا بر پست بندہ ناجوہ ملا

قسم دحورو پہ سیئی اوہ خند دیار
 قسم پہ شنک او پیسیم او مشغولا دیار
 قسم پہ ستگو پہ خایش او پھراؤ د دلبر
 قسم پہ ساز او پہ سرو د او پہ ننا دیار
 نہ سجدے زروتہ کرے مانوم دیارا خلے شمع کا نہ کرے پہ بدل بنے کلنا خلے
 راخہ چہ زہ درتہ جنون اوستی او بنایم رائجہ زہ درتہ محبوب پرستی او بنایم
 سرہاری نہ کیزی کی توہ مسٹہ نہ بغیر
 اللہ لیدنہ شی د حسن پرستی نہ بغیر
 سکنی قلندری دوارہ سرہ غواری دوارہ مسٹی او خواند خند غرور غواری

تەخوجىت كېتى مەنە دەنیا حىۋە
بىرىندا حورە او تىرىكۈنە حلوا گۈرە
نەرد شاتا او كىندا دەشرا بىر دك
ئاكىن غلام او بىنانك دك با بودك
ملاچە شونا في نەحور بەپەشمە سىكلوم
چەقانى خادىنى شى ئۇزىز بەپەشمە مەسىم

جنت يو خيال دەعشق دىستى يورنگ
جنت يوشىڭ دىنگىر دەخوا ئەغۇزىنگ
جنت ئازىك دەكلى دارمان مىسە
جنت خىشىت دەنە بادجانان مىسە
جنت دەباب يود مىنە او شان دە
ھەقطۇن ئەپىنچى ھەنخەك جان دە

غنى

خانپور

١١، ئى : مەوى . ٢٢، ئەملىيە كولىيە .

شمع

محفله شورنا شمع ای سوز روکید شو
 او چاله نگر حمل کنیتے پته ستر رند بیدل شو
 شویوله دبنکاری امsti دلته چل دوام اوبل دزروی نصیب دام پنگکید شو
 شویوله سرکلنہ، مابنامتو او جامونہ اوبل غواڑ لوڑ تند ژریدل شو
 اوکوره انسانه چه بار شاد خنا و رو دے
 د که دیرزو روکری تے نہ شی دخچل جانه
 د دخچل جوڑ فطرتہ لویڈ سے نہ شی
 سلخلہ که جمع کری ھکلو نہ د ایرانه
 د دخچلہ خا د جهانه روکید نہ شی کا لہ د منبر تاویشی کا لہ د جانا نہ
 خود کری غربت پہ کاها و قلا کانوبند د کد دیرزو روکری تے نہ شی دخچل جا
 د اخنکت ساحساب تلے پہ کومہ تله
 د روند نہ د رنگ تمل او د کدا پوس د شله
 د اخه شورناک سپر لہ کل لہ مرگ رزیدل شو
 محفله شورنا شمع ای سوز روکید ل شو

غنى
پھار پور

جانان زما

نہ پہ تا خہ احسان مَ دَ مینے شتہ
نہ پہ تا خہ احسان دَ وفا لَرم
او بادشاہ دَ خندا او ژرانہ نے :

خودا زیم چه خندا او ژرالرم

ستاد ستر کو خایشت دارمان زما	ستاد روح ملک دُ حُسن جان زما
داستاشونہ کے چہ بشکلے او بندی	داد مینے کمال او امکان زما
داستاگوئے جوئی ماتھ حان زما	داستاگوئے جوئی ماتھ حان زما
دا چہ ستاد چھو تو تصویر میہ	پتے ددے کبئے حیم او ژمن زما
دا چہ ستام کریتاہ مسائہ دیم	زہ بہ پت ستاب مینے دجالہ شم
خ بھر دے جالہ تیارہ طوفان	خ بھر دے جالہ تیارہ طوفان
زہ بہ پت دُ خل سوز د کمالہ شم	خو بھر دد کور ژردا ارمان
بے پروا د جنون دو صالحہ شم	خومستی چہ نی نووی خہ انسان
خلہ خلام ستاب زلفو د جالہ شم	خلہ خلام ستاب زلفو د جالہ شم
چہم کور صحرادے یا خور طوفان	چہم کور صحرادے یا خور طوفان
کہ رقیب د تیارہ روکید نو وے	ما به تالہ رقیب کتے و
کہ بنامارہم علاج وے در بخ زما	ما بنامارہم طبیب نیو لے و
، مذکور تیا ۔ مذکور تیا ۔ (۲۱) مسائہ ۔ محتاج ۔	

که بالکل کنے پیغام دبھاروے دا د از غور دک بهم ماکر لے و
 مالہ بس ستانظر کنے آرام دے
 ما ته پروت ستاتالاش کنے دوام دے
 نہ پہ تام احسان خد مینے شتہ نہ پہ تا خد احسان د فالرم
 ستاد ژوند او هوس معجزہ ده دا چه خوانی او مستی او خندالرم
 دا دیر بے پایانہ احسان د رب
 د گوکل پہ پخڑہ کنے همالرم
 با دشائی ددے لویہ به کمه وی
 چه ارمان د چل خان مینہ ستالرم
 ستاد حسن جهان کل جهان زما ستارمان کنیت خند اکری هر شا زما
 تانہ تخم شم پانہ شم کل شم تپتے، ته بھار، ته خزان زما
 کله شتے محبوبا د خیام د رنگ
 کله سو شان هنگ د منصور د چنگ
 کله خیشت او آرام، د صبا امید
 کله تو رشت تیغ شے غسم او جنگ
 کله مینہ شتے، رجم بینتہ شت کله زور او زیاتے او غور او نگ
 ستاھر رنگ یوبے خود جهان زما
 ته پتے، ته بھار، ته خزان زما

فتنہ
 محبہ
 بھگتوتر

قیدی

خوک د زره غلولون شته
خان له زره غلوم په خپله
خان له ناست یمه خپل غم ته
د خپل غم وايم بدله

چوتہ لرے تیر محفل له
دستی او خند اخمه
چرتہ مرد شمعه را اخلم
خپل مشال په لکومه

دے تو هم غم او فسیکنی
زه په یاد د مینه پایم
سوے زره ته قعه تیرے
خو خوانه رنگین وايم

غنى
حیدر آبازبله

غیرتی

لالهِ افلاطون دے ڈلقربر او د تکرار
 لالهِ اپاس پ مسوچ کری ڈنہری پ شان غزار
 چہ وخت او بخت چل دی هم ۔ یچل دی تھاں دار
 بیابس ڈدہ یلغار دے هم پ بنا رہم پ نوبنار
 خوچہ وخت ڈغلبے شی لاله مرادی کری غور ڈنہر
 قرقرہ نے مسلم خیری پ خوار ڈلکھی ڈستونہ
 مردے گئے غیر پت پ بله منہ چھپیزی
 گترے ڈکشمیری ڈ پ کوتہ پاس نبہ غیری
 وزیر چکلیوال دی ڈدہ چل حکم چلیزی
 چہ پورہ شی مہربہ ڈنوجھی ہیسے کدمیزی
 چہ غم شی او سکلیف شی لالہ تھی دبے ب ترخ لہ
 واں اہش محمدیہ او س تیلہ ور کوہ وَح لہ
 سرپت کری دبے بے ڈلمن لاندی پہ ڑ راشی
 وَسْعَ اللہِ ڈبنیز غوثہ: دار دان دی او س بہر اشی
 بی بی مانی خاوند تھی کہ د استابل ا زماشی
دل اس دی لوئے رئی، پہ س لکو دی لوئے سا شی
، دلکھی ڈلکھی ۔

دا زیر د پ لینگو باند مے دی بنکتے خداون
 پرون د خوارہ دیرو و جور خور لی شاتوتان
 لاله والی بی بی ته دد مے نوی وزیر ترہ
 خوستاد مور دخور د نوی تبرور د سندنیکہ
 ورجم چہ رالہ و کری د وزیر سرہ حاتہ
 زمانہ خوز ویرگی^{۱۱} دیزیات دیرے دواہ
 ورجم چہ د وزیر سرہ اقرار اوزبان و کرم
 او حان ل دد مے شرہ د تو خام سامان او کرم
 لاله غریب روانشی مراوے خت مراوی غربو
 وزیر ته پیر پہ مینہ تعظیم و کری سلامونہ
 بیا و خوری لس طلاقہ دودھ درے سوہ قہمونہ
 وئی جانب ماہ معلوم شوہیلہ ستاسو صفتہ
 زمانوم هم کرد لیک دتا بعد اور جست رکنی
 د اسم شوقربان ستاد ملکرو پہ بنکر کنی
 وزیر فتنہ مسک شی وئی سبھ ولیکہ بیان
 چہ او سہ پورے پسے و مہ خواوس شمہ انان
 لاله غریب پہ بلہ دوئی^{۱۲} دین غیرت ایمان
 زرلاس پہ نامہ کیز دی وئی قربان شمہ قربان
 بیان؟ یو بیان خد مے لس بہ و کرم بیانو نہ
 جناب ستا پہ صفت بہ او کرنگو مہ آسمانو مہ

۱۱ زویرگی • زکیروی • ۱۲ دوئی • دوئی.

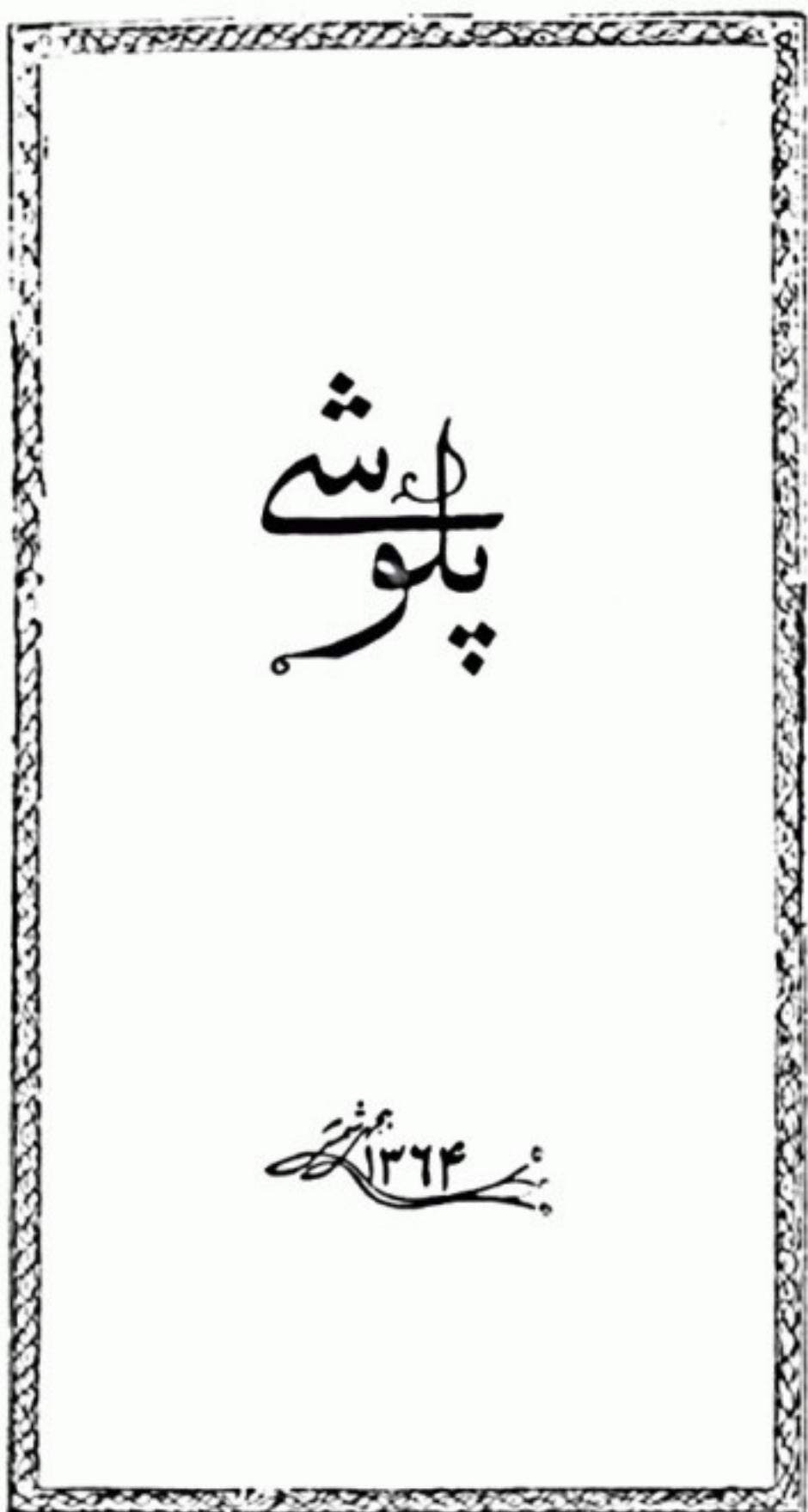
مابنام ریا میو دوانی چه یوبال غریب د ووس شو
 یوبال د شهباز زوی د جنکه و تبستید تپوس شو
 یوبال کلزار ایرن شو ورک شو خاوه پسوبوس شو
 یوبال پسون شو سپک دوبنے د پلاس نیکه ناموس شو
 یوبنگ سر شوتیت یونگ کیا لے پینیان په نگ شو
 عجیبه ناکرده شوہ چه پسون شو په پسون شو
 نامرده لاله واوره یو خبره د غنی نه
 پسون غیرت او توره، په پسون او غیرت مینه
 داهیخوک بالله نه کری، داهر خوک خان له کوینه
 دا زوند د د روح زوند د، لکه زوند د وجود وینه
 داهنہ فاسفہ د چه خلیل ته نه او رکه نور
 داهنہ مست مثرا ب دی چه خلکلی و منصور
 ارمان د سے غیرتی چه عجیبیه د سودا او کرہ
 د خپل حیا غل شوے د خپل کورہ د خلا و کرہ
 چه شپہ شوہ د معراج تارہ نیز د نو دعا و کرہ
 چه وخت د حندارا غے تا شروع په ژرا و کرہ
 یا خیال د بادشاہ نے یاد شروع کرے بنگری نے
 لالکنی نہ پرشی، خوزاری نے شی تلپاتے

غنو
حیدر آباد جملہ

میشکانی

پوشه

۱۳۶۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تسلی (۱)

د تھمت نہ پچھا کئے گے حر خلام نشی
 چہ سامُنی کلمہ کلمہ در بخے
 چکم صلبوی پہ میٹھ مرن چلیری
 چاغپی دی شنور گونہ مزے
 کھڑا رنگی شی نگ بان او بروز
 د فالین برابری بے کلمہ و کا
 کہ مچوپہ بیڑ کئے تہی لوند نے
 کمان مکوچہ تسبہ او نہ سوئے
 د مردانو کار د پلک خواب پیسوک گی
 هشچ کھے ٹرا لکھ د بنخے

چہ وخت راشی بنہ زد اشکہ ہنخانہ
 خود قہر بہ لرمون کئے پت پت سوئے

آبی جماز - نلمیرا

جولائی ۱۹۲۱ء

(۱) دازماولنی شمردی چہ دشواریں کلتے پہ عمر کئے یکل شری دی.

سوال

نہ مِ ستاد ازی شوندے دی پکار
 نہ دا زلفے دے ول ول لکھ بنا مار
 نہ دبته پہشان دنگہ غری غوارم
 نہ نکسی سترنہ دے کے دخمار
 نہ غانہ نہ دی لعلونہ دعد
 نہ پستے نہ سریند پہشان خبرے
 نہ وجود لکھ دسہ ہے وفعدار
 خوبی شی راتہ و بنیہ دلبرہ : دلالہ پہشان ذکر غوارم نذر
 یودوہ او بنک حب غم اعجت و
 پلکونوبہ لعلونہ قرنے کیم زار

آج جاز۔ ملہرہ جولائی ۱۹۲۹ء

خانان

عجیبہ دد خانی عجیبہ دد جوا فی
 اتی پیشو پورہ دندشم پہ ورا پہ ودا
 دادلا نے وہنڑے، چپلے روز و شبے پیری خوبینک نے چے کلی پیزو وانی
 چہ پتکنے پر پروی پچھرہ کنبے زمری وی
 ناست ملچو رو پختہ، دخانہ ونی ثانی
 والی پلارم بخارو اونیکم سکندر و چہ خاپوس تر کرے پھر هیں وی
 امانی

په غریب همایه نروی، یا په منځه زور و روی
د جنک په وخت کښې پت کونا هست و خود جنک کارمانی
غنى: نه دروی دوا شته، نه طبیب وله و تله شی
د خداي قصر پر لکياده، چند زرد کړي فاني

افسوس

زماسټاسع یاري : و د مار سره خواری
کلا بی شکی ست آجائنه و سکرو ته آزاری
سو زهایمه ژر پیدمه د بستیا زه و م آز اري
په ژرا ما حنډ دلے ست اسرئ ستر کخاړي
آخر کل م خزان یورو
عبث ما وکړه خواری

د ګل

په تکاليف کښې د یو دوست تکه آواز د دته لو خوږ د خمې بنکلی ساز
سو زهایم یو خل آسمان و توکو فرنسته تو نه چل ز کسر پر دا ز
کوړ ګوړ دا شهاب ز ماد او بشکو هر ډاکتې لري سزا هم لو پیاز
بې پروا نهاد عشقه په خندانه
آد خاور ګکله! ته پېڅه کړئ

کەخىروى

ستاگولى دى پىيىنكىيە زەمونبۇز سىنە زەمونبۇز سىنە
 داستاھال دكال بەزوال شى زوال درې كەپ دغىرت دجرانىمۇنە
 دازمۇنبۇز بىچى چەنھەر ئارى نىن دەكەنلىكۈچە خىستاسو
 او بە روروشى دې يالاھوكەپى دەلن داسىلاپ بە يودىخ لاھوكىرى چىنە
 دەقىمت دەغۇندا، لەندىن زەبلە
 نىن زەمونبۇز جىڭرى ساستاسو سىنە

حال زما

خەلەيە زۇيم بىدۇغىيە كەچەكىن و فاشتە غەم تاودىزىغىيە، يۈزۈر كېپىنە ساشتە
 دكەجەن راتە صەراشىو، آباد ملک راتە بىد ياشو
 خەلەيە داكوم سەخن زەماشىو، زەمجنون اولىلاشتە
 چەجۈرچۈرۈي ياران، ما بىنام سىلەشى روan
 زىمالدى بىس ارمان، بىت دەخۇك زماشتە
 نەمعشۇخۇك زەلرمە، نەمعشۇزە دەچايىمە
 هەرىدەم بىتەم بە قەمە، زمازىدە كېپىنە خەداشتە

پرینوم زه نوی دوستانو، هیرکرم زه زر و یا رانو
 زه زخمی کرم ظالمانو، دے پرهرله دوانشته
 خدایه: ماته کوم سوال، تاته وایم ذره حال
 روع مِ کرے زرگی جلیل، بے ددے مِ داشته

کہ

زه به ناستُم په پرس امرکن:	که مِ سرِ زرِ صلاح وی او رسید
زه بهم آزاد چورے، خاپنون:	که زما خپل بدایش کنے خا خیارو
زه بھا کئے دفع خچل طن: کقول اللہ ماته سپار (۱)، کرل
دفعی دزره که یورگ هم روندے	
ده بکرل ویرونه مشعرا و سخنه:	

دو صال منزہ

په فراق به ترازله و مخوشحاله	دو صال منزہ که مانه وے خکلے
خکله نه اکوی ژوند منزہ او س ماله	اول روندوم تابینا کرم بیا دروند کرم
شمکی به منزه در کاندی بیا چاله	چه په شانو باند و پانی عمر وونه
خوب زرگی مِ دهائی راوے تاله	شه پخولا دخدای دپاره زما کله!
	(۱)، یعنی ماته سپارل.

خخبر دغیریب بورا د حاله
 کلاستان دخوشنالی کښې تلنا خاندې
 عبث خلک راوی طبیان ماله
 یارم واخیست رقیانو، لیونی شوم
 ما په ویسود کلوے کړي شخو کاله
 دامر من ماله زره کله وښک شئ
 دامن د چه دا در علاج په اورشی
 نجوریزیم نه جوریزیم کې د صالح
 چه آخر په ژرا خوار غنی رخصت شئ
 ورله و شلوی کفن دیار د شاله

ثنا

چاته غکړے او رسچاته پوله کړے غر
 هر زړه تاه معلوم هر ډا ز تاه ظاهر
 د کافر ته آقا، د مومن ته مولا
 ته جیزیس بہما، ته میزدان ته الله
 لاره ستاب محل، خو اوږد خوک د ره
 مسانی متسادره، هرامت هر سر
 هر ټو وانی لازه ما نیغه، ستاده خطا
 خوک د لپخوک کې د دیر خود نېټا
 که انسان د پیدا، بیا پاد شاه د دنیا
 مرحبا، مرحبا، مرحبا، مرحبا

موله

او د خلکو بدخونی دحده تیره
 چې غسمو م د زړه نه شی چا پیره
 ستمو سکنی سترک م تلوی مددکار
 متليا د یاده هر ټیلا د کړی نه هیز

بانیوں سے

بیکھریوں بے آرامہم شوے شپے بیا شروع شلوے پہ ماد غم جپے
 بل خواگوت کتبے زاہد اروی نسپے یو خوارند یو خواستاقی یو خواشراب
 چہ عالم کر جلیا تپے تپے پہ لوگی دھنہ اور وارہ تو دینی
 غنی خوبی دار مان پہ لعبو سوچے خوبی وی دار فراق سہا تپے
 دھوانی اختردے لانکریز کھہ کرے
 منہبیوی چپے پہ دیوال نے و تپے

نبھاڑ

کر شروع ببل چفار او، بود انقیر ستار
 وئی (۱۰) غر لے مریو تار شوموسم دنوبھار
 بنکلے بنکلے سبزو زلر

شوموسم دنوبھار
 غتی پیغام کری خندا عاشقان کری مشغولا
 بے خبرہ ددنیا خنک پہ خنک سر دیار

شوموسم دنوبھار
 کمل چمن نہ نار زار

(۴) دی: ولی۔

مشوقے شوئے مفرودہ ستر کے د کے تل د نورہ

داشناسرہ مخمورہ پہستی کوئی رفتار

کل جپن ترے نہ زار زار

شوموسم دنو بھار

شو بدل جهان در گنگ رنگ اشتوں جهان پہ رنگ

پسے دیار نے چنگ پہ چنگ زرہ زماد حکل خار

منکلے بنکلے سبزہ زار

شوموسم دنو بھار

سرہ حکلو نہ شین آسمان پاک بنسیستہ محین آسمان

لر شلتے رنگین آسمان یا سپورہ می یا مخ دیار

کل جپن ترے نہ زار زار

تول دلن ترمی نہ زار زار

کوڑ ستر وہی ستورہ یارہ راشہ پہ د لورہ

وارہ غلی غلم کوڑہ شوموسم دنو بھار

منکلے بنکلے سبزہ زار

کل جپن نہ زار زار

سپورہ تول وہی کلہیزی او دستور دلاں پر قیری

او س بنکا دشی او س پیری دو رنگویہ حکل زار

(۵) بنسیستہ : بنا ت

بنکلے بنکلے سبزہ زار
 شوموسم دنو بھار
 غنی ناست دسیند پہ غاڑی دغمونو ترے تاوجا رہ
 خہ کبری سپورڈ می وارہ خہ فقیر خہ نے ستار

بنکلے بنکلے سبزہ زار
 چکلے چکلے زار زار

ای دھر چا دلبرہ

مخ دے تابانہ ستا	ستر کے رو بنا نہ ستا
حسن بے شانہ ستا	زہ دے دلگیر کرمہ
مان بام دسیند پہ غاڑی	چہ وہ دنیا ویجا رہ
تہ و بنسیستہ ولارہ	چکد پہ یور کرمہ
اے دھر چا دلبرہ:	اے بے وفاد لبرہ:
شہ بس زما دلبرہ:	ظلم کوں دران دی
مسم نژدتے مم لوئے	ستاسہ کے کرپی خبرے
خومد و بنسیستہ بشرے	تاتھ کتل کران دی
کران می ژون دون دیشو	دز رہ مارعہ گیر شو
لا رو بھار تیشو	عبث فریاد کو مہ

دنورو یارشولے ته پہ بلہ لارشولے ته
 منکار دریباشولے ته خوبہ دے یاد کو مہ
 زرہ دے صفا دغنى * * * قصہ رہستیا دغنى
 مینہ بلا ما^(۱)، دغنى جانہ! اب اروکرہ
 راشہ جانان شہ ددہ دروکتے خان شہ ددہ
 یورخ میزبان شہ ددہ دیرنے مدارکرہ

غزا

مسلمان بہ من غازی و کہ هندو باندے غزاو
 وی^(۲)، کتھے ته دھینک نہ یم خومولی تپرته واوہ

خلن

چل کوہ سم کرہ خہ پردی غونہ رارے	خان راخیستی دی ملا پسے خوبارے
او پخپله سوآپہ لاس تیرے دارے	بلتہ واٹی دھرس و باسہ غائبونہ
ملا یان دکلہ قاغان خوار خرا رے	تلک طن پخپله و ران کرے بل بدnam کرے
بیا پہ لوم مخ پہ ملا کوے پیشارے	چ پخپله پہ بیہ قام خر خوے ته
بلتہ مہ وا یہ زگیہ: چہ پوارے	چ پخپله دمع کال کنیتی ^(۳) ، وی خلی

^(۱) دیرہ، ^(۲) واٹی، ^(۳) ندوی.

تہ اول د صاحب پریز دہ سلامونہ بیا پہنہ سرایہ پریز دہ پہ لارے
 د غفی نصیحت واور اوس خان سم کرد
 خر لے لند راخی یا یا تو کالی لارے

اتفاق

وکیل طفی مونبرہ غوارہ اصلاحات	ملاوائی مغربی تهدیب کری لرے
سکرہ طفی چل جنہ تکین کر مونبزیا	دمقاوائی ہائی فسوس بالڑا مکروہ
کالمجی زوی وائی پکارے د مسارات	بودا پلار وائی فیشن د بنھو کار دے
منکل وائی دستاویل پلار نہ د بقراط	دنیا وائی علم لار د ترق دہ
ملکاں طفی اول درا کرہ حوالات	با جا خوارائی آزاد دا خپل وطن کری
غنى وگہ ماد زدہ خبرے ووے	
پستانہ بهم پہ سر لک کری مات	

لنسان او فطرت

چار چاپرہ تر باغھہ یا سمنو	زمازرہ د خوشحالی تانرا چمنو
یو خوا کوت کتبے پختا شینکی طو لمیاں	دلتہ زد کے هلتہ سو بورا کان وو
دیار انود دوستانو بیستہ جنو	وے پ منع کتبے فوارے د امید و نو
خوک بہ پورہ قدرے شود چل عھانے	خوک بہ ترنے تر لارے د تیزئی نہ

عنس داچه هلبرت ه خوشحالی و دمالي و ده
 خوشحالی که خوشحالی و دمالي و ده
 خ خبر و مچه خزان به م برباد کوي
 دانه ما هير خند آزره به نابنادر کوي
 اس تا امه اکبخته آبئه داده :
 اس زمار خوشحالی در سر جلا ده!
 دابنيسته بنسته کلونه لا غوته دی
 په دوي سه خادر کوه دنيا آباده
 خدا دپاره خدا دپاره رحم و کره
 دابنيسته بنکلے دره با غنچه زماده

غم

که زده نيم خوشحالی بچیز وی
 که خزانه دے مالی بچیز نه وی
 که بله نهک لازم خوش نگد بدواه و کریشی
 دالله هر یوقد هت د حکمت پک دے

دانان عقل لانه پوئيزی هلک دے

لندن

داروش در دنيا

چه تر مخ شی دجالرنے	شی دزره نه هم فنا
کیا همه کوه د چانه	داروش دے در دنيا
ددوی لانے م دی یادے	ما بنا تمیر شواوس سبا
<u>بر مانور غولونے شی</u>	<u>د زاغانو مشغولا</u>

۰۰، مالی ه ما یار . با غوان .

وروروه: کلک خنک شوم چه را پورے داتک شوم
 دقیقت پہ مال تالی خورم کله خه سکلم راخه:
 هم پینتوں یم پہ نسب بدل اخلم دهر دب
 چه زے (۱) هیرشم زد بے هیر کرم
 دار شادے د دنیا

لندن

از پیل ته

زما هیر بنه شی ستالبان بنیسته ند سفر زرده په شان ز لفابنیسته
 نه خند ستاغلے غلے ز ما خوا کنے ستاسنوس ترکو که تول جهابنیسته
 فریبته به و در ہے، د شپتے حور چه دیل لبه د جور مر جهابنیسته
 هغه شین دستو فر دک آسان بنیسته هغه لاس ز مونز د باع سیلو نه
 دامت دی چخه تیرشی هغه هیر شی خرمیر نه کرے شو ستالبان بنیسته

خدایہ: بو خے د اخزان چہ بھارداشی

بیا ز مونز د مینے شی جهان بنیسته

لندن

زو را ور

او د غنہم شو سپین دستگو تور و سم خادر شم کے شوم که سکور

 ۱۴۲ زهی.

اے بلبلہ! کہڑا کرے مالہ راشہ گئے خکھاند و خندوہ نور
 سوے لوے لونگ پتک وے خلکہ: راشی زکوری زہنیم سوے پا اور
 لاالدوشہید سترے کرے بنکتہ بورا ولیدہ را پریواتہ نسکور
 غتے سترے دنگس او بنکولاہوکرے
 پہ لمبشو دمورو مرشوے اور

لندن

ذمود کے فریاد

چاکرو خرچ خپلان دین ایا پہ جینکو چاپہ مال چائش پہ تمہ درو پو
 چابدل کر پہ ھلک چاپہ شرابو خوک نامے دہ مانغلی پہ تسو
 موں چکانہ کرل پنومونو لقبو نو دم احباب دپنبو پہ ھای مو و پو
 اوس نومونہ شو خردے نہ بکلٹو
 تشنپیلی تھ لکھ واو، اکھ دپو

جتمہ

بے تعلیمہ بخُنگوارہ	سخو کتو لہ بے بھادڑا
نہ دل انیزی نہ سیزی	بس یوشی یوہ بلا دڑا
خولہ نے ژنڈا نہ دیریزی	دچر چنو شفولارا

۱۴۸

خود غواپرے خہ پروادہ	زدیں وران لوری ناوے
یو طاعون دی یو بادہ	یو وادہ دخداًی جھنڈی
دابد خویہ دل ربانہ	پہ کالونہ بنکلے کیڑی
تل ویرونہ دی غوغادہ	پہ گیلو نہ سترے کیڑی
دانے کار دانے سورانہ	فلانے دا سے فلانے دا سے

وائی غن مین پہ غوا
چہ دروغ دکتے ربنتیا

خرستی

خُلُمِ شُو ما ته نیمه لار کبے شوم پاتے	ھامِ شُو ما ته نیمه لار کبے شوم پاتے
بُداشِ خیل شوم ویم شیل دبل تغزے	پاما جند و جو بنکلے سرے بلبلے
ھامِ شُو ما ته نیمه لار کبے شوم پاتے	ستار شووار پار دلوے دربار پر شوم پاتے
وہ لویم سینخ م اپنے ستر کچلبانے	
اور ستری مسافر پہ لوی سفر ھمیو ازے	
ستی شہ دامستی کر کار پر شوم پاتے	ھامِ شُو ما ته نیمه لار کبے شوم پاتے
یا تلمہ الوتھ پر قید مہ اور ووم اور	
سپیرہ پا ایرے شوم پہ زد اسو پہ مخ تو ر	
مشہور دابوں اتوبخ دپار پر شوم پاتے	<u>ھامِ شُو ما ته نیمه لار کبے شوم پاتے</u>

(۴) دیم، دام

ترانہ

کرم بچل ملن دتول جهان دنڈارو رو ملک بہ کرم آزاد
 نہ جوریزی بے نمادوینے دا دارو رو تل بھری نابار
 یاچہ خان قربان کرو پہ وینوئے سم ودان کرو
 یاچہ نے سم جور کرو یاچہ نے سم وران کرو
 خیچپ بیانے دین دانقلاب کرو پہ نارو رو مسی شوبر باد
 کرم بچل ملن دتول جهان دنڈارو رو مسی شوبر باد
 واچوئی سہیستور دی^{۱۱} سڑپہ وینوسہ وردی
 سکوئی مونب تچل پر کی نن بیشی بنکا ہر دی
 خا دخنل کثیر اٹی تو ہ لارو^{۱۲} دا خت دی دمراد
 کرم بچل ملن دتول جهان دنڈارو رو ملک بہ کرم آزاد
 خہ بہ کرم بے ننگہ قام خہ بکرم بے جنگہ قام
 وینوکنے رنگ بنگہ قام خدی دبے ننگہ قام
 یا بہ پر کوکے شم یا بہ نے جور کرم بے دارو رو دا ملن بر باد
 کرم بچل ملن دتول جهان دنڈارو رو ملک بہ کرم آزاد

(۱۱) باس، دریشی۔ (۱۲) مخفف د دلار.

دعا:

ماله را کرہ پخپل لوی جماکنے برخہ خلیہ! ستاوہ دنیام نہ دخوبیہ
 چہ کوم ھائے زچرے اغیارندوی کنے بے کانگاہ کارندوی
 چہ کوم ھائے وی بحس نہ اس کنے وی بحس نہ اس
 ما شرمان یا پتکو کرو پسے په مندو چہ کوم ھائے فریاد نہ اورم دکوندو
 نعشقتو نہ وصلونہ نہ بیلتون چہ کوم ھائے نہ مزہ شتہ نہ قانون
 چکو ھائے یوشان نن پڑو سبای کنے وازے ستر ناینا وی
 یو غفت او یو تاج یوئے پالنگ چہ کوم ھائے کہ بادشاہ وی کہ ملنگ
 چہ کوم ھائے نکارو اشتہ اونہ لازم کنے
 ستر ستر کے مکرے پتے یا اللہ
 زما خوبیہ نہ ده ستاوہ دنیا

زمرہ اوس

غصہ عقل شو په لا رو دضمیر من بادشاہ سره په جنگ شولوزیر
 زمک و نہ عشق آرام دے زرمک وے عشق مہ کرہ دا پیغام ددمگی
 ددہ نور ددہ رحمت دے داد پاک اللہ صفت دے
 دھفے جنت نعمت دے دا پہ دے محکمہ جنت دے

داله تولو لوی دولت دے دابانی دشجاعت دے
 بے له دے به جهان پوری
 بے نمکہ لکھ کھور وی

سر:

لے غلام دتو رو زلفوس رو بازو	چوب شہ چوب شہ انوکر دبتا نو!
سرہ بان دندنخ کور دشیطانا	تُورے لفے دے دیار دغم تیارے کی
له جنتہ غور محو لے دی انسانو، ^(۱)	دکنا مارپت پہ دکلو کبھے ناستی
بنارے دے کر سے تباہ دبادشاہ نو	لیونی دے کر محجنون فرماد دو رک کر
دمغولو کور ددے دلاسہ درانو	دے بد ناز لیضا پہ تول جسان کہ
خُرک تقراط مکھ بقرا خُرک اقمانو	چہ ماسہ خُرک مل دی تل پادیزی
له هرجا ولی باشاہ لوئے سیمانو؛	عمر خُرک هار خُرک ماں خُرکو

عالماں پیغمبران زمادوستا دی

عشق دے کار دلیونو یا هلخانو

زیرا:

عطر و ائی چل قیمت چوبی و عطار	مکڑا لایے دھان نہم دی پہ کار
پاپوہیز خُرک پے مکرنے مکار	راتہ بنکاری تھے روند پہ بینا ستگو
د جنت انسان مینہ بیٹیے لار	تہ انسان نہیں لارا پہ جهان کبھے؟

(۱) دفافیسے پہ لعاظ دبیے او مفرد امل پہ یو شکل دیکل شوہ (۲)، باتا: پاچا، بادشاہ.

تول جنت نے کر پڑ دے باندھ نشار
 دآدم نہ دگراز پوښته وکر
 لارشہ و پوښته یو ورخ دھرنا
 یا پسوس د، ارنی، موسیٰ نه وکر
 یا منصورتہ وایہ و شوے په دار
 د مجمنون یاد فرماد نہ سلا وا خلم
 پسخ کوم لیلی محبنوں کربے اختیار
 منصور حکم کننے موسیٰ طورہ کننے نور لیلو
 خندوی اوژروی هزار مزار
 یوم عشوی پبل بل زنگ پبل بل با کننے
 هر عاشق نے وینیخ کننے خپل یار
 جلال یود جمال یو کے کمال یو دے
 ڈائیکنی میں معشوق نور در ب غفار
 لکھنگ دنور په نور صبور گیا بلیزی
 خہ کھلک لیونی غنی تہ و اؤی
 دیر شہ پیر چل یار ہم نور دیار

(اتانزی)

کونڈہ

کونڈہ ناستہ په ٹر اسرت کسوی
 چہ زامن نے په گولو شو شہیدا
 کورئے گور شوتیا رے دیوئے سہے شوئے
 کوہ کانوکرل فابنیستہ خوانان
 دزہ کے ذہ بھجی سرتہ دن استہ
 په ویر و نور لرزوی مخلکہ آسمان
 آزماد کونڈہ ملہ لو بحدیہ:
 آمنصفہ آزماد انصاف ھایہ:

دانمارستے کھلاب لانہ مہ بیا یہ
 رحم وکر دے سپین سرتاتہ ٹریبم
 دالا لے زمامہ بیا یہ لہ د ھایہ
 دایو دھانکہ زماد تالا باع دہ

نور کے درکار پہ گولود گورمکانو دازما روستے عپی پرینڈاے خلدا
 دازما دسوی زرہ یوقلاں سے دئے
 کئے اخلى نور ہمان خاتم مہ وا یہ
 دازما دکبے ملایوہ مسادہ کئے بیا ماتم لار دکور و بنایہ
 اللہ حرم پہ سپین سرد بودی و کبہ
 مرکے راغے خلاصہ کرو لہ گربیان
 بوی تر لار تشن کل شو پا پہ میدان
 دعپی پہ سینہ سار کرہ عاجزے
 پہ آسمان کن فرنستے پہ ٹر اسرشوے
 پہ سجد پریوا ته تول پیغمبران

د عشق نور

او دستور و مشغولا کئے	د آسمان د سوری لاندے
دوہ یاران مشغولا کئے	د نیخ سیند پہ غار و نیستو
پہ خندانے لاس کر بورے	د سپورہ می زرہ شو خوش حالہ
پہ بلبل کئے پہ لا لا کئے	د عشق نور هر خوا خود کر
او داد وارہ یاران بنکل کری	خوشحالی وزر و حکرے
د سوری ستورہ مشغولا کئے	چہ ذرہ دباغ سیل کری

(اتمانی)

اے زرہ

اے زمادزہ بليلہ وزارے؟؟
وکھ پسے خپلے خٹے غوارے؟؟

خہ دپڑ دبستان دعشت پینبو
خہ دپڑ دغمون لتھے، جارے

راتہ بنکاری جور بیان شید شوے
خکھنے گئے کوت کبھے والا رے

راتہ خہ وے؟ چہ یورپ کبھے دلبرے
در تیب یاری کرو جو چتھے لا رے

دایورپ دے جینکو کبھے وفانشته
بے وقوفہ! ته دمرہ وستی غوارے؟

(امانزی)

تمہ اوزہ

اوڑہ د چلو مشرود ریمه	تہ د مہ د خویند و کشہ نے
خکھیش نہ پروت نکو ہمیہ	خوب پ بنا یست د تولو مشرہ نے
او بل رنگ سکیکراز غے یمہ نہ	تہ نے کلاب پ شکل او فطرت
ھے بیخوندہ مزے یمہ زہ	خوب د گبین نہ خوب دی سالذت
د جمان دنک کبھے د نہ عکس نیم	لکھ دستوری تہ نے کل د آسمان
کلمہ پہ زر کو کبھے ستار تھن نیم	د شیلی ساز پسے یم سکل روان
زہ د مابنام پ شاگلکین او سترے	تہ د سحر پہ شان بنیستہ او بیجھے

۔ ۱۱، لتوے۔

زه په دسواس خور لے شوک مزے
 نشہ په ژوند دشرا ب ستاد برخه
 او زه دلمپیہ شان سوزین مہمل
 ته دسپور گئی پہ شان موسکی هوبنیا
 زه دبلیل پہ شان ژرین مہمل
 ته دلوٹی پہ شان دسکلو یارہ
 زه کوئنکت یار در ژید لوکلو
 ته نیم رازدار دسکلو کلو
 او زه زور کلشن وطن دسوکلو
 ته شبنم بے بے دنو و مکلو
 او هریو ویر زماد زرہ و تله
 ستا په خور و هریو غزل دے بنکلے
 شپیائی زما سلکی دی او رید لے
 سرہند تانہ ده خند ازده کرے
 ته مالک زما او زه د گلام
 زه مقتدی یہ او ته امام
 ستاد پنبوحاء زما دسر کے مقام
 سکلے : راحہ چہ ورلہ و دشود وارہ
 زما جونگرہ یوہ ده دیجارت
 از غی هم بنه بنکاری دکل پیجارہ
 ستا په بنو پت به زما بدشی وارہ

بابا قمر (۱۱) (اتمانی)

نہ لولہ شپہ دوبار دوبار
 ستاخونہ تول زماستہ پراته دی
 اے زما پہ بند کبے پر غریبہ پلا را
 کله خاندم حله ژارم یونے یس
 مصیت دستاغرت ته غرفت دار
 نہ ته نہ غریب ته دیلوے اوجت

(۱۱) دایو منظم خط دی چه غنی با چاخان ته دلندن نہ دھنی دیرو شکایت آیز مکتب په
جواب کبے لیکلے دی، با چاخان دغدخت په جیل کبے ڑو.

خداي بہ حرم و په تاباند لبز کرے
 بل بنہ زوے بھے وکلیستا دپاره
 مسایکی زمابدی دواڑہ بے شاہ
 نہ کوبن خعلم لکھ او بنہ بے مهاره
 ستابز پا فوارد کے دی د مینے
 زمازرا وج کومے نہ لری یوداره
 وینم ستالیله ایله دپسون غباره
 پروانشته کہ پہ مند و مند و مرش
 فقط ستا اور دخل قام دنوم دپاره

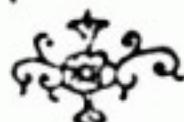
(لندن)

خانصاحب

پیسہ تک خان زمالوے یار دے زما خوبن دیر دے
 کوئی لمحونہ پہ روڑو کبنتے لہ هرجا تیر دے
 ابلہ درج م پہ یو خاے کبنتے دیر دلکیر ولیدہ
 ماوے کا کاوے خفہ نجومات دم میر دے
 وٹے وے بچیہ! بیکا و را ڪرہ غله راغلے
 اوس رانہ میسے دخنکانہ روگو در هیر دی
 خوشحالہ ز پوکبنتے شوم خومخ م لہ چنکانہ کر دک
 پہ یو گوت میث نہ کیزی کور دبود الونے نیں، دی

۱۱، نیر، والہ، نهر.

یام پوس په ھل دی شنے دنھمان و کرو
 بود اپس سرگو په خوب زرہ دایان و کرو
 وئے بچیس: مانہ هر خرک مالدار والی
 اواما مارانہ پس دز کاتونو سکوی
 مولی والی چنانا نوکبے یو خان یمه نہ
 غلٹه پتھہ دروپونہ ماکره راغلی
 خویم خچھپیش لاس رو خست موزدا
 چہ منز کان پکبے دشپے نیزہ بازی کوئی
 دی وجوار په دانہ هم چڑ تیندک نہ خورپنه
 ماو کا کا: من ویچ هر خونک غمہ کا نہ کوی
 معلکہ کانہ کنی یا پسومال دینیانہ خلی
 بی شتوکری چندہ اوس نو ده خردا
 دا کھته بر بروہ پیسہ ڪتلی نشی
 نشہ درہ دانلا مخ خرچی^(۱) دپلا رھلہ
 خدا ی د پخیله و نیتہ و کپی ھدایت دلارے
 غنی کہ والی خه و تیہ والی تم دکومہ ملارے؟

مولے

مانہ یاد گفہ شااستار کے توڑے
 کرچھ خاور نے کے پت جوستا مورے!
 مورے: سالا سونہ مانہ نہ دی هیر
 سادھو تھے یاد و مہ مر مابنام
 دل بھی دھرمونے دبهرام
 ستا کھل رتہ دبائی عانہ بنہ ور
 یا چہ ماہہ دیر خراب و کرل کارونہ
 ستا اول دبل د مینے نہ خرابہ لد
 تہ بے وے زماملے چکرے زمامل
 مورے یاد دے مانہ آور و کے تال
 سا جو تھے جو تھے سندرے ارخند
 یا چہ مانہ بله قستہ شوے په فار
 مورے یاد دے مانہ وارہ اخترونہ
 پہ جکرو بہ دزہ کرمہ پاک بنسیتہ
 تا به دو هلم بیا به دے کیم بسکل
 مانہ یاد دھوشان ستموں کے شوندہ
 چہ مابنام بہ سترے کو رہ راغلمنہ
 مورے: مانہ یارہ شبہ رویوہ توڑہ
 زماں کئے و شفار د جہا زونو

چہ تائزہ بہ نہ نکولم کال پہ کال
 چہ بہ سپک لکھ دباد کر و زدہ زما
 زما او بنکے بہ د بو تلے پہ زار زار
 چہ بہ تا پہ بنکلی مع کیبول خالونہ
 ما بھا کرلو پہ ختو ابته
 پہ خندابہ د زما کھل نہ عمل
 مانہ یاد گفہ شا میلوتہ مندے
 ستا پہ غیر بہ اللہ ہوبہ شوم دیدہ
 چہ زما د جود و کرم لہ سرہ اورہ
 او غونہ و نہ م کانہ پہ آواز و نو

زماھن مورے: ته تا به و نے۔ قربان۔
 مورے: ما ته یوہ بله و ریخ دہ یادہ
 چہ ز مونڈ کو ریزید لولہ فریادہ
 وہ دیر یخ شان ست آوارہ لاس نانہن
 سکلابی نگی ستادہ بے رنگہ سپین
 ته موسکی پھر خوب و یدہ و پا خیدہ
 ما کے مورے: مورے: تاہ قربان۔ و نہ
 ماڑل دتھہ او تھہ راویں بید نہ
 کے پر تھہ خاموشہ کل بچزان سے
 ماڑل او تھہ پوس نکروچہ لے ؟
 کچہ خلور و کبنتے دی پتھ و جو سامورے:
 ما تھہ یادے هعنہ شان ست اسیر تو رے ؟

کل کہ یار

اے زماد نرہ قرارہ:	اے زماد ستر کو تو را:
اے زماد سر کلابہ:	پہ زاری درتہ ولا ریم
یونظر را باندے دکھہ	ست انہ یارت لیم راغلے
مسافر یہ پہ لا را	مال دے حسن تھ امیرہ
اوڑا خلوہ زار فقیر	دبنا یست زکات د را کرہ
اے زما مهر نکارہ	تہ بلتھ بنیستہ کلئے
او پنک تھ ننا و نے	خولہ دے و سپرا سکلہ:
تول پڑا دی بیقرارہ	

ستاپه پانو داشبینم دی زما په ستر گونم
 ژروی ما هر مردم ستا زغی تیره بی شماره
 در گوم زه دزده دینے چه ستا پانے شی رنگینه

داستا سه شوندو گھینه

شوددے وینو په داره

لیلی

پہ پالنگ ناسته لیا په لام کنے او په غیر کنے ستار
 ستر کے دکے دپرسان او انتظار نه دیار
 دمرک او محل په شان نے مح زیرے زیرے شادے
 ول ول نے زلفتے ترے چاپیڑ لکھ توں بنامار
 واره واره بنیسته لاسونه دخنکانه مرہ دی
 په چوپه خوله د عشق مانہونه وہی هریوتا ر
 لیونے نمر په زیره ستر گو ددے ستر گکے لئی
 وروستو سلکی کری رو رو مری لکھ دغم بیار
 خود دے ستر کے دبل چا دستر گونور غواری
 نہ زیرے لمروینی او نہ ددہ دستر گو خمار
 سر زر کی غوح کرو حان کے غرق په چلو وینو کنے کر
 سپور می سر تور کر ور پسے ٹاری په زار زار زار

په پالنک ناسته لیلی هغه شان سه تار غزوی
او خداوی خبر عشق به کله بیار کے دیا خوبوی

سوال

خدایه! او کرم دغچے سره خند؟ که دخوار غربی میلہ کریان
خدایه! دکرم خدا بار بکلی غمته که دچل سوی زکی شم تماشان
خدایه! دویینم سادلو شد خنه یا که تمہ کرم شروع دحو گلمان
تمے پوہ کهه تمے پوہ کهه نه پوہیم
چه زرا تاکمہ خوشحاله اوکه خان؟

لیونتوب

یادو گوری بس یونہیم لیونے	یازه جو ریم دا کاخن لئنی دنی
شب پر بدیل دباؤ نو ھارن درنے، ۱)	مام محن، دا مستاد و نج جنت
وک داستسا کری ٹیپہ کو نے، ۲)	وک داستا بدیل ھاوکرنے نام شه
چپل جهان شی دک پیمانے	دا شدکو و بار خیال جهان ته
تل سپوری شباب بیار اجان جانے	نمیته لوری نهم نه و نج نه لو بده
خوشحالی نے بے پروا جاودا نے	دستیلک دچبو په شانے دائیکے

(۱) دندی. ۲) آوانه. مکروہ دشی میرت، رکب باید میں نہ (یا)، دوستی دو پیش امدادیه م رفتے ده.

خود یعنی دی کی نہ دیکل نہ دخواست
 زما خلک هم ساد خلکو په شان حُلیجی دی
 خوب پخته کبنتے نہ دخیتے ہے خات
 زما خلک هم ساد خلکو په شان سخنی
 چہ مویسکی کو په خوار یعنی بجھائے
 زہ هم کرپہ زلزلے عالم تباہ کرم
 چہ بیوانہ شی دینتے دتوانے
 زہ هم ورثم عالم خاۓ تو بحد کرم
 دون چیاں کو په ساد ملک پہ کامرا
 زم دوزخ جنت لوم وہ وکے نہیم
 یا ولی چہ دکلو بی خبنتی خواست
 جنتیاں کو پہ بول کان پہ باعچو گرائی
 دی زمزم، ما شراب سہ افغا
 زما ملک کبنتے دولت نشته خوشحالی نہ
 پہ خندان تماز کو پہ نہ خواست
 وی باران ملک نہ ما پہ او بن کرو

مست زنگین شیدیں جهان دی یعنی دے

ورتہ خاندی دک دینتے لبو نے

توبہ

پہ نیٹی دخیال اوچت، شوم لحجانہ	و دعقل فانوس لاسکنے مے رو بنا نہ
لہ و خو چشمہ تیر فانوس مہ پشو	پہ تیار ہم نیلے لا، تر نیم اسما نہ
دنالک شھزادگی ناستو باعچو کبنتے	مالے را کربلا فانوس منکلے بونا
د سپورڈی یہ دلائل عجمو غاشم شوم	خوتیار اغلى شوپت مشالہ بان
چہ دستورہ درنا نہ هم اوچت شوم	ماکرہ دہنیوہ شفاعة لخیال ایانہ

مادر دے پہ ربانا چار غلیظ خان ولید

پہ ثرا م سرکار پورتہ مکریانہ

۱۹۴۳ء۔ رو ۵۰۳۔

سینک

چه دالاندے تر غور نیک و می سینک
 جینکی متے ازادے کل بدن
 سہ انکو رسہ شراب او سع کلوونہ
 پکردار گتار خود نے لکھ بیلے
 چہ ورخوتہ نے رسی مکانونہ
 ددمی بیکلی بنا رونہ دمغولو
 رانہ هیرشی محلونہ بنیستہ نور
 ورتہ خدے دنیا بنا رونہ بیکلی
 درہ هیرہ قول بنا دخبو برشی
 دپس تو درجود گیو اندام کرم
 دپرس جو بنیستہ رہمی کلوونہ

مالیدلی دفرنگ بنکلی جیزونہ ۱۱
 مالیدلی محلونہ دلندن
 مالیدلی دالکی بنیستہ بنا رونہ
 مالیدلی دپرس بنا پیری بنکلے
 مالیدلی امریکہ کبنتے دی بنا رونہ
 مالیدلی تاج محل غوتی دکلو
 خوچہ ووینم زہ خپل دختو کور
 دانزی تسلک کوٹے زماد کلی
 چہ خرمی ورو پتوں بنیستہ لمدری
 خدا یہ شکر چہ پیدا دله د قام کرم
 خبکرومہ دلندن لوے محلونہ

په وللہ چہ لہ جنتہ بہ شم ستون
 کہ کغل پکبنتے د انورم دپسیون

مکن

ته چہ بنکلے بے بھائی: زما دین زما دینا
 حکلے: ته کل لا لانے زما ستورے د سبا
 کلے: کل د گر کلزار ستا دخہ پرے بھار
 کہ چینہ دہ کہ ابشار ستا خبرہ ستا خدا
 مشحیران پخپل کردار چہ ستابت نے کر میار
 هفہ لوے پرو رکار ستا پہ ستر کوش شیدا
 ته نے جو رہ کرے حبینہ کل رنگینہ
 بیانے کرہ ستا پہ حبینہ
 دسپوز می سپینہ رنا

بکانہ

چہ نے عمر پیصر اوی لہ خزانہ کیلہ نہ کہ
 دو مرہ د سومہ غمینہ چہ او سن کے وسینہ نہ
 تاوے مالہ دالی را کرہ ماغری بہ خدہ وسینہ
 چونک انگی می دی تول کی پے د لارے تا پنگکہ
 زما دین کے شکار چنی کل لا لانے تو زیغین نہ شو
 پہ ما دم پیز و شربیالہ خوارہ نہ کیلہ کہ

زه پخت ستامار کرم پخت ستاستر کے رہنے کرم
 زه دلار کچکول پلاسٹنے پکنے بونے زرنے اوبک
 چھوانی نے دریزی او دن، پغیانی شی مراوے
 دنما رکوہ قاف حودتے بخرا خہ کا او خوک خہ کہ
 لیمنی درو درو درکبزی حان پخپلو سکرتو وڑنی
 سافراق عشق نے بھانہ کرم او مرخہ کا او سمرخہ کہ

پلوشہ

چھوانی، و خہ، وزیر ان	دے بے بے بے لیلی، لیچان (۱)
تہ راست، داد خدا شان	چنیم لفردی او نیم لنجیان

غروفیں

کہ نہ بدلیم بندے دی خوک؟	چہ نہ بندہ شمشہدی خوک؟
کہ مرکل بالچہ کنٹ خاندی	پہ دیران پراتہ دی خوک؟
داجہ تے لوگی تہ ڑارتے	پہ دتی او روراتہ دی خوک؟
هم کوئی عشق هم کوئے دیونہ	دبونیر داخڑہ دی خوک؟
غنى او رسکوپی لوبے	خوخبر ترستنہ دی خوک

(۱) لنگی بربت.

پلوشہ

و و تونه را غلہ پیسہ سیر پتو ایمان خر خیزی
پخواہ جو نے خر شلے او سخوان ان خر خیزی

ڑراب نہ کرم چہ غنم جوار ارزان خر خیزی
پرو مکال کوئے خر خید سب بیو پاریاں خر خیزی

آدھار و کلمہ

پہ تکلیف کنے دیور د تکرہ او از دے لقولو خرب لہوار و سکلے ساز
سو زہم یو حلا وہ آسمان تکڑا فربستو تین چل رہ کر دپ را ز
بے پرواز مال العشقہ پہ خندائی
آدھار و کلمہ تنبہ شکر پے ناز

کلہ و دمے

تبتہ د سعاتی مlad پانگکہ	چہ بنگہ شی پتوں پہ سر دانکہ
خدای دو چکری د د خبیث علی	چہ پہ طمع د دنیا کوی عظونہ
کہ ویریزی پہ دین د پیشو پانکہ	پہ والٹہ کہ د صراپورے دے پریبندی
دام د د وروہ داونے د نے خانکہ	کلمہ کلہ د غنی هم قصہ اورہ

پلوشہ

د جهان خبرے کورہ بیل بہ نکری سپین لہ توہا
اے غنی! کیلہ ترٹ مہ کوہ شو پندہ دنیا شبکوہ

لوبہ

دلرے لرخنک راغل تمام دیدن لہ ستاد لرے لرے
زمایا دیبی ستاوہ درخبرے دلبرے دلرے لرے
خوکہ دمکی سترے غمازے پہچک لچک پہھوا خے
ماعکنے بیلے سترے واڑے ستاد دید شلے موتابزے^(*)
خدا بیزوکہ حورے ستاد نوک وی برابرے
جانان دلبرے دلرے لرے
زمایخوا کنے هم خرے کرے چہ دنہ تبسم هم نعرے کرے
کل خدا کله بنیرے کرے نہ مخوا زرہ ذرہ ذرے کرے
فرہنستے ماتے دشیطان گرے وزرے
ارمان دلبرے دلرے لرے
کله دھر! کله دنے نا وی کله دنمن کله سبا وی
پہڑا سرے سترے کے زماری موسکی رنگینے شونا، ساری
کله سور کلشے کله شے دا و خرے
جانان دلبرے دلرے لرے
(*) موتابزے: محتاجے

کل کوپے

پہ پنتو کبئے کرم خبر نے عجیبہ
 بے جانا نہ یو وزر نے عجیبہ
 خوچل زندہ لہ مانہ لرنے عجیبہ
 خزے ۱۱، حرشوی برابر عجیبہ
 دغی جتھے دلبر نے دنیا ز
 دسپنیسو تار کبئے لعلونہ زہ پیمہ
 دآسان سیل کرم پہ ماتو و زرونو
 مل ملام پہ زرکی کبئے جانا ناستو
 چہم یو تک ترے لرنے کر حیر اش
 نہ خچل دنا ز و رخ نہ دنیا ز
 لیونی دخہ لو قویہ دیری کبئے
 الثر توے کرمے ملغدر نے عجیبہ

پلو شے

جومات تہ لار پہ میخانہ کورہ
 پہ زیان کبئے سود داش جانا نہ کورہ
 پورہ بے نکپے خان لہ بانہ کورع
 نیتہ دہ لنا او کار نہ دیر دی

اُنصاف

توئے زلفے لے خور سو وال و پہ غونا و
 عباد مہولا هم جومایا او خادم بلود^(۲)
 د قسم پہ لوند کور هفہ لے ویشکی
 مالہ عشق شام اکہ بال د بنا یت د ساو

(۱) بخت. (۲) بلود.

پہ کارڈی

لوئے دزدے لری چہ اسرے لوئے لری	چھوکھا تیساٹی درہا زلونے لری
مہاراہ مہاراہ دابہم تیرشی	هرھوکھ مل شرکو گئے بہ سہنے لری

زورہ

خدا کے چہ پیدا کرد ھانہ زور	کل نتے تر لاندے خیزو نہ نور
سرے اوچت کر تر نیم آسمانہ	بادشاہ دھر خہ دبے سرہ زور
الله موسکے شرح من بیدا شو	
طاافت پنچکہ پریوت نسکوں	

بادشاہ خانہ خط

زمگریو ان شلیدے	ستاشنہ قبامزہ کا
زمادک جام دمیو	اوستا هما مزہ کا
چہ شپہ خلاصی بز تیڑہ	دنیا وید دی نورہ
ستاپہ ھو ھو کنہ کورا	خند از ما مزہ کا
پہ بیکلے خوت دسحر	لرے د ملکہ بھر
دسوئی لوئی خیگر	ورو رو ژرا مزہ کا

چہ ورنو ان شی نسیم ته پے سجدہ پے تعظیم
 ستا بندگ او تسلیم مستی زما نزہ کا
 ته د سبا پہ تمہ زہ د دنیا بے غمہ

ست رکے مے سرے پر نہ

لیونتوب دا مزہ کا

نیمے مرے ستر حیرانہ واڑے

پہ دک جہاں کبھے گر خمہ یو خے نیمے مرے ستر حیرانہ واڑے
 چہ ورخ شی خلا مابنا راشی تورے دغم مالہم جامے راشی
 دالرے ستوڑی سپوری بے مہر اوہ کہ دتش رومند تما می راشی

کلہ بیشی دار اتلل یواحی

نیمے مرے ستر کے حیراواڑے

ما روے پسپوری ته دنور میر منے؛ دیار لیدے دتا کے ستر حرب جنے
 موسکی شود پتہ شوہ پہ دیجھو ہیچ حال دنہ و نہ دھنلبند ف
 اوڑھے پرینبوم غلکیر یو خا
 نیمے مرے ستر کے حیراواڑے

ما دلالہ ته د حسن لورے؛ شوندھ لیدے دتی م د دلبرے
 شہمنڈ سرے رو رو کر بکتہ ما تہ نے دنہ کرتے دیار خبرے

اوہ زہ نے پریسوم غمکین یواخ
 نیتے مرستے کے حیرانے وازے
 بورا مے ولید دغمه تورہ دیر پریشانہ دیر حکرو کورہ
 ماوتے دیار زلفے دنے تالیدلی خہ لہوئے رورہ ادا الورہ پہ لورہ
 لیوں لایا اوڑہ نے پریسومہ یواخے
 نیتے مرستے کے حیرانہ وازے
 لرٹے مے واورید دجنون شور لرے مے ولید فرمادنکور
 دشیرین آہ راور نیم غیر کبے دلیانی مردح سوے دغم پہ اور
 پود شوم روان شوم یواخے
 نیتے مرستے کے حیرانے وازے
د فقیر کنو عزل

ورورہ! دی داجھان یومکان دفنا
 ورتہ مکرہ ژرا ورتہ مکرہ ژرا
 مابنام خاوردے شی کھل جپھر شی پیدا
 ورتہ مکرہ ژرا ورتہ مکرہ ژرا
 دا چہ لانہ ہے دپنودی داخاوردے تہ کورنے
 ونے دچاشونا پس نے او دچاستہ تورے

دايرے معشوقي وی چه تلے په خندا
 ورته مکره ٿرا ورته مکره ٿرا
 دامستی یوساعت دا پستی یو گری^۱
 داسو رو شال دا میر د فقیر د اشري
 دی داواره خیالي بے بنیاده دو کا^{۱۱}،
 ورته مکره ٿرا ورته مکره ٿرا
 مرذره کری صلچہ دنیاده فانی
 دپرون بنا ریو کنبے من ده ویرانی
 ڏیو خوب دا ژوند وون دا ځوانی یو نشا^۲،
 وئے څھے په ٿرا وئے څھے په ٿرا

خوشی خان خنک ته

د خنک لویه خانه^۳ : د همہ پښتون سرداره
 اے ڳلکیره د غم جنو د پریو تو مدد ڪاره^۴ :
 آجره چه ته لے خان کے آکار و آچه نے امير و
 آجره پورا نیدر و آکار و ان دے بے مهاره

۱) خد عمه، فرمي، ۲۱، نشه، ۲۱، خوشحال خان خنک (۱۸۲۰-۱۸۴۰) عي :-
 قدر مان، مبارنه، شاعر او ڳوال ده ڀو د مولانا ترنن.

ستاپه او بکاو زر غول شوت ستاپه وینو پامیا
 هن باع او غریب پروت دنے بئے بلبله بئے بھار
 بیاد نئک توڑ تیرہ کرد بیان نکیا لہ دادیہ کرد
 شہ فنا مرور خانہ شہ چخرا دلکھیو سالار

پاؤ شہ

لکھ مور جپہ پیچی لفے خورنے کا دا پروت شیخ کنے کل جما
 دن گنجنہ مینہ ناکہ دمور سترکہ کہ سپی می دداوا لار پہ آسما

لر شہ خمار پیدا

داسہ شراب داسہ مکاب خت و رشباب سازد پا بآشوم دایرہ هم بے حجاب
 لر شہ خمار پیدا پخ دیار پیدا
 دل بکل خط را بستہ خال کچہ جمال لکھ ملا جانا نہ کرم دکھل جلال
 چہ شہ خمار پیدا ستاپه پر خار پیدا
 دخت مانام کل جو، ما تمام او دنمزہ مانه نے زیان هم کرد لکھ سود
 چہ شہ خمار پیدا پخ دیار پیدا
 دژوند کاروان وری جانا ن دغه م دنے دغه ارمان
 چہ شہ خمار پیدا ستاپه پر خل پیدا

پلکوشه

دومه بیکل دے زما بانا بیسته چہ دیدن کر پنا ایما بیسته
 نوریار مِتش پت باند بیسته در آسن که هم جهان بیسته
 دکبار و ددو سترگو مسینه ناکو لیونی ته میکا هشوح بیسته

میا جعفر شاد ته خ

بیارا یادشو دملک خوب خبرے په پنجره که مذیارا لکه تھرے
 چوتہ نوم بنتین تا رچرتہ میز ر چوتہ چتر کوله، چتر شکرے
 چڑھوک ماته نبز دے زمانه لر چکه ما په پکیم دخیال وزرنے
 دکو ساده خراب چند دال کر په پلاؤ پئے ستر کے شونے چفرے

کلہے ودے

زرم اپے وجا و دخوشنام نکلا ند هنہ په بند کا کئے، په ستر بتو باند
 کو دنرا چار په ایشلو تر سکو نیری بنخه مریہ ڈچہ نہ وی مڑ کا مل
 مالی وصال په سارا کو تاب کر پ بل دو مہلڈ بے بایسته زما جانادی

۱۱۵. ولہ بکر بنا تھہ دھن دون ہے (یونی) وکھے ہے۔ غنی غانہ دے کے گھنی کہنے افسوس
 (۱۵) ماصھرت و روکو (ر ۱۹۶۲) زیارت کا صاحب دھری سید رستہ سیاں بر واد افغانستان اور
 سارہ بکر کلہیزی، دی لہ سیاسی سیاست پر ادبی سیرت ص ۳۰۷۔

من چہ دمر کوتے ۱۱، دبایا پکو دا خلش
لستونے تایخ و کرپے دار دغنى خادی

پکوشہ

پیدا جانا سفر دنیا نہیں او بنکو دکے
لبرنگ کے کلابی شویہ و زور دلوکے
فادا شیخه: کرپشہ شہابت دی شہابت
داد دنیا نہیں او بکے چکری نرم سینے

پکوشہ

کفار دلیونو کبھے دکلو نہ هم ماران
قطار دلیونو کبھے دیرو لار سیغیران
پرو اغنى نکرے کئے سکتی کہ درند
تف: خبہ داجماوی او خود دجوان

پکوشہ

حسن پہ بازار کبھے مانا یو روح روان و
پوشائی مقد دا ختر دل پین ساو
نا کا پڑ اواز یو دقبے دد دے وشو
خسخا لحمدلا داد کو خد دلیونا فو

پکوشہ

بیکام خوب کئے خابر جنت کبے ولید و
پلاس کئے ورنیو دیر پل و نہ در و پو
دہان چہ لته و کرپی درفیخ تاترین کوتا ته
خا غبلہ کتہ لورنہ خر خیزی پہ پرد و

پکوشہ

چاتہ نے بناست و رکر غمکین
چاتہ نے غم و رکر بناسته
زئے هم مست او هم مو بیار کرم
هم نے پخت کرم هم پخته

۱۱، پیغلوکے ۲۲، دانظم دوزن دماعت نہ آزادی.

کار غمہ او بیبل

دو یو دوہ چکونہ سوے دخزان دوران ڈنوے
 نفے کر لے سوئے سوئے یوبیبل پہ مراوے خانگہ
 شوے شمکوہ پہ غم سکے سرخوں زما خدایہ: شوکور دغم روکی زر کے زما
 دلالہ پالہ کنبے سر کلرنگ شراب تازہ عشق نوے دلبرنوے شباب
 یوباغھہ کنبے پتھ پہ غامہ دریاب دنیاد وجوہ سترگونہ پہ دده
 کلمہ خاندے کلمہ پتھ پہ نقاب دنبیستہ متوروہ پہ باع کنبے سپورڈ می:
 پہ جنت کنبے دروزج خغم عذاب زہ مشوم ور کشوی یا رہبے رویندم
 های شوکور دغم روکی زر کے زما
 شو لے شمکوہ پہ غم سکے سرخوں زما
 یو کار غمہ چتہ راوی ڈله کوڑ پھرلو کنبے گندہ منبوکہ تورہ
 دبلل ڈرانے تیرہ شوہ ترغورد ور کم عقلہ رہ
 ولے صنم صنم ولے نعرے دغم
 مکڑہ کیلہ دستم لہ روزی دک د عالم
 کوڑ خیتہ چوی و بد نوضم مرہ نہ کا خود ستر بہ دیار دچرمانڈ نہ کا
 ما بهم راستا پہ شاپہ خدا نیشا شیلدم نزخوں بیلا اللہ کہم خوہم سرہ نہ کا

۱۱۱ دانظم دوزن دمراعت نہ آزاد دی.

خورد تو ان خاند ببله ار نیاده نشله
پر پر ده راعم لریاں لکه ما شوم ناران
نه د آسان دنگه پیغکله شینه، تو ان

پلوشه

یاری مغنا مزد کا	چه دواره سیال وی
و هم د مرد وی	چه خوره لے خیال وی
شبہ به جنت خدا	چه دواره ال وی
خوره چه د و د منکلے	دو مرد جمال وی
دقام په مینه مسته	کو خج که لال وی
دالیو ف به هله	خدایه خوشحال وی
چ لاس اوزد وی درد	
سارون مال وی	

پلوشم

شین زیری شملام خود د هو سون بنسه
یا کو د تن اسانی د غنی باز شه خود کلے بازاری د پی سو غوبنسه

پلوشه

لکه بت بیناب کاره روند، شمشکوره تم
عشق دانبله کا وکو سه په ما باندے

۱۱، ساید، ۲۰، نه دیت.

غنج جام دجل فی مخمور پاکل کرے کا، اپنی تے دعوی شہ سر دلاند ت

پاؤ شہ

دعا شق مخمورے ستر کے کہ دیار مشکارے شوندہ تے
کہ غوفی دی دنر کسو پسرو کو تو کبھے راخوندہ تے

رشته

اویابے پروم ارغندو نے	یابے جزو و نہ زہ و نے
یاد سیند د میفع اوبہ و نے	یاد نیم آسمان و نے ستو بیت
نم پلار نہ مِ نیکه و نے	یا تلہ و نے د شبیم زہ
نم بد و نے نہ مِ بنه و نے	نم دوست نہ م دشمن و نے
کہ رشته نہ و ن سرخہ و نے	داجھان بہ لوت جنت فر
خدایہ زہ بہ ست اعاش و نے	کتہ و نے ستا پتہ نہ و نے
غاشقی بہ بزرگ و و	کہ عشق و نے معشقہ و نے
ربستیاز و کہ خپل مالک و م	یابہ زہ و م یابہ تہ و نے
می دغ دسردا و او و رہ	
کہ غنی و نے خبہ بنه و نے	

پلوشہ

ستا فراق پہ ماتیامت کر	یارا خہبہ وی قیامت اوس
ستا پہ عشق کبنتے رسوا خوبیں میم	یارا خہبہ وی عزت اوس
دھمہ جہاں بلبلے	ستایو خالنہ دے ستایلے
خود کل صفت پورہ کری	دکل خہبہ وی صفت اوس
ستایو خوب نظر دلبرے	ستایو دودہ پستے خبرے
ما نہ ملک جنت جنت کر	گورا خہبہ وی جنت اوس
بار (۱) درون جبل صنیعے	ستاد دو و متر کو پہ تمعے

خوار غنی لو غنی پروت دے

ستا بہ شوک کوئی صفت اوس

پلوشہ

یوار مان م پہ زرد راشی کلمہ کلمہ	شنے لنبے دار م خیڑی لمہ کو ملمہ
نا گمان م دستی چپے لاموکری	نا گمانہ م سرعقلشی بے کلمہ (۲)
زدہ م و نیسی یو پنجہ دفر لا دو	کری نپھر تر دخودی عرق یو حلمہ
زمبے خودہ لیو نے زردہ م آہوشی	
نہ پوھیری کئے پوکرے هزار حلمہ	

(۱) بھر، یعنی دشمنیوں۔

(۲) کمل مندی کلمہ دے، یعنی مقل م بے انتظامہ ادبے ادا جائے شا۔

پلوشہ

مراوے ستر کے کرہ را پوتہ ستر گوتہ زما دلبرے
 خاند و خاندہ مسکنی مشہ پہ ربستیا نہا دلبرے
 راش خوا کبنتے رُ ما کنینہ سر زما پہ سینہ کیزدہ
 دستی پہ خوب وید شہ پریزدہ دادنیاد لجے
 داغونہ نہ خلا صیزی چھوڑوند نہ وحی خلام شرے
 حُجہ چہ پت ترے یو ماعت شودیو بل پہ خوا دلبرے

ڙ

نه زه فلسقی یم خلکه نه زه یونے یم
 یوغیب بچی نہ دپنستون دپلائکنے یم
 واره یم یاران ڈیود بنمن ہچھہ نشندے
 زه دھان بنمن یم چھلخان دیرمیرنے یم
 بھٹھا کنھل بر بھنے دیرم خذگ لو سکرے
 خیال یم دسادے پیدا شوے پرونے یم
 خوبن یم دعکی کلونہ هم بنکارونہ هم اسونہ
 خوبن یم نرپنستون دی نہ راوردی پنتنے یم
 نیت یم د طوف ته دولن د تور و ختہ
 ستر عطا نہ د مکے د مدنیتے یم

زدوم په وطن میں خوتن جلاوطن حکم
 زادسرکل نہ شوم میں زہ ترے سپیلنے یم
 زہ میں بینہ اواہیان پہ تیرنہ خرخوم
 خلکہ لیو فی یم خلکہ خکھ لیونی یم
پلوشہ

پ توڑ شپہ دغم کبنتے یونچری درنا زرخون پہ دیرا کبنتے نبیستہ بودلا
 دویز توڑ کل کبنتے یوہ زرکہ پہ خند یوٹھاٹکی دامید دنامید پہ دنیا
 دنگیں دبوری ہال د توڑ شکوہ صحراء
 مستی ذکر خوانی ذکر دلبر د کہ اللہ

معمی

هم زما خواراک دم خویے بنا پکر دے هم زما بیم، هم زما هم دمنزک دے
 او سی پڑھمنہ کبنتے راخی پتکلیف خوبیں پنڈتاون دملہ احباب پروہر دے

پلوشہ

تزماد مازگی دارہ دنم تعویذ نے سا پمنہ متنے سے خوہ دی عزیزے
 سا بنکلوا پاولہ اے زمار کاہیستے : پتھے به دھو د جنت نہ کہ پنکریزے

ستارا نجور زہب دنرکس غوثہ ایرنے کرم
 بنکلائی شزادگی بہوار کریمہ ستانیزے

اللہ کی چرک

نن چک د انقلاب دھی نعرے۔ قوقو جورہ خت شود مبا
 خونہ سُنی د جو مات نہ انگازے د اللہ مو وید پروت دسی ملا
 بیکار جمع شپہ دیر نالی راغنی وو خوبی پکبئے حلوا
 خوشہ شول طلبان مار پروں لید لی وو
 پروں نے طالبانو دیر بادنگ خور لی وو
 دروکے چنی خ شوچہ هم رہ کری داڑھ
 هفہ بیکار ایار کبئے دیر تیر خریف وو
 اللہ پنس دی دنیوال پشپے کل دا لو
 اوں خوک د کی جو مات کنے انگازی د اللہ مو
 لندی چکہ زور کر دا انسر د فوتو راوین بہ شی ملا

دمائی وزیر تیر خلط

لویہ او بند بزیرہ ورورہ! او بز دامد لری

صب ولکا د د مرد حکیل پھولہ میتھ
 دامہ بومشین دے تیز رفتار لکھ مو تھ
 (۱۹۷۴ء)

میب تیکس^(۱) به اخلى دیکواس^(۲) اودتیر زیات به هنرو چه دگر خوک دلنداری
 لوبه او بزده بزیره و روره: او بزد آمد لری
 میبه: مالیه کیزده دچایو به چاینک لوی به آمدان^(۳) و دی تیکس نه دبانک
 دا پوس^(۴) دنه و چی خانصیب دکه ملک اخلمه تر^(۵) تیکل^(۶) ا د میب د، د دیدن
 لوبه او بزد بزیره و روره: او بزد آمد لری
 کیزده بزیره کیمیبه: په لوی لوی بزیره و بزکر معاکه خود سرازیا د دیره
 تو عالم به ولن^(۷) دیره هوبسیار و زیره خیادخز دیره د دغزیه ملن لری
 لوبه او بزد بزیره و روره: او بزد آمد لری
 مانع خیلدا که^(۸) صیبه و اوره سفارش ستا به دیلک کیزی نهابه لب و رزش
 دک بهه روپوکرم دسر کار خمنه تش صیبه: تھیلدا هر خاپولانک بستن
 لوبه او بزد بزیره و روره: او بزد آمد لری

خره

یوم خان لا لاد بچه دے نز په سرخپه شانو
 یونه ملخرو د کچه تاکود دے د چوره یانو
 یوم معتبر خان د محتر فاره باسی کور
 ده نه خناوره د د ده د بچو مو ره

(۱) مالیه: محتعل، (۲) خلک، (۳) کوس پیچره: فسیه جبره.
 (۴) چکی: مشهاد تمامه: د تھیل سند

لاسنے زبه: مات کرے چندھی دپنتون خور
 کاشکی دد پوزہ کبے دد دخور پیز وان د
 منہ زماخرود کے چھتاکو د چور یانو
 یومستانہ خان دے تیز روئی کبے لتھیرات کلے
 رسی بزمیام (۱)، تکہ وی دیر کبے کہ وی سوات کبے
 هار او پیکال دمالنے په حوالات کنے
 یار دمہیز کو مد کار د بد ماشانو (۲)
 منہ زماخرود کے چھتاکو د چور یانو
 پوپیسہ تک خان دے خبر لہ چنگ ربابہ
 مر نوکریہ قفس کری دودھی و کھینی (۳) خرابہ
 نہ خدی خور شی نہ ویستے شی بے جولا به
 ورو ریہ زمانہ شی دا روگی دمالر اریانو (۴)
 منہ زماخرود کے چھتاکو د چور یانو
 یوزور پیتون خان د خوبنی نیزو بازی
 خوبنی دی بنکارونہ د لغڑ او د تازی

(۱)، بزمیام پاکستان کبے یوزیارت دی چھکالنی گرمہ پہ کبے لگی.

(۲)، بد ماشانو. (۳)، ورگوی.

(۴)، مارواری دھنلستان د سورا شعر پہ صوبہ کبے دیو خای فرم دی چھنگ پکرو ریہان نومشمہری.

نزد رور پی دیوسفری محمد زی
 هم پ قام مین وی هم مین وی پچپلano
 خونبئے پیر خردی چه تاکو دی دچوریانو
 یولیونی خادئ نه پ خادئ نه په بل
 نه دوری بونه پر وله نه درخی داچل
 نر خلی ته نر طانی او غل ته دانی غل
 خدا دی بئے پرواجو کر پروانه لپی دخانانو
 خونبئے پیر خردی چه تاکو دی دچوریانو

درے زوارے

سوال:	خوک نے ته جناب :	خان نے کہ نواب :
بنکل دی جو سہ دہ بڑی توکنے دو فعدار دے	دامزے دبار دے	
بنکل انے سوت		(۱) بنہ انگریزی بوت
خپت دل بزمے وینم		(۲) دفڑہ ناک خوجرا بہ کنے دے سور وینم
زہ دیمه مصروفہ		خواب :
فیس را درہ اول		چوب شہ بے وقنه :
تل جیب دی پک		زدہ میکہ کوم او بندہ بخونہ دچل ول

(۱) وکیل دعا ، داکھر بیان ، (۲) انگریزی خوی .

شکر د توپک	بہم دلال مدم د خبر چھپنک
سوئے لکھ طور	سوال: ته حوک نے حضور؟
دامزے د بار	لاس کنے دے ابیور د عصیتہ نے جو لیہ هار؟
غوب دے بان	ریک دے مرخن
زیر پشان د غابونہ دی	پا دے چشمے خوتپی دے داغونہ دی
تشیص او اپریشن	خواب: زد کے انگلشن
فیس راورہ اول	لاس کنے شفاد پہ تندی کبت م اجل
یاد امریکن وی	پاس کہ دلندن وی
شی پوسودیشی، ۱۱، یہ	وارہ ما پرد کری زد پاکتر پیدا شی یہ
دلٹ کہ کوا تا:	سوال: ته حوک نے چاتا؟؟
دامزے د بار	چجمی د پائی دی نوہ از گینٹے بے مقام، ار
غور دے هر مقام	خوب مہین کلام
ٹاشوک دے کم	ستکے د بار دی پلنہ خیبر د لرم
گوہ کبنتے تاوان	خواب: دیر کیتے دے خان
چل کور د لو تل	لو باند، واخیستا د خیز نے کوہ پہ شل
یارزمونب ستاپلارو	دلته چہ بیو پارو
چل کور ولر تل	مونڈیو د کاہم مفتے نہ واخیستا

۱۱، وطنی۔

پلوشہ

دلبر دوارو دلبرانو دے دلدار زما

سردار دوارو سردارانو دے سردار زما

زمایپت کله شفلہ کبئے دسپورن می شی جاناں

کله لالہ شی کلہ بیانبیتہ لوئی شی جاناں

کله ہمیل کله د سور کلاب غوئی شی جاناں

ورتہ بہ و ایم چہ بیا ما سرہ یو حاسی شی جاناں

دلبر دوارو دلبرانو دے دلدار زما

یا المرخاتہ کبئے خامہ سترا پور تہ کری

سپینہ سپورن می شی مو سکی خود جانا لو تہ کری

ما پہ خنداخندا دغم لہ کندو پور تہ کری

دلبر دوارو دلبرانو دے دلدار زما

سردار دوارو سردارانو دے سردار زما

پلورشہ

لاره که حوانی شی ده حوانی جانه دتللوشی
 لارکه بنکلی نگشی بنکلی نگهادے دبایللوشی
 خلکه ژوند خلامشی دی ژوند خلامشی
 واره دافانی دی فناد عشق سازونه دی
 عشق به ټل ژوندی خوچچکه آسانونه دی

دلخواہ

نه م پلار شتہ نه م سور	واره خونه م تالا
نه زما په غم خوک پوه شو	نه زما په واویلا
داچه ماره کومه کړے	څوک دی بیچ له د کن؟
دا ګناه ده د فطرت	دا ګناه ده زما
خوبیکس همه دنیا کښې	دی هم پلار هم مورنما
تل نماد غنمہ ژاری	سودا لے م ده سودا
فعیحت په پسته ژبه	شکایت هم پختندا
وارخطالکه د مریشی	په پوچی سختی زما

پاکیز لکھ سپورڈ می ده
دھمہ خوب و خوب ۱)

په بنا یست د جنت حورہ
په خویونو فرشتا ۲)

ما پنچھلہ مینہ پت کری
له غمونو د دنیا

د جنت در نگہ زیات
دی رنگین دلبر زما

کہ دنیا کبنت وحدت نوی
مالید لی د چینا ۳)

داللہ د نقش کمال دی
مخ زماد دلربا

ھی، ھی، ز مالیلی

ما وے ز مالیلی بہ بنکل مسٹہ مسٹہ کرخی
یومان کبنتے چندا

ما وے ز مالیلی بہ لکھ ھکل ترو تازا ۴)
دکلو نہ بنسیتا

ما وے یلی شوندہ می بہ غنیمی وی دکلاب
بنیستہ بہ پرے سازونہ تنگوی لکھ رباب

پہ سورا در دستی بہ ننگی وی سرہ کباب
بے تاجہ ملکہ بہ وی د حسن د دنیا

دکلو نہ بنسیتا ۵)
می می ز مالیلی

ما وے دلیلی ست رکے بہ سے مسٹے پہ خاروی

۱-۲-۳-۴-۵) د ضرورت شعری رکبلد ۶) پہ الٹ لیکلشہرو.
۱۱) خوب، فرخنہ، ۲۱، چنہ، ۲۱، تانہ، ۱۵) بنا یستہ

ماو سے پہ سپینہ غارہ بے ۱۱، دسٹرکٹ کلونی ہاروی
پہ لاس پہ کوتختہ چہ بہ دنرکس ببل بطاروی
وریشمینہ روپتہ کبنتے نبیت پت اوحہ بنکارہ

دکلونہ نبیتا **ہُنی نہ مالیٰ**

مازگزمالیٰ دہ دلا لا دست رجھو توہر

بابا ته دیرہ حکرانہ دہ نیازہ بینہ دہ دمود
زماد زرہ بی لیلی بی بی دہ دخپل کور
موسکی مابنام وید دشی صحر پاٹھی پہ خندا

دکلونہ نبیتا **ہُنی زمالیٰ**

نشہ پہ دخیالات خوبی نہ پہ جہان کبنتے
 محلہ دلیلی مجذون روان شو بیابان کبنتے
 نہ باغ و نہ بنکله دلیلی ناستہ دہ دالان کبنتے
 نبیستہ سر تھوڑہ غوجل کبنتے لوپتا

ہُنی نہ مالیٰ **دکلونہ نبیتا**

بیل دنرکس کوتے دخپیا کے نہ چاپرہ
پہ مخوا ریکن ۲۱، کمیس لئے دہ هم کیاڑ بارہ تیرہ
لیلی مینخ کبنتے لو غیری شین لو کے ترمیہ چاپرہ

۱۱) بہ نے ۲۲) خیرک غوندی ۔

خوبیت خوارہ دوستان نے راغلی دلا

میں زمالیلی دکلوں بنتا

لبستی نے دخلو دملا پہ تیر بکھر دوان

پہ زلف کبھے خوش بھونے وے دیران

سرے شوندے سپرے وچے دخند لوپہ لامان ۱۱

میں زمالیلی دکلوں بنتا

پلوشہ

دادویم دلربا! پہ مخ کبھے ستر کے کہ دھن بینداز کئے دنور کر کے

دادویم دلربا! پہ خولہ کبھے شوٹا کے کہ دُخور کجتیع کبھے بربادے

دادویم دلربا! ستر کو کبھے نم

پہ نکو کہ دنچے سو د شبم

بھار

پبلک لہزارہ نن پہ دیر سینکار راغے پہ خمارو ستر کو کبھے نو خمار راغے

جو کے بھار راغے جو کے بھار راغے غوثی شرپیلے دخت دبھار راغے

بل ایزی نن نے دلدار راغے خونے خبر راغا و نہ میا رہا راغے

غوثی شرپیلے دخت دبھار راغے

۱۰، نامکمل۔

سپور می شراب لونی دنبیت پچام بارہ
و رته مر مرے کرہ پور ته ستر بادا مبارہ
چہ دتہ روائی بیاز ما سکل فام بارہ
دا خوک شراب لونی دنبیت پچام بارہ

کلہ دسرا بکبے کرم سپور می سوران زما
و رویہ بنو طینہ داد جانا ن زما
وایہ چہ بکتہ شی اوس داد لی سما ن زما
کلہ دی پہ شراب بکبے سپور می سوران زما

خوانی لیانہ واخلمستی لہ ما نہ ول غلم
داروہ کل نہ سپور می لیبا بانہ ول خلم
صد دسرو شونکہ دد خل اشنا واخلم
بیل کل زار ته ن پہ بیر سینکار رانے
چاتہ سلام ارغے چالہ دلدار رانے
خونہ خبر ارغے او نہ میار رانے
پھماری استرگو کبے نوی خار رانے

وے^(۱)

خوک دے ما ته روائی	خرنکے شیدشی خوک؟
خوک چہ چاتہ و خاندی	ولے پہ خند اشی خوک؟
ستوڑے دغڑ خوک کے ته	غلے ثان بیکار وے

(۱) داشعر غنی دخبل وادہ پہ شپہ لیکلے دے۔

مینے په ٿرا ووے حسن په خند اووے
 ماٽه موسکو ستر گو کئنے بشکلی دلربا اووے
 وله ٿوک زره و بایلی؟ ٿر نک شیداشی ٿوک؟

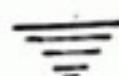
ٿوک چه چاٽه و خاندی
 وله په خند اشی ٿوک؟

سٽر گو دمجنون ووے او بنسکو دلیلی ووے
 ووے په نشه ٿوانی غم روپه سودا اووے
 ماٽه موسکو ستر گو کئنے بشکلی دلربا اووے
 وله ٿوک زره و بایلی؟ ٿر نک شیداشی ٿوک؟

ٿوک چه چاٽه و خاندی
 وله په خند اشی ٿوک؟

و رو و رو

ورو رو ظالمہ دا چغے ناوہ رے
 ورو رو پر گپنے پرده دانہ دی خارے
 دا جوستی دی دا خو ٿوانی دی
 سپینے دی گوکے لکھ دو اووے

وِلْتَه

چہ پہ راز پوہ دا سماں شے	سرہ پہ مُحکمہ باندے کیزندہ
چہ پہ شان پوہ د جھان شے	سترگے سورتہ کروہ پورتہ
چہ مزہ د خند اوا خلے	لبز سرہنیکتہ پہ ٹردا کرہ
چہ مزہ د دنیا را خلے	ددنیانہ حان راغوندہ کرہ
یو پیالہ د شراب واخلہ	د چیلے پہ حکوتکی کبئے
بیامزہ د کتاب ا خلم	خولہ دے و چہ پہ ٹرورہ کرہ
چہ پہ راز د خودی پوئشے، ^{۱۱}	لیونی زما پہ شان شہ
لیونیہ چہ سہے شے، ^{۲۱}	سراوزرہ دے ما شوم کرہ

مینہ او حسن

ستورتہ آسمان کبئے یوہ دیج دوے ملال
 خدا ی آدم لہ مینہ و کرہ مونی لہ تشن جمال
 زہ بہ پہ خند اور کرم دا چل نیست کمال.
 مالہ کہ یو خاٹکے مینہ را کری خیاں پہ سوال
 مینہ حقیقت حسن سایہ د حقیقت دہ حسن زوال شتم مینہ نہ لری زوال

۲۱- چہ پوہ (ھ)، اور سپی (ری)، پہ جملو دے تلمذ اشی فرقانی، بہ جوختہ شی.

زِمَادِ کلُوبِتے

خُلَدِیہ زہ بہ دم خوشحالہ دجا خبر یہ زرہ کئے
 سَاوِفَا الْعَرَنْ کرم بے وفا بہ دے لانبہ
 مو سکی سرمہ دلتے دعما درون بیرون ستی کرے
 سَاخَنْدِ دشَقِ کوزار دے پہ ژرا بہ دے لانبہ
 تھچے ژارے زمامگ کئے بلغم مم پہ مانبار سکرے
 سَا سودا زہ سودائی کرم بے سودا بہ دے لانبہ
 حُانِ مِمِ خاورد کایرے کوتہ مِمِ پہ اورستی کرے
 اے زِمَادِ کلُوبِتے بے زِمَادِ بہ دے لانبہ

حُوانی

دا بسم اللہ الخالدیہ: دالیونف ده
 چہ حوانی نبیت دے او سنیت حوانی ده
 بورا خوشحال بابا سپین سرکر پورتہ
 دے خانی توڑ ده او توڑ خانی ده
 دمنان خان مسا دمنان داملا
 دا هم فانی ده دا هم فانی ده

مسته زندگی زما مروعه مستی زما
 خاندالی ده
 خاندالی ده
 پلوشہ

دستے جینی نبند ده بکری مای
 چه لب د نوره مسته شی زر کی دیر مانو

گدے ودے

شوک کنے درصال	چه سخن ته و ته شم
خون کنے سکرپ	زما خوله و سو خیدله
اراغه د تهدیب باران	په ملک د خوار پښون
هم جومات لا موشو	هم کوتہ شعیدله
نو سے زمانه ده	که د کلو و صل غوارے
او س په انگریزی کنے	وادیلا کوہ ببلله
ما سردیو نه بکارا	پیدا شوہ بلہ
بند د لاس نکریزی شوے	کمری و چلیدله
تلے د لند ته مجnoon	او س رایور زده کی ^{۱۱}
او نبند لیلی خرڅه کرو	موتک کنے ګر خیدله

۱۱. ق، کری.

خوناست شاعرہ کوئے کنے	هغہ شان قصے دکل کوی
شم سرہ خاندی	ساقی سرہ محفل کوی
رامہ زما درودہ	دیارستگوئہ بیتی دایہ
کل دبلبل پریزدہ	الجبرا وجرومیتری ^(۱) دایہ
وایہ ستا وجود دے	دو ایتہ دزاویو پہشان
بھکلے دے آواز	زمادریدیو پہشان
وے ^(۲) سترد بکار بولے	اوشنوں دے دکترینہ
اوینہ رنگین دکریم گھین	ستا بنکلے جبین
ہیرد کرہ رحمان سعدی ^(۳)	عزیز دے بایرن ^(۴) وایہ
کیتس او شکسپیر دل	مشیلی او تینی سن وایہ
اوڑہ لیونے خدا یہ:	کلمہ خاندم کلمہ ژارمه

لا رہ پنستو لاہوشولہ
زہ پہ ژی و تہ دلار و مہ

پلوشہ

پہ غمنو کنے خدا کرہ	پہ خدا کنے غمہیرنہ کرے
او دیز پہ سودا کنے	پہ قیمت دکمہیرنہ کرے
<u>دوسال پہ لمفرو کنے</u>	<u>د فراق ستمہیرنہ کرے</u>

^(۱) هنار، (۱۶۲۰)، (۲) و ایم، (۱۳) صرفی مهدی الرحمن مولید (۱۹۷۸-۱۹۴۲ق)، (۳) دباری زبان
مشہور شاعر بدمیرکمال مشیر الدین مسحی جن عبد اللہ سعید شیرازی (۱۹۱۰-۱۹۵۱ق)، (۴) دباری زبان

داچہ تے سترکو تھ خاندے د دے سترکو غم میز کرے
 د اللہ اللہ پ شر کبے
 چہ صنم صنم میز کرے
 پلوشہ

نہ خوشحالہ دے ونا کرم نہ خفہ دے کرم ستم
 ژوندیوتاں دے چہ غربیزی گلہ زیرا و علم
 دایو دوہ کری ژوندوں دے پہ خند خند لے تیرکرہ
 د ا جہاں خدا نی ججال دے
 کله و ران او گلہ سم
 پلوشہ

ژوند او ساز وارہ د باد دے ژوند هغہ بیہ چہ سازوی
 ساز هغہ چہ سا پکنے وی سا هغہ پ نیازوی
 گلے ودے

خوند و رو رجانہ پیر کوی خبرے بنوئی^(۱)
 دوی وائی لکھ شوی ده مونب وایوده هوسی^(۲)
 نوم نے پہ کور کورہ دی بیو غنیہ بی بی اینجی^(۳)
 رَبِّهِ خُورَمَهْ کران دے رالہ نے دکراوہ تریخی

^(۱) بنوئی۔ ^(۲) اینجی د شعری ضریور لکلبہ پ دخ بیکلشو:

د مینا سکھو سه شمشتی خوارہ شکرتا تی۔
 تے سے شوق دی نہ لکی بنگریو اتی
 وانی و کپیہ کیرنگیہ میدون ته بیزہ پیزہ
 سه لئنی اور دے در شخومہ پہ دے پیزہ

حُلَّارِ دِرْ نِشَمَه

اے خدا یہ عقل را کرو	اے خدا یہ پویہ را
زد کے مضبوط را کرو	او سینہ لویہ را
سترنے دلمر را کرو	رحم دخان را
بیاتوں غمونہ دی	ددنے جهان را
ما تے په سرکرو	خار در نشمہ
زد بہ نے در پمہ	
زد بہ نے در پمہ	
یار بھادر را سکرو	کہ همت نہ را کوی
غیرتی درود را کرو	کہ غیرت نہ را کوی
د سکنده بخت را	د درا خیال را
ست د خالد کنیہ	تو سہ هلال را
اسلام دے پریب دمہ	خار در نشمہ

زہ بہ نے گتھہ

زہ بہ نے گتھہ

دشپے خیمہ کئے دعشق شراب را

پاک مل دلارے لسکھ سلاپ را

دسپور میں نور راکرہ لوبو گولولہ

دبودی تال راکرہ جو ترو ملولہ

جهان دے پریندا خار در فسمہ

جنت بہ نے گرمہ

جنت بہ نے گرمہ

پتوشہ

خنڈے و قبیلہ لیونیتے خبرندو

سترنے وے واڑے دانان پہ تماشا

عکس دسپور میں نے دشمن خائنکی کئے ولید

خکھ پہ سعدہ شود جانان پہ تماشا

نشتہ دے دروند دخوب بیرکتاب کئے نشتہ دی

سکے کرہ پورتہ د آسمان پہ تماشا

خلدے مکہ کئے نشتہ منصور ہوئے واڑید

لارشہ لیونیہ: مشہ دخان پہ تماشا

بے پروالکه لولی وای

بے پروالکه لولی وان په ڪلوبوگر خیدلے
 او چه تول عمر ما شم و په بلا نه او پیدلے
 د دنیا د و ب و س تکرو بے خبره گر خیدلے
 چه په خولہ د جانا نه د فراق و ریتے غزلے

بے پروالکه لولی وان په ڪلوبوگر خیدلے

بے خبره چه آدم وی د رازونو د حوانہ
 نا اشنا مجنون وید وی د غسمونو د لیل نه
 اوہ چه حسن خبریه د دھل حسن د غور زنگہ
 د از مازرہ نا اشنا وان
 د دستے بنو بدود جنگہ

بنیاری

مشے مشے نہ خیر سر را غلے "دوز دو پسی د کھی" دو پسی دی چاہ
 سه، گئی کے چانکے خانو بہ بنارسہ دی، پخت ناجی بہ بنیو ماکت سبھ نہ دی

^{۱۱} په هند کو چل مزو دند وانی، منہ کرو د دو پسی کجھے او در دوہ بیس ریا خن لہ را درہ، ^{۱۲} بنیو بیو

مساقم دی خان: دودھی نہ موں بے سر بے نوش کوئے
 (نا، ونه وے خان موں بے غم نہ بے بے هوش کوئے
 راشہ لاره و بسیم تاله زوم ۱۱، نہ انتظام کوم
 خدای بز و فن د بنارس کریا لامول پتا نام کوم
 سورہ هفہ گوت باند نے دے پڑ دسیت دوکان
 هفہ سیت دوکان پسے دی بل دسیت دوکان
 هفہ سیت دوکان پسے یو روکی شان سیت دے^(۲)
 خواکبے یو پیل دے یونالی لیبر شان پلیت دے
 اخواود و کوٹھ دی یورا شی او یو درخی
 هلته ناست دی گوت باند، نے دکان یو ددرزی^(۴)
 شانہ ز موں بکور دنے موں بز ورخوبہ بالہ لارے
 اسی اوئی بیتهی او سان وینی دکارے
 لارہ کہ غاطشی کوڑہ دغہ خی دکان دنے
 دلتہ بنه تیکہ جوریزی اللہ مهریان دے

خی. ۱۱، مسجد. ۲۱، نالی: لیتے ۲۱، خیاط.

حورہ

خلاص شراب جنت شونو راغے حورہ مکھ په خند شویو باعچہ دانکورہ
 ته تر چڑ پتہ شود کل بومی خوا کبے خمج تاشن دبلیل په واویلا کبے
 راغی د شبم اشنا مالیار د باع غمگین
 وے لید په کلو کبے دیوبل چلاب رنگین
 وکشو کا د په شونا د سر کبے دی په سینہ کینود
 راغله لیانی سر نے د مجنون په سینہ کینود
 خوب کبے دے جو پیا چتر د چپلو خویند ساز د او رید
 چتر د باع گوت کبے دے دز د ملن آراز د او رید
 و لے لور دستور نہ په مراو ستر گوکورے
 دی باع درتہ یاد کر لے حورے با غمچے نورے
 زور ند د دو دستور نہ چہ ستاد ز رو تالد
 پروت چہ په د زلفو کبے د منگ په خای هلالد
 هفہ چې به لور کبے دستور د گرحد لے
 یا به د سپور می شغلو کبے پتہ گدید لے
 حورے : ما هم بو خم در بار غمچان له
 تا سره به زده م خوا کبے تالد اچم خاله

غَمْكِينُو سِرْكُو

خوب کنے بابا ولید کرم مورم پیدا کرم
دسبود می عکس وے ذہم رنا کرم
قسمت خلی کرے چند پہ دنیا
خوانی ویدا کرم راوین لیائی کرم

غَمْكِينُو سِرْكُو

دغم اشنا کرم

مینے شاعر کرم او غم دانا کرم
یار لیونے کرم بیان اشنا کرم
مرگی ته خاندم ژوند ته ژپا کرم
کله موکشم کله ژرا کرم

غَمْكِينُو سِرْكُو

دغم اشنا کرم

علمِ نسل د

دغصب پنیلی سورشو
 ستریاد پنیوئے شوے
 خواکل شنہ پریتو تاؤ بیا
 دیار مسے ستر کے وینی
 مور بز دے پس قرآن بیا
 دبابا پنستنو ستر کو
 اے زماد نیکه خویہ!
 اے دنربابا جچیہ!
 ستر کے درناستا
 دغصب پنیلی سورشو
 دے پنی مسٹی مسٹے
 پاکہ وینہ دپنستون شوہ
 دے گورہ کہ لیانی بیا
 تش پنی مینہ دمجنون شوہ

(۵۱) سور شیرناہ (۱۵۴۰ع مر) د صد سالہ ابالت پر سہرا م کی صحیح دی.

جدائی

جدائی راغله بیانکه توڑہ

کہ لوگی و خوت دعشق لہ اورہ جدائی راغله بیانکہ توڑہ

بے خودی لارہ زرہ هستی شو وریتہ پھپل اور وریتہ مستی شرہ
بلبل و رو راغی دبو تی خوالہ ویل خدای دملشہ دخاولہ اللہ
جدائی راغله بیانکہ توڑہ ک غنی

تازہ پسہ لپی کہنے پہ ما خزان راغی ساقی کہ خلام من بیدل دل دل دل
سرئے کر بنتہ بوے دبوستان شو مجنوں شو خاورہ سروح د جاناں شو

جدائی راغله بیانکہ توڑہ
کہ لوگی و خوت دعشق لہ اورہ

فلسفہ

واورد فلسفہ دلیون توب دلیونی نہ دا آیت خونہ د خواران کہنے ماویلے دے
مرک او زندگی یو دغم او خوشحالی یو د ژوند چچر نہ و مر چا ملتہ لید دے
زد لکھ چا د خوشحالی غم نے شراب دے تو بچھت شای خغم نہ نکل کر کر نہ د
خوند رئے جلد د د نشہ یو د دوارو دوار کنخا لب د ساقی دست رکھ لہ د

مرک کہنے پت دے راز د مرک ژوند نے پر نہ پوچھیزی
دا آیات خونہ دی خواران کہنے ماویلی دی

د فقیر انوسوال

ستر گو د جانان کښه زما بنکلی جهانونه دی
 وار دے خله دنیا زه وې ستاد دنیا نهیم
 گوره د فقیر کچکول کښه تاج د سکنده د پروت
 زه یم د سخیانو د شومانو گدا نهیم
 زه یئی په غرور درېنه د مینه په نوم غواړم
 زه مانګ بې نیازه ستاد ویر واویلانه یم
 هغه مستی غواړم چه لے مرک نهشی وژلے
 زه دے د ګمونو د بیکا او سبانه یم
 یود سپورې می خاخکی ماله تیک له د جانان را
 زه یم د خوبونو د لا لونو گدا نهیم
 تبسته دنیا کی که د بښه تو اے اميره
 ستاشوہ ستاد دنیا
 زه وې سے د دنیانه یم

جانان

دوہ میںوستکو کبئے رنگونہ پہ سوونہ
 ماٹھ لے جھان دک کر دکلو نو دنورونو
 کوت لے دشرا بودجنت پہ جھان راکر
 خوب کبئے ژوندوان رانے شوڑوندو دخو
 سینے دسپو زمی دنالی پے دکے دکے
 ونوسٹی تاخا ورو کبئے زما پہ قدمونو
 رب دکے راتھ ونسود پت دمینے پہ رازونو کبئے
 وادچول خولی کبئے زما ستوہ پہ پندونو
 سازدھرو اورم ستاد حسن پہ سازنہ نو
 ماٹھ دکے رب ونسو پت دمینے پہ رازونو کبئے

رباعی

کہ قش پہ عقل روے پہ لیافت دے
 نہ پہ نصیب روے نہ پہ قسمت دے

شیطان بہ نن ڈلوے لہ جبریلہ
 غنی بہ ہم لا یق دولا یت دے

(۴) نوستل: شیندل۔

پلوشہ

نہ پیونتوب تر فلسفے کله خه جورہ نہ پا سفہ تر خکہ کھ جورہ لیونی
 دا کبڑو بزد دنیا کبڑو بزد روانہ ده بویہ دام بویہ بیویہ بخت خوار غنی
 دادستور و شمارہ دوخت تمل دساز لیدل
 سنبه خونیتو لا دم چہ دیر و شوگنی

پلوشہ

هر تیوبراق دی کنه سود محمد پیشان هر خپر کعبہ که او سیز ابراهیم پکبئے
 هر لار مکے تھی چپ نیت دے دمکے ہی هر تیر کلشن دکتے دش و دکانیم پکبئے

لینوئی

یوبنار رو اکرے دنرو نزو کو خودی یو خیال رہان کہیتے زرہ دلسو دے
 یو سرے رو ان کہنے مکے سوز او تکی ساز یو عشق دجور پ د عشقون د مجاز
 یو کوئے رو اکرے د خوبنود دنگونو د تو ف تھرین سکنگنکلبد د کوسنگو نو
 او خاند لیو سترے د کے دمسنہ دحد نے رہان کیا دلکھا بت پرستنہ

او کالم پیونتوب فلسفہ کل او صنم و اٹی

او کالم دمستی خبر دیرے پہ غم د اٹی

مسنے پا حجل غولی مخ د شبم پر پتوی

اور بل مست خوردی سترا کو غم پرے پتوی

سوال حواب دليوني او ملا

ملا: کور ديو عاسق دي	ليونيه: مکھے خه ده؟
دھمۇر بخالت دى	كوتەنى دى كىنە دېرى
ملا: دا دے پوخ گمان	ليونيه: ايمان خه دى؟
دوصلۇنۇ دجانان	ديو خوب پەزىز لىدۇ دى
ملا: ساتاجىت پىتى ده	ليونيه: جنت خه دى؟
يۇخمارى يوه مىستى ده	اوزما جىنت وصال دے
ملا: لەر، دخمار دے	ليونيه: حور خه ده؟
دختار بېرىكى ده	يوه كرسىنە دە شفق ده
ملا: داپە سىيل واتە دى	ليونيه: نشە خه ده؟
داواتە نسواتە دى	دە مستى رېلىكىن محل كىنە
ملا: خارى سېنكلول دى	ليونيه: چە لمۇغ خه دى؟
دامىد ارمان كىيدلۇ دى	دجانان كوشى تەتلادى
ملا! اغان خادر لۈل دى	ليونيه: سجد خه ده؟
ديار بېپۈكىنە اچول دى	دە مستى دەكلىوھار
ملا: زەيمە ژوندۇن	ليونيه: اژوندۇ خه دى؟

(۱) چې - مرج.

دازماد خوب لیده دی د سبا او د پرون
 یونیه! و صالحه دستے؟ ملا! بنیست دو بیده دی
 دا په ستور کلپیده دی پسپوئی کنے خوبی دی
 یونیه! حسن خد دی؟ ملا! لم رد خمار دتے
 یوم سکی مسک شاخیال دی یونزے در نهاتار دتے
 یونیه! ته نے خوک؟ ملا! زه د چا ارمان
 زه یو کل د چا د گو تو
 پروت په پنزو د جانان
 دار الامان - ۲۵ فروردین ۱۳۴۴

پلوئیشم

چه بخودی دیر و شی د خودی سر نگ و رکھوی
 یابود اتوب له هم دخوانی سر نگ و رکھوی
 غم چه دیر زور و کپی د خوب شحالی پشان
 دژوند و تارله رقصانه شر نگ و رکھوی
 ستر کے چه تشه شی خوبونه دک و ینی
 پتش کاغذ مصویر مستانه زنگ و رکھوی
 سحر لہ شپیه و رکھوی شپی لہ سبا و رکھوی
 د فلسفیانو سلہ ارنگ دور پنگ و رکھوی

کپے ودے

مچ دزمرنے ستر شلوی ماشی داوبن دینہ
 خدا یہ: ستاد اعجیبہ دنیا تو رہ کہ سپینہ
 مریسوکید رو ببر شیر پہ بوندھی چرکہ کر
 سپور شغال پہ پرانک دے دغڑھوں بنکا لہ حینہ
 پریوچی چوارپی تہ حان کا نہ پہ رتی زروکری
 بنکل ستاد کو توجورہ خوانہ نازنینہ

نامستہ دہ ددم دلندان لور پہ سر و میمو کنے
 لور دلو کے شیر شاہ لوئے پہ لاس دے لولہ حینہ
 مست مغرب سر دینتوں تیت سر کے بنکتہ دی
 شرم داسی شرم چہ شرمونہ شرمونیہ
 پلوشہ

کہ شنگ دے کہ جنگ دے تول رازویانز دے
 کہ بنا یت کہ مستی دی یوناز یواندا زادے
 کہ حسن کہ نور دی یوسپین سپین بخربے
 کہ کل کہ یسین دے
 یوسوز او یوساز دے

پلوشہ

روند بخه قصہ دک رنگین جہان درنگ و کری
 دانیتے مرگوئے بخه ستاد طبع شنگ و کری
 دچے سپر شونا، کے به پخته ناز او نیاز و کری
 داغمکینے ستر کے به پکو مہ نشہ رنگ و کری

دلسر لی شپہ

دلسر لی شپہ ده مستہ مستانہ	ستوری کیدل دیر و بنارو بنانہ
سپور می ولارہ وہ بنکل حیرانہ	لیونی سوال کرو دخیل جانا نہ
رہام پو له دلام کانہ را	مستی م ستر کولہ دخیلہ جانا نہ را
دخیلہ جانا نہ یارا؛ دخیلہ خپلہ جانا نہ	لیونی سوال کرو دخیل جانا نہ
ناکاھہ برق شود ریاب دنو راغے	خہ پہ مستی راغے خہ پسغور راغے
مستی شوہ کونکه مستی کویا نہ	لیونی سوال کرو دخیل جانا نہ
اولیوچہ و تہ زرگی کر لرے	دیر پخواری بحای شویونچرے
نور دک دخانہ دک د جمانہ	لیونی سوال کرو دخیل جانا نہ
دریاب دنو لا رہ بیست اور نالا رہ	اور جانا نہ مستی جانا نہ لہیا لارہ

لیونی پاتے شو خیرے کریوانہ

دلسر لی شپہ ده مستہ مستانہ

دعا

دے نے انصافہ دزور جہاں کبئے دے نے کئے دیغور جہاں کبئے
 دے پر غریبوں سکو رجہاں کبئے ستر لیدونکے راعقل رو بناں را
 زرہم میں راتبہ! زرہم رجہاں را
 دے دم طلب اٹکی پہ دنیا کبئے دے درہنکو غوندو لو سودا کبئے
 دے خوب وہرو سنکلے بلا کبئے مینہ طمع رازہ ارمان را
 ستر لیدونکی راعقل رو بناں را
 دے درہ غواہ تو رجہاں کبئے دے نے کئے دیغور جہاں کبئے
 دے دبدنیستو دا رجہاں کبئے پاک دا تکنی پہ شان نیت اوایمان را
 ستر لیدونکی راعقل رو بناں را
 دے نے همتہ کمزورے دنیا کبئے دے پر فرہت تو ریتے دنیا کبئے

.....

مرک چھڑے تر ویرینی داسے ایمان را
 ستر لیدونکے راعقل رو بناں را
 سہ پر امستانہ و منصور را ستر خاکسارے مینے دنور را
 سنکلے هر خیال ایمان دسرو را زرہ دملنک را ارشاد سلطان را
 ستر لیدونکے راعقل رو بناں را

شاعری

لب خیال که لب تاکه لب شان دجانا
 لب نیک که غوچنک که بواه دارمان
 لب نوکه لب نارکه لب سوزکه لب ساز
 لب یار دسپور می شه دستور هراز
 لب گوت دکعب کنبے لب چل دشیراز
 لب باغ لب بانچه شه لب توی بیابان
 لب خیال که لب تاکه لب شان دجانا

جنلہا

سرم لوگی شه لتاستر کے م شونپے م خارے ستادیار شه
 قربان خلمی لتناہ قطار قطار شه
 ته دخزان کنبے یوکل دبھارئے دے توہ شپہ کے یو زیر دسارئے^(۱)
 ته دبھار خوب دکلی ورانئے ته یو تصویر دپنتون دارمانئے
 ته دپنتو دناموس او دننک نبھے ته دپنتو دسپین بیزی ملنک نبھے
 ته زموبز د صبر د جنگ نبھے ته یو گواہ دپنتون د مر اف
 ته یو تصویر دپنتون دارمانئے
 ته د مینے او دزور او طاقت قصه ته د شید دستی او د شوکت قصه
 ته دپنتون دیو خیال او د نیت قصه ته بواز د مظلوم په آسمانئے
 ته دبھار خوب دکلی ورانئے

۱۰۷ سارہ: سہار

پاس بہ دو پر قوم زد پہ حصار نہیے یا به تہ پہ خیر بانہ پہ دار نہیے
 سرم لوگی شہ لہ تاستر کے می خا نہیے تہ دبھار خوب دکلی دران نے
 تہ یو تصویر دینبنتون دارمان نے

مول

چڑرا وہ کہ خدا وہ	دا پہ ستار کو دمِ ریم کہنے
دعیسی دل غول	چہ نے سور پہ صلیب لد
چہ جیم نے کہ جهن نے	داخلہ وايمہ تاتھ ؟
دکالاب بنکلی اور بل	چہ پھا وہ کرے خا وہ
داجوان چہ رو بان کر	دامتی وہ کہ معراج وہ
دریابونہ بھیدل	کہ دنور دیار دستار کو
چہ رازہ نے یونے کرم	چہ دا کفر کہ ایمان وہ
چہ داغم می پہ خند اشو ؟	کہ مستی می وڈ دل

دنبیا پیرو شہزادی

دسر زر و محلونہ کہنے یو تخت و دلالونو

اوچت دغره پہ سر و یو کمال دکمالونو
 چا پڑت خنداد وہ اوستی مشغیلا وہ مکاف و و سر و نہ و و زکونه و و رنا وہ

او ناسته د محل کنے شہزادگی د بنا پر و و
 چه جوره ل خوبونو بنا یسته نزی نزی و و
 ما وے آبی بی د جنت : ز د س ت ا د د ه م ل ن ک م ی
 دیں تک د جهانہ د غمونو نه نے تنگ یمه
 لب پت م کرہ د غسم د تو ب ست رکونہ م عل کنے
 زر و رکہ د ا ذر ب بشی دستو ب پ غول کنے
 او سترے را پورہ کرے پستے د نا سپینے
 ناز کے ناز نیٹے پ رنگونو کنے رنچینے
 در غسم کپنے را و خوت لکه لرہ د مابنام
 چا پک کرہ ل شراب د سپور ب می د ناجام
 وے داخلہ د محل د اخ نت د ا قول ساز و سامانہ
 د غمہ پسید نشستہ خوک پت ب بشی لہ حا نہ
 حمہ ا پسولہ د جانان دے دانغمہ د جهان یوسہ
 حمہ خا خلکیه: دادریا ب لہ یو نظرہ دار ما یوسہ
 ته غم نے ته خندا ته بھار نے ته خزان
 خومالید لی خرب کنے د تی د حسن یوجمان
 چہ دوب بہ پہ مسٹی کاند سی تا فم او ستا ا رما
 ما و سر م لوگی شہ لہ تا ستر کے م قربان

راخچہ دے دنور جان لہ دوارہ سوروان
 اے مشنکہ دکونکرو؛ درباب تال او شنک کبئے دوب شہ
 او اے اور اور کیه؛ دلمپہ رنگ کبئے دوب شہ؛
 سے رنگ رنایوں مادر تلوتہ نہ پریز دی، ۱۱
 او ما خلی وزرے الوتہ نہ پریز دی

ڙ

اے د منطق فلسفو ملا؛	اے د جنت د تصو ملا؛
اے د دوچھ اوجنت ملا؛	اے د جزا او قسمت ملا؛
ناورم تھے ستافھے ڙوند	مکڑہ ما تھے قصے ڏرونڈ
ما تھے خلکے داستاد باغ	زد نہ مالی میم نہ خان باغ
شائپر ڻم او سکل پیر ڻم	زد خود شا تو محی یمه
ستہ را تمل او تمل پیر ڻم	زد یورہ لو لکھی یمه
بس یو لمعہ دمابنام پیر ڻم	زد یو چیہ دنسیم یمه
سوندھ پیر ڻم او جام پیر ڻم	زد یو چڑھ دشرا بویم
زاد نہ مالی میم نہ خان د باغ	نو ما تھے خلکے داستاد باغ
شائپر ڻم او سکل پیر ڻم	زد خود شا تو یوہ پچی یمه

۱۱، د اشعر نا تکل غوند سے دی.

زویوہ ورہ لٹھکنی یہ سات لہ را تمل اوتل پیژنم
 زہ خوبی شنگ د گونگرو یہ پنہ د قا کنہ تال پیژنم
 زہ یو بچترے د سون یہ
 غم پیژنم او وصال پیژنم
 تول او تال
 پہ سترگہ دے پردے د لیون توب دی لیون یہ:
 ته نہ پیڑنے تول، ته تش تال پیڑنے
 ته سترگے د لیلی دینے لیلی نہ دینے
 ته زرہ د سیپی نہ پیڑنے لال پیڑنے
 ته توینے د کلا ب سترگو کنے سورہ رونا جمار
 نہ نے جال جزو دنے نے جنجوال پیڑنے
 اوا دادم زویہ اے ناز بینہ د اللہ :
 دزرو کالو باب کنے ته یو کال پیڑنے
 زما او ستاخبر دھاتی ماشی وارہ دے
 زہ تولہ لیلی وینم ته نے یو خال پیڑنے
 نہ ترک د لوگی ترک یمه د تول د آدم
 ته نہ پیڑنے تول ته تش تال پیڑنے
 خ خاص د د دو لیونو سترگو د پارہ
 زہ جور بہ خپل تصویر کرمہ د تکو د غبارہ

خرپو

تو تو تو خرو: و و و ته ته

ارمان ز مالندی لہ فریک شنہ جامہ کرہ کتہ
خبرے اوں پستے کوئی شملہ نے دہ بے بته

یونوے اسلام راغی دخانو د محلتہ
چہ خوبیں دی موئردا کوئی هجرت د ہماعتہ

تیز کر جی پہ پتھر لو کلمہ بڑہ حکلہ بنکتہ
پہ بڑہ تما نچہ کر خیبی^(۵) ویرینڈی د پنڈتہ
و و و ته ته خرو: و و و ته ته

ارمان ز مالندی من اسلام کرنے دے ننگ

ارمان ز مالندی سی سبز کال کی دی بادریں ک

ارمان ز مالندی دی چالونہ رنگ پہ رنگ

ارمان ز مالندی: کلمہ پلن شے کلمہ تنگ

ارمان ز مالندی کا بڑا کلمہ بنکتہ

و و و ته ته خرو: و و و ته ته

^(۵) برجی برجی مکر خوبی۔

ارمان زمالنديه : لونے خيته دھانی
 پہ نسل فتح خان او په خوبينو حلاتي (*)
 ارمان زمالنديه کئے زر، کبئے زر، کينه سانی
 ارمان زمالنديه نے من کوي کارونه خيراتي
 زمالندي حاج شونه مکون می زنلته
 ووہ تنه تنه خرو : ووہ تنه تنه
 زمالندي غصہ دے من غیرت دملاگتني
 مرولہ جنت گتی ژوندolle دا جمان گتني
 زو لہ نوکری گتني او خان له پاکستان گتني
 داستادر قیب دلال به من تاله جانا ن گتني
 پہ بله تم لوچہ ساتي دی یہ دیندہ
 ووہ تنه تنه خرو ! ووہ تنه تنه
 ارمان زمالنديه چہ پنجور لکھ زمرت دے
 پہ لندہ کبئے بنہ در پہ دخوکر بور کش نرنے دت
 پہ فکر افلاطون دے پہ اخلاق قوبناپیرے دت
 پہ عقل لیزین دی خوب پڑب چرچرے دے
 ارمان زمالنديه دکٹ چل اور حکمتہ

ووہ تنه تنه خرو ! ووہ تنه تنه

۲۹۱ معنے حدیث اور جملات محرر بادھی حلات تہ اشارہ ۵۵۔

اللہ: زمالنگے نن دفرنگ نه گتھی خان
 اللہ: زمالنگا، هم کتھی مصروف ایران
 دئے نیت م دکعبے دی خولنگا دنرو ان
 هندو دے فیرنگکی تھوئے نہ لکھی هندوان
 ارمان زمالنگے نن نہ کوکرد او نہ بته
 ووہ تھے تھے خرو! ووہ تھے تھے
 پرون زمالنگے چھیرتہ لا رو پہ دیران?
 پرون زمالنگے چھیرتہ خروں پردی تو تان
 پرون چھجان ورانو، و زمالنگ وودان
 پرون دچاپہ دین و چہ دا نشومسلمان?
 زمار بندی مشہ استاوی غم کبھی کو میتھ؟
 ووہ تھے تھے خرو! ووہ تھے تھے
 زمالنگیہ: واڑہ دبونگی، لکھی دخا رشم
 دشمن تھے م دشمن شہ نوزی یار بہ ستاد یار رشم
 کھے دجانان کوئیہ زد بہ ستاد پسی غبارشم
 تھا رہشہ پہ ملن نوزی بہ ستاسٹکو خارشم
 کہ سمنہ سور وان چوکہ بہ زد رہمہ بکتہ
 ووہ تھے تھے خرو! ووہ تھے تھے

اسلام

اے پہ اسلام مینه: اے سیاسی مؤمنہ:
 من چہ اسلام ستانے ستایہ دے خوک پڑو!
 خونوی شنہ پروئی راه فہم خ دپوس
 دبنا پیر ک درونہ داد عقاب پنجھے
 پرونی دوز خونہ من د جنت وعدے
 خونوی دی سروئی چار بیتہ هغہ زرہ

اے پہ اسلام شیدا:

اے سیاسی مؤمنہ:

ستردے بر کے بھر بر ک دے ایمان دنہ
 پرون لے خان نہ کا تہ من کے اسلام کتی
 پخر خ دنک دپتیوں خپل نگ اونا م کتی
 زما پہ وینو چا لہ ایران او شام کتی
 او د شرابو تاجر ماق او جام کتی

اے پہ اسلام مینه:

اے سیاسی مؤمنہ:

چه نے دکور دنسه	خہ بے رب ته خل
دیا رے جال جو کر	تاد پنتوں ستر گوتہ
دے خرد جال جو کر	او د جناح دخرہ
دواستہ مال جو کر	غلاف کعبے لہ دے
نو مے ملال جو کر	مالہ لندن کبھے تا
او د بلا نہ دے	او د بلا نہ ماتہ

اے پہ اسلام شیدا!

اے سیاسی مومنہ:

کلاپ نیو مے نہ شی

چرے دزو زونہ

او در قیب نو حکر	من مالہ یار گتی
زاغ من بلبل گتی	خرزان چکلزار گتی
من با پیرک جنک لہ و رہی	دشہ باز پلار گتی
من پہ بورا لہ گونگت	دھکلو هار گتی
او د کافر نو کر	کری د اسلام پالنہ
اے د کن وطنہ:	اے د رند وطنہ:
او حکر و شر مبن تہ	کوئی دشپون آواز
من چہ بانگلو نہ کوئی	خہ نے کر پرون آواز

دلفرت کر بیکو کبئے دمینے سوز او ساز
 پرون عمل بیزید او من نامہ دایاز
 لب خوب پدے سچ رکھ زما سادہ پنتو نه!
 اصلی مومن کرہ بیل
 لہ سیاسی مومنہ!

خوک د عیسیٰ پہشان؛ مستی د دارا خلی؟
 خوک د نمرود کالہ کبئے؛ د موسیٰ لارا خلی؟
 خوک د رقیب پہ محل؛ نوم د دلدارا خلی؟
 خوک نواحی جہان غور خوی؛ ستز کے دیارا خلی؟
 غماز لب و پیڑنا؛ ایاز لب و پیڑنا؛
 اے د کنرو طنه؛
 اے درندو طنه؛

سیل

خُجہ لب سیل و کرو	برہ آسمان تھو
ددے تیارے لہ کورہ	دنور جہاٹہ خو
خُجہ مستی لہ ور کرو	دبے خود می وزرے
خُجہ جنت تہ خو	خُجہ رضوان تھو

کرو په تیارو کبئے ورکے	دادخزان تیار مے
خچہ بھارلہ خو	خچہ بھارلہ خو
دادملنگ تکورے	داد جماں خبرے
ماہ تابان لہ خو	تخت تاؤس تہ خو
دربان نہ کوو	او در قیب دکوشے
کور د جاناں تہ خو	مونب مستانہ لیونی
شراب خکلی دی	مونب د جاناں دشونڈی
من بیابان تہ خو	خکہ مست مسٹ محنوںا
لرمے لیدلی دی	مونبیو، بخترے دنور
غیر دخزان تہ خو	ذکل پہ شان پہ خندا
د دنیاگی قصے	راخہ چہ هیرے کرو
خچہ لپ سیل و کرو	
برہ آسمان تہ خو	

جربی ۱۹۴۱ء

گدھے ورپے

خان لہ خپل ایاز لہتی (۰)	د محمود غمکنے سترکے
ستاد زرہ نیاز لہتی	کہ زما بیکانکی من
دمجنون دست رکوغم کبئے	<u>دلیلی سترکے ڑریزی</u>

(۰) نتی: نتوی۔

نرکس مراو مرگو یہ
دلبلل آواز لتهی
راخی و جد خه مستی ده
کیمی عشق د مینے سازله
چہ اللہ تر ادم جور کر
دعا شق آواز لتهی
ندار نگ دلیونی دے
دکونگ رو شنگ کار روان دے
حقیقت د ساز لتهی

مسلمان

چہ شوندہ نے تل موسکی دی	مسلمان هغہ بندہ دے
لخولے یو پسل موسکی دی	سرکے درنا نے
بے دھانہ هر خہ سیجھی	پین ایمان نے لکھ تسلہ
زلفے ول پہل موسکی دی	د جانان درایروتہ نے
لکھ بیخ د سمندہ دی	چہ نے زو دک دارام دی
لکھ باع د صنبر	خولہ نے پکھ د چکلو نو
لکھ مینہ د کافر	دا سے مت دا سرشار
لکھ خوکہ د خجھر	ارادہ ڪلکھ بے کر کے
سرہ پہ مینہ د دلبر	دو جود هر خاٹکی وینہ
لکھ خریکیہ د جو مر	پہ مینہ کبھے نے رہاوی

پہ ژرا کبھے نئے تائیروی
پہ خندا کبھے نئے اثر
لکھ ملت د سکندا
مت ٹے بر پہ هر چھ بروی
پرے اورونہ بل موسکی دی
دز رہ نور نئے لکھ شمع
دببل دخولے آواز ته
 DAGWATI دکل موسکوی

رناد شمع کبھے د سحر نور راغی

لکھ دمنی یخ باد د سینی شو	تاود غرمے لار ماس پینی شو
او دراق استاخی یخ د صشم شو	سرور دست رکود یر خود زرہ کر شو
د موش جندا پہ کوہ بیمیشی خیری	ساز کبھے سرہ نہ نن ڈامشی خیری
د شفق سرہ زنگونہ شولرہ تورہ	بارشاہ شرہ نکی شود خلہ کورہ
سرور پہ ستر کو کبھے د خیام شتہ	او: ستار کبھے شرک هفہ د مابان شتہ
بانک بلاں هفہ بلاں نہ دے	پہنے درقا سرہ خوتاں هفہ نہ دے
سپر خلاصی بزی کلاں کمیزی	پہ جام کبھے کوت کوت شراب کمیزی
باغ د بیلوبتہ نوم د با تور راغی	او: رناد شمع کبھے د سحر نور راغی
لبڑی مسٹی لارہ او لبڑا رام راغی	د غوت تو ستر کو اجیال د خزان راغی

او دراق سورے پہ وصال پریوت
ستوری راحتل او ملال پریوت
۱۹۲۹ مارچ

پلوشہ

زما بخت دشمع بخت دیا به سه یا به سه چه خرم
یا به سه چه خرم یا به سه چه خرم
عجیب لار عجیب کاروا روان دے
ما و میتی داوله یا میتی کاروا روان دے

اگست ۱۹۴۷

نن اسان شود اساد دوینو ترے	نن جنون شود جانا دوینو ترے
دآکروند په ستر کروند شو دند	چه پور شو حیوان دوینو ترے
دائل د چابا چادشان او شنک د	که دا پر دے بیابان دوینو ترے
دا قصہ دیار دکور او استان ده	که د ظلم یو داستا دوینو ترے
د آن هر چہ بنامار ده پسخیز دی	د آتا و چہ کری جانا دوینو ترے
د آن هر چہ لمبه کری خپلے ستر کے	د آخان چہ دی دخادر دوینو ترے
د آن زد چہ دا دم په وینوست کی	د آش چہ کری آسمان دوینو ترے

لیونیه! دستی با غته تر تبسته
من دند مری جمان دوینو ترے

تول^(۱)

جالنه د دام نه د تول بکے: تول:	یا به په دو خان یا زو یا به شی پر دو ل
جالنه د دام نه د تول بکے: تول:	یا به قلمیری یا ماق بہ دلت ^(۲) ، واورے

(۱) د مند په شان مزل. (۲) هفه آله چه مغی پکنے نیلے شی، ارکے هم و ته دیل کیزی.

اُرمان

د جنت خوب م لید لے د جهان کئے
 ماد سکھو باع کر لے د خزان کئے
 چہ مولڈ کے شی پہ برجو راسا کئے
 ماد ملکے پہ مخ هفہ لال کتا لو
 فرق و نہ کر پہ تصویر او پہ جانا کئے
 او زما پہ خوانی مست پہ عشق خود زد
 حکم دس تیرو مہ پہ ارمان کئے
 زہ پہ چل ارمان مین دم پہ تانہ دم
 ہامستی مجبنون پائی بیابان کئے
 تھچہ راغلے ستاد لفوار مان لا
 هندریار چہ م موند لے و پہ زیان کئے
 مالہ سود دو صالہ یا شوکبے و کر شر
 مرم دندے د کامونو پہ باران کئے
 زہ پہ غم مست پہ فراق باند مدد هو شہ
 لوکی کمل پسے ژاری کلستان کئے
 پتک رو ندا شود لم رسپینے ناروندگر

د خوانی مستی م شولہ خوانی سرکم
 د جنت خوب م لید لی د جهان کئے

بکو اُس

راخہ زماز کیہ یوبہ تہ شے یوبہ زہ
 یوہ وہ لوکہ او یوکل د لا لا
 یو شرہنگ د غور خنک رکھا رنگ مستی
 شو سور پہ ملخ پہ خندا خندا
 روان شو جاناں لہ پس اوسور
 پہ نیاز پہ خرام پہ مزا مزا^(*)
 یا خوب لے پہ کتہ دلوکنی کا وہ
 خود و ب پہ ملخ پہ خندا خندا
اوچت پہ ملخ پہ دش بنم شو
 (**) مزا

پلوٹشہ

او دبندہ مثال لکھ خس دے تودشی لوگی دکری رنا کری جورہ
لمبی و سوچی خادر ایرے بورا ابی پر ڈرا کری جورہ

دوہ خبرے

نن م ماتھ جاناں دکرے دوہ خبر دستی
دفیقیر کچکول کبھی کورا ملغاری نے مستی
چئے زورو کہ جمال ف ماسر پہ پیونز کینو
چہ بہڑہ ترے کر چید مہ لرے لرے دستی
دfrac سلو صد لبروا المحمد د دیدن بس دے
دغم زد کالہ ایرے کرے یونچرے دستی

کلپے وہے

خہ کہ نہ دینمہ سے سترے خمارے	زہ پیژنم دسر و ستر کو خمار
نہ کعبہ م دہ لید نہ پرے پیژنم،	نہ خو پیژنم لوئی اولادہ زار
زہ لید شم سپورڈ می درنہ اتار	

۱۱، پوہیزہ۔

ماله گوت را کوی شرنک دستار
 دا پروت د دستی بخ کنے قرار
 عجیبہ مرگی ته ده عجیبہ لار
 توکل یم شوقمت م د اختیار
 دد دوار و بره مالید لے لار
 خوب ھیزم په فراق او په دیدار
 مستول کوی کھل هم د دلدار
 په خدا به شی غنی په لمبو سور
 په دی شنو ستر کو که ساپیز و شواور

دنیا، کی

دنیا کی خدہ غم او غوغاء خدہ سو دا اور سوز او سودا ده
 یونوایی یا راخڑہ داده چا جو رکری جان، منہ مشغلو ده
 دلی

ستر کے دے رنگینے دی نیاز بینے دی مھینے
 شوندہ دے ترمسکونے او خبر دے حسینے
 ستاسینہ دساز او دارام یو خزانہ ده
 سُی دمر چا شوند، دله مٹا کوئے سپینے سپینے

اے دھاتم لورے: خزانہ دعشق دے لوٹ کر لے
 چالہ پہنچ کے دکے چالہ پسندے پسندے
 دا خود جانان دستر کو رنگ دزدہ مستی دا
 دت نہ جو رجنت دے اودھور و خولے پسندے
 تاچہ باعث مالا کر د مالیار کور لہ بھیو سے؟
 تاچہ زر کی تش کرے نو دیار کور لہ بھیو سے؟
 ۱۴۶ جولائی ۲۰۲۱

کدو پہے

پسندے: تکی جنہ: تاملابا دھوکر	راضی شوہ پیتی دکل کلوونہ خبر نہ شو
اوپر غیر حیراد کلے غبی کلہ کاون	بھی لارہ لارہ داد تلونہ خبر نہ شو
منہ جناح کا کا چلپخ بنانکہ راغی	دپہ دکو تکہ دکلوونہ خبر نہ شو
کور لیونی تہ پہ مرہ خیتہ بودا شو	
دخولے اود کو امود سلسلونہ خبر نہ شو	

قصہ

توڑہ توڑہ شبیہ د جری	توڑہ توڑہ شبیہ د غم قصہ
سپینہ سبینہ نہ دخوانی	سپینہ سبینہ نہ د سبینہ قصہ
بنکلے بنیستہ د امید رنا	سپور زرہ د ستم قصہ

بنکلی پستہ دھنم قصہ	خونز او ملین دسی نوم دیار
ناورم ددیرا دکم قصہ	ماٹہ قصہ دپرلی وکرہ
نا درم ددیرا دھرم قصہ	ماٹہ قصہ دجانان وکرہ
پریز ده دفضل او کرم قصہ	ماٹہ موسکے مخ را واپڑہ
مکرہ دوران او سم قصہ	وایہ در حرم او نور چل
دادہ ستاد کرم قصہ	زور او اور او شور دا
دادہ زما او صنم قصہ	شہنگ ستاغور ہنگ دزرہ
خہ دستی خد دغم قصہ	اورا وحورے سوز او ساز

مالہ خندا خندا رائی

مه کرہ دوران او سم قصہ

کڈے و دے

دیرنر زمالا لاؤ خو چینی ۱۱، رانہ خراب کر
 ملا پیتی تہ بینگ و خفیرنی رانہ خراب کر
 صاحب هئل کر فتح خونے خیتہ فتح نہ کرہ
 دے ترشے مسالے صندوستانی رانہ خراب کرہ

۱۱ صوبہ سہد، کبے بُوری تہ چینی والی یو دخت جہ بُورا دیر سختہ مسوودہ دو خوبوریو
 پرمت لوی رشوت او لالج وچہ دانگریز اور همہ دھدا داروں خوابہ دقوی، تحریک، مکرہ
 وراندے کیدہ، غنی دے خبرے تہ اشارہ کوی.

او خان لا لام در کو په اسلام او په ملت
 مرید به دجاج و خوجینی رانه خراب کر
 کوہ لیونی به دیرخنے اولوے قاضی و
 قصی دادم خان او دخانی رانه خراب کر

خوانہ

وران د کاسان دے ابلیله: دپنتون دباغ
 نوم در قیب لیک دی په هربوتی د منو دباغ
 خوار و زارخے دکے هنڑے کماله دے
 غوبنے دی کانہ لاسونہ شل سترکے پر کاله دی
 لال دوب دے ایروکنے او مچان پر د پخار و کنے
 زو د شبارگ کھجوری خوری په سیل داونه کنے
 پا خمہ اخلمیه: مستی تورہ او ایمان وا خلم
 شرق شه او رہشہ تندہ مشہ او نر شہ چل جانا وا خلم
 حاره د شنبو برسو شم غلام د غلام زوئے ته
 پر وت په دوسنی کنے نے که زر خلم حلمنے ته
 تو فر د کرا وا خلم نک پنتو او اسلام پورتہ کرد
 لخچلو مستو سترکو د نامه د غلام پورتہ کرد

پا خنگیالیه: من دلبر او جانان و گتہ
 نوم د پینتوں و گتہ ناموس د افغان و گتہ
 تول جان حیران کر د چلشان په تماشا
 اے دا حمدا زویہ آپھیہ د شیر شاد:

سلام

نه ساز شو نه سوز شو	بس هیے ژوند تام شو
نه خوب شونه شرنگ شو	نه یاد چکل اند ام شو
داتورا توڑا شپہ راغله	نه ستوری نه سپورڈ میں لری
خوانی وہ لارہ لار لار	بیو گوت او خالی جام شو
یو ستور مے دسبلو لار	سور چکل بولا له ف لار
سو لمزیرے زیرے شلو	نزے نرے ما بنام شو
قصہ د حسن میرہ شو	مزہ د مینے تیرہ شو
ملا بانگ دسباوے	آخر په سول خیام شو
ستی بے پرواٹے وکھ	په خود کتبے بے خودی دیہ
(او): گورا یونے هم من	
بادشاہ ته په سلام شو	

(۴) لوگ احمد شاہ بامار (۱۱۶۰-۱۱۹۶ق) چلتے ہی سیر مریہ دیسرا صاحب دیوان نامر

دې ژمی مابنام

اوون د ژمی شپه ده	د جری مابنام
پوست شبنمی باران	بهرور یېزى
غاره د اور او خيام	شروع قصه ده
د شاعر سراو ستار	مھین غرب یېزى
منگ او تکور د ژوند	ناز او مستى د جانان
شرنگ د خوانى كېنى پېت	شاتار د غسم ومى
خندامستى د ساقى	بت پرستى د ساقى
ستينه گا ۱۱، د مرگ سره	د گونکر د شرنگ ومى
اوون د ژمی مابنام	د جری شپه ده
پوست شبنمی باران	بھر و یېزى
ياز شروع حکىي ماته	د غسم قصه ده

کله موسکے شي

کله ژمه یېزى

ستينه: ستايىنى هەۋە ساڭىچە د مرگ پەرىنىڭىز دايى.

ژوند

زه یوم بنا م له راغلے یم	هر خه د رب او همه د رب
زه خو یو جام له راغلے یم	باغ ااطنچور میخانه دیار
رقس او خند او سینکار دبل	مینه مستی او خاردبل
زه تش دیدار له ایخه یم	مکل او نرگس او مکلزار دبل
مکل او غوته او بخار کوره یم	زه دلوکه ورے په شان
بنیست او مستی ددلدگه یم	زه لکه شمع بلیرمه
خاڅکی در ګزک راوړئه ده	لوړے سمنله د مستی له ما
ماهم مثال بل کپری ده	زه پرے د لمور ناله توم
هر خه د رب او همه د رب	زه یوم بنا م راغلے یم
	باغ او آنکور میخانه دیار
	زه خو یو جام له راغلے یم

رَبِّهِ

اے پہ نبیت مینہ جو رُونکی دکلاب ربہ!
 ستا بکلے دنیا شوہ دخاروی او د تعاصب ربہ:
 آچہ د ما شوم سترے جو کری مکمل پشان
 وو کی او خوب حورے خبرے دبلل پشان
 زرہ پاک د بلد د مرخیال او د ازارہ پاک
 پاک لکھ شبم د گناہ او د ازارہ پاک
 تاچہ تا تہ تہیت د فرستو بنکلی سرونه کرل
 جو رچہ د چا ستر کولہ تا ستوی او کلو نہ کرل
 تاچہ د چا حسن لیں د خیلو ستر کونور در کر
 تاچہ د خیل خانہ چالہ مینہ او سور در کر
 هغہ محبو بہ ستا آدم نہ دے آدم خور دے
 آ بنیستہ کلاب ستا کلاب نہ دے او رڈ اور دے
 هغہ ستار لاس کل بر دت پہ وینو کنہ سمسور دے
 ستا خلیفہ ربہ! آدم نہ دے آدم خور دے

تاقه چاله جو زکرہ دھسن او سکلزار قصہ
و کرہ مشغول الہ دے دینے او دلدار قصہ

تاقه چاله ستورے او سپور می ارمابنام جو کرلو

تاقه چاله مینہ اوستی او خرام جو کرلو

سکے دی پتھنہ نن ذہرو پینے خبی

ستاپہ نامہ رتبہ! نن سترے دسر وینے خبی

اول سترے ستاد لید و خورا!

زہ بھار پیرنم یا ایا ز زہ خواز او سروز اخمار پیرنم

زہ نہ جانان پیرنم او نہ نیاز زہ خو غم او غرور او رہا پیرنم

د جنت قصے د جلال قصے؟ دے نکو شکورہ تہ دنہ قصے؟

دمابنام قصے د ملال قصے؟ منک کورہ تہ دزہر قصے؟

زہ بھار پیرنم او خزان زہ خوکل او چمن او شراب پیرنم

زہ گناہ پیرنم نہ شیطان زہ خوش رنگ او رنگ او کباب پیرنم

دے نکورہ تا تہ د تلو طمع؟ دے شکور نہ ستاد لید و طمع؟

بیا کرہ د مینید و طمع اول سترے ستاد لید و خورا

عفہ خورم رتبہ: چہ خکلے شم زہ خواز او سروز اخمار پیرنم

زہ خوش رنگ او غور خنک او ستا پیرنم

زه خونا ز او مکیز مخڑ پیژنم
زه خو سر کے اور خولہ سر پیژنم
دے نکو شکورتہ دنور قصے!
بنکے خط پیژنم بنکے خال

ڈکونکو ہوتہ دبائر قصے!
دپراز دنبیست اوکمال قصے!

زه ستر کے خوبے په ارم پیژنم
دسرہ شوندہ و خندار جانا پیژنم
زه خیست او منت او خند پیژنم
او منی ترور بمنی دمابسام

زه خرم او صنم او رزا پیژنم
نه دعا پیژنم نہ اذان

رباعی

کہ پنگ دلمرنا نہ شی لید لے
کنھکار شوکہ پہ شمع شوشیدا!
زره کبئے چونکلہ ایلہ خارہ خلے
پتھر کے ہم کبئے دادنور دریا
خُلک خنکہ پہ یوکون کجھے داجھا ارسان
خُلک خنکہ پہ یوکون کجھے داجھا اسما دا چوم
نیعوں دا چوم

بیلا داد د پامہ چاپ کتاب کم وی
درند ستر کو با دستالہ بڑا د عذمی

رتبہ زماں بہ دستی اور حزان رہبہ؛ اے دنگو دکور کرو دجانا رہبہ؛
 آنکھ کلو ستر کو دخما اور مان رہبہ؛ آدکشالی اور خیتو را اور بخان رہبہ؛
 خلکہ خنکی پر یوکوت کبئے دجھاں اور آسمان واچاو؛
 دشمن خاٹلی کبئے خنکہ دسیند و نو دوران واچاو؛

۱۳ نومبر ۱۹۶۴ء

یاد دے دی

اے دپتو ستر کو بنا پیری؛ چہ ستادی یاد کہ ہیر؛
 ھنہ دوز خونہ تیرا و هفہ جنتونہ تیر
 یو بخڑے نور چہ بکر کل جھاں دنور دک
 یو رہنکین نظر بے غمکین نرہ کر دسرہ رہ دک
 ما تہ بہ سپورڈ می کر لے دصبرتلی قصے
 سحل بہ راتہ کر لے بانا می کبئے دلویں نصے
 حسن ارخانی او پسلی مینہ، سپورڈ می، زدہ دو یو
 وصل اور مستی جنت جھاں او زہ او تہ دو یو
 اور بوجہنم و خرسی یحل پاستہ دساز میسے
 لاس لے دجلات دخو ساعتیں دایا ز میسے
 دے پھر نظر کبئے دساز دن خزانے پرتے
 مرہ اشارہ کبئے دعمر دنو ترانے پرتے

ذر و نہ پہت پہ نور نکلیدہ دی پہ کا کو کنے پت
 مرگ ڈپ خندابانک دزر کو پہ نارو کنے پت
 سازو بیخودی وہ سو حید و جہان کر ڈر ک
 زہ دومہ او تہ دملکہ مستوی اسماں کر ڈر ک
 وخت ڈبے حسابے بے پایانہ سندھ روند
 پنسو کنے جھان پروت و بینیازہ تلنڈھ روند
 خیال بہ دنسیم پہ شان مکلو نولہ ما بنام لہ تہ
 عقل مرور دھورو سازلہ او خیام لہ تہ
 من کنے مِ زر کے نہ ڈیوال دشغلو نہ ک
 ستر کے دھر رنکہ، هر اندا م دلو لونہ ک
 وارہ دنیاوہ ما تہ با غچہ دلرباد کور
 هر سوئی بہ لار ما تہ بنو دلہ داشناد کور
 اے دپستو ستر کو بنا پیری: چہ ستاد یاد کہ میر
 هغہ دفعہ چونہ تیر او هغہ جتو نہ همیر

۲۷ اکتوبر ۱۹۴۱ع

دنیا

ما دیغئے پنبوکنے شہزادہ پهڑا ولید
 ما نبرت تہ زوند و میت پهعاولید
 دُبے نیاز سر کے دستی بخود کے دچھڑتی شوستی په بالکلی

لام سکنہ مغمولی په سوال ولید
 پرو دمنا پنبوکنے م په ذکر بلا ولید
 ما لد پنبوکنے شہزادہ په رہا ولید
 دامستا زرہ م دنیا په سودا ولید

۲۵۔ اکتوبر ۱۹۶۴

ژوندون

دا ژوندون دے دوہ درجے
 خلاص بھشی او تیر بھشی
 داغنی بھ خادرے شی
 ورک بھشی او هیر بھشی
 داشوند تودے خوبے داد غم صنم قصے
 دا کاروان روآن روآن
 خُ بھ په غن تیر بھشی

جنتی ته

ته چمخت کبے مزگ دنیا لته
دھور سرکو کبے درمخدالته

ته پہ اسماں و بذے دیران لته
ته پہ سپور می کبے تیار لہ مکانه

ته دعا شق عاشق او مسٹنہ پیر کے
لیونے نہ دل ربا پرسستی نہ پیر نہ

تادیا دپار، مینہ د جاناں و رکرہ
محبو حلوا کبے، بخودی د بیابا و رکرہ

لاس گرا و بذ، بادشا لاہر نپیر شو
یا زہا خا، و یاد کونہ و نہا و پیر شو

تول خیتہ خیتہ شومستی او جانا نہ پیر نہ
تول بزیر بزیر شو، مردا او میدانہ پیر نہ

زماء میرو، تائی ختہ توکرے خور شو رما
زماس دار، ته مرد وظیفہ خور شو نہ ما

قسم په هغه رب، چئے دخالت دعوه گير
 چئے دحور و غلانيو، دجنت دعوه گير
 تورم راوا خله، خيته هيره کرو ميدا، نتخه،
 ستي پشي شه، په مسني، کوره جانان ته خه
 ليني دوبين، په پشي کبني په حلواكبني ياره
 جنت دباليو، دتپرو په سوداکبني ياره
 درسي گرانه ده، دلوبنے نه کا کاجنتي:
 تپ زمرکنه د، لخزه مې زما جنتي:
 دسامر لاهزه زنبه د، ملنگي د موستي
 دزره پرست نه، يار پرست سنبه د زما جنتي:
 قسم دحور و په مسني، او په خنداد يار
 قسم په شنگ او په نسيم، او مشغول د يار
 قسم په ستر گروه بنايت، او په چوانه د دلبر
 قسم په ساز او په سرقد، او په ثنا د يار
 ته سجد، زرو ته کړي، ماته نوم ديار اخلي
 شفق کنه کړي، په بدلكبني د کل خارا خلي
 راخه چې د ته، جنون او مسني و بنيمه
 راخه حيه زه د ته، محبوب پرستي و بنيمه

سرداری نہ کیزی د توہے د مستی نہ بغیر
 اللہ لیدے نہ شی، د حسن پستی نہ بغیر
 سکندری قلنگی، دواڑہ سر ر غواری
 دواڑہ مستی او خوانمگی، خدا غر غورگی
 تہ خوجنت کبئے مزے د دنیا چور
 بربنا، حور، اور ترسکونہ حلواگو رہ
 دشائونھرا او کنڈول دشرا بودک
 نمکین غلیمان او بناںک د کبابو دک
 یا رچہ شوندھ سیئی، نو حورے بہ پچھہ بنکلوم؟
 چکہ کولیسے خادرے شی کورگورے بہ پچھہ هضمی

واورہ جتی!

جنت یو حال دے، د عشق مستی یورنگ
 جنت یو شنگ د لکھرو، د حوانی غور خنل
 جنت نازک دے د کل دارمان مے
 جنت بنیستہ زما د جانان مے
 جنت دریا بیو، د مینے او شان دے
 هر قطڑے سپورنگی، هر چاخکی جہادے

۲۴۸ نیئی نہ ولی۔

شان او شرنگ

فلسفی:

داسون او ساز داشان او شرنگ

یوسوئے دوخت دا خیال او رنگ

دالمین کاروان داس هر ما بنام

دا گوئے او شوندے او مے او جام

او رزا او خیام اميد او خندا

دا شان داشنگ دا گل داساز

دا خیال او رنگ دا چور د پرق

دا زور دا زر دعا او ژرا

او د حور د پرق دا پرق د سو شوندہ

دا چال او جمال دا خیال او رنگ

اينگ دورنگ سپاری هنگ

دا بسلکی کاته په نیاز کاته

دا ورونازک په اندا زکاته

دالرو کنے تا	د سپونڈ می د مخ
نگس کنے پت پت	د ایاز کاته
داشان او شرنگ	دامینہ مر نگینہ
د خیال او رنگ	یو سورے د وخت
	داناج د لوکو بھار او حکل
	ما بنام او خیا م او ستار او کمل
	کلزار او چغار او خمار او کل
او شان او شرنگ	دا سر او سرور
	یو سورے د وخت

شاعر:

نا مرہ: تہ ستر کے دیا رہہ دینے	
د ستر کو سر دینے خما رہہ دینے	
تہ رنگ او تکو ر او سر و د دینے	
مسٹی او جنوں د دل د رہہ دینے	
دا سونز او ساز	دا شان او شرنگ
یوتار د دل دار	د خمار او رنگ
دا بکلی کاتہ	پہ نیاز کاته
دا درونا زک	پہ انداز کاته

دالروکنہے، تا۔	دسپرڈمی دمخ
نگرکنہے پت پت	دایاز کاتہ
دامینہ سرنگینہ	داشان او شرنگ
یوتار ددلدار	داغمار او رنگ
دانبلکی کاتہ	پہ نیاز کاتہ
داورونا زک	پہ انداز کاتہ
داناج دلوكو	بصار او کل
کلزار او نیم	اوستار او کل
سرے شونہئے یار	دسپرلی پہ شان
ژوندی کری مسی	او بصار او کل
دا سرا او سرور	ارشان او شرنگ
یوتار ددلدار	داغمار او رنگ
سپر دل دکلاب	او خندا دیار
کابدہ کاتہ	پہ رضادیار
انداز دمسی	او تول دغم
سہسترا او شونہ	زمادیار
دامت مابنام کنہے	د ژوند غور حنگ
یوتار ددلدار	او خنما ر او رنگ

دا اوش کاروان داسحر مابنام
دا گوتے او شوندے او مے او جام

داتله په اميد په ايمان او زور

داتله په مستی پريواته دخیام

دا گل او ساز او شان او شنگ

يو تار ددلدار دخمار او رنگ

ترانہ

نه ما سره زرنہ مر جان شتہ دے

نه ما سر شتہ دلalon دیر، ۱۱

جانا نہ: جانا ن دملنگ لٹتہ

ملنگ سرہ وی دسوالونو دیر

مالا دا لی، راوی ده

وطنه: مستی او خوانی نہا

سرہ وینہ تودہ او زر کے نز

نر توب او پنستوا رخانی زما

زہ حان او جھان په دلبرن دمه

زہ پنستو کبئے جانا ن ته خیکر بدمه

— ۱۱ دیری ۲۲ دالی: غمہ، سوغات.

زه مست داسے مست نگیالی یہ
 فقیرتہ کچکاول کبئے خپل سر بدم
 زه مست او سهار او مجنون یہم نہ مردے نگیالی دپنستون یہم
 لوگ کے شہ لہتا داخوانی زما نزوب او پنستو او خانی زما
 زه سر او سہ پر صدقہ ور کوم
 دستر کو دنیہ صدقہ ور کوم
 زه ژوند او خوانی تالا کومہ بن
 مستی او غرور صدقہ ور کوم
 ما سر خپل جاناں تہ بینلے دی خمارم رحمان تہ بینلے دی
 خندابہ دلبر لوگ کے کومہ زه ما هوبن بیا بان تہ بینلے دی
 زه ٹنک او تکور صدقہ ور کوم
 زه بیست او مستی ستاپ پنیو زدہ زه مینہ او زور صدقہ ور کوم
 زه ورک لیونے د منصور پہشان
 لیانی له پہ میک کبئے قمر بدم
 زه مست داسے مست نگیالی
 فقیرتہ کچکاول کبئے خپل سر بدم
 خونہ مامہ زرنہ مد جاستہ دے نہ ماسہ شتہ دلالونو دیر
 ملناکہ سروی دسوالونو دیر جاناں ! جاناں دملنگ نے تہ

شاعر اولیانی

شاعر:

داروندون اوستى او خندزما
 داخوانی او بازدئے یودوه ورخه
 دام سترک کبنت ستادشوند ورنگ
 زور د تور پلور دئے یودوه ورخه

اخرتله نکے معوتیار وتهیم
 چه د کومو تیار ونه راغلے یم
 اخچم بیا هفو کیتوله
 کومو کیتوله چه زه غنولے یم

داخوانی تکه د سپیل مابنام
 یولمحه د سازید تطره دنور
 داحت د استانه حیرانه ستا
 یو جمان درنگ یوده ذره دنور

ستاد سترک جانان سسیور و خوند
 ستاد شوند و خوبی او مفرز و خوند
 ستاد کمه پتم او خشمیور و خوند
 کپکایه دشت ایم او حور و خوند

دادستارگو بناست او دشوند و خوند
او داسوز او ساز او ارمان زما
دنیم چپه او دکل غونه
او مستانه حیرانه جانان زما

دایوتلونکی تلونکی کاروان دنے
یوه قصه ده چه و شود او هیر و شود
دایوبنکلے بنکلے تصویر دخیال
یوه تپه و چه و شود او هیر و شود

باقی یومغه د تیار و جهان
باقی یومغه درنا وطن
باقی یومغه خوانی داشان
د خوبی نو او د خند او طن
لیلی:

یوه لپه تینه واخله دک دریاب د مینی بیزی^{۱۱}،
دانه ولے په ژداوے، چه پیاله یم دریاب نیم،
تولجحان دنور دک دی بکله، خان دنور دک کم
دانه ولے په سلکو وے چه سپه می او آثاب نیم

. ۱۱، بمبینی.

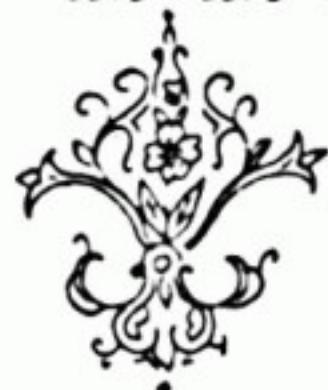
۱۹۔ نایکہ!

اے نایکہ ددے جان!	اے مالیارہ ددے چن!
اے سردارہ ددے مکان	اے دنگس اونسیم زبہ!
ستاد شرابو او حورو خا	داخلیفہ او مجنوں ستا
ستاد چشم ان مخمور و شا	داستاد گو تو جور کلاب
کل دے کاٹہ بیابان لہ	تا خوجو کرے د مینے لہ
تا خو عاشق کاٹہ خان لہ	تہ خود مینے لیوالہ وے
ستر کے بنیستہ دلید و کتے	تا خوبنبلو اور حملہ
شونڈے دپڑنڈ کتے	تا خو خمار او خوب د والی لہ
ورکرہ موقع د کمال او شا	تا خو خپل شان او کمال لہ
ورکرہ رنا دھلاں پیان	حکمہ دے ستر کو دیار لڑ
ستوری سپوری می او سا گرہ	تا خو پسی دلرباکرہ جور
تا خوشیرین! د لیلی کر جور	تا خوانی مستی و رکرہ
خوب رو ند او کون شکور ہمیہ	کل او جار او جانا نہ نیم

۱۱، ہادر۔ خبتن۔

رُنگ او مسَّتی او خمار نه وینم	زه د غضب او سر او زدک
ماکر د شور او غوغانه د ک	تاکر جسان د خنده د ک
مالر د غسم او ثزانه د ک	تاکر سرور او مسَّتی له جور
ماکر د خوار د آزاره د ک	ماکر د ورنو په وینور نگ
ماکر د مرک د غماز د ک	ماکر د ظلم او زود وطن
تاکر خند او خمار لجه نه	تاکر خوانی او دلدار لجه
ماله پسر لی او بار لجه	تاکر مسپون می او ستور وله
ماکر د سوز او ارمانه د ک	خوماکر د وینواو چفو د ک
ماکر د غسم او ثزانه د ک	تاکر سرور او مسَّتی له جور
اے نایکه د دے جهان!	اے مالیاره د دے چن!
دادنیاگئی دے په تلوه خان!	دادنیاگئی دے سیماله کره
کوئی! عالم او زور شغوری	کوئی! هنراو شغور خوری

نہ دے د آدم آدم خورشلو
وکوری! ورورته وروری خوری

ژوند

چه خمار مستی ترے وحی شراب بنے ترخے او به وی
 چه سرو غرور نے نوی دا شوند ژوند د خه وی
 چه د مینے زرہ شی پاتے لکھ کل وی رژید لے
 یا شفلہ یوه د نور وہ یا یوموتے د خزلے
 چه په ژوند کنے سخته ندی لکھ بے مالکی طعام
 چه په خولہ کنے خدا ندی لکھ دک دخاور و جام
 چه خوانی کنے تکلیف نه وی لکھ پتھ میان کنے تو رہ
 نه نے پرق شی نہ شریک شی بہ ننگر نوشی رنگو را
 چه آرام وی او سمام وی او یاری په جایداد وی
 خوا نوهم شیرینی وی هر تر پروف رهاد وی
 چه نے سرپه خند دا شی هله خوب رازو نیاز شی
 چه د سپینو تو رو جنک شی بنکار هلتہ کنہ ایا رشی
 ژوند که تشن فیرنی ختل وی داخو بھه همشی خلے
 که تشن سل زیاتول وی داغنی هم شی کولے

ژوند نه خیته نه مانی دی نه پیری دسر ولا لونو
نه یاران نه معشوقی دی نه با عنونه نه ھکلو نه
ژوند خوتله دی په یوم مخه
غور خیدل او پا خیدل دی
تک سوز او تک ساز دے
خه خندل دی خه ژرل دی
ژوند په ستر گود عاشق کښې
پلو شده دخمار

۳۰

پھر اکنہ
حیدر آباد جیان
۱۹۴۷/۸/۱۱

غزل

مینه مینه م کوله خبرنه و م
چه دورخه مازکیر او ما بامه شته
لکه زرکه دسپری دم په چرچتو
خبرنه و م دنکاری سر دامه شته
دنیا زینه بنابری په بستو پرو دم
خبرنه و م چه رقیب م په باهه شته
دساقی په معاوت باند مدهشون
خبرنه و م تشدیده دجامه شته
سپینه شمع د محل په خندا والی
در نا سره د سلو سامه شته
داویل لیونے دک دریابله لاره
آ و روبل چرته یوبنکلے مقامه شته
خود چوچه د ملا دروغ معلوم کړ
دی وئی هلتہ مستی انتظامه شته
حیدر آبادیل سند

عبدات

پا خیدل او کینا ستل	د ملا عبدت کسب
تل الله الله کول	د حلو په ارمانونو
په پستی مینيدل	د ملا مینه عجیبه
د خرچو کو هنیدل	او دھرو لمغرو ته
سو خیدل او ژریدل	د صوفی عبد ویدے
پسیدل او ویریدل	د ہن حیم دنوم نه
د زرہ کل مراوے کول	د صوفی مینه عجیبه
پکوزہ کبئے بندول	بے کار دریاب حسن
سوال منت ژرای کول	د زاہد عبد چردے
د فاید مے سودا کول	پ جنت او د دنیا کبئے
په خپل ھان مینيدل	د زاہد مینه عجیبه
دلرباله ور کول	دریاسپی جوتہ کرے
ھان جانا کبئے ور کول	د غنی عبدت مینه
گدیدل او خندیدل	د ملینو ستر کوش نک ته
تول بیلات هیث نہ کتل	د غنی مینه عجیبه
یو خمار کبئے دوبول	<u>دا خپل ھان او جما وارہ</u>

(۱۰) بیلات، باہرل۔

دالِم توپیان

چابند کری دی پنج روکنے دالِم دسر توپیان^(۱)

چاعقاب په لاس کینولے	دمرز مسے چفولے
چا منصور په سرف او سینو	او خوب و باند نے غلو لے
چاقسمت په زور تر لے	دکو دی مسے لو بولے
من دکو مے بادشاہان دی	سکندر او شاہ جہان
خوک خیولے، ۲۱، شی کو روکنے	سمندر بے پایا ن
سیلاج چادے منع کرے مے	پہ بندونو دشنو شگو
دقسمت په کور کنے نشته	شمیر دیرو او دلبرو
بادشاہی لبکرے اپے	تل د وزو او د تزو
فقیری چہ فقیری وی	بادشاہی ترکہ قربان
چابند کرے دے پنج روکنے	دالِم دسر توپیان
چا سرور په لاس کینولے	خُرک مسی شی سو خولے؟

(۱) اِلم: دسو اپ سیمو کی بودہ مسکھردی۔ (۲) خُرک: خایوی۔

خوک د پنوراند گولے ؟	د بهار ولیه خوک شی
ژوند ٹکونه شی هر کولے	کلکونه ژوندی مرکری
شکلونه دریجان ؟	چاد بومین منع کرے
دایلم سرتوتیان	چابند کری دی پھرو کنے
سپرلی خوبونه وینی	بلبناست بندی پھڑکنے
دنگس کلونه وینی	پہ شرشم زیر مید اونه
دللوپرونہ وینی	سر کلاب مست او خدم
دا پیغام د غنی خان	ولی ۱۱، ریارتہ راشہ سیو
سمنده بے پایان ؟	خراچرلے شی کوزو کنے

سزا او جزا

میخ پہ پتہ دے پوہ نہ شر دسزا او دجزا
 تاته یود دے لویہ خدایہ مم خندا او ژرا

خوک بنیستہ خواری کری خواری پہ یو خیال باند مین شی
 خوک خمونه وینے و خبی چہ پیال باند مین شی
 خوک غنیمہ پہ رنگ او تال کنے پہ یو خیال باند مین شی
 خوک مدھوش پہ حق او نہ پہ هلال باند مین شی

۱۱، والی۔

اخو، ستاپیز می هرچا ته خاندی که زهری وی که بلا
 میخ په پتہ دے پوه نه شو دسزا اود جزا
 خوک په پتو ستر گودوبشی سمندی کننے دغور
 خوک په نخت که فرعون ناست دخاندی پسون
 خوک په مخلکه پروت ملک دی یادوی قیعی دلمه
 خوک په وینه مور خندانه خوک په مینه رنخو
 پوند قسمت کفرن نه کری دفرعون او دموسی
 میخ په پتہ دی پوه نه شو دسزا اود جزا
 عجیبیه ده فرق نشته دغور او د نیاز
 عجیبیه ده بیلتون نشته دیزید او د ایاز
 عجیبیه ده انعام یودی د تپوس او د شهباز
 تاته واره چفے یودی که د ویر وی که د ساز
 تاته یودی لویه خدایه! هم خندا ادم ژرا
 میخ په پتہ دے پوه نه شو دسزا اود جزا
 یو خواری ستر کے شاهین پچھو کننے پروت ژرینی
 بلخوازی ستر کے شفال پنځلو کننے لو غرینی
 یو خوانک مینه او توره درود سو خادر کیزی
 بلخواچل دموکه دروغ راخورینی زرغونیزی

آستا غتے لپے خه شو؟ دقسمت او د سزا
ناته یو دے لویہ خدایہ؟ هم خند او هم ژرا

ماتم

ذخونه و غم له جورے ستاد استر کے دغم دکے
چاتے بُبرہ ارنے دافسیں او ما تم دکے
پہ ژرا باند چانہ دی، سے مانی اباد کرے
پہ بنیرو باند چانہ دی، مریبی ازاد کرے
داستا کوتے د پولا دو تشدعا زاری لمنہ دی
داستا متھے د مرانے جور دے خواری لمنہ د
داستا زور پنبو او توڑ، ستاد سرے وینے عن خنگ
چا بنکلی سر دیتیشی جوان بکاری دیر بد رنگ
پا خہ پا خہ چجہ و حکرہ ستاد سرے وینے عن خنگ
تہ آفت نے ته غصب نے د سور تند سری گوکزارے
ستاد انس دیستلاس، ورانل لیک دلکی
تا پہ مترکشے اجل دے وکھل سخول دوی کا
د فرعن دکور پہ شانے د احصار خادر کے ایرنے کرم
د اغوره سریں نس کرہ د اغوره دزرس نے کہا

پا خندو بنسیه دنیا ته د پنسون د بچون نگ
پا خندو اور د شغلانه دویستلو تو رو شرنگ

پلو شه

زور شومه زور شومه مسلمان نه شومه
ارماں دیر شومه
خوبنی ماں نه شومه

شاعری

سرم خوب که پکر و لو	د سکرتوبیخ م و بنکه
یو هم نه دی دیاد و لو	دیر صرف نه رایا دکره
نه غرزل نه نیکی شوه	نه تپه شود نه چار بسته
نه ساقی شونه کوکی شوه	نه قصه شود نه بدلہ
نه په زور نه په زاری شی	شاعر هم یارانه ده
نه په مال نه په خواری شی	نه په چل نه په هزارشی
کله تند رکر ز هر شی	شاعر لکه باران دے
چه صراهم سمندر مشی	نا گمانه دا سے شرق شی
پوست نازک نازک لسین	کله نرم نرم پشم

دنسیم په شان مستانه
 د محمل مسے مہین
 کله سبہ درنہ شبہ شی
 په او بذہ صحراء رینی
 کله تور باران د ژرمی
 نہ کمیزی نہ دریزی
 کله شر د پشکال شی
 چرتہ لم رچرتہ باران
 عجیبہ لکه د ژوند
 خه خفہ او خه خندان
 کله دا سے سوکھہ راشی
 با غ چمن شی کرلا
 لا دخا روروئی نہ وی
 چہ بیا خاورے شی لا لا
 کاش چہ وی ما په لاس کنے
 دور یخو فر بتے
 ما به هر خت بنکلے بنکلے
 سپینے لرے راوستے

ہرما بنام بہم جور ولو
 مہ ورخ بہم ستایلو
 ولے خہ کرم جانانہ
 دا پہ تا مینے ستر کے
 داچہ تہ پر راتہ خاندے
 دروی نبیت مسی دبل دُ
 (اویں:) داد مر کام بس دے
 تہ نبیتہ پہ پتوس رکو
 چہ سات کرہ مشفول شو ز مابلی:
 مونپ لہ تو رع او بند شپہ د
 دی د ما دادیوے بله

حیدر آبادی
۴۔ ستمبر ۱۹۴۸

تک

مالہ قصد دروغو تاہ و خور و قسم
 بے و فائز بے میسے تاہ وے صنم صنم
 ستام عصو موسکو کو کوپہ تکی باند اتار
 لکھ و نیسی ما شوم چہ په خندا خندا بنا ماما

ماچه ستاپه سر لبان قسم دخوره مابنام
 د شرابو په نامه م در کردک دخواره جام
 سامع صور و ستر کونه و لباسی ستر کلید لے
 خلکه زیر پکبند رو بناهه شود مینه پیو بلے
 زه و مغل د دو د خلا خکو ما د حسن د ریاب را کر
 ما په چلچونک د کول اود مینه سیلا ب را کر
 تا د خپل ایان په زور زه کافر کرم مسلمان
 زمازه کبندی د کرل خاوره د تکی مهد بوتان
 ساد شونله د غلاله لا د و م خپل خیکرم کبندی بالله
 دخواری او تکن جمع تول د فترم کبندی بالله
 جام م دریه فریاد کوتله د دیبا کنیت د سر و رشوم
 د منصور پیشو لا زهم ایونه شوم د منصور شوم
 لیونه نزد کی یور، نازنینو، موسکو شوندو
 غلاله ته په را که واوی دید زه د نه و چاره د په مناهه

جیده آباد جیل
۱۲ ستمبر ۱۹۳۰

کلپے و پے

یادِ مِباندے کرے دے خیالِ پخوم پلاو
 ہُان لہ سیخکی دریتوم دزره دا اور پہ تاو
 نامت لکھ منڈکیم جیلخانہ کنہے پہ دے ماو
 ٹھوک بہتری خدا یہ: دقسمت د پیشو میار
 خلاص تکرے نہ پہ چل شو لیونے او نہ پہ داو
 کدھے پہ ٹکڑا کر نصیب بے مو معہ لا او،
 کوڑہ کشیری تھے پہ پینستو کرو دباو

حال چتھی کوفی، باغ
ہم مرغی ونی، دتلارو

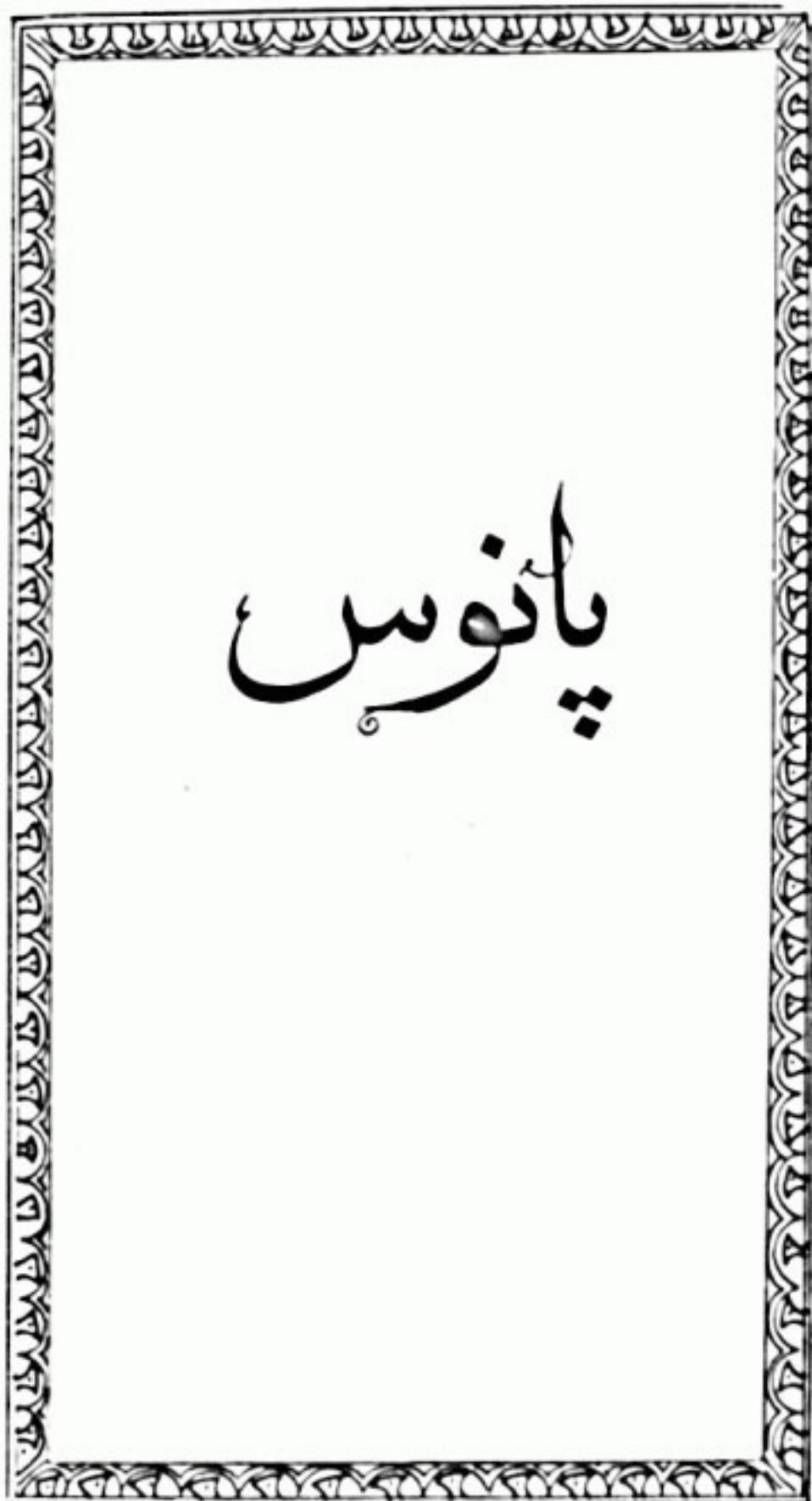
پلوشہ

کعبہ جو زابراہم کرد
 وایہ ٹھوک نو شوا پختہ شو
 زوجہ کھدے میر اللہ
 وایہ وایہ

۱۱، لو۔ ۲۱، دھی۔

پانویس

لکھ واخلى چه ماشوم

دک شکرے دسر کاونو لکھ واخلى چه ماشوم
 پے پے پہ موجونو خاندی چنے ولی غزنوئی نے
 خرسیلاب لے کلاب یوسی دے پہ غارہ درہ خاندی
 نہ پہ قدر دکاونو نہ پہ زور در سیلاب پوئیری
 دمستے سیلاب کب لاهوکه داسے مارا خپل جمدون
 دھوقسمہ دوزخونو پہ خپلاس م حان بندی کہ
 دک تالے دسر او سپینو لکھ واخلى چه ماشوم
 پہ کو خوبہ بازارونو پہ خند اخند لے نولی^(*)
 خہ سخنی ارسلاخانے غله ولی واہ واہ د نرزویہ
 نہ در دونہ دغمونو دے نہ زور د دولت وینی
 رُک کہ خاورے کہ اپرے کہ داسے مارا خپل جمدون
 حان م وترہ پہ خپله دغصب پہ رخیزیرونو
۱۱، جمدون اژوندوں، ۲۱، رُک، درہ ک، (۵) نولی، لونی، شیندی۔

ياداژوند بىلە جىڭىز
 او يازىز پەلوان نەيم
 ما خوشۇك ھىم او نىيد
 چەزورا ورسو پەغمۇنۇ

زەلاۋىش نەوم دخوبە	چەزىرىئە مازىكىرى شو
چەئەزەپە قىدر پۈئە شوم	مەلزارىش وۇدىكلىونۇ
او سەرنىك شىتە نە كلونى	نە سىلاپ شىتە نە كلونى
ديوخوب لىدا ووتىرىشۇ	زۇندىشۇ دەك دارماۇنۇ
باغ دەكلوم تالاشو	دالا لۇنىش كورمۇش شو
دالا وارە ملاجان	كى ئېنگىنىڭ دەحابۇنۇ

وخت او زۇندۇغۇ تىقلىرى دە
 دىياورىيە بل لە بو تىلم
 داجىم دەركە يور دام دەر
 دا ورونى دەغمۇنۇ

٢١٢ گىن ئىگىرى.

لُقْسِيْم

خوک لیونتوب شی	خوک لیونی شی
خوک رنگین خوب شی	خوک شی په خوب ویدا
مخ په قبله شی	خوک احرام و تری
پاکه کعبه شی	خوک جلال واغوندی
مسته لوئی شی	خوک مست بوراشی
دَمَلْ غوتُسُی شی	خوک سر نگینه نیازر بینه
دَغَمْ قصبه شی	خوک یود ده د تصویر
په نشداره اشی	خوک سے په مینه مینه
یو خو ساعته درنگ	دَخَنْدَاتِ پِرْشی

آخر تیاره راشی

او واردہ هیرشی

بیا

قسمتِمِ روند جولادے ناست کلپے،^{۱۱} ته په آرام
 دَمْبُو بَدْ وَعَجَبَهْ تَسْتَهْ بُدَّهْ روَانَهْ
 دوخت ملکوچلیزی زر سپنی^{۲۱}، شی تمام
 خبر نهیم داخه له او داخه جوری زمانه
 ذکر حمہ چاپیرہ تپوسونہ کوم مدام
 دکلنہ، دساقی نہ، دکتاب نہ دملانہ
 داخه له دے جور شوے دو مرہ او ب داشتظام
 داخه وی چہ ژوند راوری او مرگ یوسی دُنیانہ
 دائلہ هسے رفتار دے کہ لری چرتہ مقام
 تیارونہ داراغے لاری تیارو ته ده روَانَهْ
 اوہ! هغہ د ولار دے په کلو نوکبیں خیام
 وئی ژوند خاورے آیردے دمینے او جانا نه

۱۱) د جولاد او ب دلود سکاہ.

۲۱) سپنی . ۲۱) وئی: واي .

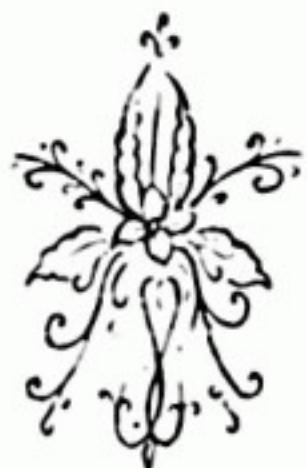
دَے درد لپی ٿونڊکن بخودی کن ڪارام
 دظلم په دے ارکن یوساف دے مهر بانه
 دامت بے خوده سر، نشہ حوانی او ڏلام
 را داخله په شکرونوئے قبول که غنی خانه
 خوهغه دے جات کن او چت ٻانک آو ڏاما
 وئی دادنیا بلا ده تبسته تبسته د بلانه
 ساقی دتھا ڏک کرے دے دسورا انکار ڇجام
 داسرے شونکھ مئے او ره د دوزخ په لاره رانه
 دا ژوند د دنیا خا ڏ، لو بے تو ق مسخر دی
 جنت کن شرابونه، سپین غلام حور مستانه
 سفراط ڪن او ازاوے د دے تلو دے سر سام
 هیچ تر رہا نشته بے د عقل د جھانه
 په پوھه او په فکر کن دے حسن هم آرام
 دانور دے درب نور د آدم خاور ڪن ڦربناه
 داخِر دی نه پوھیندی وائی وهم ته الہام
 منطق او فلسفہ ده چه په گرانه شی آسانه
 راحه روح له د هم ما پوره ڪرے انتظام
 که بُت وی او که رب خه بره آمنه د حانه

شو چار چاپیره شور هر خوا لانه و یو امام
 هر بیو وے زه په سمه یم دانور دی تول په لانه
 یو یوته ورنزدے شوم سبھ م ولتول تمام
 یو ہم نہ کرم آزاد دنخُیر و نو د سودانه
 مستی م کتہ داسے چه نہ مے غواری نہ جام
 هغونی دیر و دک، کونکامرے جور و زمانه
 جاناں م کتہ داسے چه م هوش واخلي تمام
 هر سازم د مستی نہ هسمه سوزم د ڈرانه
 دلبر م کتہ داسے چه دی تل رو بیان په بام
 یو کل درنا جور، خبر د مینے او ارمانه
 یوازے ترے روان شوم زینکی کبن م مابنام
 نصیب نہ کیله مند، په هوش جمد و باند ستوما^(۱)
 ور غلے م په ولی باندے لاس کمینبو د خیام
 وے په دے کو خوکبین حمہ تلے راغلے یم د پخوانه
 دخاوردہ آدم آخر د خاوردے دے مقام
 هیچ داسے علم نشته چه ژوند خلام کی د خزانه
 دوخت هر لمحہ د هم شروع او هم انجام
 د ژوند رازونه مک کبن دی پت شوی دانسانه

(۱) عمر خیام (۴۵۰-۴۷۰ یا ۵۳۰ هـ)

نہے صریشہ نہ لکھ دا یو دایرہ دا خلہ دجام
 رنا دیا ہے تاؤ دا او تیارہ تاؤ د سرہانہ
 پھر خود کبیں درد دے، اور دے بے خود کبیں آرام
 دے درد لپی ٹونڈ کبیں یوسافی دے مہربانہ
 دامست مستانہ سر، نشته جوانی او دل آرام
 دکھ بہ زیات خند کرہی، او زیات خند غوار دچانہ
 چاپیرہ خیشت او رنگ تشن دکتو پہ انعام
 پھر متی دخادرے کبیں زرگونہ کلستانہ
 یو خاٹکی کبیں، ڈرونڈ، دعقل، پوئی، کل سام
 رگونہ دنسی۔۔۔ بُلے او دبابانہ
 دمال او سار او شرہک او غور زنک بے میو خمار
 دا نکلے لیونتوب دے وجودہ شان ہوانہ
 دداتے هنرمند ہنر لہ نشته دے تمام
 قسم دکھانونہ شستہ بنایستہ دکھانہ
 دلیش نہ راروان شوکے شود دانکیں مقام
 چہ هرج پر تہ دبیائی زہ، ورخہ ولہ خندانہ
 او پریندہ جولائکے خپلے کدے نہ پہ آرام
 جو رئی دے چہ کم شے وی کہ وی کرانہ کہ ارزانہ

او چه دانوته پورع شی، دا پنهنی^{*} نے شی تمام
 نوخه په خند^۱ یار^۲ دکد^۳ نے نه د جولانه
 چه تشن یو یاد او هوش شے لکھ بوي^۴ کبن با^۵ نام
 آزاد شے د^۶ تورو ز خیر و نو د^۷ نیانه
 بیا بل جهان، او نوے هوش، او نوے مست خمار
 او بل قسمه سرود نور و پرد و کبن دستار

لیده

د کار غه خوله کرده ژ به د مار کرده
د چرگی عقل کرده زره د سیار کرده
مرے د سپی کرده چه بنه غپا کرده
ضدد چرکرده غور پرے بار کرده
خته د سکلی دیران د بنار کرده
بیا چوتھه روند کولال یو یار کرده

تاله به نوی

لیده تیار کرده

خوکه

لرے لرے په و شیو کبیں یوسپین خوکه بن کاری
 خویہ لارا کبیں دی غنونه او در کے دی غمونو
 غلے غلے م رکونو کبیں یو بنکل آواز پی
 پکبیں تور سو سازونه، زیر پا سنه د کلو نو
 دورو پت پت م خیکر کبیں یو میں ستار غنیمی
 عجب ساز دخامو شے د لیونے نے کرم سرو نو
 او ما نه دیرو لویہ لارا، داز غود تیاره پانے
 خوچہ دغه خوکه و نیم او د م بلشی په سر کونو
 دک د کاکو د م کورشی، هر کلا ب راتھ پیغورشی
 همه خیشت دژوند کری پستے تورے لرے غمونو
 زر د م ونی چہ پا خه پا خه غنون خان پس ملنگ کری
 دغه خوکه کبیں پت پر دت دستا مطلب د مطبو نو

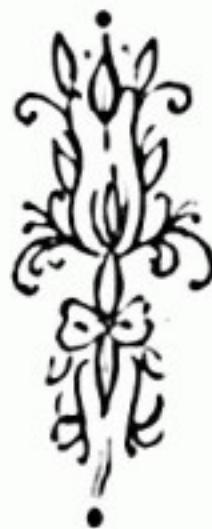
۱۰) خیشت: بنایست.

وخت

تکنه غرمه دلیونو دھے رزید و دے وخت
 لرو، تر مکی^(۱) دیار دس تر کو دلید و دوخت
 زیر ما زیکرے دژوند غمکینہ شان نشہ لری
 توڑ شپیڑ ژمی دا اور لو او رید و دے وخت
 هغه ده سپورنگی دونو خوکو کبن مسکی شوله
 پا خیز^(۲) لا لیه: او س دباغ دکر رید و دوخت
 لارہ ساقی بود هاشو، خیام هم د بزمہ پریتو
 اے دستے جامہ دغه ستاد ما تید و د وخت
 مه کورا آئینہ کبن لیلے هسے به د وژری^(۳)
 لارہ چھوٹی شی بیا هر وخت دژر پید و د وخت

(۱) فرمی: قوچی. (۲) وژری: وڈ روی.

مرک پہ مامیں شو، اوس کے ہر دختِ سلام لئی
 وئی مخ کہ یاڑی ماٹہ اوس نہ ہون بن دلید و دخت
 مکہ صبرا کرہ لرستان اور م پہ وجود کب ن شنہ
 دیرم دی سوزنی اوس نہ آڈ سوزنیا و دخت
 هنہ سے م ساز لیونی، مست نظر مسٹے شی
 وینہ کب ن اور وہی دول دکھا بد و دخت
 سوز اوساز جہ لاہری شی، تشاویرِ شم نور اشیار!
 در بہ شم سینے لہ دغہ وخت دہکید و دخت

وائی ملاجان

وائی ملاجان چہ پجنت کبن حور کے پنڈے دی
 غتے غتے سپینے سپینے مسٹے او بربندے دی
 کورہ بمبان چلے خالہ دلام رو دکھ شوہ
 بنائکوں کبن دھرتو "الحمد لله" رہو شوہ
 کورہ داشنا پہ بیر لام بے راروانے شوے
 تول شہوت شہوت سرہ دا سے شہ عاشوے
 دا وجود دخاوے دے نہ پانی جنتوں کبن
 دا دخاوے کلمت دی دخاوے پہ کاونو کبن
 خاوے بہشی خاوہ یوا حاس او باد بہ پائے شی
 ساز سہر بہ لامشی خوٹتے باد بہ پائے شی
 زد بہ حور خنہ ہم چلے غیر کبن کینوے نشم
 غتموہ ستو سترگو تھے پہ سرو سترگو کتے نشم

۱۱، درنوگی۔

اوداوجود کہ بیاشی جو رشہوت حورے شراب وی
 مست مست هلکا چہ بھم بنکھو هم خراب وی
 کوڑہ ملا کے تہ دے چہ لسے در لہ کیرہ کرہی
 تہ بہ در لہ لورے او رغہ بہ در لہ تیرہ کرپی
 اولونہ دے راویسی، لا مور دلہ پہ مخہ کرپی
 تولہ خیلخانہ بہ دلہ کرمہ کرپی اویخہ کرہی
 دغہ کہ جنت وی ملارب دے در لہ بوخہ زر
 دغہ دلہ توب نہ رہا زر حلہ دے نوبہ سقر
 یا خود جود نہ لری یومست اور نکین خوب دے
 حورے اوغلان دینے خیشت او لیون توب دے
 یادا تھے وکہ دار بستیا استا پہ کتاب کبیں وی
 تول غلام بہ مرد وی پستانہ بہ پہ عذاب کبڑی
 تا لاملا جانہ رتب دے در کرپی جنتونہ دیر
 اوس پوہ شوم چہ دا او بند کوئے مخونہ دیر
 نہ بہ سور دوزخ لہ خپل غیرت او غرہ ریسمہ
 ہان سر بہ خپلہ حیا، خیشت او سروریسمہ
 اور وسی کہ عذاب وی تیروم بہ لکھ خان
 تہ همسا پہ لان شرود بنستے نہ غلام

پلوشہ

ژوند او ساز واره د باد دی
ژوند هنجه بويه چه ساز وئي
ساز هنجه چه سا پکښې وئي
سا هنجه چه د نياز وئي

نرس

د درد مند خوار خلت خدمت نہ دعیاد دے
 لکھ مور، رحم او مبنہ
 داد مرک سرہ جگرے
 داد درد پہ اور کبیں رام
 هژوند دنخے نہ دے
 کہ دنیا و تہ سپک کو رہی
 دشکور و خروکالہ
 لور د خیشت او مور د رنہ
 داخومونہ شاعرانو
 د مغرب قصر تهدیب دا
 نہ نے موکر کہ نہ نجکی
 د حوا اصلی مقام

رحم مینہ او خدمت دے
 داد مرک سرہ جگرے
 خدمت نہ دعیادت دے

شپه وہ دسپر لی

شپه وہ دسپر لی ژوند پیدا لو پہ کاونوکبیں
 تول جمان رو بنا نہ وو، وہ تیاری زما خیالو نوکبیں
 او منکلی دسپور می رہا دمینے د آواز پہ شان
 روح لے د ژندوں نیوہ د حُسن پہ دامونوکبیں
 حہ دو لے دو لے پہ دریاب کبیں روک لا هو وہ
 دوب پہ بے حسابہ لا جوابہ تپوسونوکبیں
 ماو ژوند شہ دے یوجنججال چہ معنی نہی
 بے مطلبہ د ہلر لے اور کبیں او غم موزوکبیں
 کو زشومہ ہمپن تھ دل بتی غارے تھ لارہ مہ
 خاٹکی لہ د جوند م کتہ کور چلہ سینڈوکبیں
 حُسن بائے کبیں او خندل دھر سوال نے جواب د کا
 ژوند شو لکھ ناوے د امید پہ سرو مکھو نوکبیں
 هغہ سر کے غتے چہ قسمت کبیں لے سپر دل نہ وو
 غتے سیو د باد لامہ خور شوے پہ بادو نوکبیں

هر کچھ کرو چه ژوند دروند پیوونه د
 نه دغم قصه بنادی داور په زخیر و نوکنیں
 حسن د بس حسن چشم خدا او هم جانان د
 ڈفانی مکان کنیں بل مثال دلامکان دے
 یود کلا بمع کنیں چه بنکار کوم جوابونه دی
 نشته یوهشم نشته د منطق په کتابونو کنیں
 مینه چه تالاشی یو امید شی یوار ماشی ټول
 حسن په خلاشی تورو لر و دغمونو کنیں
 ژوندا و درد او غم همه کری شی دزخیر د نور
 مرگ او قسمت دوبشی په درهاب دخمار و نوکنیں
 وخت بابا دنال د، بے پایانه سمنه نه دے
 تالن ساز ژوند ون د، چه کدیری په سرنوکنیں

کیمیاں

راتہ بنکاری جو رپاست پہ آسمان کبھی کیمیا کر دے
کل سر زر کاندی خاور کلخاور کل خاور زر حسوی
دیر کلونہ نے راغونہ کل دجانا شونا کر پے جوئے
چہ ددکھ لابو خادر پہ کوم مل ببر کوی

دقعوی زر شپے کرپی جمع
دعا شق یوسا ترے جو رکرپی
خہ بہ ناز غنی تھ خاندی
چہ دل بر دلبکوی

دبور دئے تال

داکم جاناں لہ بائے جور بنکے تال کنس
 رنا بنادی کہے خنکہ درنگ پہ جال کنس
 داخہ لجور کہ چا، دخہ تصویر دے دا
 خوب دیو خوب ددا، کہ نے تعبیر دے دا
 کہ دجنت و رچا المعنے لرے کے
 کہ دوصال ارمان دچا د لہیزیر دے دا
 کہ مخ زما دخوانے، ارمان او خیال کنس
 کہ امید و نہ خاندی، مخ دجمال کنس
 بنکلے دھوکہ دناظر وہ، پہ آسمان کین سراب
 کہ دکتاب دحمد ون دیو، نکین غوند باب
 دریاب درنگ، کہ ثبوت، چہ سرب میں دی پہ
 بیش صحر اکبیں روان، یو دنور و نور، دریاب

که رنگ دیا، سترکو، دوبے پھیال کبن
 کہ داجانان مسک شو، خوب دو صال کبن
 چہنے تل بدهے باع ته مابنام کبن
 خلی خپے او بنکے کلاں دغسم پچام کبن
 په مراؤ مراؤ سترکو، والی نصیب ته لو،
 ولے کرے خیشت پیدا، ولے تمام کبن
 ناوے خزان، خزان، دسپر لی شال کبن
 رنگ اور نا بندیوان دوخت په جال کبن
 نئیم دیر سترے بدهے دیر دجھانہ سترے
 دخو شحالوسکین، او دخفا کانہ سترے
 داس سفر خدا یا، نهے پراونہ دمه
 دا هوش په بیرتہ وا خلمہ یمه دھ، سترے
 بس تشرخان او خزان دمل پھیال کبن
 یوسور عقاب کیر پروت دغسم پھال کبن
 ومه یو خاچ کے درنگ، شومه نه مکل نه تصویر
 لمحة خماره، وک شو، نشود سترکو اسیر
 یوساز چہ دام کبن دسر دچار باب او نہ نیو
 یو خوب چہ خوب پاتے شو، ثونڈ او نہ که تعبر

یو لال بندی په سیپے دکوتی لال کنس
 یوبے قراره خاڅک . سینید کمال کنس
 ما هم لب پرین ده بوده، ده چېل جانه
 ستاد رنگونو، خندا، رون، بکستانه
 نړه به یو خاڅک د رنگ ستاد دریا بونوکنس شم
 اور د آدم به وښیم، زور د آسمان ته
 پت م که، پت م که، لب، درهنا شال کنس
 یوه تالنه راګه . د بوده تال کنس

ساز

دھوا په آس سوریزیم	زه یومست شان لیوستوبیم
شل رنگونه شم گلوبیزیم	که یورنگ دیار دستر کو
خبرنیم نه پوهیزیم	دازه خله ولے جورشم
یواوازیم چه غربیزیم	ولے سوزشم، ولے ساشم
یوشغلهیم چه کوزیزیم	دَزَهَ پِتُو تارخانوتة
یو خماریم چه مسْتَبِریم	یوسُروریم چه شرنگیم
یولمبیم چه رپیزیم	چه پرگ رک کبن داوشم
که سُروریم چه سوریزیم	دازه نوریتھ پر قیزیم
مستول کوم هم مسْتَبِریم	حقیقتِم نشته بادیم
په خفه ستر کو خنديزیم	په خند اکبن مِ ثرا ده
ولے ژارے چه ژریزیم	وايا وايا لیونیه :
ستا په وینه کبن گلوبیزیم	اوچه پرق داتن ولچوم
که یو خیشتیم چه خوریزیم	دازه تش دخیال دھوکیم
په فلرونونکبن ھغلیزیم	که یومست دباد نیایم
یو دُعايم چه قبليزیم	که تال او شرنگ نه جوره

ناوی

اُف دنیا کے پلیتے	گندہ دکنڈ دبوتے
تہ بولمبه نے دا اور	درکبیں غیرت سوزینی
سرہبوب، علم، پستہ	دوب اوناڑک خیالونہ
ددکنہ سبھ خوچندا	حرام حلال مالونہ
بال ش اودین اوایمان	پہ مال او بنیار ورکوئی
دَسِر و بدل کبیں واللہ	جانان دلدار ورکوئی
لوپخاندان بنے خصلت	دامیٹھ قیمت نہ لہی
خیشته صوت د کلاب	چہ جبیٹ تشوی خدوی
دلوڑ دخوبے تپوس	وئی داسپک کار دے
یوسپی تھے ناوی وری	خوسپے مالدار دے
دمہ غریبہ سپے دہ	چہ پہ بنکارہ چلیزی
دلتا زرگونہ دے	پہ سر و دلوکبیں پتھے
پہ مزکہ مال او دلت	بنہ پہ عزت ورکیزی
کہ پہ یونوت لا مرہ	دمہ دہ دمہ دہ
ذرجریبو خرخہ	ترے پہ خہ کمہ دہ
دانہ تیر بائے خوک	پہ دسر بربیو خان !

که دھوکہ کئے دخان؟ مالہ دھوکہ را کوے
 او دبیرے بیزیرے مُلا دغت پتکی
 دغور تالو خبرے کی معربے غُستے
 خہ تماشہ جو رہ کری خان او جہان دپار
 قصہ دنہ جو رہ کری جات ملا سپین بیزیر
 پہ شرمنک اشتنک ورکوی لکھ غوا خرڅلیلی
 دپنستورنک ورکوی دے دله توب له بیسو
 نوتونہ او شماری بیلا رسی گت کبس دکور
 دله منکار بسکاری که زرد پروکبس پتکی
 که دسپی کوہ له لار او دکلاب هسے لور
 که هغه چنور له لار خیر دچہ ته موږ شو
 اے دخوانے اللہ اے مصوہ دخیشت
 پتہ بستان کبس ڈرہ اورے سلکی دناوے
 محل او جاناں به اخلي که وی خنزیر سر مال
 تشن بیان به اخلي ستاشہ ہیان فقیر ان
 کہ ستاقانون دے دا دادله کان شو موند
 او کہ جنوں دے دا دا زد چہ ویم پنستوده

اے مصوہ دخیشت

اے دخوانے خدا یا:

(۱۰۴) دام

اسپیتال

ستاد جهان کبن خدا!

یوسور غصب دخواری

هر بیو پر زرودے خیث	دَدُویِ رسول سامری
کہ دی دچا موتھر	درنه لب لوب ادنکلے
دھنے پلاس نیکہ هم	شی ستانہ سبہ گنلے
پورتہ بہ پوزہ کرے دے	دک دغرو رشا خیلے
داغل لو مبر بہ غاپی	زہر بے بہ ناست گانلے

زرونه زور شو جور

شو ستاد ملک بادشا

کہ نے وی دغہ رفتار

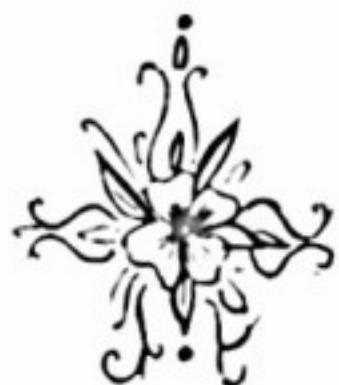
ورانہ دے والہ دنیا

یائے کہ سمه جوڑ	اویائے ور انہ کہ
یاد دا خپل عاشقان	وہ ک د دنیا نہ کہ
د دوک یوہ سورا دہ	زمون بہ نو گھمنوہ

۱۹۶

خوبیں او بیمار و مال دایونو گلو نہ

ستاجما تونو کبین نف دزرو سخن^{۴۰} دی لار
په ممبرو نو ورته خرم شوی سپی دولا^{۴۱}
ستا په نامه مولا بل ته سجدے کوی
تاته نے لاس نیولے بل ته اسرے کوی
ستاعاشقان مولا اور کبین ترلی دی تول
ستاغریاب بادشاہ په ڈوندک مری دی تول
دغه دعا قبولہ مک جانا نک
یائے کہ سمجھو، اویا و رانہ کہ

شہید دلّتِ صاحب

(درستگاہ پا اودم کال)

دہرام باباچیہ ستاپہ وینہ کبس فرتوں و
پہ خیلکر کبس دقام وینہ یوسورا و یو یوسوب و
داجہ پے تالوکے کہ دیپتیون دخترت خوب و
هم بابا وے هم اشتناوے عجیبہ دسہمیوب و
زر خلمسی بہ تقریبان کہ دامست د بہاتوب و
پاک زپکے د دماشوم و تالندہ دہتلہ چلو نہ
نگا، پستو، تو، غیرت و کا کاستار باع مکونہ
دھر چا بد بہنل تا، زرد دہیاب د د جمتو و
پہ سورا و رکبس بہ خندان تا، دو مرد مسٹ د شجاو
باد شاهی او ملنے کبس، هنہ خوشی هنہ خصلت و
خخت غرہ تا کبس رانہ وست، او ایرے تہ دوت و
زور، زور نہ د، اور دے اور د، سورہ و زپونہ ملکونہ
تادا زور دخان غلام کہ، پے کول د خدا شو
چہ بہ زرد د مخاخن شوم، لیو نے او پیشانہ
پہ چل خود پہ چل احسان، چل اڑ و ند باند، سو ما

۱۹۸۶ء۔ دلّتِ خاص صاحب، دا چاھا نار، شرودر دوم بی عبد العارف (۱۹۰۳ء)

ستائش سترک به مسکے شو بکے وے پھلوانه
 بچے هیچ کبز قرار نشته دخیل ده دخیل خا
 دیو اوره بلنه دانگ، سمنانه د طوفانه
 بچے ستارکین جو هر دی، ته هیرک جو پنے د حانه
 که هزار بہ د ژول زرہ، پتھوہ به د زمانه
 مانه تل مسک کا کاوے، مینه ناک او مهر باه
 نشته نه به را پیدا شی، پیتنوکین دا سے ترونه
 کاش چه ته د لته کین ناست و ما بکلول د قدمونه
 خوتالوئے در ہارله یورل د چل سوی زرہ غمونه
 د ولمن دنگ جنگونه، د پیتوں د شان خوبونه
 او چه کله را په یار شے، سترک ناوینه مڑا ری
 خوبند زوئے دار مان کے تل رک شو جاناں غواری
 کر زرہ ژارم ستا بچے یم، تول خواران د پیٹا ری
 ستانسا او نگ به ستائی پیتوں چرتچہ ولاری
 کا کا زد بہ د چه وايم، داخروئی بہ تاریخونه
 تا پنچپله وینه پک کرل، د پیتوں ننگ ته جامونه
 ستاد پاکے وینے خاڅکی، سره کاونه، سره اورونه
 د هر نر پیتوں په زرہ کین دے یواورد هی تو پونه
 مارا وری تاله نه دی درام بیلو امیساونه
 د جنت بلبلان خه کی د دنیا د باع چکلونه

پروت یمه یوازے

پروت یمه یوازے، تور غمونه رانہ تاودی
 هے خو ظاهرہ، سرہ کلونہ رانہ تاو دی
 کورنہ دے جنت دلکبیں زرقسمہ کلونہ
 هر خواتہ چہ گورے پہ رنگونو کبیں رنگونہ دی
 هر روکی قالین کبیں دایران دتمی شاقصہ
 هغہ شان تارہ داد دارا د باع گے لونہ
 زہ پہ دے کبیں ڈارم، آزارونہ رانہ تاؤ دی
 پروت یمه یوازے، نور غمونه رانہ تاؤ دی
 لورم خاندان، محمد نوجدی خانان
 پلاسٹم شین زمرے، د پستنورا د پچھا
 پاک بیکلے اولاد لکھے کلونہ دایران
 مورئے داسے نڑے، پستانہ ورته حیران
 زہ پہ دے کبیں سوزمه، اورونہ رانہ تاؤ دی
 پروت یمه یوانے، تور غمونه رانہ تاؤ دی

پاکه لویہ خدایا، دا احسان دے که سزا ده
 ڈارمه کلونوکبیں داخه بربخه زماده
 عیش دِ راله زهرکه آرام راله بلا ده
 روَد تیښتے نشته، تیښتہ لا توڑ بلا ده
 داسے د قسمت سره زخُیر و نہ رانه تاؤ دی
 پروت یمه یوازے، تور غمونه رانه تاؤ دی
 ولے دِ زه جور لکه مشال کرم، ولے ولے
 هله شی رنَا چه م په سر لمبے وی بله
 وزنم که دا اور، ھکلزار او حسن شی خر لے
 اور کبین کلپیدل دی، خدا نیکو ستا ذکور مر لے
 چار چاپیره تور د تیر و غر و نہ رانه تاؤ دی
 داسے په بنکاره خوسه کلونه رانه تاؤ دی
 زه د خپل زه خان آدم یم حکمہ د پیدا کمہ
 زکه سل کیلے کوم که سل خلمہ ژرا کرمہ
 یو خاٹکی د حُسن لہ بہ تول ژوند و تالا کمہ
 هر ساہ که اور کرپے زه بہ لا دیره رنا کمہ
 یا به یولید کے خوب د هوش کبین را رشتیا کمہ
 یا به ستا په در، دا وریت احساس تالار و ندیز د
 بل خوک پے سئی کر، زه ایره شوم نه بلیز مه

داندست

چه نه خوندلری نه جوش، نه سرور او نه خمار
 تشنخونه اغشل وی، دجنون او د دلار
 تشن بے خونا کرو بے دے، دیرانونه د تنظیم
 که هر جام کبیں دغه شے وی ختم کرم خان لہ افیم
 چه هر تک نے شما و روی حئی کلپے کلپے هر میال
 هر یو خیال ونی تیند کونه، نه دلکی نه تکله چال
 خه فرود روکھے خردے، دعیو په سیال پرینبو
 دشاعر د خیال لیائی لہ، د پہ ستھ کہ کب خال کینبود
 دے وینانه خوچپ بنہئے، بنکارید لے بنہ او بنیا
 ولے پونے د کجھان چہ، ستلخار وو کا خار
 منہ تکرو شہ غزن وہ نے، تاتھ بنکاری چہ شرکار
 خوکاسٹہ لنه ماٹه، او بے سرہ دھرتار
 او واللہ کہ زہ پے پونے شوم
 چه داندست دے کہ سیار

مرشیہ

حسین

راقیامت دے کہ معراج دے اوکہ وجہ دکریا؛
 دی داشلوکن سے دین کہ ڪلونہ دلالہ؛
 سوچارہ هر و کبن کدے ترینہ کہ دہ پیالا
 خہ پھوش و رہہ روان دے دمیونوسربالا
 دلے چل عاشق تہ اچے دسکر و توکر مala
 چانہ دئے کلاب بھی د درنہ غوارم حلالہ
 چانہ اور صلیب او دار کبئے هم خلدر شے هم وصال
 چانہ سچانہ ڪلونہ، ڙوند حسن او کمال
 من بادشاہ دعا شفانو، در روان دے جانانہ
 شان دمینے در ته بنائی، تو ان دے خاور کے تو انہ
 تو ا جان تیار کبن رپی، یونچر کخی رو بنا
 گورہ ستر کے خلیبی، پہنچ نوی نوہستانہ
 ستامفعور و رتہ پسخیبی، ستائیسی و تہ حیرا
 داد دہ درد لمبے دی کہ دنورستو گرو بنا

(۴) پیالا: پیالہ۔

یوکلا بخان لہ روان دے تک تور سوی بیا با کبن
 یوہ سپینہ شمع خاندی، دیو قهر پہ طوفان کبن
 دلے کم خواتہ روان یئے: اے حسینہ ولتے
 کربلا نہ دہ بلا دہ، پہ دے شکو کبن خہ گورے
 دلے غم دلاخیستہ کرپے، پستے بنکا سکے سر توہے
 زور او زر، اقبال او بخت دھم هادہ م سورے
 بیزید خا د دجھا نن، انکا وردے او کمزورے
 دانان دشامال بیڈے خرچ شوک غلامتہ؟
 د سبادستوی تور بی د درمی تو رما بنام ته؟
 بڑا مہ گورہ حسینہ، من سنا خدادے ستاجانا
 نہ مار دکی نہ پڑا کی ستادے وخت دامتحان
 ستا اختیار او تقدیر یوشوبہ د ورج پہ د مکان
 ستاد مینے مستی گوری، زور د گوری د ایمان
 آد سو کلا بخانگے، من ما بنام دے دخزان
 دا کافر شکے جن، ستاد وینو پہ ارمان
 حہ ورخہ زما جانانہ، ساقی لرے میخا کرہ
 د سورا اور او سور خمارانہ، تالئے د کہ پیا نہ کرہ
 آزمائگینہ یا رہ، غسم د مینے دے حصہ

سورَد ساز خيَشت اخْتارَد، دَيَقِين مورَلَو
 چاچِه مو دِجانان خپل په آرام په د لاسه
 نوم شان نے مکی روک کرپل، وخت روکه کر فصہ
 چه دَسِرسِز پئے داؤ کری مسْتی حُسن ارمانوته
 سُور زر قسمه مسْتی شی، خابر زر رنگه نشہ
 کوڑہ کورہ اے حُسینہ، کورا دغه دے عیسیٰ
 دغه مسْت ملنگ منصور، او ابراهیم درب اشنا
 یو په دار، یو داور میخ کبن، حُسن ولید د دلبر
 بے کنایو په صلیب شو، راز غوتا ج نے په سر
 ستاد پار اے حُسینہ، دغه سپین تیخ دشمر
 هم ایمان د هم نزوب د، هم قسمت د هم باور
 آد مینے بل مثاله، رنا راغله د سحر
 داد قهر طوفان راغ، که یزید سر ابکر
 کوڑہ کورہ پاکه ربہ، عجیبه میدان د جنگ د
 یو خواه زور تور صفوونه، بل خواه تشن حسین ننگ د
 یو خواه زود، غریب او حرم، قت په او خنک چنگ د
 بل خواه يومین ایمان د، مستانه او په غریبک دے
 ربہ او کورہ فرعون نن بیاموئی سره په جنگ د

بعجیبہ شین زمرے دے، ہم با دشاد دم ملک رے
 یو خواہ سترے دی دکانو، هر پیر خورے زندگے
 بلخوا، وروکے خواریو دے، مرد تند پہا ننگ دے
 دھلو نظر کہن گور، نزوب خہ چہ لیون توب دے
 دا دم دشان قیصہ، کلک یقین دس توبے
 تول جھان توڑہ تیار دہ، دوئی دنوں لید خوب دے
 جنک پاچ کی نہ پہنخت، جنک حق سرہ توب دے
 دلمغروہ فرعون ناست دے، کہ یومست بہ حیوان
 نخ بے جمہ چمچمار، چجہ شو، بہ دیراف
 مری دتند دھی لته، روکی روکی ماشومان
 چار چاپرہ تے والا دی قطارونہ لبکریان
 یو یو کل دتند رہی، د رسول د کلستان
 اویز بید والا دے اوری، د اسلکی اوہا سٹا
 دابلا دکربلا و نیم لیوہ او نیم شیطان
 پہ دنیا کہن دی تیرشوی، دیر بے جمہ بلا کان
 د اسی ظالم نہ دے شو، نہ بہ او شی پہ جهان
 د چیتے پہ غارہ مرد شو، تول دتند ماشومان

آخْرِ حَقْهُ كَرَهْ حَسِينَ، نَزَعَهُ زَهْ دَحِيدَهِيم
 خَهْ كَهْ نَنِيمَ اُورَدَهْ تَرَهْ، زَهْ پَهْ اَصْلِ شِيرِ بِيرِيم
 رَاشَهْ اوْ كُورَهْ فَرَعُونَهْ دَحِيدَهْ دَوَيَنَهْ اُورَهْ
 لَرَهْ رَأَهْ دَانَهْ مِيدَانَهْ تَهْ، چَهْ بَنَكَارَهْ كَرَهْ سَرَزَهْ
 خَويزِيَّهْ مَثَاهَهْ پَتَهْ شَوَهْ چَارَهْ چَاهِيرَهْ جَنَكَهْ شَرُعَهْ شَوَهْ
 كَرَبَلاًهْ وَيُورَهْ نَكَهْ شَوَهْ، بِياَبَانَهْ دَكَهْ نَاسَهْ وَشَرَهْ
 دَادَلَسَهْ اوَدَهْ زَرَهْ، جَنَكَهْ خَونَهْ وَهِيَ قَلَ عَامَهْ وَهِيَ
 پَهْ لَكَهَا پَهْ زَرَهْ خَرَهْ، دَخَلَهْ حَرَهْ هَرَهْ يُو غَلامَهْ وَهِيَ
 دَحِيدَهْ مَلَكَهْ وَاهِهْ، پَهْ نَرَهْ تَوبَهْ كَبَنَهْ حَيَاهَهْ دَوَهْ
 خَوَسِيلَابَهْ دَتَورَهْ دَوَبَهْ كَرَهْ كَهْ سَلَحَهْ زَمَرَهْ دَوَهْ
 سَرَبَهْ تَرَهْ خَورَهْ يَواَهَهْ حَسِينَهْ اوْ كَلَ آسَماَتَهْ
 دَوَهْ عَلَهْ مَسَكَهْ وَلَارَهْ، نَهْ كَتَلَ بَنَكَهْ مِيدَانَهْ تَهْ
 وَهِيَ اَهْسَيَهْ زَمَونَهْ وَيَهْ تَلَهْ دَخَلَهْ الَّهَ بَحِيدَهْ
 سَتَانِيَهْ اوْ بَابَا دَوارَهْ خَوَحَهْ حَوَهْ حَوَهْ حَوَهْ
 اوْرَلَسَهْ اوْرَدَهْ اَكَبَجِيهْ، چَهْ پَا كَيْزَرِيَهْ پَهْ فَولَادَ
 دَشَهِيدَهْ وَيَهْ مَسَيَّهِيَهْ، تَلَهْ پَهْ تَورَهْ دَجَلَادَ
 تَوَلَجَهَانَهْ تَيَرَهْ كَبَنَهْ كَيَرَهْ، خَلَغَيَّهْ اَيَاهَهْ هَيَرَهْ
 چَهْ بَنَدَهْ دَبَلَهْ بَنَدَهْ شَيَهْ، دَيَرَنَسَلَونَهْ كَرَيَهْ بَرَهْ بَادَهْ

ذور ہم زھر مہ شراب دی، دسکن نہ حاٹھ اکری
 دغور رمانی وی دنکہ، خوکچے نے وی بنیاد
 دآدم نوسانو سوکبیں نہ بادشاہ شتہ نہ غلام
 خپلہ خینتہ سر پے کری، سہیوب شی برباد
 بل پہ مکر پہ فربیب، پہ دھوکہ پہ چل والونو
 نیم لو مبر نیم زمر وی، پہ خپل علم کبن اساد
 حم روک شی، ظلم دیرشی، سہیوب سوھیبی
 یو سورا اور ترینہ چاپیرشی، هر جو خپل عذاب کری
 قانون مہی، زور بارڈ شی، نرتالا، کیدا، دلیرشی
 بے غیر غیر ترین شی، پے غرمیبی پا بہر شیرشی
 ذر شی زور دھر چاٹھاشی، خوار غرہی پڑوند ستمانی
 بدھنڑیز دھر چاپلاشی، کہ خنڑی سر مال دیشی
 وزیر غل، امیر داکوشی، ایماندار پہ سیند لا ہوشی
 روغ بہ مرکی یا بہ غل کیزی، چنیوال غله ترینہ چاپیرشی
 تول وطن یوتور ہنگل شی، یو دبل پہ غوسمہ پائی
 ٹخادر تریمان غواری، چہ انسان پہ کمہ تیر مشی
 علم چل شی، مذهب رائمی، رنگ حلال کو سبز حرام شی
 هر بالکھ مابنام شی، ژوند پہ تور آفت کبن کیزی

دغه وخت کبن دخدا حرم، او رهت پچوشکن ارشی
 چرتہ غلے دچاکو کبن یو حسین پکبند پیدا شی
 چې که کنه کلک پهلوان شی، درته جوره کربلا شی
 مرگ لنه نوی معنی ورکه ری، ژوند کبن نوی نظر ارشی
 آخر چرتہ په سپلی کبن، په بالان او بر قاراشی
 ناگهانه وچ صحراء تول، سره کلونه دلاله شی
 خه ورخه ورخه حسینه، پچپلخت شکرکذار شه
 ستا شمر سر نیته ده، سپلئه دمغ دیار شه
 که ربنتیا په ته مین لئه، په خندا ورته تیار شه
 اے پغم سوی کلابه، ورشه خمله په قرار شه
 حسین اووے مرحا، دا امر زانه ده مسودا
 کاش چې وے مِ په تنا، قط سرونه په زرها
 او بیویو ورکولے ما، په زرقسمه کربلا
 دادے در ګلم بابا، لا إِلَهَ إِلَّهُ :
 اے بادشاہ دیزیلانو، اے مالکه دجهان
 ستان قدر می یواورد کُنی په مخه ڈروان
 کله وسیزی بے وجہ، سپلین کلونه ماشیان
 کله تاج رسونه په سرکری، گیده سترگی شرمیان

دیزید په لوئے محل کب ، دشرا بورود روان
 در سول بچی ڈمرہ کرہ ، اوپے شونلا پہ میدا
 دیزید په سور پالنک کب ، پھرونڈہ خور غلام
 دحسین جانان مردے ، اوپالنک ریستان
 ظلم ظلم دو مرہ طلم ، وران دنہ کرو پے جان
 دحسین پہ زنکد ان کب ، دیوگوت اوبوارمان
 امتحان ڈکوڈ مینے ، دحسین خہ امتحان
 ولے زوئے دھیلہ نہ و شیرب بر مرد میدا
 مکوہ مکوہ اے اجلہ داسرنہ د وڑلو
 دآدم شان او میکارے تاپے اور او لکلو
 ٹھٹھے خاورا ، داسے مستہ دزھری پہ تا حلیز
 سرسرے نے داسے اور کی لسکرو نہ تے تبتیری
 یوم شال د حریت د ، دخیل زرہ پہ زور بلیز
 پت د زرہ پہ تارخانو کب ، یوسو ر د چہ غزیز
 حسین او کتل چاپیرہ ، اور شو رونڈ اور شو اور
 دے بے حسہ تو رملحول کب ، هر ساہ شرم پیغور
 پہ دکلام پہ د اور کب ، یوسا عت ٹوندوں حرام د
 دا د دھلمن مرکیہ ، زور او صبر م تمام دے

کربلا ذرہ ذرہ ستا، ونی بہ چغے ترقیات
 چہ انسان بہ زور آور رہ پہ میخ شان سنبھل کر منکتہ
 غلامی نہ هر خہ بندی، دا چہ تیرشو او تیریزی
 ربہ دا نہ زمانہ ده ژوند د مرگ پہ بیعہ کیزی
 پہ خپل ژوند کبیں پہ مرچا بہ کربلا یوہ جو یزی
 چہ خوک ٹھی د جانان کورتہ پہ د لارہ بہ تیریزی
 دایو سترے غمکین بہرے لوکے کومہ نے لہ تانہ
 دارو سنتے مراوے سُور کل دے دھیڈہ د کلستا
 سرد و کہ لحکہ نر، شیر بچے د مشیریز
 نہ دخیشت د خوک ٹانی شستہ نہ دنور برابر
 اے بادشاہ شہید انو، نڑخانہ د فرانو
 ستا مرگ ھغہ یاد تازہ کہ چہ میکرے هر انسانو
 ستا د ژوند او د مرگ تول، ماٹہ او بنو کربلا کبیں
 خہ رنکین سروردِ واچو لا إله إلا اللہ کبیں
 خلکہ کالہ کالہ نہ اوس ھم د پسے ٹاہم
 ستا دخیشت او نو کمال بیا پہ دنیا غوار
 کوم دتہ منت دعا، اے حسینہ راشہ
 هر قدم شو کربلا، اے حسینہ راشہ

ولارؤمه په اور کبیں ماوے اور زما قسمت
 لمبے دقسمت نہو، وله لمبے زما نیت
 نه چکل نه دلبر بامن، نه حُسن نه بھار
 یو ستاد ستر کو خیال منم لو ستاد شونا پو
 نہ بخت او نه کمال منم، نه تورہ نه جلال
 یو ستاد خندار ارج منم، بے تاج بے سلطنت
 نه چل او نه تدبیر منم، نه عقل نه تقدیر
 یوزیر دسپری کل منم، ضامن دیار د

سپورنگی

لے لیونیہ ساقی	دليونو دشرا ب
ستاجا دوگرہ رنا	د خمار دنو دريا ب
من م پ سترکو کبن ستا	سورے د غم ولید
دارمانو نول پرئے	خاموش ماتم ولید
يادہ کہ هیرہ د دہ	حُماخوانی ليونے
چہ تابہ سر امبه کرہ	زمانشہ دخوانے
ستا پلو شوبہ رانہ	آرام او خوب پت کہ
يو بے قرارہ ارمان	کبن به م هوش کر کر
چہ رابنکارہ بہ شوتہ	لکھ مسکنی محبوبہ
خماهر رگ بہ دکہ	يو د جنون لمبہ
بس يو آرمان يودرد	سوza او خمار بہ شومہ
هر سر کبن اور او ژرا	دا سے ستار بہ شومہ
يابہ د داسے مست کرم	يو سوران ھا با به شومہ
يابہ د را ورو اميد	يو سپين گلزار بہ شومہ

زیرہ حیرانہ شانے	خونن خفہ عنونکے نے
اوپریشانہ شانے	سترکے دمراوے مراوے
مراوے غمکین اہماں	پتوح جہاں دیکھ خور
پہ تور مابنام دخزان	لکھ بئے وسہ مالیار
رنگ اوسرو رنشتہ	من د رنا کبیں هفہ
دخیشت غور رنشتہ	هفہ مستی دخوانے
خفہ روانہ دے	سترکے دمراوے مراوے
سترے ستو مانہ دے	لکھ زماد زرہ
هفہ شراب خہ شو	هفہ جادو د خہ شو
اوسرہ کلاجہ شو	هفہ د اور لمے
خروخت پہ غلایورہ	زمارنکینہ خوانی
مستی سودا یورہ	خمارخوانے سر لار
ڈبل غلام اوختم	ماہان باچا کنھلو
ڈخا ورو جام اوختم	ما یو دریا بگنہ ھان
د خمارونو دریا ب	خوستا جادو گردہ رنا
دلیون توب ڈشраб	خہ شوستاد کخمنہ
کم خواہ تھے زمانہ	بس ہیجھ جواب نہ کے
مراوے خفہ حیرانہ	سترکے مسکے مسکے

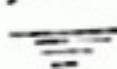
نوے بلا

کلہ کلہ را پیدا	شی یو دار نگے بلا
ژبہ بنکے اوپسٹہ	سرے دک دی درنا
ہریو سوال کبئے معنی	مرجواب اے فلسفہ
ہر دلیل اے بنہ پورہ	پوئے پہ ہر دستہ
فکر تیز او سبہ رو بنا	علم خور لکھ آسمان
در وند پہ عقل ہر بیان	ذ منطق پہ تسلیم پورہ
دا پہ شکل فرشتہ	دہ بلا تو رہ بلا
زبرہ کنس قهر او تیارہ	باہر سپنیہ تھے
ددہ ہر خیشت او نیت	یا درانے کی یا علت
دا سکرو تکہ د لفتر	سو زر دلو لہ پیدا
ددہ ہر زور د کمال	ہر لطیف او مہین خیال
بس یو جمال او یو جنجمال	ستاد خود او ہوش پر کہ
ددہ د اس بنکے لفتار	دے یو دام د بنکلی تار
دلومبر ہے مئا رائیری د پہ رضا	دلومبر ہے مئا رائیری د پہ رضا

(۱) بامر: مهر۔ (۲) مکر د کہ: سکر د نہ۔

لیونے پہ ننگ دقام	لوئے غازی مسٹ پیسلام
یاپہ زور یاپہ دھوکہ	تاجورئی دخان غلام
دکمنکاری او تہ بنا کا	پہ مر چل پہ مر، لار
ستاد رو دیکنرا سرہ	دغہ ستر کے دبنمار
دی پڑاتہ لا اومنات	سپین گمبت کبند جمات
پہ ہا پوینہ اڑدا	داپہ شکل آدم ذات
کفر کفر او انکار	ددہ راشیرین گفار
ددہ ہوش تو رامبہ	پروٹ زرہ ته دے زیار
ورتہ بندے شیطان	دغہ علم رجہان
ارو لے بسم اللہ	ذددہ دار نکیں بیان
مقبرہ دد دنفتر	دغہ بنکلے سپین فوت
دی دزہر و پیاسہ	دغہ پنڈ او نصیحت
دسکرو توکود سکارو	داد لال دے دیارو
اورونہ دی زرها	دغہ سپینو منارو کبند
دہ بلا توڑ بلا	داپہ شکل فرشته

ہم آفت دے ہم وبا
غُنی خدا نے دتے ساتھ

د عَتْيُ تپوس

غوتئے ماسومہ کوکے	د کہ دخیشت سینکار
اللہ تہ پورتہ کلہ	خفہ او بے قرارہ
وے اے دکلو نو خدیہ	اورے کہ نا اورے
وے کرے ما کلاب	او کلاب خاورے
ما بنام دباغ مالکہ	لیلی پہ سیل رانلہ
وے واہ دازیرہ غوتئے	پریکہ وی بستولہ زما
ما بنام اوساز او محفل	تول دخواتے غوبل
یوازے ناست و غنی	غمکین غمکین نے کتل
لیلی نے خواہ لہ لارہ	وے ستر کے دھ کوہی
وازے دی ما تہ اشنا	بل خواہ بل خہ کوہی
غنی د غنمہ د کے	ستر کے در وا رو لے
هم فنہ سوال نے اوکہ	چہ سار غوتئے دکرے
ستر کے رو بانہ لیلی	غلامکے غوندے شو
<u>وے د دسوالون جواب</u>	<u>چرتہ مُنتَدے</u> چا

(+) سار: محر: سمار۔ (**) مُنتَدے: مومند۔

چہ شتہ دخیشت پہ نیا	جانانہ بس دے دا
نہ مٹتہ کلاب نہ رنا	دعقل تور خنکل کبن
رنگین جواب زہیم	ستاد زرها سوالونہ
معنے کلاب نہیم	چہ بہتا مسٹے جو کہ
دالا جواب سوالونہ	دو لے دے جمان
اوینکلوہ کلوونہ	بس درب شکر کوہ
خیشت او حوانی کرو جبر	شکر او باسہ چہ چا
چہئے فانی کرو جورا	زرها شکرونہ پدے
او سلکلایز جانا	دزو کالولیل
چہئے خلاصینی ستا	دھوانی خیشت کے دغہ
شکر چہ شتہ مرکونہ	چمsti خیشت شی خلاص
توکوی زیر کلوونہ	شکر چہ خادر کے حوانی
ئے دمالیا را اوکہ	دو لے دے پوس
پونے مسکے شہیارہ	زہ دیوسات سیلانہ
خوند د مسٹے اورونہ	جانانہ کی حوانے کبن
داپاتے تول عمر وونہ	دے فلسفوہ د شتہ
سو ز او سازونہ دی	را شہ د سرو شوند کبن
ج ۴۱ د جو مدرازونہ دی	عجیب رنچیں خماری
	۵۱ کی مکوی۔ ۴۱ جوندہ ژوندہ۔

حساب کتاب

پڑا ڈرامِ عمر پے سجد و مونخونو تیر کہ
 نتیجہ بس مرگی یو، تو رلحد رانچا پیر کہ
 دسمت او د تقدیر بیخہ قانون لارہ کو درستہ،
 دخوانے اور تھم مولے، بیاوے او سوزید ولے؛
 لاس او خپے مدمتی ترے، او وے شابہ کلہ شکلہ
 هر انسان دید اتنے تھے، ننھیں یرونو کبن بلے
 د مسکو ستر کو جانا نہ لر د خبوم کہ دا پرے
 بیامستی د خادرے کوڑ، او تو پونہ د آدم
 کله شرنک دھوا خوا کبین، کله زیر و او کله بم
 د تقدیر کری کہ سستہ، بیا زما کداتہ کوڑ
 ستاد عرش پہ مارہ کبین، لیوتئے خنداتہ کوڑ
 چہ زہ مست شم په ہوا شم، او رشم سنہ شم، رنا شم
 چہ یوسا زمست او سہ شاہ شم، نور شم پر شم، پھلا شم
 رو بیان تو رد مرگی سورے برند ستر کے تک توہرے

یونظر راتہ را وارئی . یونظر کبیں روک تالاشم
 رہنا نور مسی لاموشی . مُتھے خاورہ دمحراشم
 اے زماڈر زد دنور . دوینا او دخیال رئہ
 دخوانے دسرور نہ کونو . دستے او جلال تہ
 اے چہ زہ جو ریش دخاورے بس دخاور دمیال
 ولے تاراکرہ سازونہ ، او پھلونہ ، او جمال
 دالنگادے مُتھے خاورہ ، دچل تخت پایولہ یوسے
 بیٹے درذ زمک لہ راوے . همیں کار بنا یتے یوسے
 دلیلی نہ بنا یتے خلے خوان بودا کرے بودا خاورے
 نور دیر بیہ دراروان دی ، دُملاغه چہ واورے
 مسی خیشت کمال م خلے چل یو تو ریتہ پر بن دے
 زہ دلورت تالا کرم دلتہ تہہ تله کبیں دخہ بندے
 دکلاب پہ شاخواني د ، رالہ خاورے کرہ تباہ کرہ
 ترھے بہم پھورے چہ مرگیک م وا دیلا کرہ
 دالبڑوند پتے احساس دخی مرجی لہ غلے غلے
 چہ آخر بہ رانہ جو کرے ، یوتوبکے شاد حزرے
 حساب ؟ ستا بخ حساب کی جناب و سپرہ روکر د
 لو رت تالا بر باد دی زہ کرم خوکم زور دلہ پر دے

ڈز نے خال

پہ سپینو کو تو ایرے کرے پورتہ
 پہ بنسلکلو ستر کو پہن تلاش کرے
 لا لونہ کو رے تہ پہ دیران کبس
 لیلی داتہ دا چجنون دے
 چہ دے مر باغ کبس مکلونہ کو رہے
 داستا مسٹی ڈ، اوستا جنون دے
 زہ؛ زہ یم خہ، ستاخیل یم
 ستاخوبونہ، ستارمان یم
 بے خودی زہ ستادھوش یم
 ستا چشمے لہ زہ طوفان یم
 چہ ستازدہ میں پہ نور شو
 زہ شوم شمع زہ مثال شوم
 چہ تاھان سرور لہ در کے
 نونز ستاد زنے خال شوم

چه ستاخود دساز لیوال شو
 زه سرورشوم زه بلال شوم
 ته چه طمع د سباسوے
 زه سباسوم زه هلال شوم
 ته خفه چه د ایر و شوے
 زه یومست او روک جلال شوم
 چه تلحان پ عشق کبن دوب که
 زه مستی شوم او رصال شوم
 ته چه و بزے د کمال شوے
 زه مهمه کمال کمال شم
 چه تایرد د تیغ و کرہ⁽⁺⁾
 نره قلاشوم زه د هال شوم^(*)
 چه ته و بزے د دولت شوے
 زه الماس شومه زه لال شوم
 چه ته و بزے د مستی شوے
 نره منصور شوم زه بلال شوم
 چه تانیت د سکته و که
 کله دام شوم کا جال شوم

چه تا و اغیثتمن جانانه
زه بنائست شوم زه کمال شوم
چه تا ولیدم دلبره
زه ملال شوم زه مثال شوم
چه ستازنه په کس لورده
بس زه ستاد زن خال شوم

د تیار و غلام

دشغلو په بسترو لئے خوب راحی
 په آرام کن فنا بدم اتوب راحی
 دجد و مراجا شت نمایان شلو
 په مابنام په مابنام دخرا شتو
 لئے ما ارمان چل ایاز شلو
 یا شکرے یا شاهین یا شہزاده شلو
 نه نیاز شلو نه انداز شلو
 غمنو در دونو آواز شلو
 لئے وله شو سپین م مر د تو
 ذما سور کلاب شو غلام د اور
 یونک توہنے مطلبہ تصویر شلو
 نہ مازم هم مرک هم ویر شلو
 نہ ماخود شو قسمت تقدیر شلو
 نہ ماحاشو امام شوا پیر شلو

ولے ماله د نور که په خوا د اور
 ولے ماله په جنک کبز خوانی مستی
 ولے ماتھ دلرو په سور کبز
 ولے ماتھ هر کل مسٹا او مست
 ولے سور په وجود ز ماساز شلو
 ولے ماتھ دڑوند همه نور او سنک
 ولے ماله دڑوند کل سوب ضرور
 ولے ماتھ خا شت دھرہ اوتال
 لئے ماله د نور که په خوا د اور
 لئے زند بس پیام او مطلب دکور
 ولے ماله همه خوشحالی دڑوند
 تشنہ په حا په جهان پے ژا په
 کمزور کر د وجود او خیسکرہ ما
 او مارا د تیاره تام کیو غلام

زما مينه دعوه د ده غوشو
 زما زره شوغلام د وجود زها
 تو ره لرے او لرے او که خرب
 زما زوند يو سکه دشکت شه
 خپل و خا را زوندون پې زامه
 چه د عقل نام يوبرق وکه
 خکه ماله هرتال او سر درسا
 خکه ماله د نور که په خواه اور
 د زوند هر شغله شولمه دا اور
 زه غلام د تيار په بخړه کښ پروت
 زه چینه په دیران کښ غنزيمه
 زما ونه کښ او ره خواه اور د دیران
 زه لوئه شو صحراء او تيار و کښ يم
 زه يوتور او او بسیار شاگونکتې يمه
 د اميد دا خیشت يود هم دخان
 زما سکښ سپونه او کلونه شته
 خره رنگ د تور لکه کور کور

یورپ

دَمَغْرِبَ دَسُوی زَرَّه نَهْرَه سُوْنَے کُوکِیه دَحْنُ
 جَنَک دِ دَسَّه درَدَوَلَے او سَهْمَ رَبِی او سَهْمَ سَوَی
 ما شومان مَلُونَه بَنَکَلَی
 امِیدَوَنَه نِيَا زَوَلَی
 دَسَبا خَرْبَوَنَه خَارَوَرَے
 پَرَوَنَی سَازَوَنَه غَلَی
 دَیوَبَم پَه سُورا انَکَارَکَبَنْ تَولَ ذَرَه ذَرَه هِيرَه شَی
 دَاتَوَرَتَمْ چَه پَه چَا تَیرَشَی وَرَه تَولَ جَهَانَ تَیَا هَشَی
 ژَوَنَدِیوْنَوَقَه بَنَے مَطَلَبَه
 پَک دَرَدَه دَغَضَبَه
 خَهْ ثَابَه دَرَبَه واَوَرَے
 پَه سَرَوْ تِيلَوَکَبَنْ دَکَبَه
 دَارَانَدَه پَه بَعَوْکَورَی اَمْبَوَسَوَے لَئَنَظَرَدَے
 دَوَنَی بَنَاؤَتَه رَانَدَه دَوَنَی او چَفَرَگَ پَفَمَبَر دَے

هر مابنام مغرب راوی، شپه راحی دده دکوره
 دمشق رنگینے خاورے، تانه تل ختنے نمردے
 پاشه پاشه را پیدا که یا بوده یا مسیحان
 گنی لاره تیار و یوره دارند، شله دنیان
 ورتنه او وایه چه مرگ بس د ژوند و دلید توں د
 د ژوند سو کلا بی پچ دی، مرکه تو د از غمیبود
 که مرگ نه و ژوند به نه و هر ما شوم په د پوهیبی
 بند خلکه په درج پوهشی، چه مابنام گن تیار کیبی
 انسان نه ده تشه خاوره چه پخواره گن شی خاوره
 ده گبن ساز یوابدی د که لب چپ شوته به واوی
 ده گبن سوزد د گبن مستی د، ده گبن مینه او خمار د
 دا به کم لحد گبن بر دسته، ده له کم قبر تیار دے
 آنلامه پنجه د تیار گبن پت، خاکه هیل زجا پی خوا او لو
 د جانان د خایشت او مینه نور، په خوا بسیر خوا او کوره
 هر بانه گبن ژند، لاز و اله ژند، هر کلا بی گن دیا ب سویه
 بد لید د ژوند د وام ده لارگو، هر غمیبی کوه لور د

۱۹۶۵

اے زما وطنہ

اے زما وطنہ دلا لو نو خزانے زما ستا مرد کبیں دی دتوں نبائے زما
 ستا سرچہ وی تیت نوزہ بہ شان و شوکت خکھمہ
 تھے خوار و زار نزہ بہ مال او دولت خہ کرمہ
 تھے روان و بیمار نزہ بہ خواب او راحت خکھمہ
 مستہ بہ دخادر کرم پہ وینہ مستائے زما آئزما وطنہ دلا لو نو خزانے زما
 عقل م ایرشہ ستاد پارہ د فکرونونہ
 ستر کے م قربان شہ ستاد پارہ د سوچونونہ
 زار شمہ قربان شم ستاد خاورہ د کورو نونہ
 ستازہ کبیں پردی تلے نہما زما ہے زما وطنہ دلا لو نو خزانے زما
 یا بہ د زہ سیال کرمہ وطنہ د جان
 یا بہ ستا پہ چپو کبیں توہ خادر لگ جپل جان
 جان بہ درکورے کرم خوبابہ کرم و دان
 نزیمہ پنتم تا تہ یادک افسانے زما آئزما وطنہ دلا لو نو خزانے زما

— — —

جنت او دُنیا

چهستی وی او خوانی وی او جاناتوی او دک جام
 دیر کلونه، لب زیاران، او غمکلین غوند مابنام
 عشق خمہ اوروی او خه نوروی زرد لبیے لکھ تو روی
 په ڈروند به زه و رزار کرم جنتو ساتام
 خود آکتہ په ڈوکرے چھیخ ہنگ لہ قرار نشته
 همساعت، هر ہنگ ڈروند، ستاد وخت بے کس غلام
 او جنت کبن ملا وائی وخت به وے زما غلام
 دکچہ روکشی او زہ شتہ شم، تول به وران میشی عام
 چہ زہ تول غمز ہیم، نلمے توب به یو عذاب شی
 حکمہ اوس راباند گران دے، چھے خیشت شی زرتام
 تل سپور بھی دخوار لسے، تل جاناں دشپار سے
 تل خوانی، سیند دشرا بو، دادو نرخ دے کہ انعام
 دے دنیا پسے بہڑا م، داتیارہ هلال بہ غوارم
 هر درج بہ یادو مہ، نرے لرد مابنام

تَنگ دَحْوَر وَفَادَارَو . بَے وَفَا جَانَان بَه غَوارِم
 سَتَآدَم بَه ذاتِ بَنْكَارِمی دَکَ . دَبَنْكَارِخُونَدَکَوی مَرْكَام
 دَمَسْتَه دَسِینَد بَه غَارَه . ثَوَابِی روَثَرَے بَنِیم
 اسَوْلَی بَه کَوْم يَادَوْم بَه دَسَاقِی نِیمَجَرَے جَام
 هَرَوَچَه أَبْدِی شَی ، يَوَافَتْ شَی يَوْعَذَابِ شَی
 بَس يَوْتَاسِرَه مَزَه کَا دَا اَزَل ، اَبْد ، دَرَام
 بَنْدُنَوَے رَنْكَ مَحْلَکَبَنْ نَوَے نَوَے جَانَان غَوارِی
 بَیَابَان کَبَنْ سَرَّا حَکَلَوَنَه . تَوَرَّثَ مَشِیَه . چَرَاغَ غَوارِی
 تَلْ تَیَارَکَبَنْ دَرَوْکَیِرَی . تَلْ رَنَّا کَبَنْ هَم رَنْلَیِرَی
 دَے بَچَے دَتَفِیرَه دَے . يَوْحَالَتْ کَبَنْ نَه تَینِگَرَیِرَی
 كَه دَه سَتَاجَنَتْ لَه يَوْرَه . دَافَطَرَت او دَأَوْجَود
 يَوْخَو وَرَخَو کَبَنْ بَه سَوْزَرَی . پَه سَرَه سَتَرَکَوَرَه رَیِّنَه
 اَے دَلَوَئَه فَضْلَ مَالِکَه ، مَالَه دَادَنِیا جَنَتْ كَه
 فَارَمَولَه نَه دَه آسَانَه . دَدرَے توَكُونَه جَوْهَرَیِرَی
 لَكَه وَلِیَم دَسَرَکَبَنْ . بَس جَانَان خَوَانِي او جَام
 چَه زَمَالِيَوَنَه سَرَپَے سَكَلَه سَكَلَه مَشْغُولَرَیِرَی
 او هَغَه بَل دَمَرَه پَس مَلَاجَان پَسْ خَيَراتْ كَه
 تَش دَحْوَر وَه خَوْبُونَوَكَه دَخَوارَكَذَارَه كَيِّرَی

ماله دلته یوہ راکه غونڈڑہ . مسته تکہ سپینہ
 سپینہ ناکہ سپینہ شمع چہ لبے وہی بُلیری
 شل رنگونہ نے نظر کبن ، شل مزاج پھیکار کبن
 دسپرلی ہے خویونہ ، کله نمر کله وریزی
 یو خرمہ کبن ، نہ ، یو حرم دجینا کو دی
 کله مسته او سترلہ ، کله غلے شی شرمیزی
 او زمادے ستری زر کبن شل رنگونہ او لمبہ کہی
 چہ دا در ہے سوزیزی ، دلبتو ہے گدیزی
 چہ پہ یوبے تاب نظر م دامست داشتہ کری
 میخانے و تہ حیرانے او ساقی و رہتہ پسغیری
 دھنے زرو بدل کبن ماله دلته یوہ راکہ
 د ابد تولہ خوانی م ، د خوکا الومشخلا کہ
 کہ دانہ کئے اے جانانہ ، سہبے حور د سبالہ
 نہ م ھفلتہ پکار دی ، نہ دلته کبن یادیزی
 غنی غنی ، سپینے سپینے ، چہ نہ سوال نہ منت غواچی
 ارتے بیرتے ، او بن ستر کے ، پہنچ ملوہ لغیری
 رہب ! اے جانانہ رہب ! د غنے یو سوال خو منظور کہ
 گنی لام غنی د مرشو ، ور پے نے جبے کیزی

(۱) مشغلہ مشرقا . (۲) جبے ، زبی .

مینه او حسن

ستوری ته اسمان کن بود و سخ ووے هلال
خدائے آدم له مینه ورکر و مونبز له تشر جمال
زده به په خندا و رکرم داچل بنائیت دکمال
ماله که یو خاڅکه مینه را کړی خوک په سوال
مینه حقیقت حسن یا ید حقیقت ده
حسن له زوال شته مینه نه لری زوال

ریلی کل

یوہ روئے یو صحرائیں پہنکارو تے دوم روائے
 یو کلاب مولا روید، پر قید، خیشته خندان
 زہ خفہ نے خوال لارہم، ماوے، ااہ؛ زما پہ شان
 ته هم کلے بدل نصیبہ، روک دزلفو د جاناں
 نہ دچانیاں بننے کوتے، نرم مخ لہ بہ دیوسی
 نہ بہ بنکل دکری سرے شوندہ دیا ہر نازک لباں
 هغہ غلے شام کے شو، و خان مہ کوہ خفکان
 زہ بہ دا صحراء نکرم، دایران پہ کلستان
 دلتہ زہ یواویکتایم، هلتہ زہ نہ ماپہ شان
 چار چاپیرہ سپیر خاورے، زہ یوازیم رومنان
 دلتہ د تو ریکستان کیں زہ درنگ اونزورہ بہیم
 دخائش چپہ لغمہ یم، کرشمہ دلامکان
 ستا پہ باغ کیں پہ زرکونو، دی کلاب زما پہ شان
 یوبے نومہ سورہ دیا کیں یوبے نوم خاٹکے روائے
 ته دھم پچل صحرائیں خفہ مہے زرما ورورہ
 آخر ایشی دید لہ دیخوک سوے غنی خان

دُنیا

دا په چل خود کښ دے دنیا نه کتل
 گرانه ده، گرانه، دیره گرانه ده
 دلتہ شل قسمه دھو^۰ سان گرخی
 دنک دشہ باز کښ تپو سان گرخی

کیدرو بربیت د ببر شیر و اینبی
 غر مبا کوی لکه شیران گرخی
 خوک دغه بی خوار لکه زنک کښ
 آدم خواره او شر مبان گرخی
 یونغت پتک، سپینه ها آلا کښ
 په او ب د ببر د ببر کښ شیطان گرخی
 ذره خوسینه کښ دی پت پت پرو^۰
 نقشه ستر کو کښ رو بنانه ده

دا په چل خود کښ دے دنیا نه کتل
 گرانه ده، گرانه، دیره گرانه ده

^۰ دھو سان و دیر سان.

یو خواته کند کبن دملک سامی
 د فقیر نوم نے سپک بد نام کرلو
 ڈ ملک کبن دا سے وخت تیر سودے
 بادشاہ بہ سوال دخیل غلام کرلو

فقیری میچ جامہ لباس نہ لی
 بادشاہی تو رے اوال ماس نہ لی
 داخویونور دز رہ پہ زرہ کبن ہل وی
 د روح مستی وہ نہ لباس نہ چل وی

دغہ بو بل چہ جون کے جاہش
 بنکاری ڈخورئے تاتھ دام کرلو
 راچہ ہو ہول کے گید رکوی
 را ذکر نہ دے تاتھ حان یاد وی

یزید کے ناست پہ چغو چغو تاتھ
 پہ کربلا کبن شہید ان یاد وی
 کہ یو کہ لس و مابہ بنو لے و تول
 دغہ شمار خوبنہ آسانہ دہ

دا قسمہ، قسمہ پیژندل منیریان
 گرانہ دہ، گرانہ، دیرہ گرانہ دہ

اوکورہ دغہ دے یو میب رئے
 بربت لے جنداللہ قصر نیو لے
 ستر کے بیڑا دشائیں غوندے
 خومرا مفرود رئے دس نیو لے

 د دیر شوز رو پہ مو ترکن ناست
 خرمرا دوئے درائیور نیو لے
 سوتے د زرو رو پولاندے نہ دے
 شملہ لے نیغہ دہ پہ سرنیو لے

 دالنڈ سپے دے دکیدر بچے
 هر دله توبتہ تھیت سرنیو لے
 نہ دے پہ لورنہ د پہ بنگھ حیران
 لورے بنکار اُٹی منہ ارزانہ دہ

 دا قصر شکلہ دلالات پیژنڈل
 کرانہ دہ کرانہ ، دیرہ کرانہ دہ
 دغہ دے یو چہ شملہ نیغہ لری
 کرمے خبرے پہ لاسونو کوی

 دوہ غلچکی ور پسے روستوروان
 بنٹے خبرے دخونونو کوی

خه معززه او بذکوت تک توں
 د مولانا توں د قبائب کاری
 سپین پر نوک تو رو بوانو سر
 خیشته سپین سوں د سبابنکاری

^(۱) داد بھیا اتے^(۲) او بنکے د

د پلار نیکه نوم او عزت خرثوی
 ما خرثوی، ما خرثوی، آشنل خرثوی
 چہ خه تے غوار په دولت خرثوی

دغه رون محن، دغه بت شو شمله
 په لش دوکان کبن شاشوکت خرثوی
 خه چه تے غوارے، بنہ داد په ورجم
 د د سودا توله ارزانه د

دغه چہ سپین لکھ مکونہ ناست دی
 داد رنا ورستے دا کلوان^(۳) کیا تول
 ژنجھے تیزے، چلوی ستر کے
 نیم ازمری، نیم لو مبران دی تول

خه بنکلے بنکلے مخونہ او بنیار

بل د خبر و سپین قارغان دی تول

^(۱) بھیا: نیل، ساکھیو ہو رکھ۔ ^(۲) اتنے: دوکان، دو، دا کو: دا پھمار، دا پھ اچھا

دوئی په خورجہ خورجہ کنہ ماره کوی
 دانسجی پا خه بنکاریان دی تول
 پیخت نے خه دولی قبا پرته ده
 مسکول بانو کنہ بلا پرته ده
 کرخی دنیا کنہ په لکھا و تکان
 هر یو دھان له یونہ او پد داستا
 که زه تول عمر کنیسم، خلاص بنه کرم
 داعارف ددے قلم په بیان

خوبه انجیل کنیں دتی عیسیٰ ملکی
 دے دبندہ دلید و یو امکان
 ستر کر کنے دی، د روح رنگ بنائی
 ستر کوته ستر که میشہ بنائی خان

^(*) دعا کوہ، وے خدای الاؤم نہ کری
 خور په دنیا د دھوستے دے طوفان
 چہ سمه دمه ده نو سکرانہ ده

اوچہ آسانہ ده نو درانہ ده

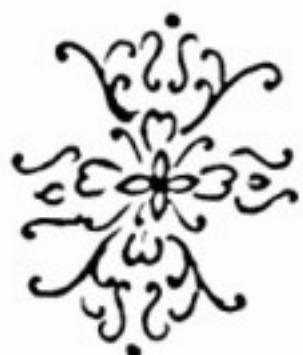

() لاد: لاہور۔

چه آدم خاور و کبین کبینی

سریوب چه لور او چت شی لیونتوب شی
 چه خودی دخورد و چی نوخمارشی
 چه فولاد دوینے مور په مینه مست شی
 نوحیران او پریشان تار دستارشی
 چه ترے عشق او جانان دواڑه وخت فناکری
 هله پونے سرے په شان دخان او یارشی
 چه آدم خاور و کبین کبینی خه زرغون حکی
 منجیله چه په دولت شی نوبنا مارشی
 مانه حورے غلامان مه څنډوہ بس دے
 په والله که بے له تام په چاکارشی
 دا چه من پکبین زه مست او مغرور کرجم
 سباخدلے خبر د چابه دا ګلزارشی

ستاد مرگه نه بیزین مه پنستون بیم
 خوم تشمجدون او خوشه مرگ ته قارشی
 زره کبن دوب دوسوسودریا ب بهیزی
 جور به کلمه دامید رنگین آبشارشی
 داخل زره ستابه پروا نظر ته کوری
 کله کله په ژرا خکه شاه تارشی
 ساز ژراده که مستی ده نه پوهیزیم
 هر آواز کبن کلمه سوز کله چفارشی

قِسْمَت

ملا جان وائی ازل کبنت تالیکلے هر یو کار دے
 يولہ ستر کو کبنت شفق دکبل لہ مسے کلیخار دے
 ستا تقدیر هر المحمد کبنس دھر یو وینتہ والد اردے
 يولہ کل يولہ دلدار دک يولہ او ریولہ انکار دے
 یوبہ تول عمر نالان وی، او بُتُنے پریشان وی
 یونیاز بین به په بخملوبل به پروت په بیابان وی
 یوبہ تریخ دسپی غپار کا، بل خورل به لکھ ما کھ
 یوبہ بنکلے بن پیر وی، بل به باووی تو ربان وی^(*)
 ملا جان وائی اے رہہ: دھر خون ته ذمه وارنے
 داتول ظلم تالیکلے، ستا ز کو تو دا آزار دے
 دا بے رحمہ آفتونہ، دا بے حایہ رحمتونہ
 دحسین په مرئے توڑ، او بیزید دملک سردار دے
 ملا جان وائی تا اینے په آسمان کبنس یو کتاب دے
چہ ہنے کبns تالیکلے هر آدم له هر یو کار دے

*) نوابی ریڈچہ دشہزادہ هرام په فولکلور نصیک پادستی دی۔

نوچه دا سے انتظام دے اے زما منصفہ خایہ
 مانہ خله کے پوس، نہم واک نہم اختیار دے
 ماکبیں دو مرہ طاقت کم دچھے ستالیک دا بد و را کرم
 ته دَزِ روز و رو خان زه بے وسہ خوار غلام
 کہ زه خاندم کہ زه ژارم، ستایو تکے نہ بد لیزی
 دابتاں دی ستاد گو تو، دا کفر و نہ ستالیام
 داحاب کتاب بېخنگ وی، دا پوس جواب خشی
 هر کلاس چہ دما خکلے ستاد گو تو وو اکرام
 ملاحان وائی ساقی هم دلقدیر دکوتوجوردے
 ملاحان وائی داخیشت هم تاجر کرے د تمام
 نوچه زه د ساقی ستارکو ستاد گور حان له بو تلم
 ماکره سپینہ را وچتہ په آسمان ماہ کافام
 چاننا بنکیل کرمہ په دام کبیں دسرور او درنا
 چاکره جام کبیں راته گدھ په شرابو کبیں خندا
 او هغه راته رو بنا نہ سپینہ شمع بلیدله
 زه جبل لکھ پئنگ شوم، د د شمع په لمبه
 دا به ته په کوم قانون کبیں را کوے ماله سزا
 ما آسمان کبیں برو لیک کرہ، او ما او کرہ په دنیا

چه احتیارنہ وی جانانہ خہ کناہ د چاہکناہ
 راتہ بنکاری ملا جان چرتہ تلے دے خطہ
 کہ قانون وی کہ رواج وی کہ منظر کہ فلسفہ
 دا کناخواہ تقدیرہ نولہ ستارا وختہ
 کہ احتیار وی گنہ کاریم، کہ احتیار نی کناہ کم د
 داخو لاس دبری کار دتہ پہ هر رخہ کبز تکرہ
 وايا وايا ملا جانہ کہ احتیار رائی قسمت خی
 دقسمت سہ د وار آرامونہ او راحت خی
 دتنادی لیکے روک شی، بس سہ دخان مالک شی
 کہ پہ بانے کبز د آرام خی کہ پہ لارڈ مصیبت خی
 بیا کلیدکشی حسابونہ د جزا د ثوابونو
 چہ سہ پہ سنبھ پہ بدھ پہ خپل وس پہ طبیعت خی
 خوقصہ چہ د قسمت شی، ملا جانہ زد بڑی شوم
 تل بہ خم پہ هغہ لارہ چہ پہ کمہ م قسمت خی
 زد موئر، هغہ د رائیور دے خم پہ کمہ م بیانی
 کہ جات کہ میخانہ وی کہ پہ سمنہ پہ صحرائی
 کہ موئر کند د کبز پریوزی، نو گناہ د موئرنہ د د
 دا چہ هر قسمہ سڑائی د رائیور سرو بنه بنائی

کہ کناہ دکھنے کے ثواب دے، زہ پہ دوار و کبن بے وسے
 مُلا جانہ دا کتاب دی خوچہ بر غے رہبے وائی
 زہ بے وسے کناہ او کرم، بل بے وسے ثواب او کری
 پہ دی دوار و کبن بے کم یو قسمت سور دوزخ لہ بیانی
 نہما بو تله خوسرو پ جفا ده دغہ بل کبن لا خاے شستہ د
 دے جھاں کبن خوبی عمر سنبھ تیر کر پے پہ خندانی
 مادیوبے والہ اور بیانے بل بے والہ اور تہ
 بیادا ساخو یو غصب دے کہ دابیعہ ددے سانی
 ستا کتاب پہ دے کبن خہ وی لہ زم پو کہ ملا جانہ
 یا خورا شہ گود مشروع کہ قلام کتبینہ د آسمانہ
 یا خوتله ملہ نہ دہ، د جات کر دینگرے دہ
 یا خوتا خہ اکو بکو ایجاد کری دی دھلنہ
 دران او سم دبل دلاس دی کہ دہ درانہ کہ درانہ
 اور او ددد او بناما ران بہ چاپیرہ وی زمانہ

مرک

ماتم و دخانانو د میا کانو د ک کمنه
 پخے پخے خبرے او کلک نے د لیونه
 د تولو په نظر کبس یوه لره یوارمان وو
 روک شوئے ترے منطق کبس و د حسن ا میدنے
 د مرکه یه بدل د آچه ژوند و ورته اور
 غرے د پلا و نوبنکار یگ ورته قبرونه
 د تولو سترے وازے، لکه ا سپے تریلنے
 . نخه خضه خبرے او پاسته نے آوازونه
 چه زه شوم و ربنکاره یو یارم بل با ته کلکیا
 لاله دیر مر پشم چه د مرک نخ رابنکاره شی
 چه فکر یور سانیتی زره م دلویز خور یزی
 د ژوند هر یو ا میدم د هیر و ذره ذره شی
 یو تو رغوند بناما روازه خلنه نا خری علمنه
 هر چا نه چجہ شو په هر چاده حمله شی

نه خوان گوری نه زوره دھرا اور دھنچہ سینری
 کہ فکر و رته و کبرے ژوند یو توقہ مسخرہ شی
 او توقہ هم بے رحمہ، توقہ نہ دہ سرخ لعہ د
 داخلہ مطلب د ژوند شوچہ خا در خاتمه شی
 وے وا یہ لا لہ وا یہ خہ پہ پستہ خوم پونے کہ
 پہ کم هنر بے جورہ د ژوند و رانہ ما شوہ شی
 کہ تا پکبند خوند مطلب لید کوئی نو وا یہ
 زمونب پہ خیال خور ژوند یو د د ژوند کاروان
 گوئم بودار بنسیا وے "چہ پیل آسو نوباسو۔
 دادا سے جوازی دھریو داؤ دہ تا وان
 یالس کالہ یا شل سرہ پہ اور افت کبس تیر کری
 آخرے چڑھ تور و تار خانو تہ کری روان
 دھنھ خا خبرے قیاسونہ دی دعو دی
 پہ عقل چپے کورے خزانات هریو بیان
 لب عیش لرخوانی، مال محبوہ، بس دغہ وا یہ
 بس یو خیام خبرو نور راندہ دی شاعران
 زما پہ خواکب ناستی یولیو نے و پہ خند اشو
 وے واوہ دا خبرے د با چا د دست رخان

دے دا ژبہ دپیریانو، دَرخائے دے بیان
 دانسته په کتاب کبن د منطق او دامکان
 نومول ترینه راتاوشونہ خیشته او بسیار مخونہ
 په ستر کو کبن تیروے خوتندی رو روبناز.

 دکایہ لیونیہ خلق وئی ته مرگ ته خاندے
 داد کبن د خندلو خبره د آشنا
 لب مونږ هم خبر کنه، یارچہ په آرامش و
 که تاچرتہ کبن پتھ وی مومنتے ماملہ

منکہ
 مغہ پا خید په سپین دیوال نے سپینہ کرہنہ^۱
 دے خان د غنچه جواب د در شتے د مرگ او سا
 هغوری خپٹے کرے پا کے "والله کہ مونږ خمینز"
 په سپین دیوال سپین خط چڑھ لیدے شی با با

کے
 هغہ و کہ مرگ نوزوند به هم غسے روک رو
 چہ عقل دانان کی بس د فرق انداز
 چہ سورا او تیار نہ وی رہا نشی لید لے
 دروند نظر کبن تل وی یا تیار، او یار نہ

کے
 چہ دوارہ کپن راشی رنگ خاٹھ حسن ترجو پی
 کہ مرگ نہ و، دنیا کبن خوک بخہ پوہید پسا؟

تول حسن د جمـل د مرک د تو رو سـتر کونـر د
 د ده پـه تو رو جـان کـبـن تـول رـنـگـونـه دـدـنـیـا
 کـه مـرـکـهـنـوـ، ژـونـدـبـهـنـوـ، کـهـبـنـهـبـهـخـوـ
 کـهـتـورـهـبـلـاشـپـهـنـوـےـچـاخـهـکـاـوـسـبـاـ
 رـاخـهـزـمـاـکـلـابـهـ، ژـونـدـاـوـمـکـ دـوـارـوـتـهـخـانـدـهـ
 پـهـ دـوـارـوـکـبـنـیـهـمـنـهـ دـلـایـقـسـتـادـ ژـرـاـ
 کـهـخـراـهـمـخـواـهـ ژـرـاـ دـجـمـلـ اـنـسـانـهـ، حـاتـهـ ژـارـهـ
 چـهـ دـغـهـ پـهـ رـبـنـتـیـاـ، اوـکـهـکـلـکـ کـےـ دـےـ دـثـرـاـ
 یـوـحـنـ رـبـ وـرـکـرـےـ دـچـهـ ژـونـدـلـهـ مـعـنـیـ دـرـکـیـ
 اوـکـغـرـیـبـ تـےـ حـاتـهـ جـوـرـہـ کـرـےـ دـهـ بـلـاـ
 حـزاـنـ کـهـنـوـ، نـوـیـوـکـلـاـبـ، یـوـهـ مـیـوـهـنـوـهـ
 کـهـمـکـنـوـ جـمـلـوـبـهـیـوـکـ خـوبـوـ پـهـ دـنـیـاـ
 کـهـنـوـسـمـنـلـنـهـ بـجـهـاـزـنـهـ بـبـیـرـیـ دـهـ
 کـهـنـوـےـ بـدـاـتـوـبـخـوـانـیـ بـخـهـکـوـلـچـاـ
 یـوـزـھـرـوـیـخـوـالـهـ اوـمـسـتـلـهـ اوـرـنـاـلـهـ
 دـژـونـدـچـینـهـ دـخـضـرـچـهـ یـادـیـزـیـ پـهـ دـنـیـاـ
 اـنـانـ درـیدـیـکـلـدـ، دـدـهـ کـوـرـدـبـیـاـبـانـ
 بـھـارـ دـدـهـخـوـانـیـ دـهـ، خـجـمـلـوـنـےـ دـخـزاـنـ

که یو منے خطاشو، شی به روک هرگفتان
او ذک شی هنھ سات دَرَه دَشَه دَاحَاسَه
کم شے چه ورته شی قایم، دائم، او جاویدا
دارِوند کبن چه خوند دمرک جو که بید پھان
که مرک نه وجہ دون بهو، دروکو روک جھان

یوآن

قسمتہ کبینہ په آرام کبینہ
 مبالغہ ولیکھ چھہ دیخوبن وی
 دسپین سبا پغ خالونہ کیزد
 چہ او چرتہ تور لالونہ کیزد
 تراخه برخورمه کہ تراخه دیخوبن وی
 خراوس میار بزمکے شویدے
 قسمتہ چپ شہ ژوند شہ پیرار
 وختہ دخلک دپاره ساواخله
 دغہ المحمد کہ دکال مقدار
 سباسو ستاخون کہ یار واکدار
 تول ژوند دستاد ایونگر زموند
 من د دفتر کہ بند او ستر کے پتے
 فلم د ما کہ داتے ما پریند
 واورہ، اوہ، واورہ، دوہ خبر کے زموند
 په تو دشپہ کبن غم خانکی نک
 پریندہ چہ رنک پتے تول جما کرہ زد
 دخزان استر کو کبن تصویر دکلاب
 دمکبر په منیخ کبن شرنک درباب
 جمد خوانی قسمت م ستاری و اخام
 قسمتہ ماته دایوان پریزد
 سبالہ تور کہ تول جهان په تیرو
 خود المحمد ما او جهانان پریندہ
 برج چہ نزہ ولیکم دزدہ پہ کتاب
 دخزان استر کو کبن تصویر دکلاب

رُنگ

سبہ دے په رنگونکن زرکیہ دخوانے رنگ
 مرک او غم لہ ورکی دَجَدَ و جاودا نے رنگ
 هن من په ممبر او محراب کن لقیمور کوی
 یاد شو ملا جان ته دکوکے جمدانے رنگ
 زیر پ شو د شرمہ د یرس مسٹہ بیبا نہ
 وے لید چہ دست رکو د خر پاکستانے رنگ
 سُر لندھے تے جو رکرپی چھپر ک او قولنگی نے کم
 تو پ چہ کله دُونی په بُدھا کن دخوانے رنگ
 و پے شوند و خاندی په تشن لاس شملہ نیغہ کی
 کله چہ شی پورتہ غنی خان کن د خانے بُدھ

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دا خوستا په درا رکن قبلو لوله	کله شین، کله سپین، کله تو شمہ
دا خوستا قادم په ارمان کن نه	په از غود قالین په شان خورشمہ
دا خوستا ته خپل خان بنکا رکو لوله	کله ساز کله رنگ کله او شمہ
دا خوزه د جمد و یو آوازیمه	خکه خکه یا شرنک شم یا شو شمہ

کدے ودے

جنگ و دستند کانو چیند خوبی بی نے یورہ
 ورانہ په وروشی چہ دغتوشی چکڑہ
 سلہ دغوندے چہ دسیلاج چپہ رواشی
 کندو دندا کوکبیں په نیزو خورہ کری خرہ
 غم دسباکو بہ سبا من دن مزا واخلم
 خاندہ خوشحالیزہ دارا کارا غورہ زیرہ
 داخوبیدی عشق دے چہ بختل کری بے غرضہ
 میں خلک ناری کبیں چالہ نہ در کوئی گڑہ
 هله بخبر شے چہ دکندے منفع لہ وہ شے
 ڈارے بہ محل کبیں یادوے بہ د جونکڑہ
 بے سر سرد غنی نہ دے د خر شولوسر
 خلکہ مدام سپور خوری نصیب کبیں نشته غورہ

زهیم ناست خان لہجاناں یو تصور کبیں جور و مہ
 کلہے ستر کے تور و مہ کلہے شونڈے بنکار و مہ
 زهیم ناست دغم پہ ہار کبیں درنا بخڑی پیہ
 خم درنک کبیں لا خمار شتہ زہ تے لپے دکھ و مہ
 دسخی کو تو دی خارشیم خنکہ بنکلے ویش دوکہ
 زہ یو خاٹکے خو حیکر کبیں دریا بونہ سکر زو مہ
 زراو زور اوخت دی اغشت خیشت نظر او خیال د رکہ
 دسرور پہ سور طوفان کبیں د کر دوبہ لوہن طمعہ
 دایو غم دویشہ پاتے چہہ پت تیار کبیں ناست وہ
 رو رو پت م زرہ لہ رانے لکھ مار د بنکار پہ سمه

په دکھرخه ديرضايم دلالونو زرو خانه
 غشم ثه، مرگ مه مقبول دېپه خندلے قبلو مه
 داخلوتا اور او رکے يود سرور ماته ببنله
 خلکه زه د تور محل کبن خپل خوبونه بلومه
 خلق وائی لار بدهاشو، غنی خپله مسٹه و خوره
 زه یم ناست ديارو یښتو کبن دنرکس کلونه بدنه
 مرکه زه چرته ڙکینه زه لانه یمه او زکار
 خُم درنک کبن لاخمار شته زه ته په دکه و مه

دَسَامِرِي محل

وجود شتہ خو سرو نشته	شمی نشته دِ رنا نشته
لمبے نشته دِ اور نشته	رو میدل او ترقیدل دی
ستارکے شتہ خولیدل نشته	عجیبہ درند و بنا ردے
بنلکونہ دی جام نشته	دے کو خہ کبن د ملیانو
خاناں دیر دی خیام نشته	دام کھ دسامری ده
دلتہ خاور و کبن مستی وہ	یادا کور وو د منصور
دلتہ مرک خہ و هستی وہ	دلتہ هوش یومست جنون و
دعاشق بت پرسنی وہ	دلتہ حُسن دو حدت یو
بند کی خہ ده دوستی وہ	عبادت د ستار سرف
مِم آخرو مِم تمام	یاخودا تمام ژوند
مِم ابد و مِم دوام	دلتہ دازما خوبونہ
جمات شتہ د امام نشته	او س دا بنا ردہ درانید و د
د با غنو سمام نشته	مُسے نوم شتہ د کلنو
سُر سُر و د جمد و ن شتہ	ھاے انسو سچ جمد و شتد
مجنون شتہ مجنون نشته	محل جور دے لیلی ناستہ

سپین غائب دی او تور نشته	دے عجب درنگ جھاک بن
لمبہ نشته ڈ اور نشته	رویدل او تر قیدل دی
نه پراو شته نہ مقام	عجیبہ لارم نیولی
عجیبہ زما مابنام	نه جنون نہ بے خود دہ
عجیبہ ساق اوجام	نه بنائست شته نہ رنا شته
دازما ماو چکلام	نه خندول نہ مستول کری
ڈرنا خوریدل نشته	اوہ زما پہ دی جہان کبن
ڈخوبونولیدل نشته	ستر کے شته وازو تشه
ستاپہ غم مسیدل نشته	دلته او چور جامانہ
ستادنور بلیدل نشته	دلته او چور دلبڑہ
نه شراب شته نہ خیام	دلته رنگ نہ رنگینی شته
تور او سپور او نسکو حرام	دلته شہنگ او غور رنگ شته
نه سباشتہ نہ پرون	دلته چھے دی دن
نه منصور شته نہ مجنون	دامحل دسامر دے
دلته رنگ دخیام نشته	دی جدوں دتی روپک دے
اُمید مردے آرام نشته	دلته تول تشویش تشویش دے
اور بلیزی اور بل نشته	دے تک تور دغم دلن کبن

عجیبہ درندو بدار دے

ستر کے شته خولیدل نشته

کدھر کے خی پہ شا

چہ زور په مخہ وکری سختہ اووی دغڑ
مازغہ ولہ کدھر کری خپل قبیب کاندی اویڈ
دلرے راسفلہ شی توپ و چت وکری پہ بڑہ
یوندہ دھوانے پہ زور دخپل طاقت نشته
کدھرے خی پہ شا

کدھرے خی پہ شاچہ بل لہ او لکوی شا
کدھرے خی پہ شا

وی هر ہوت مرشی تہ پہ غصہ دا سے پار
پہ هر چاددہ دق دے کہ وی مور او کہ وی خوار
بل رو رخپل ور تہ بنکاری خاص دے بنجے یار
خپل رو رتہ اور آفت پر دی تہ نہ لری نشہ
کدھرے خی پہ شا

یوندہ پہ خلوی، اور دزور، آفت دجنگ
پہ خان دنہ پہ بل، یونے کرے دخپل ننگ
کہ خاوی کہ بے خا دے بس جنگ او جناں جنگ
غیرت یو لامثالہ چپل جمل کبن نشہ
کدھرے خی پہ شا

جلال

چه زه عوارم دهیرونہ مستی سر کلونه جو کرم
 دسر او بنکونه تسلی شوند، دشرا سر نه جور کرم
 دخرا تیار کرم دوبه، دامید په سمند ها کیں
 دکنکونه لا لونه دغلو پلو نه جور کرم
 چه داروح م په بنکار اوئی، درنکونو دخوبونو
 که نور نه دی دیر و زه رنگینی نورونه جور کرم
 چد خیشت شم زه لیواله، دصر امره دزه کیں
 په زره او بستانو نه، په لکھا کلونه جو کرم
 چه زه ورنے دارمان شم دسپلی په سپین ساکیں
 بے حابه مابنامو، بے پایان غمونه جو کرم
 توراو سپین زما دستگو، کله تول کله تلل دی
 شپه او ورخ زمانظر دو، دکول دی او متل دی
 که خنده که ژراده، دا خیکر مشغولوں دی
 که دصال دکه فراق دے، خپل سرو تر که یدل دی

چه زه مسْت شم دَدِیان سر خیشته کلو نجور کرم
 دَسر او بکونه سر شوند،ے دجر اسرو جور کرم
 چه زه نیت دکته او لرم دپریوئی دشکست نه
 دفایع دست رکو کبرا و دشوند و غور جور کرم
 داچه زه حان لہ یو تخت درنگین بادنه و دان کرم
 دغلام خواری بدله دپادشاه په رنگ سُرور کرم
 داچه تئے اے جانا نه، داچه سامستی رندا ده
 دازما مینه ارمان د، دازما ژرا خندا ده
 دَملاخبرے خوشے، مامله ستا او زما ده
 دادستان دلوكے نه د، داقصه د عشق او ساز
 دے زما سرور کبن پت را زستلا حُسن او کمال د
 دازما کمزور ستر کے ستار خیشت جاوجلال د

دازمونځوند درکوکمه لار؟

خوشنصیبه خوش قسمتہ وے منصورة
خلق موجود که درله دارخه مزیدار
مالوپے دے زرگی کښ له ازله
هم منصوره سروراوه هم دار
وايا وايا درندانو بابا وايا
دازمونځوندے درکوکمه لار؟

زما محترم ورسدار علی خان

(امیر جماعت اسلامی) ته

داچه ته پ سجد پریونرے او زه دک د میوجام کرم
 دا هم زه غوارم فرار، دا هم ته غوارے فرار
 ته لہتے هنچ جهان کبھ حورے سپینے کل انداے
 زه جنت دلتہ لتومه، نشم کولے انتظار
 تا په قرفن جدک ورکہ، زه ترے نفڈ سودا غوارم
 دا ته سبھ سو په بیو پارکنیں، کہ ما بنہ او کہ بیو پار
 شیخه راشہ میخانے ته، چه مقصد زموږ ډیودے
 ستاد مرکہ پس قرار، زما دلتہ کبھ قرار
 نور دسوال مقام مویود، دژ را خاموش رک دے
 یوار مان ددوارو زره کبھ کی جد اجد ااظهار
 پشکان دیوے شمع، کہ بینا دے که شمکور دے
 داخونکله ده حاجی صیب، لیٹے دے د زره یار

بینوا په خط

بینوا په هشترکن ستايو رو دلته او سیری^(*)
 ببر سرے، پتے سرکے، پتے پت شوند وکن مسیری
 ستا قلمچه نولی او بنکے دھنہ ستر کے دکیزی
 تاچہ خپل درد په ژرا کری، هنہ دلته کن ژریزی
 دلته ناست په هشترکن ستايو یار د په ربتیا
 په خانانوکن یو خان خو، ستا اپه شان د بینوا
 خلق وائی لیونے دے عجیبہ کوئی کارنہ
 سرہ او سپین دھان ولی چڑ کوری زیر کلونہ
 دشرا بوجام په لاس کن او بندہ وائی حدیثونہ
 کلمہ غواری په مسجد وکن د اللہ نہ شرا بونہ
 تول بے تولہ شان تمل کری دمرکی او د دینا
 وائی کہ ستر کے دمرک نہ وے ژوند به نہ لید لوچا
 چہ نبہ راغ وی چڑ جمع د به ناست پکن حیرا وی
خپل غمونونہ بے غمہ، او پر دوته پریشان وی

(*) دھنہ ستر یعنی اعمازی دی، چہ دخاہ مبدعاً سخن ٹاہن ٹاہن بے دی۔

په غرمہ کبن بہ یواز سے چرتہ شر و کبن روان وی
 د ملاد ذات دشمن دے، دیر خوابہ و تھہ دمان وی
 مات تو پک منطق و اخلى نسبہ ولی پرے رسا
 عجیبہ ورانے خبرے، مرچکی سرہ حلا
 ستاپہ شان ددہ زر کے مم دھر خوار سرخوردیوی
 پہ وجود نہ خمن نشته پہ بخڑک اور سوزیوی
 زرہ نے دک دمیوجام دے کہ لب رف نوتونیوی
 تنبہ ووینہ نے اوڑد پہ لب تاؤ سرہ لمبہ کیری
 ستادھر تک سرہ هنک کی یوستار دے بھا
 تہ دنوی قندھار د زور،^{۱۱)} دے باشندہ
 ستادھر سرہ رپی، یوشامار ستاد رباب دے
 نیم او بسیار نیم لیونے دے، مراو سو شان کلاب دے
 ازغی دیر شوخائش کم شو، وائے دا انقلاب دے
 زہ طوفان نیم سعندیم پہ دخکہ رومند حباب دے
 زماخا ورہ کبن دیر نور شته، تشه نہ لری داسا
 زہ غور تک او سروریم، سرہ رنچ کینہ مژرا
 تھچہ کم رنک کبن غوبہ شے دھم هفعہ رنک کبن رنکشی
 تھچہ مست پہاٹن وری، دے لکنروشی پہ شنک شنکشی —

^{۱۱)} د وادی پینور زور نوم قندھار فو ندے باد ونی بنا دخان
طلب قندھار نہ بلکن گندھارا وی. (مدون)

ته چې غم فریاد شروع کړے ۔ د بے خواک نهانک شی
 ته چې توڑ کړے را پوره ته ۔ د یوسرنټوب پې جنګ شی
 بل د ده پېشان به کم خاځان له روړ کړے را پیدا
 یارانه له دا سے یار، دا سے بل د زړه آشنا
 ستا په زړه کښ چې کوم نور د، ما کښ هم هغه خلیبزی
 ستا د زړه چینه در حرم، د لته روډ دے چې بھیری
 ته چې وی کم خوبونه، زماستر کوکښ غړیزی
 ته چې زانک په کم ټال، په هغه غنی زنگیری
 بینوا په هشنفر کښ ستایو روړد لته او سیری
 بېرسر پېتے ستر کے، خانه خاندی او ژریزی
 کلېنک کله تکورشی، کله ساز سکله ژرا
 کله و دوکښ لړی، غیر تونه فلسنه
 د یرخیزونه رب و رکری چې بنا ریزی په دنیا
 چې خه غواری هغه نشته ستا په ستا د بینو^(*)

(*) مراد د متوزعه لوی بیکوال او شاعر مرحوم استاد عبدالرؤف بسرا (۱۳۶۵ھـ) د چې سفر یجده
 نئے پېشم او هنر کې د ټېڅخنې دی، او خمینی (آناري هم نهونه د کې ده ہم علی کیدو، او می کیدو کې
 ټې یهله سه دی، استاد عبدالرؤف بسرا (خدای ڈی د بخنی) تر چھوسریات مستقل آنار او لپھر سفر یجده
 متله موږ ته پېښی دی.

پلوشہ

هوش دَ عالمونه جدار وان شو
خدا يبريليونيه جورے سم ليو نه کيږي
مرک کندا بنا کاره راته جهون یوجاودا شو
زه ور پورے خاند م دنيا، ته ور ته ژړيږي

پلوشہ

من رباني د خيال دنيا جورے بدله ده
نوے د مضراب د نو لاړ وکښ غږيږي
هغه درباب هغه پرې خونن ُه شان دبل
داده کل اتال د، یاره پاڅه که کړيږي

داچه زه حان ليونے کرم، دازه تناک شمه د حانه
 شیخ بابا نه لکیا دے، مسنا کمی د عذاب
 زه خود لته په عذاب یم، ددے چل خود او احاس
 خکھ کله په سجدہ شم، کله او خکھمه شراب
 چه بے خشم روکی یم، چه حاس لہم سو یم
 نه طاقت شته د سکون او نه همت د افطراب
 چه چاپیرو نظر او کرم، همه پت او بنکاره زه یم
 دا شراب د ما جور کرے، ما جور کرے دا هراب
 مذهب شد خور سمنو، مسنا او منطقونه
او د هنے سوال جواب د چهئے نشته د جواب
 (۶۶) د حکم، د چنم.

جانان تش دعاشق مینه، دخیل زر وینه ختم دی
 چه دیروز بے شومجنون، حان که حان له کباب
 رباب حمه د مرگد ورے او د توت او چه تنه ده
 خوچه سوز د آدم راشی هله هنگ وکری رباب
 کلنج کله رناشی، کله غم شی او ژ راشی
 داخیکرد رباپی د، چه هم جام شی هم شراب
 خود از ره م راته وانی، داهد وکی م کونیزدی
 چه آخر به خوک او چت کری د جانان د نخ نقاب

اختر

غنى او خور دا سے غم	نه دار ولرى نه دم
کل جما دستركے سترکے	نشته سترکے دضم
خلق وئی اختراختردے	ما ته بنکاري محترم
چار چاپيرہ ساز او شنگ دے	ماله سوز شرها او غم
چه جمدون په کميد وشو	شومر خيز و رسم کم
دشمتوت نه و حشت لار	ذئبھے سرو شو کم
ذکناه نه مزه لاره	پیکه خوله شو دضم
نه په بام دليلي مست شم	نه سایه کبن دحرم
خلق وئی اختراختردے	
ما ته بنکاري محترم	

اختر خو سر کے دود ديلروي	مسکے ملے شاپکن نهر دی
ایما چہ زرہ یودک درنا وی	مرخا کبیوی هرخا کوش دی

چخیکرشن و تشن دا شروی	خواپه د شعره احساسی
رناد دوی رو بان دلبروی	حسن خومتکن د عاشقی
تش ننگونوچه د چا سروی	زنکین مکونه، شکے محراشی
چنه سرهه نے ما نیکری	جمدوی او رشی تو ره بلاشی
دوسال هر د اختر اختروی	جانا په چنگ کن بن خمار په متکو
ددار زوند به بنه سفروی	خونه دلداره شته او نه خماره شته
دھوئه آماد آخر قرارشو	لار بدها شو جور غنی خانه
در نکینی وارد لا رلو تیر شر	
تره سامان داوس به سفروی	
زه نه یربزم د سفرو نو	
د جمدون هر لمحه سفروی	
خور دوی م داشتم قسمت چبل	
چه یا سباوی یا ما نیکر وی	
حوانی مستی م چکم خوا لاره	
ویر پسے خدا پردهم هات تهمه	
لار د عدم وی که د تور تمه دی	
که تور غمونه که سور سفروی	

تپوس که جواب

وايا وايا ملاجane ژوند تپوس د که جواب
 ژوند وصال د که جنون دے که آرام که افطراب
 ژوند امام د که کلام دے که مسبر د که محراب
 که یومست غوند جما کن رنگين خوب د سراب
 که لمحه د نور کتمان دی
 د د تور تاریک جهانه
 ژوند تپوس د که جواب دے
 وايا وايا ملاجane
 ژوند فرعون د او غروردے که جنون د او سروردے
 د منور د زروخت دے که رنگين مرک د منصور دے
 داحسین مسکے مسکے دے که بزيل مست پيغور دے
 دا بھار د که کلاب د لب پت سود خزانه
 ژوند پوسن که جواب د، وايا وايا ملاجane
 ژوند یومست د میو جام دے که یومات د غم کچھوں

لیونے نخ د خیام دے کے او بنا رخن د جملوں
 یورن سکین باع د مکلوں تو کے دا ورد از غوشپول
 که یو تینستہ او فرار دے
 تبتیل دی له خپل حانہ
 ژوند پوسن که جواب دے
 وايا وايا ملا جانہ
 ژوند یو خیشت د چه خوریزی که جمال چه خاورے کیزی
 داساز خپل مک ته کری ساند،^{۲۴)} که یوا ورد چه بلیزی
 ددے تلو، مقام، دمه شته که دما نه سات بتیری
 منکوئی که د ارت دی خه د کیزی خه تشریزی
 که یونور د چه خوریزی
 ناخبره د خپل شانہ
 ژوند پوسن که جواب دے
 وايا وايا ملا جانہ

^{۲۴)} ساندے: د مری ستائیں.

تلے مرک

پہ لکھا کالہ او ده وی	یوساعت لہ را بیدارشی
خولکھا بہ نور او ده وی	چہ روان دمک پہ لاوڑشی
شانہ تور یوسمندر دے	مخکن لاتورہ بلا ده
مینع کبن یو د شبیم خا غکے	پہ غور خنک لکھ آبشارشی
دآدم زرہ د سکتودے	ددہ تورہ دریابی ده
دآسے تلودا سے راتلو کبن	دے ٹے خوڈشی خمارشی
وڈ پکار چہ ساعت زوند	پہ ٹرا ٹرا تیرولے
کہ د دیر پہ لیلی مسٹشی	خوا خربہ دمک یارشی
نه پہ تلی مرک ستومان یم	نہ راتلو نگی نہ یہ یہم
زدہ بہ تل د غسے خاندم	کہ پہ اورشی کہ پہ دارشی

ڈونج ڈھا بولو	پاتے پاتے دقصے شوے
زه خوستاد مینے یار	دغہ شے ڈملجان دے
عشق کب نشته انکار نہ	اوکہ دے چہ سوزن، سوزن
چہ نہ کار کوم نہ انکا	زه خه شیخ ملا خونہ یم
ساهو خانگہ دشائوت یم	خود سولو درہ نہ یم
اوونگین عوند ستار	رانہ جور کہ یو رنگین
نبہ پہ سر کبز بیز یم	کہ یونگ وی کہ زر تمنگہ
یوبنگا اوستا دخمار	یوقطہ ستاد دریاب
دایوہ خر کبین دلوہ	اے زما دستر گو توڑہ
نور یم پریبہ پہ قلار	دلتہ سوے یمه دیر

لہوں

غُرمہ د اوری
لکھ شپہ د ری
یو خاموشی
او قلا رے خر د
د کور کور کو گ کو
او چپ چاپ عالم ہو
وخت خپہ نیو لے
پہ رکاب سور دے
دُنیا د چل زرگی ته غور د نیو لے
د مرک او ژوند حساب کتاب اوری
فضاکین کدیو مسکے توب شان د
لکھ پہ خوب کبن خوک رباب اوری
او زہ یواحے
پہ خیالونو کبن دوب

دَخْل ارمان
تلاش کبن گر خمه
یوروک

مجبوره
مسافر

یم روان
په مزکه پروت
په آسمان گر خمه

ما د هم خپل زرگي ته غوب نيو لے
دژوند خه وجہ خه ناب لتهوم
در دله او مرگ له خه سوب کورم
ا بد کبن خپل د هوش جاب لتهوم
د و لے و لے

په دریاب کبن روک
جام کبن شراب
او په شرابوکبن
په سورکتاب کبن

د جمات د تاخ

(*) سوب: سبب.

زه مرگ اوژوندله
بیوترون گورم
چپه چپیا
او خاموشے
کبن زه
شرنگ دستار
دتاں مضمون گورم
چاپیره رنگ کبن
شناوک متروکبن
خان له جواب دخچل جمدون گورم
زه لیونے یم، لیونے یم، ربنتیا
په میخانہ کبن افلاطون گورم
خان ته چه ستر کے مِراوارو لے
بس
مرگ
او نیش
ووینه
زه لیونے یم، لیونے یم ربنتیا

دمرگ په ستر کو کبن جمدول گورم
غمہ د اوری
لکھ شپہ د ژمی
یو خاموشی
یوقلا رے خوردے
چرتہ کبن لرے
یوبخترے
د نور
ستورے ؟
کہ لرے د صحرا اور دے
ماٹہ وروکو
پلوشو
کبن واٹی
کہ غرد لونے
پہ سرئے لارخوشتہ
خہ ؟
کہ جمدول
یوروک

ساعت د

دھوش

یو

ابدی

ڈدہ، دلدار خوشنہ

ذرکیہ، ہان نگہ کہ ما تکہ

خنکہ ہان خلاص دھرج بحالہ کرے

ذرکیہ، اے تکہ ذرکیہ زما

ہان کب مشغول او ما خوش حالہ کرے

خوستا نہ منم

غرقین مه

سم پہ ربستا

لیونے کیز مه

داض طراب پہ تور دریاب کب زہ

او سسر سری میم بیا دوبیز مه

پہ تورو ویر و کب سرکیز مه

دلته پہ خپل او رکب سوزیز مه

پہ جمدون تورے خاورے کیز مه

په خپلو دینو کبیں دوبین مه
غرم مه د اُری
لکه شپہ دڑمی
یو خاموشی یوقلا رے خردے
چرتہ کبیں لرے
یو بخشتر د نور
ستورے، که لرے د صحراء وردے

ما ته درو کو پلو شو کبیں والی
که غرد لوبے په سرے لار خو شته
خه که جملو یور سا د دھرش
یو ابدی د ده دلدار خو شته

کاروان

یونیم ژوند دک دستے وی، یوسروی چہ شرنگیزی
 پردے تولے په چل حاوی، پاکے شے په سُرغن یېزی
 هر یوتار مسْت بورا وی، چہ کلونو کبن بونگیزی
 هر یو اال جخت په تولکبِن، زیر و بم پکبِن گدیزی
 خوشحالے په چور لکونو، په شادو لو پکبِن دانگی
 یو هوش مسْت په چل سُر دکبِن، دخار په تالئه خانگی
 یونیم ژوند خوب اولے نور، گد په شلو چپروان وی
 هر قدم یو تیندک وی، تور په غسم کل جهان وی
 هر آواز ڈدر چغه، په چل اور کبن بندیوان وی
 د آرام په ارمان سو، لکله غرتوه میدان وی
 د غمو نو سیلا بونو کبن روان یو گنگھر وی
 په جمدون دوزخ کبن پروت، نیم رو گنگھر وی
 یو بل ژوند دشمع ژوندوی، لا به مری لا به سوزیزی
 ملہ نور اور ہاراشی، چہ په سرے اور بلیزی
(۱۴) شاهزاده، یرو دول مل نخانن (جہ)، چھو پیسو.

ے یوا روی سوزو لکھری، لاس جم پے سوزیری
 پل دبمن دبل غلام وی، حا سوزری بل تھ علیری
 نہ نور ددہ انعام د، د قسمت کوتود کرے
 نہ اور ددہ جمد دے، چہ جمد دے لگو لے
 ومرة قسمہ د ژوندوں دی، خوبی چہ د آدم د
 وک پہ یو خا کبز لبر لودی خوک پہ بل خا کبز لپکم د
 رکاروان کبز مول روان دے، کہ راندہ دی او کہ سندہ دی
 وک پہ چفو خوک مسکی دی، خو خار کبز خوبہ غم دی
 فلمہ یوہ روانہ یوہ لار، یوے منزل دے
 یے ٹرم خلکبز خوک روان د، سپین مثال دے اور پر بل دے

نہ کیزی

چہ په خاٹکی کبن مسٹی دریاب راشی
لکھ ویر کبن سر اور نج درباب راشی
صحرا الارشی سمندہ کرو خندالہ
او چینے سرہ یارے لہ سراب راشی

لکھ غمد خوشحالے کرہ میلمہ شی
یا پہ مرگ قربانید ولہ شبارشی
لکھ خوند لہ دام امام دا اوپ سترکو
پہ جمات کبن بکل ساتی او شر راشی

لکھ اورہ اور رکے پہ نمر مین شی
او دغرنزور او پشتے لہ جباب راشی
دا زما اوستا یاری ددے عجبہ
پہ شبنم کبن چہ طوفان او سیلا ب راشی

رَاكِه سَاقِي رَاكِه

۴۱

رَاكِه سَاقِي رَاكِه، شَرَاب نَاوِرِم پَه سَارِدَے
 زَرِم تُورَے خَارِرَے هَامِر تَاوِرَانَه اِنْكَارَدَے
 پَرِبِزَدَه چَهَنَه وَچُوم، دَازِرَنَه دَيوسَزا دَه
 سَازِسَرِدَه رَكَشَو، بَسِيَرَنَه قَرارَدَے
 دَه بَه زَه كَرْخُولَم، مُيَنِّيولَمَه، مِسْتَولَمَه
 اوَسَم دِينَه حَكَى، بَسِلَش يَوْرَه دَيوَازَارَدَے
 مَيْزِرَه كَدَّا شَوَه، اوَسَنَه تَالَه دَه شَرِكَارَدَے
 رَاكِه سَاقِي، رَاكِه، شَرَاب نَاوِرِم پَه سَارِدَے
 نَشَته هَفَه نَوْرِسُور سَاقِي سَتا پَه شَرَابِو كَبَنَ
 لَاغ نَحْسَن لَار، رَنْكَونَه كَم شَوَّه بَه كَلَابُوكَبَنَ
 وَاجَهَه سُور اور دَجاَم كَبَنَ رَاكِه چَه سَتِي شَمَه
 مَسْتَلِيَنَه شَوَم هَيَّه شَارِشَوم پَه خَرَابِو كَبَنَ
 دَادَخَه جَهَدَوَن دَجَم هَوشَه كَبَنَ پَه دَارَدَے
 رَاكِه سَاقِي رَاكِه شَرَاب نَاوِرِم پَه سَارِدَے
 بَه لَرَأَه، بَهار لَارَه، زَماَزَنَه سَوَے كَلَزار دَوَه
يَوْتَاهَه تَالَه كَلَشَن دَوَه، پَهْچَل اوَرَكَبَن كَرْفَتَار دَوَه

۴۱

یوبے کور، بے آرامہ، سرگردانہ مسافر و م
 نہ زہ یار جانان د چاوم، نہ زملعترہ دلدارو
 جمدن تش د جد د دردو، هغه بنکلے جانا ندو
 هن ترچے دسترکو، نوے زنگ نوے خمارو
 زر دم تو رہ ادیرہ ده، دتیارو تاریکوبار دے
 راکہ راکہ ساقی راکہ، شراب نا، اور م پکار دے
 یوبے جس، دوب قرار دے د مرک بنسکلے مکان
 کہ ساڑنی، اور هم وڑنی، دتیارو د غہ جمان
 تورو سترکو کبیں لے نشی چتھ یو د اور بھرے
 یوبے خودہ چپ قرار دے، دده کور دلا مکان
 نہ داسوز، نہ دامالاش شستہ، بے جانا نہ فرقونہ
 ابدی وصال، وصال دے مرگ د داسے بنه جانا
 دده تور کے لرے د بخملونہ ہستے دی
 تورو لاسو کبیں لے جم پ غریب سوی انسان
 دده ملک کبیں دوب آرام دے، یوبے خوبہ د خوب دے
 رک جمدن، رک کے احساس، یا صلیب یا نتر ب دے
 را و رہ، را و رہ چہ فنا شم، زر د رو ند م بے زار دے
 راکہ، راکہ ساقی راکہ، شراب نا، اور م پکار دے

حکیمت

(دُبُت دینزه)

دیوداںی

پکوکووے کوکوشکے، تورانے پہنانہ
 پچپچپرستی به دنسیم چپو راورہ
 سحر رانے لکھ زیرے، دخندا او درنا
 غئے تو لووے مسکاکبن؛ ننسیم کبن انشہ
 وخت یول پراو پورکه، یون بلہ شپہ پہ تلوشہ
 چاکرہ تیرہ دچاغیز کبن، پچاہیرو پلکو شہ
 مامہم تیرکرو پہ ناستے، درنگونو پہ جهان کبن
 هوش اور زک بہم یو خاکل، جو روں م تصیریو
 ذرہ فهم بہم و خرگرکه، دچانکلے پہ حاسن
 مراؤ مراؤ بئے نظرشو سوسوستان رنگونه
 کل تصویر لیلی جو رکرم، دشیرین کہ د منصر
 دھیو ستر کوکن زایم، زماردہ، زما خربونہ
 توراوسور دو رنکہ وا خلم تے ^{لیلی} رنگیز ما یم جو رکرم
 د دیستکوکن داقھر، زما اور ہی قوپونہ

۱۱، چکبر جان (۱۳۲۴) نمبر ۲۱، ۲۱ آگوست ۱۹۰۶ء (۱۳۲۵-۱۴۰۴)

دَدَے رِنْكِلِيُوتُوب لورتَه، يو پُرَى راغلَه عَكِينَه
 نَه لِيلَى وَه نَه شَتَّى وَه، نَه هِيرَادَه نَه شِيرِينَه^(١)
 خِيشَتْ نَه دُو يوارِمان وَوْچَا شاعر خوبَ كِبَن لِيدَه
 مَرا وَسْتَر كِبَنْه غَم دُو، خَمَارِي دَجا پَه مِينَه
 هَلْطَر مَرْحَكَت كِبَن، لِيونَه دَخْرَانَه تَال وَه
 تَول دَجُودَه يو سُرُور وَه يو زَكِينَه لَخوانَه مِينَه
 مَا تَه دَأَ اَمَصَّه، مَا تَه او كِرَّزَه ثَمَه يَم
 يوا خوارَه، دُبَت وَيَنْزَاه، دَكِيمِونَه كِيمِينَه
 مَا تَه دَحْسَن لَورَه، تَه رِنْكِينَه شَهزادَه كَعَنَه
 سَتا پَه يو سُوي نَظَرَه، زَدْخَنْتَه شَي قَرَان
 مَلَوَه دَغَم مِينَه، تَه دَكِلَو بَاتِيرَه
 دَخْرَانَه بَحَارَه كِبَن، دَارِنَكُونَه دَخْرَانَه
 سَتا دَاسِيلَه، سَوَنَه دَه دَه، اَرْمَانَه دَه دَه
 يُوپَهه مِيقَانَه، سَتا هَرَخَه كِبَن طَرفَان
 دَكَازِك نِياز بَيْن جَهَانَه كِبَن دَوْمَه توَرَاد درَانَه غَرَوَنه
 اَدَسِهه كَلَابُو خَانَه كَلَابُو خَانَه، سَتا خَلَرَه دَخْرَانَه
 نَوَرَشَل پَرَد دَپِيزَده، دَاپِرَه دَغَم كَرَه لَرَه
 چَه خَنَد رَاشَي كَلَشَن تَه، چَه رو بَناه شَي جَهَان

(١) دَلْيَمِينَه، دَلْيَشَه، هِيرَادَه اَفْهَلَه دَشِيرِين دَقَصِينَه.

بتنه دَبَتْ وَيَنْزَهْ، سَتَابِه سَتْرَكُوبَنْ رَهَادْ
 تَه سَاقِي لَعْنَه شَرَابْ، تَه خَمَارَلَعْنَه جَانَانْ
 دَوْمَرَه خَيْشَتْ أَوْ دَيْدَنَه، دَوْمَرَه مَيْنَه بَه جَانَانْ
 سَلْخَاشْتَجَه لَيْدَشِي، نُورَونَدَشِي جَهَانْ
 وَفَا، مَيْنَه اَوْ رَامَانْ، لَكَه نُورَتَاه كَبَنْ حَلِيمَي
 يُغَلِّيْن اَرْمَانْ پَتَّ كَرَيْ، سَتَادَرَه نَدَرَنَكِيْن اَرْمَانْ
 رَاحَه خَواكَبَنْ زَمَاكَبَنِيْن، زَه هَمَ سَتَادَرَمَانْ رَهَدِيمْ
 تَه هَمَلَ دَبَيَابَانَ لَعْنَه، زَه هَمَلَ دَبَيَابَانْ
 زَه هَمَرَه نَدَمَيْه خَرَبَكَرَيْ، دَرَدَه وَلَه، ثَرَدَلَه
 وَيَنْه مَيْنَه دَوَارَه ثَرَارَيْ، غَوارَيْ مَيْنَه لَجَانَانْ
 مَاهَتَه اَوكَلَ مَسَكَه شَرَه، سَتَه كَه كَه شَرَه لَه اَرْبَكَو
 تَوَرَه خَادَرَه خَيْلَه لَغَونَدَه، خَانَلَه فَلَه شَرَه رَوَانَه
 خَيْلَه اَمِيدَه اَوْ خَيْلَه اَرْمَانَه وَرَتَه سَتَورَه دَكَارَوَانَه شَرَه
 دَسَرَه كَلَوَهه تَلَامِشَكَبَنْ، پَه صَهْرَه اَكَبَنْ سَرَگَرَه دَانَه
 دَرَقَاصَه پَه قَدَمَكَبَنْ، دَكَلَه خَانَه کَه پَه اَندَازَكَبَنْ
 يُودَنِيَادَه سَوَزَه اوْ حَسَنَه، هَمَشَكَبَنْ رُكَه شَوَّهَه مَانَه
 رَاهَتَه لَعْنَه زَرَه كَبَنْ يُوبَلَه درَدَه، يُورَه كَبَنْ شَانَه اَرْهَاه پَيْنَه
 يُوزَرَيْن دَنَورَه بَحَرَه دَنَورَه نَوَه جَهَانَه

دلار موبہ اور کبیں ملوے اور زماقست
 لمبی قسمت نہ رے ۔ لمبے زماقیت
 نہ بخت اونہ کمال منم نہ تورہ نہ جلال
 یوستاد ستر کو خیال منم اوستاد شوندہ و
 نہ کل نہ دلربا منم نہ حُسن نہ بھار
 یوستاد خداراج منم بے تاج بے سلطنت
 نہ چل اونہ تدبیر منم نہ عقل نہ تقدیر
 یوزیر دسپر لی کل منم ضامن دیار دبت

ڪلونه دَورخاري

ڪلونه دَورخاري درنگ خاڭى ولارى

سەرپەختىدەتيركىرى مابنام تولۇ خەممەرلى

ڪلونه دَورخاري

غىشىئە سەر نىڭ خەندىزى شىڭ پەشىنگە

سەرخانى مەشرىنگە او ما بنام ولاردى ژارى

ڪلونه دَورخاري

خُوانى دَيو سەر دە جە دون دىيىے وەھىئە

بىاھىم مانە نزاڭ دى چەھەر سەرخان دى

او زەيد پۇچەتە غەمەتە دلبۇ ساعت تۈرەتەتە

آدم داوبىكۈنۈم دە پە كلۇنۇ پە ژارى

ڪلونه دَورخا، ى

خەنگىلە بىكالە خاندى مېنگىنە دى تاپان دى

بنائىت دَكلىستان دى

غۇنى دەرەھىميش حىرلان حىرلان ولارى

ڪلونه دَورخاري

دە، اخىنچى، ام، ...

حُمَّه، حُمَّه، حُمَّه

په رنا باندے مینيم خو، تيارونه نه يریزيم
 که پنیمان په کناه نه يم، پسخونه غاړه کېږم
 پرون تخسم دم، ننکل يم، سبابیا به خاره کېږم
 زه د بادیو چېږي، په صحرابه هاغ تیریزيم
 کله باد کله باران شي، کله او رکښ او سوزیزيم

خوزه حم به مخه حمه

که او دریز مه روكېږم

چه ورپیښ شم په کلونو، کرم خولتے د عطر د که
 خرومده چاپیرو، ورنه خاندم خوشحالېږم
 چه د رنگ په جهان درشم، یورنکین د بودنال شم
 رنکارنک رنکین جالکښ، سپنه شمع شم کډېږم
 چه د مستوی په مخفلکښ، په ساقی او په جام درشم
 لیونشانه خارشم، په خوبونوکښ خوریزيم
 چه جهان تیاره تیاره شي، او رشي تله بشی عذابي

زه پښتون د پښتو غشم، نه یږيږم نه ښريږم
 چه د علم په جهان کېن، د اوښيار و خواکېن کېنیم
 هم مفوی پوره خند اکرم
 هم په خان پوره خند یږم
 په فکرو نولیو نه شوم، په لټون، لټون شوم ستړے
 خوا خرد له داغلم، نه پوهیږم نه پوهیږم
 خوزه حمه حمه حمه، تل روان یمه په معنه
 يومقام ته ور روان یسم، يومقام ته به رسیږم
 او په لاره چې خه را غله، که تیاره وی که ر نا
 زه رنګېن مخوشحاله
 خوتیار نه نه یږيږم

یو تک

دالکھا زرہ ملنا ہے، مونیر دایوں کے زدہ کرے
کہ تک تو روی ہم خیتہ شی، بارچہ ستاد زخالشی
ختہ ختہ رکھتے ہے، بے در کہ بے زبان
ڈکلآل کونے جہ وہی، ڈکلآل ستر کو خیالشی
پا دچاورہ دیوکہ، یا چلاب کو تو بس جامشی
دھیام لو نگین خیالشو، دسافی رنگین جمالشی

بامیان

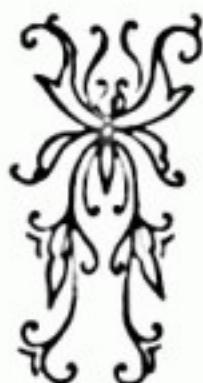
یو خوا د قدرت جمال ، بل خوا د انسان کمال
 زه لے لیونے کرمہ ، چار چاپیرہ نور دے
 نہ دِ ہامیان نہ دے دا ، داخو کوہ طور دے
 دلتہ د فطرت حکمال ، دلتہ د آدم جنون
 دوارہ په ضد شوی و ، جورے کہ ترخہ افسون
 هخواجہ د لار نظر ، عزونہ نا ، مکونہ دی
 هر غریب دریاب د رنگ ، یونا پہ زر کنون دی
 بل خوا د آدم د ژوند ، مینے اوایمان قصہ
 هر گارکن بن نفعے عشق ، هر خوا د جاناں قصہ
 هر یغارکن پر خاموش ، سازیو د نور و نودے
 داروک او ویخار جهان ، کورم د نیکونو دے
 دے تالاجھان پے ، دے د پیشوٹاں پے
 دے تباہ دوران پے ، دے شہید جاناں پے
 دے سوی کلشن پے ، دے روک کلستان پے
 زه د زر کا پہ سر وینو ، ژارمهہ ریسمہ
 زه چڈتہ کوئی ، سر لیمبہ سو خیر مہ

(۴۰) ہامیان د اخاستان پا یا د لکھ برا بات د چہ خواجہ تا بھل آنہ بور لکھا۔ د جو داد دے سرخے
حکمہ لعینہ ملکہ معرفتی چین یا کانہ بندھنی دی۔

سپرے

اوکورہ جانانہ دیارے نہ رنا جو رہ شوہ
 نوے سپرے اغ دھکلوںو دنیا جو رہ شوہ
 زمکہ لکھ شارہ ابئے بورہ، ور کہ سپورہ
 چتھ مرورہ مستی تھی دخبل سکورہ
 پا نی غئے نہ وے پہ ہربوئی دمک سوئے و
 شرک دڑوند رکھلے، بیخانہ نے تھہ توڑہ وہ
 یاسانگ او اوبنکے، یلتے سپین خدا جو رہ شوہ
 اوکورہ جانانہ دیار نہ رنا جو رہ شوہ
 یاجد دار مان و، یار نکین نشہ رنگونہ شو
 مینہ زو مسکے شوہ، پہ خند اور رہہ مکلونہ شو
 مست شو ماقی دا، کل جہاں نے مست ہو کہ
 مرہسا امید مشو، منظر کبیں خمار وند شو
 مرہ قدم کبیں تال پہ خلیہ کبیں مسکا جو رہ شوہ
 اوکورہ جانانہ دیار نہ رنا جو رہ شوہ

بیاپوره منی کاسیره شو، په سترگو اشارے کوی
بنکلے، نوے مسته، شرم شرم کن بن خرے کوی
هر خوا مینه مینه ده، شرمینه ده، رنگینه ده
رنگ احسن یوشو، مست شوخاند مسخر کوی
خوب نه جور خمارشو، دفراق نه لیلی جوره شو
خاندی غنی خانه بیا د ورانه دنیا جوره شو

مابنام

خوره غلکین خدایہ دا توہ مابنام شو
 رنکین رنکین شو، را بنکلے دام شو
 خان کبن رنکونہ دستی کوری
 داڑوند خومے لارہ و تمام شو
 نورے مزہ کا، اورے مزہ کا
 چہ نمر زیرے شواور و مابنام شو
 خود کبن خوبونہ دبل جهان
 نیم دساقی دی نیم دامام
 سوزہ دی وریتی مِ دا خیل اور یعنی
 خانہ بجانانہ، اوچت کرہ جام
 چہ ستاعلاج دے، نشہ پچام کبن
 نہ په خند اکبیں دی لا را م
 امید رو بان رو بنا پہ توہ مابنام شو
 رکھ چہ وحشکم او لیونے مشم د من ثوابے تول دخیام شو
(۱) کی، کوری، (۲)، خان حای طائی - نہ دنا - پہ بنه را دری دی۔

او نجیہ راغله پہ مابنامی کبن
 او گورہ ساز بیا، مهین مهین شو
 موس نہ لیے شو، شودہ زر کے بیا
 زہ پہ ڈر اشم، چہ ورہ کورہ
 دخوانے شرق او د آسمان تذر
 زہ سم راویں لا، نہ دم دخوبہ
 نظر کبن لپے زہ کبن ارمان
 دغ یو چونک ارغی م لاس کبن
 خود کے خود تہ کی^(۱) متنونہ
 ما دوی خاخکی خمار کبن دوب کہ
 خود بے خودہ هفہ سروہ
 نا پیمانہ کبن دساقی شتہ دے
 خورا غله او نجیہ او ساز مهین شو
رکھ چہ وحشکم او لیونے مشم

سپورڈ میں مسکنے کے شرو

سپورڈ مسکنے کے شرو دے دا، تول دخہ کئے۔
 مینہ بن مرا، خوک تمل نہ کری
 پہ سو بھار کبیں دھلے لونو حساب
 خاند مسٹیرہ او چرچے کوہ
 ددے لکھا سوالونو یو دے جواب
 خونہ کبینہ کوہ کے د غام پھے کوہ
 د زرہ وطن کبیں د سر لارہ نشته
 د فکر تول، لکھ بالول بہ خہ کے
 دیار حساب د خپله یارہ نشته
 سپورڈ مسکنے شرو دا تول دخہ کئے
 خاندہ سپرلی کبز خوند نہ نکوی
 مینہ بن مرا خوک تمل نہ کری

— * —

چینجی

پسے مِد بابا کرے امید و نہ دخیل جائے
 کرو جو رم خان لہ کور
 یو اغ تے نہ چا پیر پہ کبیں میو دکل جہاں
 کھلو نہ دھر لور

پہ هر قسمہ میو دکبیں تو نوے و قسمو نہ
 ان خرو کہ املوک و کہ انارو کہ بادام
 عجب عجب نومو نہ، لاغجب پکبیں خوند و نہ
 خرم اهم ثوابو نہ، جنت و نہ پہ آرام
 خو کالہ م خدمت ولہ دکو د دسرے و کہ
 ما دے د د بدل کبیں بہ میو خیر مہ مدام
 ما کہ یو آشنا تہ بہ دک د شکور و نہ ب د مہ
 سہ شوی پ غن و کبیں کوئندی کچہ بادام
 یو کال ک خ خر او اشار غوند شروع کرے
 چادو و دا نے چا شل او چا پہ مخہ انبار و نہ

بل کالے نقشے جو رے دجنت دنطارا کرے
 هر خواهہ بس کلو نہ او چکلو نہ او گللو نہ
 سپرے نہ وجنت و بار وعدے دوفا کو لے
 هر کل یوہ وعدہ هرہ غتے دعا سلام
 با غچہ دبیونہ وہ، منارا وہ د امید
 مشاخ دمیو دک دیارا د مینے وہ پیغام
 چینہ وہ، کہ چڑہ وہ، بابا سیندھ، کہ لبنتے وہ
 هر چاٹھکی داوبوکبیں راز د حسن و د دام
 هر چاٹھکی داوبوکبیں رنگ د حسن د جمد و د
 ارمان د مشغیر، در حار چین ما چین او شام
 او دانفل کور، د چکلو نہ میوے شوے
 اولے د خمار بیا د طاقت جو رکه نظام
 چہ ستر کوتہ رنگو نہ وہ نوش بے نہ مزے شوے
 هر خوک پورہ ساتی کہ وہی خیام او کہ امام
 او وائی ملا جان، شا به کہ او باسہ شکر و نہ
 داشکر خوزہ ہانیکہ مسم نشم پورہ کو لے
 رنگو نہ او چکلو نہ، ته بختے خوجہا نو نہ
 خوزہ دم خوتکنی دہ، او مقصود دی پے عز

او اے دخاخنکو رہہ ستاہر خاٹھ کے دریا بونہ
 سینل نہ سایسماڑ بڑہ بس لپہ شم د کولے
 او ستا پہ سخنی د کبین خوری بزی امبارونہ
 د تشویہ کچکول دسو مهرو نہ دلکھکولے
 راواوہ غنی باع ته دا پہ کمہ باندے لارے
 میو کچھ د بخنے شوے نو پہ چادی او خورے
 او داخنکہ میو وے چہ کربوری دنری شو
 پہ خت د لکیدے دے تر نزے زیرے
 همعہ ویارہ واورہ چہ میو پہ بخیدو شوے
 او بنکلے دا سے بنکلے ور ته صبر کول گران
 پہ و نوکبیں پیغلو کو د وصال ستر کے و مطے
 پہ مرگ پورے خندادہ، کلیدہ ور ته خرزان
 فوراً غلمہ پر چبھی، یارہ پھر غم کبیں دیش
 پہ رحم کبیں د اکوان، د غلا او چل پرو فیسان
 پہ ناکو پہ پتنگو، پہ هر خیز ور حوالہ شو
 د دوی پہ کورا ختر مشو، اونہا پہ کور تالا ن
 انخڑ، کہ مثلاً لو رو، کہ مہ وہ کہ املوک وہ
 د ده د آبے باج

و پوست لکه ریبنس خود خیل تو تیره دوک پو
 او دیر نازک مزاج
 دا زکن چه دانه وی ددمور پکن لنجیری
 نیاز بینه دجهان
 دا بد دافت خمی میو و باندے غتیری
 د سیلے نوابان
 سری م ور خواره کرو ماوے غوارم داساعت
 بابو صیب ددارو
 که اس که موتع غواری پکن زردار خست
 سره د پچکانه
 سری به تله رالله د بابو حکرم و د کان
 منت زاری سوالنه
 دے مینخ کن لکه ناوی تے مر چاپیره با غوان
 کول لے منتونه
 با میکل په تائکه کن کنه لبس کله موټلبن
 سری به م رو ان د
 منت تے منه چریه، صبب دو لے نواب زاده
 مومن تو نفعه ان

آخر مِوے سوئہ ڈ روپونو تونہ بوزے
 د افضل ربانی دے
 ایمان نے بس په دغہ شین تصویر د خل بایا د
 سوجہ پاکستانی دے
 چہ راغے بابوکل، په رنگ او فکر بنا پیرے وو
 پورہ په ڪمالونو
 په عقل لبر میخین وو او کربور و کبیں نر فو
 خوبنگلے نے پتلون وو
 چہ دار مدار و شو، وے بنہ وا یہ کنه خان
 چہ تاتھ خہ تکلیف دے
 قسم دے په کارم و شو، گرم کرخی افران
 خوزمون بس شرافت دے
 سہ خاندی د دیکھو بیں وی شلتالاں
 په وا در و کبیں آموونہ
 په گدکبیں لم لکی او په چرکو کبیں پستان
 پاستہ پاستہ ورنونہ
 ماوے اے بابوکلمہ، شلتالاں خودادی دیڑی
 خودک دی د چینجونہ

که دخورے آوازونه به دنوی پورنه کیزی
 بیکاله د بینجونه
 مادے دبور زویه کوره حکوره چه غونجیزی
 ٿاربه لکه سیتهن
 په خیته بنہ ماره دی عورختیه نے ھلیزی
 تازه پاچه توتان
 میوئی شو د دوی زماں نش کراوتاوان
 لنگیزی او دیریزی
 چه رزق تے دوی او خوری زه به خم کرم بیابان
 سه پکنس پریزی
 ماوسہ زد و رله خه را و باسه علاج
 فوخونه نے دیریزی
 دباغ نہ م شو جوره مقبره د سکھ دراج
 قبرو دی زیایزی
 هنہ دا چینجی نہ دی مچان دی دمیوے
 دی عام په کل جان
 د دیرو با غچونه دوی کرے جوره ادیرے
 کرپی شمع پکنس باغو

چې پوخ شی وزداوکړی په هواکښ الوزیزې
 ماوے د بورې زویه ګوره ګوره چې غونځیږي
 ډدے د پاړاژمي کښ مونږ د لپچکار رئوے
 دارونه وړ اجل ده
 لمبولي په سنه شان موڅانګه غټه او نړئه وے
هم علم هم آنګل ده
 چې داتے خنکله پا شوې په باندے حیران یم
 خودکړ دله شی کښ جور په ټرمی کښ سامنه وه
 ماوچې خه کېس ساده آخر لار په مال ډرېت شو
 او سنه ده چې د خلاص کړا په نصیب به دنیا نه وه
 اول خل چې راغلے نو ډچې کونه د خلاص کرم
 چر مسے مخمر دے، پوار او نقصانی دے
 اړیل امتر سپی او پیشوچان د واره یو هر هل
 بېنکله کښ بس یوزه یم او یو فضل ربانی دے
 او یاد دشی چې راوستل جیا نهونه د امدادله
 ګنډ نه خطاشوں خود موت راله خروب کړل
 ډ میښود که الکتو د غنمہ د کرم خلاص
غوايان دنه د عاکټ تارمه د مګ په خوب کړل
(۴) وانه دهه.

دَسْتُونه او زِکار پاکے بنکل مودیرے شوے
 پخپله کار دیران
 خاموش په غوغلوکن دَغوا میبنو نارے شوے
 خه خوند وکه جهان
 . فه دَمزے کار شوچه دَدولسوونه درے شرے
 اے پلا رِد لقمان
 دَمال دِکورا چه، چه دَنوونه زرے شوے
 کامل دِاستازان
 په بل جل چه په راغلے، نولند بوجے په دیورل
 خوکئے کوئم پخپله
 پخوابه غله زماله کوره لرے تبستیدل
 او سر تبستم لغله
 بوجے په اندریسو اولندے په مالتان
 دَمر و دار و خلام کرل په میره کن پیشکان
 خانی شوہ دَمنکو تیوب میتو شوکپن خان
 خه بنکلے بنیاری جمهوریت لے که روان
 خبے لے پتھے یورے، بھربنے دی امانی
 او س قبض وی دلو کے نه دَفصل رَبانی
 (۹۴) مورکو .

بابو عالي مقامه يو خويپشه و سکره نور

دھنپلے پچکارئے

چه نه کي راته خوک دادني که دمال سعوي
او خلام من شوم دخوار

دا خروپ کي دی پا، صيب دندگنه م خلاص که

او زکارم لکه خان

چرکان دی بيا کون شوي سر بنکته خپئے پاس که
خیشه لکه دھان

بابو صيب و چه دانوي دارو امريکني دی
په نوم جما صفا،

کے مال خيراتي دير خه انگريزی خه جرمني دی
خود اپکن اعلیٰ

دارونه دی داخان، بند بو تلوکن و باده

يو اور ديو انکار

يوماشے به کي بل ته دا تصه تر سکل آباد

او تول بشي فرار

و پوکي صاحب و بنے بنے پچکار دی مو بند و که ر

يو حلنا خخواره

داد ايوب خان د ور جر شعر دے او هند ور جر کن نواب

کالا باع نہ مو بن کو بر زر و د .

خونہ راحی قابوکن، داخھے شے دے بنھو میرے
 خواری پے دہ بیکارہ
 با بو صیب کے بس یا خو علاج ٹے تبر کے دے
 خشک خپڑیں میں مران
 میوہ د او خو ہی سرداد لکھا روپولگے دے
 قبلی ٹے افسران
 او خانہ میو خم کئے تھیپر دیر قبض کشا دی
 مزاج بہ د تارہ وی
 سہوی سنبھ خوشحال جہ نہ تشن وی او نہ د ک
 او باد پہ اندازہ وی
 درجہ خان پہ تھیپرو، زنک شہ روک دالو چے
 تراوہ مردار انار
 خو کئے بہ کئے پہ خلہ نہ لندے شتہ نہ بو چے
 بیکالہ د دے وار
 چہ کلہ کرپ پتھرو کن مر جکشی لونکین
 خم دیرئے مزشی
 دلنوئے نہ تو پہ جورہ کری، د روکی نہ غربین
 او بگئے نئے شی
 واوا، کر کماتے فینکے لیتے د کچالو
 قریان تے چرکوئے

لا، بَنْ كِبَنْ پُوست مَهِيَنْ، كَرْبَلَى پَهْ كُور دَلَهْ تَالَو
 اوْ كُور تَهْ بَهْ خَسَهْ
 بَلَهْ كَاهِدِي مَنْدَهْ، خَرِمَهْ اوْ نَا شَبَاتَهْ
 امْرَوْ دَزَوْ نَهْ دَمَرَوْ
 مَسْوَرَهْ كِبَنْ مَسْتَهْ هَاءْ قَرَهَانَهْ دَهْ پَيْتَهْ
 كَلْكِيَهْ بَىْ پَهْ وَجَوْدَهْ
 غَلَهْ پَهْ تَرْمَهْ كِبَنْ كَعَالَوَهْ نَهْ رَسِيرَهْ
 شَتَهْ دَالَكِبَنْ تَنَكَهْ لَهْ كُور خَولَهْ اِحْتَ سُكَرِيزَهْ غَزِيرَهْ
 وَجَهْ پَهْ كَعَالَانَوَهْ، تَنَكَهْ شَهْ رَوْكَهْ دَالَوَهْ
 بَيكَالَهْ دَهْ خَوْكَهْ دَهْ، نَهْ لَنَدَهْ شَتَهْ نَهْ بَوْهَهْ
 چَهْ خَوْرَشَوْهْ پَهْ باْعَجَهْ كِبَنْ دَهْ بَابُو مَاحَبَ بَيَانَهْ
 چَيْتَهْ شُورَهْ بَرِيزَهْ
 دَوْلَكَهْ سَرَنَهْ تَهْ مَخْكِبَنْ بَنْ جَلَسَ عَظِيمَهْ اَثَانَهْ
 زَمَونَزَهْ نَهْ شَوْجَاهَهْ بَيرَهْ
 يُوْغَتَهْ پَكَنْ اَمْخَكِبَنْ شَوْهْ پَهْ شَحَلَ مَعْتَبرَهْ
 سَپَينَهْ رَوْهْ دَهْ دَنَدَهْ مَنَاجَهْ
 وَارِمانَهْ چَهْ سَتَهْ اَمْخَكِبَنْ ستَارَهْ غَلَهْ خَوْبَرَهْ
 لَيَدَهْ بَهْ دَخْرَاجَهْ
 خَرَاجَهْ كَهْ شَرَاجَهْ نَهْ دَخَنَهْ اوْ آفَرَهْ
 چَيْنَجَهْ كَهْ حَلَانَهْ دَهْ، سَتَهْ اَمْخَكِبَنْ بَهْ سَرَنَهْ دَهْ
مَدَنَهْ پَهْ شَرَلَهْ اَمْتَسَرَهْ بَهْ دَهْ دَنَدَهْ دَهْ بَرَهْ، پَهْ خَوْتَهْ كِبَنْ دَهْ رَهْ مَسْوَرَهْ بَرَهْ، پَهْ مَنَدَهْ جَبَرَهْ
 مَسْوَرَهْ بَرَهْ

شا باش ستا پچکاری او آفرین ستا سکنج بین
 زمونږه روک نسلونه ستا په علم شوژوندی
 که ما شے که میزے و که ملخ و که دمیر ور
 دنبمن زمونږه ذات
 یوم دهنه چې نشوکه په سمه که په غر ور
 په چې د که په سوات
 هیله مو په آرام باندے سړ او خورې میو
 ماره خوبنہ ماره شو
 هیله مو قام شو خور او بندے او بند مو سلے
 نسلونه مو زاره شو
 نور مرخه لره مرگ کے مو نړله ژوند کے او رحمت
 د فکره ډېربان
 په کمه ژبه کم قلم زه د حکم ستا صفت
 ای پلاړه د لعمن
 موږ تول ستا سوزیارت او عبادت له یورا غله
 حکیمه مثاله
 دا خان د میو غل ډ دادے ګړی ژوندو لے
 بے علمه بے کماله

(۲۰۰ مطہر د چمع هزاری سیہده)

بابونه نے بابائے محافظہ مدد چاہا
 سخن مشکل کٹا د نامے نہ قربان
 بس در گلو باباچہ شوقیان ستار پیزارہ
 رائحتے چہ تبرک لہ بنکل کرو خبل منے خوان
 یو غریشو، او د غرسہ باو صیب بوسارہ شو
 بابا د سکنجین
 د خپلو مرید انوسرہ پیر غریب کانہ شو
 او بندے شومشین
 ماوے اے بابو گیہ، خوار شے لاس کھ پچکارہ تھے
 چینجود جناب گیر کہ، کہ تاری نہ نومردے
 او اے د بورے زویہ گورہ گورہ فکر او کرہ
 یواخے چینجی زیر نہ دی چاپیرہ وطن زیر دے
 در د کی بابو گی یو سیلے د اوہ کرو جورہ
 پہ خپکن خورہ شو
 چینجی مینجی خوئکے موں دے تول کرو بے جورہ
 پہ ستر لو مویا اہشو
 د تور د تیار د موں د چہ واپس را غلو پہ هرش کبن
 و خپریش میدان

چینجی و ماغتہ تلے بابو گے والا، وجوش کبس
 چل عالم ته حیران
 زمونہ با بو چل قلار، بے عنہ او خوشحالہ
 پہ مزکہ پروت دخوار
 دارو پہ مخدہ بو تہ د جنت تود سے حلوالہ
 پہ یونا نہ بین گزار
 مثال د عالم مرشو، شویتیم نہ مونڈ قام
 او سخک بہ کنی خدمت
 دیر و کنس د میرے چلوا نو بسخ کر لوما بنا م
 پہ شان اذ شوکت
 د عالم بکت د لوئے بابو شو بابو گے
 افسر شود پیتوں
 یولاں کنس چکار ہی گرخی، او بل کنس تبر کے
 او نسلے نے پتلون
 شوموراوس پہ بینجو کنس لے مست زیر او تم غزنی پری
 پش پش، د چکار ہ دے پہ آسمان نہ ما چلی پری
 چہ نہ دیم بابو خانہ گورہ گورہ چہ غونخی پری
 بابو صاحب پہ ناز پہ انکھ ریزے کنس او خنایپری

دی خلامک شو چنچی نومعکمہ زموږ خلامیې
 ابېم د بخملونه بیا چیت الوان ته سیزې
 او زموږ دا سے بنکله بنکله کلی کښ جو زېزې
 بې بې م ده خوشحاله په جاموکښ نه خانیې
 او پریزد د چه دخورۍ، خان ته یو شنې دخوراک
 چه خوک دخورې نهیزې
 او ته کړک شو خه پې، بس خس کم او جهان پاک
 پیسے د نه زړه کیزې
 مچان که افسران دی، خه خوغواری د ژوندرواک
 په اس هر خوک سوریزې
 او جو که د کیکرنې یو مفبوط غوندے مسواک
 چه خواه د نه خوزیزې
 قیزه د قانون خلمکښ او بارونه لس منی
 غوبونه ډکه مرادی او د لکی بدخشانی
 او چهار تاسوکښ نشته پوئه مینه وطنی
 وطن شتونوں آباد پیښه بنکله شین چمنی
 خوند چانه، اصنها نانه، کښ کن تری امریکنی
 د املک چه موښ کرو جو رکه جاپان یا جمنی

او باتے به شکر نہ اور کتنے به شیر بخی
 خانان دسی تول شیمان قلنگ زمونبند منی
 میٹھ مینہ دقام نشته، بس گنی، گنی، گنی
 پہ خان بالندے پُل نشوم، صبِ مِنید کبس و خوبدله
 توکرے مِ ترے کوچڑا پہ او بوكبس مِ نکور که
 پورہ پہ فلسہ مِ پوئے دمری اور ژوندی کہ
 اودہ بہوے "بُور بُور" چہ ما بہ لبز عنندے زور که
 خو خاقورا نہ خلاص که وے پھانسی اور ژونج دوارا
 دد بابو صاحب پہ نری خست پورے تپے
 بابو پہ دلکے لار سبہ گرندے دنہر پہ غار
 نور برش تے افسہ ہی وو خوبستگ نے ولرے
 شو باغ زمونب دیوان تاکی مِ رُک کر پہ گنی
 جوار غشم مِ لاری مالیہ کبس آمانی
 دک دک دغناۓ راغل اگلو تا ان امریکنی
 خار بہ شوافران خوچرته نہ بنکار ہی غُنی
 مفہ جین جو کہ مر، کہ خوک منی کہ نہ منی
 یوازے اوس بنکله کبس کرچی فصل ربانی

۱۹ نیرہ نهر.

دلندان معشوقة

دلته خواته از غنی دی بل خواخا نکے دَنگس
 ده نر عالم سایه کنس گه جُنی سکال لبانه مس
 هُنوي نوی چال که پی خومه نه هُنکن دخیال که پی
 چله کلو بورا واری په از غنی نپری زر غنس
 دیر و کل کول دیر به دیر کوی دیکه سپکله دیر به سپکه پی
 د دنبر لش دی پهنه دی لکوکنس د تاوس
 غنی خان ملا بادر کو عقیاد دے برا بر کو
 بلا کانوکنس دیر دنه
 چرتہ مات نه کپے او دس

۱۹۵ : غنی

بُجْبَه فلسفہ

فلسفی دلک و لارو، و چاپیہ نے علم
 دخود سپین مثال پہ لاس۔ جدا کوئی زیادت کم
 فکر تیز، نظر باریک، دلیل نہ ڪلک میخونہ
 د منع پہ پانکو، پانکاوڑ روان بہ بڑہ سم
 ماوے آدھو ش او عقل درنا بله مثالہ
 یوبے خودہ لیونے دے۔ ہیوسازے دمات
 ستاد پوئے د دہاب نہ یوقط، درنا غواصی
 خ سوب د خندا غواصی، خ مدلب غواری د غم
 فلسفی کوئے ستر پوری، خلہ مسکے ستر کے د بنا
 خریے خری د غم اپے پکش رائغت ناگہانہ
 وے اے زما غلکینہ زویہ، خیشت وجود ایک نہ
 د در نوریہ هله وئی، چہ پہ پتو ستر کو کسی
 علم سپین د بنا مثال د خمپر نشی لیدستی
 د نور ستر کے د لئے پہ زردا کہ، د نور د نور دنیا کوئی بھی
 سند، خیشت خمکی کوئی، د منع رکوئی خنی
 د غم باد چاہیو لے، تیال د تے اور دے

وے دخود په میغانه کبن ستاد خبلو شراب نشته
 چه د میمه ساز پرے اوپی دلتہ هنہ رباب نشته
 ستانظر جدانظر دے ستاجهان جدا جهان
 تاکن وینه د مجنوں ده ستانصیب کبن سیا بان
 ستامستی وہی تالوئنہ په مندا دبوره می تال کبن
 د ملال په نری خطا کبن وینے شوندے د جانان
 لیونیه لیونیه داتول عقل زما واخله
 خوبدل کبن راله راکره بیوقطه د خل ارمان
 ستاد او بنکونه قربان شم ستادر دلوتہ په خیریم
 چه په دوا پو کبن خمار دے د خوبنو د جانان
 ناچھع د دنیا وار وو دنیا چنے کرے پاکل دے
 خوتا تاوان کبن گتہ و حکرہ مومن په گتہ کبن تاوان
 چه جدوں د خیشت تالاشی غم تشن غشم شی د دلبر
 خومه مسٹه صرف دم شی هر انظر خومه رو بان
 راوڑه راوڑه زر د راوڑه چئے زر په نرگی بکل کرم
 هر ارمان خاری د مسٹے هر د سوسه ده
 راکله راکله چڑوند کشم وی د مرگ یه مرگ دے
 ژوندار مان د او جانان د که اميد که تلوسہ ده
 وايه وايه خومه مسسته د دلبر د شان قیصہ ده
د جنون او د جانان دا خه عجیہ فلسفہ ده
 (۴۰) دنی : واي .

گوکوشتو

همه بختے فال تو نہ بس کئی اشنا قرتو
 پچپل خانے پونج کمان دا ستاذ دار سعو^{۱۰}
 بندہ کرپی ذرے ذرے
 دابے وارہ تر ترے
 پیر کھان کرپی بنا پیرے
 داد دوزد از مرے
 کی مزہ دیر و مزہ صفت خلک بنڈ بل جا
 لاقہ و شی پشی شا شی مزہ لے لاسوا
 خوند خبرے کئی دوار
 غلے غلے په قرار
 خورب خرد قند هار
 چپہ خلنہ بنکاری او بسیار
 پوکشہ دی پورہ پتھر تو دا اوچت او از قرپتو
 خان سکنی پونج گرتو دار خمتو گوکوشتو
۱۰ ارسطاطایس دادلا ہم مسکن دا سرہنوبی حکم او باندہ

ترجمہ دا قبائل

زم په زرد پر دکن پتیم^(۱)
 ته م په زرد کن دنه^(۲)
 بس یوز ره دے چنے غشے^(۳)
 نیغ د سلووارو دخنی^(۴)

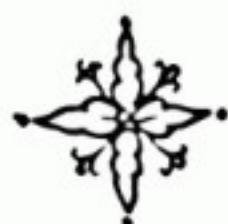
په مردخت په مر مقام
 د مرشی شکل جداوی
 مر ساعت جهان و رانیزی
 مر ساعت جهان جو یزی
 د ژوند راز بس سفر دے
 دابد راز و رانیدل دی
 را چخوا اقبال از مانه
 دیر خیسته رنگ کن و میلی

- حجتی -

(۱) زم (۲) ته م زدهم نهم (۳) اقبال (۴) اقبال لامھر (۱۸۷۳-۱۹۴۰)

دُعا

ستاد مینے په صحرائیں نہ سور پر ق دل الہ نہ شم
 ستاد باع کشمائل نہ شم خور لوگے په ہوانہ شم
 ستاد ستر گو مشغولہ، ماک چکوں کنکرو وانعشت
 سوداںی چلے سودا کرم، مجنون ساپہ سودا نہ شم
 یوگوت بخے او بہ نہ شم، چہ غرمه او حرب بلا دہ
 هر خار جانان جانا شوہر خمار بلا بلا دہ
 زہ د سرو چلو غزوہ رشم، دکرو بوسستان نہ شم
 ستاد چکو تو پہ پر دوکین، لکھ سُب بندیو ان نہ شم
 راشہ او حکم دلبرہ، داما خہ پہ خہ بد لکھ
 خہ درا کردا اے جانانہ، خہ درا کردا خہ درا کردا؟

ترجمہ ماقبل

میلادِ آدم

عشت کر چغه چہ پیدا شو لیونے حیگر پیدا شو
حسن و رپید دیرے، چہ دتوں نظر پیدا شو
یو چغه لدے خاورے، دازل تیار ہتہ لا پڑ
اے پرد و کنبر ستو اورے، پرد و سو زہر پیدا
او نظرت حیرا خفه شو، چہ زد خاورے مجبور نے
خان جو نکے ورانہ نکے، خان لید و سر پیدا شو

یوہ بے مہارہ اوبنتھ

تہ اول ہم ز ملہ و روے مرہ را شہ بیا م دو ر شہ
بیا م سُورہ پتکی کل شہ بیا م نرہ وینے اور شہ
د پنتوں د خیر رحم د پنستون د ورخ تور شہ
چہ ددہ پہ سر غویے وی
تہ ددہ د متوا زور شہ
کنی لارے او ور کیپے
سر پہ کندو د کار و ان شہ
تہ خودے بن کلو تہ رپے
بن ییر یہ : کور دیور ل شہ

سینڈ لخہ سینڈ بھیڑہ

چہ بھیڑہ او بھیڑہ	داقمت دکا دریاب
پہ اوارة کبن روکیرہ	چہ پہ کتو رو شے او رشہ
او بل حاۓ غلام نشے	چہ یو حاۓ کبن آغا، نشے
پلاں دیل موہ دکیوری	تھوراک د کلم مخلوق شہ
دبنا مار او رہ چرگوہری	زہ دانی شہ موہ او پلا رشہ
چہ دن اپے شہ پقشی	زہ چھرے شہ خور شہ
او با غصہ او چمنونہ او کلو نہ او کلو نہ	
چہ مابنام د رائی خوالہ	عاسقان غلکینے ستر کے
جینکے درہ کدوہینی بلے ستر سہ لاستہ	
کله دوب لکھ د غسم زہ	
سینڈ لخہ، سینڈ بھیڑہ	
دیو سین او دبل سین	برہم دادی چہ شکر دی

وار غر سے جد دی آمودا بایں
 دعیندی او باسین
 چھیا لے زہ پہ کم خیال کن
 پہ قلار جیندی کن کم دے
 چہ راوی^(*) پہ کم خمار سی دنو بار لندی کن کم دے
 سیند حم سیند بھیر سیند حم سیند بھیر
 دھر سیند وی خپلے لارے
 هریو خپل کوتہ روان دے
 دھریو خپلے دشوارے زہ چرے چرے شہ اور
 چہ د غارے شنہ پتی شی او با غنے او چمنہ

(*) راوی: دیکھاں لئے ہموم تھوڑی سیند دو خمہ بھوسیند۔

بادیوہ

خنہے دپریزی خہ مستانہ د رفتار دے
 کورڈ کاغذ نہ چا جو کہے خل خار دے
 بار تھ دعا شق پہ شان خاند خوشحال یزد تھے
 مستانہ سولی مارا د طاؤس میسے کدیزدے تھے
 بے جراہ و کلا پہ آسمان کبن زر غیرے تھے
 زردے د قسمت پہ تار تر لے گرفتار دے
 تول رنگین خار پے خومجھوڑہ هر خار دے
 دو مریزد آسمان کبن خل بند خا حل بند کارہ کرے
 بار باند و سہوڑ دلاند خاور و سند اور کوئے تھے
 چونک خاور و وجود یو لوں توب یو ترا را کرے تھے
 تھ د بنیادم د بخت او تینتے یو تصویر یئے
 یو رنگین خار پہ تار تر لے د تقدیر یئے
 زہ هم ستا پہ شان سکله کله پہ ہوا شمہ
 پریزد م خا کی خان پس یوار مان یوہ دعا شمہ
 خوب شم د اید، د ژوند سر نجینہ م سعو شمہ
 چھ قسمت و دی راشہ سرم ستا پکار دے
 اے د آدم نیہ ستاد خاور و سرہ کار دے
 د، دی اور می

تاں لئے

ژوندم تال دے زبرے زانکم
 دَقْسِمَتْ بُری اگوہ دی
 خَدِیْ خَدِیْ بَدَكَه سبَه دی
 چَه مَحَرَابَ دَمَلَاجَانَ دَ
 نَرَهَ دَمَتْهُو پَه زور پَرِیْم
 زَهَ دَحَانَ سَرَه سِيَالِیْ کوم
 لَکَه خَاعَشَکَه تَلَه وَاخْلَی
 کَه دَفَکَرَنَظَرَتِیْزَدَه
 دَنَخَوا، دَنَخَوا خَوبَه سَمَکَم
 زَهَ پَوَتَه در نَهَا خَاعَشَکَه
 دَخَلَ خَودَه رَهَا کَرْجَم
 دَتَالَ پَرِیْ کَه پَاخَه وَی
 زَهَ تَالَه خَوبَه خَیْرَوَه
زَهَ تَالَه خَوبَه خَیْرَوَه
 (۴۰) رواسته و رہسته .

خیام

اے خیامہ ته لش غم یئے، تشه تینستہ تلفار
 ته دجام او ساقی یاں یئے، یو حنیشته رنگین انکار
 عجیبہ غونہ جنوں یئے، نا امید او بے قرار
 ستا حاسُّ من بنڈ دے، پہ یو بنکلی سمع بیار
 ته لبہ یئے دنالاش، دلہوں او دار مان
 نرہ اوفکر دخزان، بنکلے ڑبہ دبھار
 سر د مجر سر چپے وی، دوب کے ویخ کبُر کیا وار
 ته کشٹے دکلو دکھ، سرسری د کشٹے لار
 اسان پلارہ د سبا، هم پخے دے د پرون
 دا هم جام د هم ساقی د، چہ دصال او خمبیتو
 دایوساز د چہ روانے د، د آواز د سر کمال ته
 یو درنکا خاٹکے چہ خعلی، حاہی د جنکے تال ته

(۶۰) رسمی: رسمی.

داستاغم خوچه غم نه د، چه دوبیزی په یو جام کښ
 د امید سپورز می دپته، تو هار لونه د مانیام کښ
 په دے مست بنکلی دماغ دے، تو هخور شکه د مرگ جال
 د ساق جمال پت کرے، ستاد زره نه بل جمال دے
 یوه مسته او شیرینه، عجیبه د غم لغه یئے
 د سرو زیر و چکلو د که، یوس نکینه مقبرینه

روره قلندر

روره قلندر، ۱۱

خه په پته پوے شوچه دا بنتکتہ خ که برہ
 دے کبن خه واره شتہ چہ سرے دکھری خبره
 لسو بلا حکایانو کبن ده، کمہ بلا غوره

او روره قلندر

مانه خفه شو، که خفه یئے داشنفره
 کله کله موږ له هم راحه د پیښوره
 منه وی چیز رانی وی دسہی تکڑه خاده
 نوم، ناموس، او خوی او همه خونه معتبره
 خویو پکن پکار دے دار فاغوندے سر
 دا پکن ڪنجکه چه ساق مورَّا نظره

او روره قلندر

دان آثار خبره

(۱۱) زماختنم دوست قلندر، محمد چه په ۱۹۷۰ کیں د شماره اخبار ایده ۲۴.

د شمع کیں هم دری کال ایکش ته اشارے دی. (غنى)

— سکتے ڈرندان اور قلا دواپا ڈیونگرہ

اور رورہ قلندرہ

دا خو خوک دمته غواری خوک یئے ڈخکڑہ

زہ کمزور کے بنہیں وی کمزور بے ضرورہ

مومن نہ بل وڑلے شونہ خان لہ لرو زغیرہ

اور رورہ قلندرہ

دیرو کبیں ضرور چرتہ کبیں ورانہ شی خبرہ

بس کنور بہ چپ کرم خوبیں دا پکبیں دسرہ

دا خنکہ سینڈونہ دی هم بنتہ خی هم بڑہ

معنے صاحبزادہ (۱) ته وایہ یا پیرہ سکافرہ

خلاص دمور یدان شہ ڈ تامار د بڑہ

ستاقیمت بہ دیروی هم یاران د بے لمبڑہ

سرد آشنا نہ حاریٰ یار، خود خاد سرہ

اور رورہ قلندرہ (۲)

نورہ کہ خہ ورانہ وی نوتہ نے کردہ براہ

(۱) صاحبزادہ فاروق دیکھتے ۲۳، استاد نسیم محمد، یوم ۷ جنوری ۱۹۴۳ء، پل بیکری،
استاد نسیم محمد مندوہ مجاہی سکول اونٹا گرگ دا صاحب اعموہ بہ چکڑا، مکالم گرفتہ ساؤں، ادبی اہمیت
دیکھی، صاحبزادہ دیکھتا ہے اونٹا گرگ دا صاحب اعموہ استاد نسیم محمد، استاد کامل حوسن
پہ مرتبہ کر رکھے۔

نو مے سیاست

ڈاوبنیار ولارے م دیرے زدہ
 خونہاد شان دعنه لاس نہ دہ
 زہ دزرو صحراء وار مانی یمه
 زما بخت کبیں کو خہ ڈھلزار نہ
 زہ یس خا در خود یرو بے تابہ یس
 ما مو نتے لمحہ ڈ قرار نہ ده
 دا ددر غرمندی ده ڈسودا وزیان
 دے زمو نزہ ڈ رکری بل جما
 دلتہ بنے بہیو اوخ رخہ بے بل
 دا بازار تک او کریتہ سامان
 دلتہ مینہ وفا او غیرت او رہبیا
 چہ بے سودہ نے کرے نخہ توب کے
 داقصہ بس ڈچرگ او دیران ده
 خو پرے نوم ڈاوجچت سہ توب کے

۔ ۴۱۔

زمال

(دمور قبرتہ)

زه دھنے لال زه دھنے دستر کو تور و مه
 زه بہ دھنے پہ سینہ تل اوڑہ نسلو رومہ
 اوس کے بنکتہ بنکتہ دمزار کا نوتہ کور مه
 خاہی رکبیں پرتہ دہ پتے زہ دزڑہ هلال و مه
 هنہ لال شو خاورے چے زہ و پوکے لان و مه
 لامہ آسمان تہ ماوے اے د جہان موہ پوری نے
 زور د مر کی زیات دے کہ دن یاد مینے زور پوری نے
 آوری پہ لحد کب خوک دسوی زدگی شور پوری نے
 موئی خاورے خنکہ پت د حسن ی جما کپے
 یو پوکے آباد دا چمن خنکہ بیا بان کرپے
 خلم نہ جور یزی چہ ظالم او ویم ہجن تہ
 مرک چہ د جہان بارشا کرم خہ دایم خان تہ
 ولے دہوازہ د عالم لونہ شوہ انسان تہ
 سیال نے دھان و کرم چہ زہ د خاورہ سیال و مه
 هنہ لال م خہ شو چے زہ درود کے لال و مه

کنی دنیابنیده

لَحْكَهُ دُنْيَا بَنِيهِ دَه	دَسْفِيمَه لَبْنَ خَوب
كَنْيَهُ لَبْزَه دَه	نَيْتِه لَبْزَه دَه
خَوْكَ وَانِي دَامِنِه دَه	خَوْلَ وَانِي هَفْنِه دَه
اوْ تَالَه سَتَانِه دَه	مَالَه زَمَانِه دَه
چَالَه خَنْدَانِه دَه	جَالَه رُزْرَا سَبِّه دَه
خَپْلَه لَيلِي سَبِّه دَه	ذَرَه ذَمَجْنُونَ لَه
تَوْدَه حَلَوانِه دَه	ذَرَه ذَمَلاَمَه
چَالَه سَوْدَانِه دَه	جَالَه مَسْتَقِي سَبِّه دَه
چَالَه بَيْدَيَا بَنِيهِ دَه	جَالَه مَحْلَ بَنِيهِ دَه
كَه دَنِيَا دَامِنِه دَه	دَنِيَا هَعْنَه بَنِيهِ دَه
اوْ چَالَه دَامِنِه دَه	چَالَه هَفْنَه بَنِيهِ دَه
مَرْتَه دُعا بَنِيهِ دَه	رُونَدَه سَازِنِه دَه

بنیاالسودنه دے	ماله سودا بنہ دو
ڈ ملا عقل لہ	خُلہ دملا بنہ دو
زماؤتک نہ	مَلَّا دَلَالَةِ بَنَہ رہ
مزدور دے خانہ	خبرہ دا بنہ دو
مالہ تیہ بدی	قالہ حلوا بنہ دو
د جرم نویہ بنہ دو	د صیب قلابنہ دو
زمونز تھونہ دے	د پنڈت غواصنہ دو
حبوسنه د کاندھی ^۱	خُلہ ر جنا بنہ دو
چالہ همعہ بنہ دو	اوچالہ دا بنہ دو
مالہ نرما بنہ دو	اوطالہ ستا بنہ دو
نیتھے نے لندڑہ	
کنی دنیا بنہ دو	

۴۰۔ کامیابی، نکرم جید ۲۰۰۶ء (۱۹۷۹-۱۸۹۹ع) ۳۰ ندوی جمی دستیز مشعر قومی، ایڈ
و سیاسی رہنمائی

پلوشہ

پے غمنو کبن خند اکرہ پے خند اکبن غم هیرنہ کرے
اوَد دیر و په سود اکبن چہ قیمت دکم هیرنہ کرے
دوصال په لمفرو کبن دفارق ستم هیرنہ کرے
داچہ تھے سترا کو تھاندے
دد سترا کو غم هیرنہ کرے
د اللہ اللہ په شوک بن
چہ صنم صنم هیرنہ کرے

دعا

اے خدا یہ عقل را کہ	زر کے مضبوط را کہ
او سینہ لو یہ را	ستر کے دنوں را کہ
رحم دھان را	بیاتوں غمونہ دے
ڈ دے جہاں را	ما تئے پہ سر کہ
زار درہ نہ شمہ	زہ بہ نے اور مہ
کہ ہمت نہ را کے"	یاہ بکار دار را کہ
کہ غیرت نہ را کے	غیرتی رور را کہ
ڈ دارا خیال را	ڈ سکنہ بخت را
تورہ ملال را	مہت ڈ خالد کبن
زار درہ نہ شمہ	اسلام ڈ پریندہ
زہ بہ نے کتمہ	زہ بہ نے کتمہ
ڈ شپے خیجہ کبن	ڈ شپے خیجہ کبن
لکھ ٹکلاب را	پاک مل ڈ لارے
لو بو گرلو لہ	ڈ پیونڈی نور را کہ
جو تو وصلو لہ	ڈ بودی تال را کہ
زار درہ نہ شمہ	جهان ڈ پریزدہ
<u>جنت</u> بہ نے کرمہ	<u>جنت</u> بہ نے کرمہ

() نہ رائے۔ نہ را کوئے۔

هَوْ بَرْ كِيَه هَوْ

پیبن په لیونی باندے شو پیبن لیونے يو
 وے روره په یورپ کبن سہی کی دسرو لو
 باںک کبن دسامِ پرون نوے تپه واوريده
 تلودم خالصے ته راته تے اووے "نھک ناوه
 پریندہ باچاخانہ دادجیل قصه دخوشی دی
 دال مِ نه هضمیری نه عادت یم په پولاو
 واوره دیورپ نه دا صاف خوبے خبرے
 واوره منزے واوره د پیشوی بی میاؤ میاؤ
 یونھنگ غنت شو روکبان تے دیرخورلی دو
 بل نھنگ پر راغ اوبہ سہے شوے د تلاو
 یخے د قست کوتے مرند علمہ مرئی نیسی
 خپے که حان له ماتے گدگی کری په داؤ داؤ

محبت بے وفا یار دے دیو غیر کب نہ خاند تل
 ذپون غپسو سر زن د صیب سرہ و
 خایے خبر سا به چا ته خاند سی خند و به خوک
 موین نہ خو خفہ بو ته ملا شلی داو داو
 دلتہ چرکو نے د گر کہ جنک نے پا آلو اشو^(۱)
 ور کرو د چا بے مور لہ بیاف بر نکی تاؤ^(۲)
 کو رکب ن د تصاب غویان پہ او چو تا نتربتی دی
 هولندیہ، هوب رکیہ، مر جر کیہ هو
 جنک غیم ۱۹۴۳

(۱) آگر، مکرو، مگیرو، (۲) چا بے، کھلی.

پلوشہ

معنے د قبلے ته لیونے ترے خبرندو
سترنے دے واڑے دانان پہ نماشہ
عکس د سپورنگ می مے د شبم خاک کیں الیڈ
خکھ پہ مجدد شوارم کے شوید جامان پہ نماشہ
نشتہ د ڈوند د خوبی کیا کبین نشندے
سترے کے کوکہ پوریہ د آسمان پہ نماشہ
خدا مکہ کبین نشته د منصویہ خلیہ د اورید
د رہشہ لیونیہ، شہ د ٹھان پہ نماشہ

حقیقت او محاجز

دادوہ حور کے دَجنت دی وئی شرابرکن لامبو
کہ مِسْر کے دَجانان بیا شولے د کے د او بو
چہ د مینے په مذہب کبن شک کول کافر کیدل دی
کہ منم د کافر کیرم خلاص بہ نہ ششم په تو بو
دَنگس بی کبن پیلے د سپورن میں د غلو جال د
پکن پروت یولیونے د چہ عجنوں دے کہ بلاں د

اوہ چہرے تول عمر ماشوم کے

بے پروالکہ لولو وے پے چلنو نکر زید لے
اوچہ تول عمر ماشوم وے، پہ بلا نہ اور ید لے
در دنیا دا او بُسْتِر گو، بے خبرہ کو زید لے
چہ پہ خلمہ د جانان نہ و، د فراق و رہ غز لے
بی پروالکہ لوئے وے، پہ چلنو نکر زید لے
بے خبرہ چہ آدم وے، دراز و نو دھوان نہ
نہ آشنا جنون او دہ وے، غمون د لیلی نہ
اوچہ حُسن خبر نہ و، د چل حُسن د غور خنکہ
دا زما زرہ نا آشنا وے، درے بنو بد و د جنکہ

اوَدَبَنْدَه مَثَال لَكَه دَخْسَه
تُودَشِي لُوكَه دَرَجَه زَارَه جَوَهَه
لَمَبَه شِي وَسُوَه خَاهَه اَيَرَه شِي
بُورَه آَبَه پَرَه ژَرَاهَه کَه جَوَهَه

تہاوڑہ

مجنون دے لیلی پوئے نہ شم
 چہ ته بنه ئے اوکھے زہ
 بلبل حکل ته په خنداشو
 وے داخہ والی داخہ
 کلاب روپہ نیاز مسکے شو
 دے کہ زہ ایس اوکھہ ته
 تہ ئے زہ او زہ ایس ته
 هغہ چہ فرق لری زہ مزبڑ
 نہ پرے پوئیزو ته او زہ
 لیوف کہ سر را پورتہ
 صوفی خان کہ دیر کرے ستے
 خود عریش پایولہ نہ جھی
 لیونی ستکے کرے بنکتہ
 دے کے زہا د روح خاوندہ
 دنسیم یو چپہ راغلمہ
 تے پہ خپلو شوند و بنکل کرے
 لیونے لا لیونے شو
 ھیٹھ پہ پتہ د پوئے نکرم
چہ ته خمہ ئے او زاخہ
 (*) پوئیزو = پوھیزو

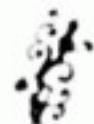
ڈریے پہ کیدو

اور یو ذرا د نوروہ
 شوہ دریا کبین خشت ۱۴۷
 پہ خوب نو دخوانے کب
 پیلے یوشعلہ دنوں
 دانزئے دھلال شوندے
 داد دو و سو رو رہا دہ
 چہ دو ما او تالید لے
 دا هم کل دے هم پورا دے
 مسازونہ د بلمے
 دا چہ سایا نز بینو گوتوا
 دا کلا بے ترے را واغشت
 دا زل حانگ تہ لاس کب
 پہ نور نو لمبید لے
 دا چہ ما غمکنے سترے
 پہ ژر اکرے بڑہ پورا تہ
 دا زما د غسم جواب کب
 دا لوبہ د واو جیسو دی
 دا هم ذہ یہ هم تھے
 د تہ جور ترے ابا سیند کپے
 پہ کلو نو کب بھید لے

کدرے و دتے

درج م در کردہ نز مکے لہ او شپہ م در کردہ ستولہ
 خان لہ چکم عقلشوم، شوم ھله او بنبیا، نورولہ
 ستکو د جاناں کن کله کله دھکل پا نہ کنس
 ذہ لے هر جانے وینم شیخنہ جو کہ جمات نورولہ
 لوے جنواں کے جو کہ چہ لے ویش دنصیب و کہ
 دو مرجم سپینولہ او د د مرد عقل تورولہ
 واچلہ نیک تالی ملا بابا پہ خیتوہ موسی شو
 زرہ د غریب ستک دو پہ تلو جنازہ و سپورولہ
 داعجہ انصاف د ساقی ستا پہ میخانہ کنس
 غور و د غور و د ریا ب او خاٹک نئی نورولہ

خندل اوڑرا

دساڻ لاس کن شراب

يو د غسم يو د خندا

ما پياله تشه نيو لے

ستاد فصل په سودا

اے سانچه کم د خوبی دی په خندا خندا نے را

ليونے يم کار م نشته په خندا او په ڙرا

زو يم ستاد ستگو بزے بزے نه يم د خندا

دا پياله م که لبريزه

که خندا اوی که ڙرا

خوجه بزے م پر بزدے

ستاد حسن ميغانه

چه دَ مسْتَنَه هستی جو ریزی

پورا سپور مٹے چہ رو رو کمیندی
ژوندے پخیری غمے زیایری
دیر ارمانو نه پورا او ابد نیم کرے
چرتہ محل یونیم دیرے جونگارے

ستا کرکن شرک مغه د مابنام نشتد
سرور په س تکوکن د خیام نشتد
دانور شغاوکن شفق غرقیندی
چه د مسْتَنَه هستی جو ریزی

وِدِ مَلَّا

تَاهِ هَرْ خَبَّا نَيَّا لَه	مَاهِ يَادِ خَبَّلِ كَنَاهِ كَه
تَاهِكَه او نَا تَكَه كَه	مَاجَانَانِ كَه دَلْرِ بَا كَه
تَاهِ خَلْ جَهَلِ لَكَه كَه	مَادِ خَلِ مَسْتَه تَاجِ كَه
تَاهِ لَوْلَادِ دِيَتَكَه كَه	مَا وَسْبَيَا رِجَانِ بَلَرَ كَه
تَاهِ نَهِ پَهْ دَهْ حَكَنَه كَه	مَاتَرَبِ مِينَه مَسْتَه جَوْ كَه
تَاهِ حُسْنِ سَمَدَه كَه	مَادِ حُسْنِ سَمَدَه كَه

نو او س دا يه ملا ته
چَنْه تَخْوِنَه كَه نَهِ ؟

نَهِ پَهْ اِونَتَوبِ تَرْفَسَفِ كَلْ خَجَيَه	نَهِ مَفَهْ تَرْشَه كَه جَوْ رِيَونَي
دَاكَه وَبَهْ دَنِيَا كَه دَهْ وَانَه دَهْ	بَهْيَه دَوْمَه پَهْيَه بَهْيَسْجَتْ دَخَوار
دَادِسْتُورِ دَشَارِ دَوْخَتْ تَمَلِ دَسَازِ لَه	
سَهْ خَوْنَتَوْلَادَه چَنْه نَهِ دَهْيَه او شِكَنَه	

ژوند

ژوندم دوب دریاب د ک رو رو خور شو سمند، کبن
 خاٹک روك دریاب کبن شو په طمع د ساحل
 بخت کبن د سیلا ب دی په مسٹے په چپوتلل
 نه ور جن دریاب له غوند بیدل او او در بیدل
 دے اهر د سازله تله ژوند وون او در بیدل مگه دے
 زیرے د مانیام وی د سحر را خلیدل
 کدے دے چې کړه د ابد مستانه تال ته
 او کرښه سازے تارخانو کبن د ازل
 لاره لیو فه لاره چتره د نو هشغله کبن دوب شو
 خاٹک روك دریاب کبن شو په طمع د ساحل

—♦—

اے دانکوں بخورے	اول چه راغلے بهته
پتول محفل کبن به د	خنداب رسیره کړله

—♦—

او او س چه راشتے ته	در د او تیا ره راو لے
رها د کمه کړله	ثراد دیره کړله

عشق

سوزنه دے عشق سازنه دِ عشق، آه اوکیان نه دِ عشق
 مسته رنگینی دانه ده، غم دَ جانان نه دِ عشق
 خوب دَ خوانے نه ده، دخوبونو ارمان نه دِ عشق
 مینه د ملیار د سترلو، وخت د خزان نه دِ عشق
 تورتش د تیارے پک، د تیر و بیابان نه دِ عشق
 مست د امید و نو، یوده یاب روان نه دِ عشق
 سترکوکن که راشی د شرق سره د خمار
 عقل له که راشی د سپورن منه د رناتار
 دے مستانه زرده له یوه حوره د تاتار
 دا د مسٹے حد دے او د حد بندیوان نه دِ عشق
 مسته رنگینی دانه ده غم دَ جانان نه دِ عشق
 عشق یو وجد د رب دے په وجد و نو دانان کن
 یو د مینے ساز د زرده په سوی قبرستان کن
 روح د روکی کل د سپرل سترکو د خزان کن
 مرک عشق ته حیران د خورگ ته حیران دِ عشق
 خوب دَ خوانے نه دخوبونو ارمان نه دِ عشق

په مردان مارچ د باچاخان

راشہ اے خوشاں بابا	اے خالد اور حمراء
پا خہ نا۔ متفنی	داتماں نہ او دینہ
جئک لہ دے منصور بروان	
توب او نہ توفنگ لری	
نه د تو رو پرق لری	
نه د زغرو شرنگ لری	
زور د دبمن نہ دینی	دا سے بیونے روان
دار او رسن نہ دینی	داد مستانو خان
دا د پنستو ملنگ	خہ باد شامی ہنگ لری
جئک لہ دے منصور روان	
توب او نہ توفنگ لری	
سپین مخ د لیلی وینی	دشت بیا بان نہ دینی
زروٹے دیوار مانہ دک	غم ادار مان نہ دینی
سرے د با توستی کے نے	مینہ رنھار گند لری
جئک لہ دے منصور پان	
توب او نہ توفنگ لری	

تاج نے دا زغوبہ سر مست لکھ مجنوں روان
 نوم د پنستون گئی زد نے د دپنتون روان
 مز داد نرانو خان خه غیرت اونگاری
 جنگ لہ دے منصور روان
 توب او نہ توفنگ لری
 ہر کے کینہ دخادر گنی مرک لہ سینہ د بکر لہ
 د پنستون د سرمد نہ خپلہ و بنه در کلہ
 دے هر خم د قام دی واللہ هر خم چہ ملنگ لری
 جنگ لہ دے منصور روان
 توب او نہ توفنگ لری
 اے د پنستون بچو دامیدان مہیشی
 سین سہے دوینو دک هفہ خان م میرشی
 پروت دے دلتہ خاور کنیش دامیکان م میرشی
 پاٹھی نگ پرے او کری خدا برو دیپہ ناسونگ لری
 جنگ لہ دے منصور روان
 توب او نہ توفنگ لری
 نہ د تور د پرق لری
 نہ د زغرو شنگ لری
میر پیری

۱۹۰۱۔ میدان۔ میدو، حام۔ حام، مکام۔ مکان، مو.

لیونی خیرے

دسپرلی شپه و دسته مستانه ستوی کیل دیره بنارو بنا
 سپوربی دلازه و د بینکلے حیرانه لیونی سوا اوکه دخیل جانا نه
 رفا م پوشے له دلامکانه را
 مستی م سترکوله دخیلہ خانه را
 دخیلہ خانه یارا دخیلہ خانه
 لیونی سوال اوکه دخیل جانا نه
 ناکاہ برق شود ریاب دنور را خمہ په مستے غرچہ په سرمه را غرچہ
 هستی شوکونکه مستی گویانه لیونی سوا اوکه دخیل جانا نه
 او لیونی ورته ذرا کے که لرے
 دیر په خوار پکنس خاشو یونی خیر
 نو دک دخانه و دک دجهانه
 لیونی سوال اوکه دخیل جانا نه
 دریاب دنور لازه خیشت او نالا نه او د جانا مستی جنانه بیا لازه
 لیونی پاتے شو خیرے کریوانه دسپر شپه و دسته مستانه

سوال و جواب

مُلاکور دیو عاشق دے	لیونیہ مکھے خه ده
دھمیر ب خالق دے	کوتمنی دی کنیے پیر
مُلا دادے پوح کمان	لیونیہ ایمان خه دے
ڈو صالونو د جاناں	دیو خوب په نہ لید دی
مُلا ستا جنت پتی ده	لیونیہ جنت خه دے
یو خمار یوہ مسٹی ده	او زما جنت و صالحے
مُلا سپنیہ لو لکه ده	لیونیہ حورہ خه ده
د حندا بُر بُر کئے ده	یوہ کربنہ د شفق ده
مُلا دا پہ سیل وانہ دی	لیونیہ نشہ خه ده
دا واتہ نسراۃ دی	د مسٹے رنگین محلکن
مُلا خاورے بنکلوں تا	لیونیہ چہ نموخ خه دے
د امید ارمان کیڈ دی	د جانا کو شه ته تلادی
مُلا خا خاورے کوادی	لیونیہ سجد خه ده
دیا رچو کبس اچول دی	د مسٹے د سکلو هار

مُلَانِرِه یه ژوند و نون	لیونیه ژوند و خم دے
د سبا اور د پرون	راز ما د خوب لیده دی
مُلا خیشت کن بن در بیده دی	لیونیه وصال خم دے
پہ سپور میں کن بن خور یڈ دی	داپ ستور و چک دیله دی
مُلا لر د خمار دے	لیونیه حُسن خم دے
یونز مے د رہا تار دے	بو مکے مسکے شان خیال دے
مُلا روح در ته نہ کوہی	لیونیه جانا ن خم دے
د تاو کرو با نوسوی	لیونیه میله دینی
مُلا نرہ د چا ارمان	لیونیه ته نے خوک
نہ یو چل د چاد گو تو	
پ قد منو د جانا ن	

—

چہ مے خودی دیرہ شی دخودے رنگ و رکی
 یاد بود اتوب لہ هم دخوانے رنگ و رکی
 غم چہ دیر زور اکری دھوش جائے پشان
 د ژوند و نون تار کہ مرقصانہ شر رنگ و رکوی
 ستر کے چہ تئے شی خوبونہ دک دینی
 پ تئش کاغذ مصیر مستانہ رنگ رکوی
 سحر لہ شپہ ور کوی شپے لہ سب او رکی
د فلسفیانو سر لہ ور رنگ ور رنگ و رکی

*) میله = ہیله ۔

لَهْ دَلِيونِيَا نُونِيَّكَه

اے دَلِيونِيَا نُونِيَّكَه حَسَنَ کَه وَفَابَنَه دَه
 بَرَخَه دَمَجَنُونَ بَنَه دَه ، کَه بَرَخَه دَلِيلَيَّ بَنَه دَه
 وَے اے زَماَنِچَيَه ، دَلِبرَه خُلَه هَوَابَنَه دَه
 يَخَه مَرْمَه لَابَنَه دَه ، تَيزَه هَيْمَرَه لَابَنَه دَه
 تَاوَدَمَحَه دَه پَارَه لَوَبَتَه ، سَرَه رَهْكَيَه لَابَنَه دَه
 زَيرَه بَنَه دَه تَورَه بَنَه دَه ، تَكَه سَپَنَه لَابَنَه دَه
 نَواَنَه زَماَنِچَيَه حُسَنَ بَنَه دَه مَه وَفَابَنَه دَه
 بَرَخَه دَمَجَنُونَ بَنَه دَه ، هَسَمَ بَرَخَه دَلِيلَيَّ بَنَه دَه
 بَنَه دَه فَقِيرَيَه نُونِيَّكَه ، کَه بَنَه دَه دَنِيَا بَنَه دَه
 كُلَه صَنَوَبرَه بَنَه دَه ، کَه خُلَه دَمَحَوَه بَنَه دَه
 وَے اے زَماَنِچَيَه سَورَعَقَابَه دَه غَرَسَرَه بَنَه دَه
 كُلَه دَصَنَوَبرَه بَنَه ، او سَكَلَه صَنَوَبرَه بَنَه دَه
 جَامَه قَلَارَه ، او سَمَنَدَه طَوفَانَه خُونَدَکَه
 مَسْرُوكَه مَسْتَيَه خُونَدَکَه ، او زَرَه لَه اَرْمَانَه خُونَدَکَه
 نَواَنَه زَماَنِچَيَه فَقِيرَيَه بَنَه دَه دَنِيَا بَنَه دَه
 خَتَ دَسْلِيَانَه بَنَه دَه جِنَگَرَه دَعِيَّه بَنَه دَه

آخری

شہید

اے شہید! اے عاشقہ اے بچیہ د مصروف
 په خنداجانان لہ لارپ، دوب دیاں کبن شوڈ نہیں
 نادانان در پسے ٹاری ماشومان در تھے مجھن ونی
 لیونے در تھے پسخیری اے ایوے د کوہ طور
 نگیاں یہ سرد در کہ د یاں خپوکبیں دلوں کے
 اوس یئے کوہ مسکے سترے بنکلے د کے دغزوں
 مارا ورنے تالہ نہ دی دسو کلو امیلو نہ
 د جنت بلبلان خمکی د دنیا د باغ مکلو نہ
 تاکرے چلے سترے خاورہے چہ زما پرے شی رو بنا نہ
 تاقصہ زماد د بد بردہ یو وہ تر آسمانہ
 ستاد وینے خاٹکے خاٹکے چہ تاتوے کہ دار مانہ
 مانہ سرہے دیوے بلیزی پہ کو خمکبیں د جانان
 د دنیا تا جونہ خارشہ ستاد بختہ ستاد شانہ
 د لیلی پہ نہ نکون پروت نے د محبنوں شہر گریوانہ
 مارا ورنی تالہ نہ دی در امبیلو امیلو نہ
 د جنت بلبلان خمکی د دنیا د باغ مکلو نہ

منصور

منصور یوں د معشوق اداب تھیر کرہ
 منصور یوں د مسٹے شراب نے دیر کرہ
 وے مسٹی دا زمانہ د جاناں دستگونور دے
 زما د خلے خبرے هم تورات اوہم زبور دے
 دارنگ زما دستگونہ د رنگ دے د جاناں
 داشرنگ زما سینہ کبیں د خپوشنگ دے د جاناں
 منصور چرتہ لید لے د مخ نور و د جاناں
 دامست چہ پرے منصور شو داسرورو د جاناں

 وے د حُسن ارماني نہیم نہ د حُسن سمندریم
 نہ مست لیونے نہیم ، زہ مسٹی د بخوبیم
 دارنگ زما دستگونہ دے رنگ دے د جاناں
 داشرنگ زما سینہ کبیں د خپوشنگ دے د جاناں

 عالمہ اشتے واوری چہ نہ نور او زہ رنہایم
 نہ کل نیم نہ بلبلیم ، نہ وصال نہ محبو بایم
 منصور خوچوا دوب شو د آتش نور دے د جاناں
 دانہ دے منصور نہ دے د اسرور دے د جاناں

خبر پرے ملیان شووے منصور خان ته الله وانی
 دا گفر داغرورچے هر چا ته برملا وانی
 وئے کافر دے شی سنگسار ڈچ پلیت نہ شی جهان
 بادشاہ د لیونوئے زولنوکبیں کہ روان
 منصورو خلقہ واوری چہ نور اوڑہ رہا یم
 نہ کل یم ذہ بیل یم، ذہ وصال نہ محبوب یم
 منصور خونچوا دوب شود آش نور دے جانا ن
 دانہ د منصور نہ دے داسروردے دجانا ن

خہف

دا په ستر کو دَ مریم کبن چه ٿردا وہ که خندادو
 چه لے سور په صلیب اولید دعیسی د زلفوول
 داخه او وانیه تاته، چه جھیم نے که جھن نے
 چه په خاور و کبن کرے خاور سے دکلاب بنکلے اوبل
 دامستی وہ که معراج وو داجهان چه رو بنا که
 که دنور دیار دستر کو دریا بونه بهی دل
 چه دا کفر که ایمان و، چه دانزه نے لیونے کرم
 چه داغم م په خندادشو که مستے م اوژدل

پیدايش

او ما خان له ساز که پنچ پله جور
د خپل خوب نه د خپل خیال نه
د خپل غم نه د مسته نه
د خپل تول نه د خپل تال نه
او ما خان له یار که پنچ پله جور
د خپل سوز نه دار مان نه
د خوبونونه د رنگونونه
د کلونونه د خزان نه
او ما خان له غسم که پنچ پله جور
د حندانه خوشحاله نه
د وصال نه د خماره
د بهار نه د لونه نه

او ماخان له ژوند که پخپله جور

دامیدنه ڈرنا نه

ڈتیرونہ د بنیرونہ

ڈغمونونہ د سودانہ

او ماخان له مرک که پخپله جور

ڈ ژوندون نه ڈ مستئنہ

ڈ سپری ڈ زیر گلمنونہ

ڈ لاونونہ ڈ حوانئنہ

کلپ مے ودے دا خوک دی؟

دچانہ خنہ د اوجاتہ پقار دے پہ ژمی واور شی پہ اوی انکار دے
 پلارے ژوند دے خود پنچلہ پلارے پکھوی سفر پہ نہ آمد کل اوکلزار دے
 پہ بلڈے پیانہ د خوب سرے دستار دے پلاسکن نے بیع دے پخدا کنس بنا مار دے
 دشیطامہید د خود خدا آت بعد ایدے خبڑے یونہ منی خومٹے یا رہ دے

پہ جرمست لکھ خر، پہ سر حکم لکھ غر

پہ زنہ سپے لکھ سپے، مریرا قریرا
 پہ خوٹ خوبن لکھ گوک، تشب ایمان د گوک
 یارانہ نے لیقرے لکھ سخا ایریرا

کلمہ ماول د پیشو، کلمہ غب د خر کلمہ غم د نہر کیا، کلمہ بربہ بربو
 کلمہ ننک د لیلی، کلمہ ننک د ملا کلمہ شپو کلمہ زور کلمہ کل د لالہ
 کلمہ پرسن سوندھ، کلمہ سویت د دھی د دشادھام اوایمان د چروں س

دد دست د گونگت مریرا قریرا

یارانہ نے لیقرے لکھ سخا ایریرا

لندے

تو تو تو خرو او ته ته

ارمان زمالندي له فيرنگ شنه جو رکره کته
 خبرے اوں پتے کی شملہ ڈدے بے بتہ
 یونوے اسلام راغے دخانانو دمالتہ
 چھ خوبش نے دے موئر کہ هجرت د جماعتہ
 تيزکرخی پہ پتھرو لوکلہ بڑہ کلمہ بنکتہ
 پہ بلاہ تماچہ گرخی یريزی د پنڈتہ
 اوہ ته ته خرو اوہ ته ته

ارمان زمالندي من پہ اسلام کرے ڈنگ
 ارمان زمالندي سخکال کرلی دی بارنگ
 ارمان زمالندي کبیں دی چالونہ رنگ رنگ
 ارمان زمالنديہ کلہ پلن شے کلمہ تنگ
 ارمان زمالنديے وی کلمہ بڑہ کلمہ بنکتہ
 اوہ ته ته خرو اوہ ته ته

ارمان زمالنديہ لرنے خیتہ دھاتی
پہ نسل فتح خان او پہ خویونو جلالی
سخکال: سرکار.

ارمان زمالنڈے زرہ کبن زرہ کینه ساتی
 ارمان زمالنڈن کی کارون خیراتی
 زمالنڈے حاجی شونہ خپیرہ ویٹہ لته
 اوہ تھے تھے خرو اوہ تھے تھے
 زمالنڈے بنه شو دے غیرت دسلا مکتی
 مرؤ جنت کئی شو نڈلہ داجھان کتی
 زوی لہ نوکری کتی اوہ ان لہ پاٹا کتی
 داستاد رقیب دلال بنن مالہ جانا کتی
 پہ بُلہ تماچہ کرھی، یہ بیزی دپنہ تھے
 اوہ تھے تھے خرو اوہ تھے تھے
 ارمان زمالنڈے چہ پجور لکھ زمرے دے
 پہ لندہ کبن بنه دروند دے خوکر بور و کبن فرنے دے
 پہ فکرا فلا طون دے پہ اخلاق و بنا پیرے دے
 پہ عقل لبر میخین دے خوبہ رہب چھر دے
 ارمان زمالنڈے دک دچل اوہ حکمتہ
 اوہ تھے تھے خرو اوہ تھے تھے
 اللہ زمالنڈن دفیرنگ نہ کھن حان
 اللہ زمالنڈے کتی هم مصر ایران
 دیت مِد کعبے دے خولندن تہ دروان
 مند دفیرنگ کو تہ خیٹے نہ لگی هندوان

ارمان زمالندي سے نہ باکوکر دے او نہ بته

اوہ تھے تھے خرو اوہ تھے تھے

پرون زمالندي سے چرتہ ولاہو پہ دیران

پرون زمالندي چرتہ خورل پرگا تو تان

پرون چہ جهان روان وو، وزمالندي سے ودان

پرون دچا پہ دین وو چہ دا ان شو مسلمان

زما دبنا دی مشہ ستادی غم کبن کمہ پتہ

اوہ تھے تھے خرو اوہ تھے تھے

زمالنديہ واورہ دبوندی لئے د ہارشم

دبمن مَ دبمن شہ نو زہ یا رہ بہ ستادیارشم

کہ خُے د جاناں کورتہ زہ بہ ستا دخبو غبارشم

تہ زارشہ پہ وہن نو زہ بہ ستاد سترگو زارشم

تش من خورہ قسمونہ ستاشہ تو رہ ٹربہ تھے

اوہ تھے تھے خرو اوہ تھے تھے

تہ نوم د اسلام اخلي پہ اسلام پوچے خندکرے

ستی هم دو مر بوبی چہ دے قام پورے خندکرے

دعوه د دعا شق دہ دیار بام پورے خندکرے

کہ سمنہ شوے روان چوکہ بہ در ورمہ بن سکتہ

اوہ تھے تھے خرو اوہ تھے تھے

ایکش ۱۹۲۵ء

روان د روان

مسلمان

مسلمان هغه بندہ دے، چې شنھے تل مسکے وی
 سترکے پکے درنا نئے، دخُلے یو په سل مسکے وی
 سپین ایمان نئے لکھ تدا، بے دھانه هر جھے سیزے
 دجانان ددرایرو تر لفے ول په ول مسکے وی
 چې نے ز په پک دارام لکھ ویخ د سمندر وی
 خلہ نئے پکه د ھکلو نولکه باع د صنوبر
 دا سے مست د آس سر شارہ لکھ مینه د کافر
 ارادہ ڪلکه بے کر کے لکھ خورکه د خنجر
 د وجود هر خا ٿلکے وینه سره په مینه د لب
 په سینه کبن نئے رنا وی لکھ خرپکیه د جوهر
 په ڙکابن نئے تاثر وی په خندک بن نئے اثر
 مت نئے بر په هر خا بروی لکھ مت د سکندا
 د ز په نور نئے لکھ شمع په اوونه بل مسکے وی
 د بليل دخُلے آواز ته د غتہ د کل مسکے وی

ساقی

دَسَاقِي لَاسْ كِبِير شَرَاب دِي، دَخَنْدَادِي كَه دَغْمَدِي
 چَه دَسُوز او كَه دَسازِي، دَمَسْتَه كَه دَماَتم دِي
 سَاقِي سَتَرْ مَهْرَ بَانِي، خَوَبَرْ كَوَرِي پَه سَتَم دِي
 دَسَاقِي شُونَلَه وَمَدْ هُوشُوكِينْ خِيَا لَونَه دَكَرِم دِي
 دَاتِپِوس زَمانَه مَكُوه، چَه دَادِيرِدِي او كَمِدِي
 دَانِشِه هَمْ دَصَنم دِه، دَاشِراب هَمْ دَصَنم دِي
 مِيغَانَه هَمْ دَصَنم دِه، مِسْتَانَه هَمْ دَصَنم دِي
 زَهْ لَئِي خَكْمَه سَتاپِه نَوم، دَجَمَدَه كَه دَعَدَم دِي
 جَام پَه سَرِسِرِي پَه جَادِيم، يَوْ قَطْرَه دَخَمَر غَوايم
 دَدَلَدَار وَصَال بَه كَيْنَه بَيِّنَه تَشْ خِيَال دَدَلَدَه غَوايم

سَاقِي

نَه خَوَشَحَالَه دَوْ فَاكِرم، نَه خَفَادَه كَرِمِسْتَم
 ژَونَدِيُوتَال دَچَه غَزِيزِي، كَله زَيْر او كَله بَسِم
 دَايُودَه كَورِي ژَونَدَون، پَه خَنْدَخَنْدَه تَيرَه كَه
 دَاجَهَان خَدَافِي جَنْجَال دَكَه، كَله وَرَان او كَله سِم

— (۴۶) خَفَادَه حَفَه —

نوے کال

خاوندہ بیاسپر لے شو دنیا یو کال وارو
 چا پہ ٹردا وارو، چا پہ و مصال وارو
 چا د نتو پہ شان پہ ساک او دال وارو
 چا د صاحب پہ شان دبل پہ مال وارو
 ٹھوک پہ سفر لارل بلخوا لئے مال وارو
 چا د جانان پہ سر د خاور و شال وارو
 چا د ٹھنگرو پہ شان پہ شرنگا شرنگ تیرکہ
 چا د سپور مئے پہ شان پہ رنا ٹھنگ تیرکہ
 او غنی دا هم رہہ لکھ چنوا وارو
 خہنے پہ خندا وارو خه نئے پڑرا وارو

زما بخت د شمع بخت د یا به مرمه یا به سو خم
یا به ونخ له د در یاب حُم یا به پاس په چپو خو خم

عجب زه عجیبه لاره عجیبه کاروان روان دے
مارسوتی پراو له یانی که زه حُممه او که نه حُم

سپر لے خلاصیبی

تاؤ دغره مے لاره ما سپینې شو لکه دمنی غخ باد د سینې شو
 سوہر د ستگو دیر خود زده کم شو او د فراق استارخ غخ د فنسم شو
 سازکبیں سرونه من د خا مو شے خیری
 د هوش جنده په کور د یهو شے خیری
 د شفق سره رنگونه شو لره تو ره بادشاہ شہر کے شو د خپله کوره
 او ستارکبیں شنگ هعنه د مابنام نشته د سوہر په ستگو کبیں خیام نشته د
 چې درقاھے سرے خوتال نے هعنه نه دے
 باڭك د بلال هعنه بلال نے هعنه نه دے
 په جام کبیں گورت کوت شلاب کمیری سپر خلاصیبی چکلاب کمیری
 او رندا د شمع کبیں د سحر نوره راغه باغ د بلبلوته نوم د با تور راغه
 د غمتو ستگو له خیال د خزان راغه
 لړه مسټی لاره او لپ ارمان راغه
 او د فراق سورمے په وصال پریوته
 ستورهی را وختل او هلال پریوته

دجیلخاں خوب

(۱)

خوب و یم عالم که نئے خوک را کری معنی
 پروت یم سرم اینبی دخیل یار پہ زنگانہ
 خوب و یم چہ پورتہ پہ هوالکے دبار شومہ
 کینا استم پہ بام د محمد ستر کے د آیاز شومہ
 پورتہ د خاموش زرگی نہ خوب د مینے سانہ شومہ
 خرڅم په حورو ڪرد د د مو زمانه

۲۱

خوب و یم چہ ناست یم د جیندی (۱)، پنجھ غاہ
 شادم سویلہ کبس لکھ سرہ شمع ولاړ
 سرهے شوندی مسکے شومانه لے و چې ژاره ژاره
 څلکه د د زړه و ینے د اشراب دی مستانه
 خوب و یم عالم که نئے خوک را کری معنی

(۱) "جیندے" د هشتگر د مینے مفہ سیند چې نهونز

اته دا ټکنے په غاہ پراته دی۔ (عنی)

(۳)

خوب و یم چه باع دے دکھونو او ما بنام دے
 سرے سترے ساقی د ساقی سو کو تو کب جام دے
 لاس په ستار پروت یو نست لکھ خیام دے
 اپئی پر نزئے نزئے د مینے افسانہ
 خوب و یم عالم کئے خوک را کری معنی

(۴)

خوب و یم چه سپینہ سپورمی پاس په خند راغللہ
 مالہ محبوب اپه شرم شرم تر خوا راغللہ
 شوندا کب شراب او په کوئی کب قضا راغللہ
 سُر خمارے را کہ پیمانہ په پیمانہ
 خوب و یم عالم کئے خوک را کری معنی

(۵)

خوب و یم چه پت شوم په نسیم کب نهر لامہ
 خوالہ د جاناں لکھ د مینے نظر لارمه
 سترگو د دلدار لکھ خوب د محرا لارمه
 یو شرنگ کب م لوٹ کرہ د عمر و نو خزانہ
 خوب و یم عالم کئے خوک را کری معنی

(۶)

خوب و ینم چه نزہ لکھ لوکھ بسیل اووتم
 پورته دنگیس نه شوم په خوا درامیبل اووتم
 ناود سبیے عارے دلیلی په ایل اووتم
 پتِم ورته دوے سلامونه جانا نه
 خوب و ینم عالمه که نه خوک را کی معنی

(۷)

خوب و ینم چه پورته لکھ چغه د منصور شومه
 یایو مهے خاوره و م یالوئے دریاب د نور شومه
 خوبانک د سحر او شونزه راوین شوم کرو کور شومه
 خوب یوره خوبونه راجه د^(*) مئے شوہ نر مانه
 وی پریوزه لیونیه تیره وہ د جیلخانه

غَنَّی

حیدر آباد جل - ۱۹۲۰

— (۸) جمد لے، زردی —

کپے وَدے

واورہ فلسفہ دلیونتوب دلیونی نہ
 دا آیات خونہ کے خور قرآن کبن ماویلے
 مرگ اوئندگی یوہ ده . غم او خوشحالی
 ژوند چھری ته نہ دی مر چاہلتہ لید دے
 زرہ لکھ دجام دخوشحالی غم مے شراب دی
 تب مے بھرتست شے تاخوغم تہ نسلو کہر دے
 خوند کئے جدد ده نشہ یوہ د دواہد
 دوارہ کبن خار لب دساقی دستگو تلے دے
 مرگ کبن پتہ دراز دمرگ ژوند پے نہ پوھیزی
 دا آیات خونہ دخور قرآن کبن ماویلے دے

قید

د سحر تیل او دال	د مابنام دان او تیل
نه کو تکی په گت کبس	قلپی (۱) د عطر او فلیل
د سحر دوہ چپانی	لکه زرے چیرے
دا سے خواہ او پاسته	لکه دخرو لغرنے
چانے لکه بیخه بنوروا	په تروئے کھے توڑ
پیاله د زیرو د ولچه	او سرا شه خونند کور
بستر د بگ ترپری	
سوز نئے تو رہ کمبل	
اویارا نے لہ د شپے	
خار به خار به کو تمل	
محفل د بسکلو خلقو	توں بزر کان شیغان
یا تمیز کن کپان	یا اجرتی فاتلان
چہ نور زیرے شی هیله	ما پہ پچرو کبن کری بند

(۱) د جیل چکنے کبس د بولو لو بخه هم پودت وی.

لکه مرز په قطار

په بلاز کښ کې بند

تامنه شپه گرزي

دم په دم کي تفیش

ته به وے چرک يمه زه یوبه میں پناپیش

د بندید و سره همه دنیا د بهر

یو تو ره لره شی کښینی میں ان په خکر

د جهان تول نمونه لکه سیلئی راشی

د زړکی سر له بدی لکه ګوله راشی

اوچه ارمانونه پکښ لاد لو لئه راشی

لکه د مری په کور چه سره دو لئه راشی

اوچه دے باغ د کاو مابنام رایا د شی

لا چه د دک د مسٹه سورجام رایا د شی

که دا خدمت وی دقان زمونب توبه ده

دا دال او تیل هضمول

گرانه قصه ده

اولا په دے کښ هم

غنى غز لے وئی

دُعْشَقُ اُوبَدَمَے مزَلَے

پَهْ بَلَے بَلَے وَيْ

وَلَے پَهْ تَشَوْ اُوبَوْ

شاعری گرانہ دہ

چَهْ تَاؤَ دَ اور نَهْ وَیِ	زَرْكَرِی گرانہ دہ
قاْضِی ۱۱، صاحبِ قرآن	سَحَرْ، مَابَنَامِ ماْتَکَرْ
خَان لَهْ لَئَے کَینَرْ آواز	اوْمَالَهُ کَهْ خُوبَرْ کَهْ سَرْ
کَهْ مَیْلَهْ غَرَبْ کَوَوْ	اوْسَ رَاتَهْ وَائِی آیَات
قَهْرَمَپَهْ مَسْتَ اوْ شَهَارْ	رَحْمَ پَهْ صَوْمَ اوْ صَلَوت

خَهْ اوْ کَرْ وْ صَبَرْ بَهْ شَوْ

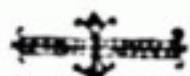
دَاد اللَّهِ نَهْ دَهْ

وَلَے پَهْ تَشَوْ اُوبَوْ

شاعری گرانہ دہ

غَنَّی

حیدر آباد جیل ۱۹۴۸ع

۱۱) قاضی عطاء اللہ، وزیر تعلیم زماد حیدر آباد سنڈ دھل مرگرے دے (ہمیشہ ۷۷-۷۸) دیشِ سحر و یادی حیثیت اوپنیکوال (۱۹۵۳عمر) قاضی دیشِ سحر نایج م بلکن چھلوڑ توکو منچاپ شروع دے۔

خاورے

نه منم نه منم یاره مگ انعام دهسته نه دے
 خلامیدل شراب په جام کښ اختام دهسته نه دے
 چې مابنام دکې شې دی نود هفے سباهم دی
 چې رهادی تیاره دی، چې تیاره دی رهاهم دی
 که یونه دی بل هم نه دی، او چې دی نووی به دواړه
 دے دریاب له چرته شتہ دلرے بله یوه غاره
 زرسخه د بکار دی یومابنام کښ د خزان
 شل خمنه دک د عطر و یو دانه کښ د ریحان
 چې یوه غهٹنی شی خاوره تخم دکری روغه هکلزاره
 د چل رنگ او بوقی پناونه شکرانه یوسی بهارله
 د اجهان د نور او سوز، د لے روکشی چه سازچې؛
 چې جانان په مستوسته گوئے وروپی ستارله
 په قبرونوکښ پر دی لاس او هې شونډا او گوئے
 خوکشی تبر جو روئے د دسر وسته گو خمارله

جام نے مات شو میخانہ کبن لیونے تے غلے پا خید
زپھے دک در ہنکہ یورہ دے روان کوئے دیار لہ
ساقی نوے جام را واغشت پہ سرہ شوہنہ کبن مسکے
بل عاشق و تیرہ لاس و نیو شکرانہ مولی دلدار لہ
مُلابے سُرہ سرورہ تش کندہ ول دمرگی یورہ
خاور دے خاور ولہ لامہ کندہ اوکنوے خوار لہ

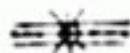
غنى

حیدر، آباد جیل ۱۹۷۰ع

دخوبونوجهان

زماپه ولینه دخوبونو لوی جهانه
په شپه کبس راشی په وجج بیالاړشليه مانه
د ستور و باغ پیل د خاور و د انسانه
بنیسته د کلستانه راخه ماله راخه
دا ینه عکسه لے بل خواته در کېږي؟
سوره لوکیه آسمانونو کبس پتیږي
د صحراسینه چرخه کوم خوا غایبیږي؟
و چېږي و چېږي راخه ماله راخه
د سیلی اسه د آسمانه غور څول کوي
اول دارو شه بیا د زړه نوماتول کوي
د ډیوکارنه اوه ما کارونه سل کوي
و ژل کوي و ژل کوي راخه ماله راخه

آئے باد سبا

خَدِ دُنْيَا کَانَ تَلَاكِرَے مُونِزِ
 زَلْفِ جَانَ تَلَاكِرَے مُونِزِ
 هِيرِمَسْتَالِيَوْنَے مَا بَنَامِ
 پُرَوَّدَے اروَلَے دَمِيو جَامِ
 خَهْ پَهْ خَنْدِ مُونِزِ نُوسْتَادِي
 مُونِزِ پَهْ صَحْرَا اروَلَے دِي
 مَسْتَهْ دَرْوَنْدِ دَشْنَکَارَدَکَ
 بَنْكَلَهْ دُسْرَاوِ سِينَكَارَدَکَ
 يَادَ اوْارِمانَهْ خَاوَرَ شَوَءِ
 غَمْ دَخْرَانَهْ خَاوَرَ شَوَءِ
 خَدِ دُنْيَا کَانَ تَلَاكِرَے مُونِزِ
 شَونْدَهْ جَانَ تَلَاكِرَے مُونِزِ

غَنِي
حِيدَه، آبلِجِيل

تَهْ خَبَرَے آئے باد سبا
 هِيرِمَ كَرَے زَلْفِ خَورَ وَرَے
 هِيرِمَ كَهْ هَغَهْ دَنُورِ سَبا
 هِيرِمَ كَوَكَهْ مِينَهْ نَاكَ كَرَے
 كَهْ دَكَهْ زَوَلَهْ دَنُورِ
 سَهْ صَراحِيْ دَرَهَا اوْسَازِ
 سَهْ كَچَهْ وَرَے دَخْمَارَ دَكَهْ
 بَورَ دَشْرَابُو پِيَالَهْ دَنَازِ
 رَكَهْ شَهْ شَهْ شَهْ شَهْ خَاوَرَ شَوَءِ
 پَانَهْ كَلَابَ اوْغُنَهْ خَهْ كَرَے
 تَهْ خَبَرَتَهْ آئَهْ بادِ سَبا
 هِيرِمَ كَرَے زَلْفِ خَورَ وَرَے

(*) هِيرِمَ: هِيرِمَ مو.

مہذب

چه خراب مِ په سکر تور کرو پوس
اوہ مسِ مِ خرچ کرو دین ایمان ناموس
چه مِ میرے دپنستو دملک قصے کرے
چه په سلکِ مِ کرو بدل دوطن بوس
چه په نومَ دَ پلاس نیکه به شرمیدلم
شوم فدا دَ مِس دخولے مریدَ دبروس
سوتِ مِ را غوست جھالت ته په غضب شوم
ماوراءِ بابا اوس نہ مہذب شوم

ع ۱۹۲۲

سوداگر

په لاس تیغ پسہ قرآن	عجیبہ دا سوداگر دے
ڪلک ستر کے دشیطا	شنه قبانے دا مامدہ
چلو لکھ مامان	په خُکر لکھ چنگیز دے
په زرہ سخا لکھ دیران	په خُلہ خوب دکلو باغ دے
غرييده لکھ جیوان	غمیيدہ لکھ زمرے کری
پنجے دوبے په سرو وینو	پنجے دوبے په سرو وینو
ستا پنیت رو تو اونسک	ما ته رَی چھو انا را لکھ
شه زما د در ملنگ	راته رَی غیرت د پریندا
په تا ملک د اللہ تنسک	وَی سرتیت کرم کنی کرم به
زو خوار لکھ پلنسک	وَئی نہ او بنیار لکھ ابلیس یم
مالہ را دیار پالنسک	تہ را کو ز شہ بنکتہ کینہ
یاما او ستارے جنسک	یاما خدا دے کہ سجد ارکہ
وی دا توہ ز مالاس کبس	ستاد ژوند اختیار نمادے
ستاخار غیرت او مینہ	ددے گوتوز بنکار ز مادے

دیر تیرہ عنزار زمادے	دا شملہ دنگ کرہ تیتہ
اوں را غسل وار زمادے	دفر عون چنگیز وار تیرشو
پہ دہ دیر اتابار زمادے	شہ غلام ددے غلام
خاور و ختوکین پراتہ دی	چہ خور لے وار زمادے
کہ زماشوے زما خوانہ	کوڑہ دا دزر و خخت
پاس پہ د پاسہ کینہ	خوشحال یہ د چل خخت
داجامونہ د شرابو	مسند نو دزر بفت
داسپر دا پیغہ مسٹے	ستاد سپینے خوانی خخت
داجنت د عیش او زور	بل خوا اور دا وہ سخت
خوانہ زہ سانی لہ در شہ	کرم داس رو سینہ بالبت
رئہ خنکہ سودا گردے	خنکہ خنکہ سودا گردے
خنکہ نظر دستگو ور کرم	اوچشمے د مرجان وا خلم
خنکہ بھار او سپور مئی ور کرم	دلا لونو دیران وا خلم
ددسہ د طوق بدل کبن	خنکہ دین اوایان ور کرم
د ریبار دیرے خنکہ	بے خودی او جانان ور کرم
داد نور او مستی دک سر	پہ سجاد کیز دم غلام ته
د قصاب د چیچرو مینہ	خنکہ او بنا یم خیام ته
خنکہ د بل د تالی ہاتے	کرم چوکہ دستے جام ته

رَقِيبٌ أَوْ خَيْرُومْ بَامْ تَهْ	خَنْكَ دَلَّارٌ پَهْ دِنِيَاوْ كِرْمَ
دَفْرِعُونْ پَهْ بِنْهُوْ كِيدُومْ،	دِجَانَانْ خِيشْتَه سِرْخَنْكَه
تَادْسَرْكَوْيَنْ غُورْنَكَه	نَهْ دِلِيدَ سُودَأَكْرَه
دَازْمَاشَمَلَه دَنْكَ	پَهْ تَيْتَ سِرْبَانِدِنْه بِنَانِي
پَهْ آزادَكَنْدَ دَمَلَنَكَ	دِسَهْ زِرَوْتَخْتَ قَرِيَاهْشَه
دَسَهْ أَوْ مَسْتَه دَنْكَ	تَهِيَوْ سِرْكَوْكَبْنَ اَوْ چِيرِبِي
خَلاصَولَ كَرِيَ دَائِيَانَه	سِتَّا شَرَبْ نَهْرَ كَوَتْ دَهْ
پَهْ دَوَهْ نِيمُوسِيَوْ كَرَانَه	سِتَّاسَاقَ دَچَكَلَه دَهْ
لَيُونَفْ مُونَزَ دَلَّارِيَوْ	زَهْرَوْ كِيرَه سُودَأَكْرَه
مُونَزَهْ اَوْنَى دَخَارِيَوْ	تَهْ لَئَهْ دَلَالُونَوْ
مُونَزَهْ پَهْ دَاسَهْ بَخَيَاهِيَوْ	نَهْ لَئَهْ دَمَنْه دَارُوْشَه
مُونَزَهْ پَهْ مِينَهْ كَبَنْسَه شَارِيَوْ	تَهْ مَغْرُورَه پَهْ چَلَ زَوَرَه
دَادُوهَه دَمَلَنَكَانَوْ	رَاهَشَه اوْگُورَه فَرِعُونَه

پَهْ دَهْ دَهْ خَاوَرَوْ كَبَنْ حَوَرَه دَهْ

کَبَرِيَه دَبَادِشَاهَانَوْ

— عَوَّه —

هَرَكَ پَورَ جَيل

١٩٤٧

کوکل

ہم دوزخ دے م جنت	دے گوکل کب م د نہ
دے کب قصر ا غصب دے	دے کب قصر ا غصب دے
دے کب ہم اور احت	دے کب پر یوسمند ر دے
د نہے او د خمار	دے کب پر یوتھرین دے
دل مبو او د آزار	دے کب پر ڈو مرہ رنگ
د سپر لی او د خندا	چہ یو پق نے پور جان کری
د مسٹ او د رہنا	دے کب پر ڈو مرہ رنگ
د تیارے او د ڑرا	چہ یو اف نے تور الحد کری
د خندا دکھ دنیا	دے کب دو مرہ شجاعت دے
چہ د حکل جہاں مر گئے	یونظر کب تار پہ تار کری
لکھ باد دری بوسونہ	چہ پہ یہ باندہ راشی
زرا غت دے د منزک	دا سے رپی دا سے تبستی
داد بوشاخ کے نے کلک	اوچ کلکشی دا کلک دے
لکھ کا نے د فولاد	نه پے زر کالہ فریاد
نه پے زر کالہ فریاد	دے کوکل کب م د نہ
ہم دنیا دہ ہم قیامت	د اہم لارہ ہم کاروان دے
ہم تدبیر دے ہم قسمت	۱۸۱ نے : مری

ڈَ جِزا او دسرا	پرتو پر دے کبن مول دستان دے
ڈَ وصال او دوفا	خورپیدے کبن لوئے جمادے
مسِ ببل دے مہار	دامہم باع دے هم خزانہ
او دشُنوا او بو شرار	دے کبن سڑ نیازہین کاونہ
مسِ کبین دھم نبات	دامہم زهر مم زقوم دے
مسِ چینہ ده دحیات	داہم تور دمکھ خادر دے
چہ یو خاٹکے د منے	ده کبن پرتو داسے شراب دے
کری داوارہ فرشتے	پہ بد مستہ او سر شاہ
شی جبریل و رہہ حیران	دکچھی پہ برد درومی
امان او غواصی شیطان	چہ پہ بد و باندرا شی
اے زما خدا یہ عجبہ	عجیبہ دیم جو کرے
ڈھمہ یم مرکبہ	بے دنانہ نور دھر خہ
دو مرہ لوئے لکھ آسان	دا داور اونور دریاب
دو مرہ لنسا، لکھ یو آن	دو مرہ روکے لکھ خاٹکے
ولے ولے خہ لخہ لہ؟	راقصہ د سوز او ساز
ولے ولے خہ لخہ لہ؟	خیشت او غم راز و نیاز

غُصَّہ

حیدر آباد جب اغانہ

۲۲۹/۴۸

جناب شیخ

پہ کبنس ھائے نشته دیار	زورہ دیک دنے دَخِلْجَانَه
لکھ دک دَمرو بنا ر	دا سے دک نے دنیا کونہ
دَبل بَدَّخان بَنہ وینی	دوا رہ ستر کے درندے دی
دیار نہ وینے سینکار	تل آئینہ کبنس خانہ کو رے
چہ صفت داشتا کرے	شُنَاء سَتَا او زکارے نہ دی
پہ کو خہ کبنس د دلدار	دَخِلْ نور قعیدے مے واۓ
لکھ دُوفرعون پہ زور	دا سے تہ پہ نیک مست نے
لکھ لوئے او تور حصار	دریا بَنہ درہ تاو دسی
خومرد زورہ دشی خوشحالہ	چہ پہ بل کبنس بدی مینے
ستاد تور تاریک جمالہ	دل خیشت در تہ غلام بنا کاری
چہ دغڑے وی عُزیزی	دا شکور راندہ چہ وینے
دا چہ پریوزی او پا خیبری	دائم ستاپہ شان روان دسی
دامجنون او دا ملنگ	دا چہ تہ ور پورے خاندے
او دوی شلید لے لگ	ستا باد شُنُو رینمو

د اللہ دگو تو جو ر دے	دائم زوے دے د آدم
پہ شاہ کبین شور پور دے	خہ کہ دوب دے پہ تیکو کبین
دے هم هفته رو ان دے	دے هم خی پہ چغو چغو
هم هفہ درہ مکان ے	تھے چئے د کس پہ طمعو
اے چہ برو ٹھے خوشحالہ	اے چہ دوب پہ فضل دوب
دائم ہان لہو یہی هم تالہ	درہ شور چنے هم واڑہ
تاتھ سبیٹے ٹینڈک دلارے	د اچہ د پر پر بخ پریونزی
خکھ تھ رو ان او بسیارے	داد دے سہ ماتے ولیا
گنہ کار دے ستا اُستاد	شیخ چلو د نیکو د کہ
تالہ دے ذرہ فریاد	ستاد عاد خان د پاڑہ
پہ سینہ کبین خان د پاڑہ	ستاد بنو د یوہ بلیزی
دھمہ جہان د پاڑہ	درہ سرے لمبے د اور دی
دے تصویر دے د آدم	دے تصویر دے د آدم

اوہ پہ سو و ز رو نو

د پتنگ د الوتو

عَنْ
جید، آباد جیل
۱۹۴۰

تاریخ

د خوبانو سرد مینه

د خوراک دز پمکی وینه

چه و بانے دی تند کبس

تل په نخ دی ماہ جبینه

زنگ و ملے توره چرے

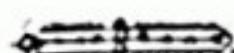
تو یوی نه تکے وینه

قتل عام دھنے کار دے

چه خلیجی تکہ سپینه

د خزان رنگ دسنه زند

د غنی یاره حسینه

ساز

اوستگو له رنگ	شونا، وله خوند
دَنْگِسَ دَلَنْگ	پوزه له بوئین
مسَتَي او ارمان	زره له اميد او
شَهَار او شَنْگ	غوره له سرود او
جمددون او نور	ماله سرور او
دَرْونَدَ رَنْگ	داخو آوازه
تَبَ تَبَ دَبَازَن	تقَ تقَ دَاور
أَفَ أَفَ دَارَمان	آخَ آخَ دَوَسَال
وَخَ وَخَ دَصَنم	وَنَى وَنَى دَجَنَو
هَرَوَخَ دَصَنم	نَانَا ، او او
قَتَ قَتَ دَخَدا	پُرقَ پُرقَ دَمَسَتَه
شَنْگِ شَنْگِ دَپَازِبَ	چَنْچَنَ دَلَبَتَي

شُرُشُر دا بُو	شغ شغ دَنِیم
بس بس دَلِبِر	بر بُر دَغَلِیم
میں میں دَھنڈے	شَنگ شَنگ کولتے
قر قر دَچِلم	پر پر دَلولتے
دُم دُم دَدِپرے	ہنگ ہنگ دَرباب
غُر غُر دَپیالٹے	سخ سخ دَکَاب
چپ چپ دَکوکتے	پس پس دَلِبِر
چر چر دَتارو	چوچو حُجُودَکِمتر ^(*)
بر بس دَاشنا	بد بدے روان

ایش ایش داقلم

ہاں ہاں دابیان

عَنْتی
حیدر آباد جیل
۱۹۲۸

(*) کِمِتر، کوتُرہ کبوتر۔

صاحب

ذوے مِ راغے دیور پ د تربیتہ
 جور سنبال لکھ د نادے پوتہ بنکتہ
 تریوستنڈی پودری مخ نے وو نیولے
 کابه وے د لاتانو د محلتہ
 د دودج اود فیشن سر شرق وو
 دیر فرت وله ورته د جماعتہ
 لکھولو د پیسونب افلاطون وو
 خوشک تلوکنیں غریب و بے همتہ
 من چہ ما ورته پ فکر نظر و کر
 خرم م معنے و بس نوی نے ده کتہ

۱۹۲.

اور

هم دندا هم د دلداریم	گنہ کاریم گنہ کاریم
نفس پرست او بے اختیاریم	بے وفا په محبت کبن
مینہ نہ لرم حیوان یسم	مینہ مینہ په خولہ دایم
نہ مین پہ یوجانا ن یسم	نہ م لوظ نہ م قسم شتہ
چکم خاد نگرو شنگ وی	چہ کم حا کے حوانی اور نگوی
نو زما و تہ غور خند وی	چہ دچا د تبل تک وی
د کافر بیوت خانہ	یومکہ د مسلمان وی
نوئے نوئے میخانہ	مر و روح زہ بدلہ و مہ
هم کناہم بے وفادہ	هم م مینہ دہ بے پتہ
ذہ دیم دا حمالیاں دا	چہ م کمہ مخاغن وی
پہ سجدے په زارتے پریو حُم	کله لا ریشمہ جمات تہ
بیاد چاپہ یارتے پریو حُم	شل سجدے م کپٹے نہ وی
ما سوزی دنہ بھر	یوسور اور م د کوکل کبن
چہ دا اور دے کہ سقر	نہ دیجخ خونہ دنے کم شو
کہ شراب وی د شیراز	کہ ساقی د کوہ قاف وی
چہ معلوم نے کرمہ راز	بس پیکہ م ترے زد کے شی

کہ وی راز او کہ نیاز
 کہ وی سوز او کہ وی ساز
 سرگردان پریشان گرجم
 پہ باغچہ بیا بان گرجم
 آدم خور میہ چل جان خرم
 اژدهاریم چل جانا خورم
 رو روتن لوگے لوگے کہ
 شین چن لوگے لوگے کہ
 نوئے نوئے امبار غواری
 نوئے نوئے خار غواری
 داد قستہ کوم فریاد
 زہ پہ دے یمه آباد
 کہ باعچہ کہ بیا بان وی
 کہ خوانی وی کہ جانا وی
 زہ اور بل د دلدار وینم
 زہ سپوہ میں او کلزا یتم
 زہ ددہ پہ لمبو پایم
 زہ ددہ وجود او سایم
 هلتہ روند هاتھ انسان وی
 پندھزلہ د دیران وی

کہ مابنام دی کہ سپوہ می بی
 روح م تک لکھ لحد کہ
 دازہ خہ پسے حیرانہ
 دازہ کس خواتہ روانہ
 گنہکاریم گنہکاریم
 چلنا یست خاورتے کو مہ
 دتے پہ زر دشہ اور م
 دکھیر کرہ سر کلو نہ
 دے، دا اور میہ خوراک کہ
 نوئے رنگ نوئے محفل کبن
 در غجنیم در و غجنیم
 نہیم تک زہ ددے اورہ
 زہ بہ ده لہ خاشاک گورم
 زہ بہ ده تہ لوگے کو مہ
 داد دہ پہ شنو لوگو کبن
 داد دہ پہ لمبو گورہ
 دے زما پہ وینہ پانی
 دتے زما وجود او سادہ
 چہ ددہ پر ق او شنا ری
 چہ دکنی دخا و روپ بی

(۴) حیرتے و ایرتے

نہ مِ سریشته نہ سامان
 نہ پہ سود او نہ پہ زیان
 عجیبہ پے حُمی کاروان
 کہ او دریں مہ تاوان
 چہ نے حکم لا تپے کیبم
 چہ نے خورم لا ورگ کیبم
 کہ نے ورثنمہ روکیبم
 لوگے کیبم ایرے کیبم
 لا بہ سو زم لا بہ مرمه
 لا بہ توں دریاب لخمه
 داد دلے دلے با ب
 تناکوہ د خوزد رباب
 چہ دیار شوند شکرے
 درد خوبزے خوبزے خبر
 لکھ شمع د معراج
 اور دھم دا ور علاج
 کہ دوزخ دے کہ بقا دہ
 ژارہ ژارہ دادنیا دہ
 غنیے

حیدر آباد جیل
 ۱۹۴۹ع

لیوٹیم لیوٹیم
 نہ پہ مینہ مستے پونے شم
 عجیبہ بے رورہ لار دہ
 کہ قدم احلام غور خیریم
 عجیبہ غور ند شراب دی
 عجیبہ من اولسوئی تا
 دا پہ زرد دنه اور م
 کہ نے نہ ورثنم سوزیبم
 لکھ شمع بد نصیبہ
 لا بہ خان تالا کومہ
 بس دے بس کہ لیونیہ
 جام کہ دک ستر کہ پتہ
 ورنزدے شہ ورنزدے شہ
 روپہ مینہ مینہ او کپی
 تورے سترے بلینڈی
 دغہ سو شوند کنس اور د
 پہ سو کو توکین جنت دے
 وی سوزہ سوزہ خاند خاند

آدم

عجیبہ م وجود لاعجب م خکر
خہ بے توکہ بے تولہ داستک او سر
یا پہ بام دھرم د مسٹے ترانہ
یا پہ شپہ د وصال د نفلونو بہانہ

یا موسیٰ ته قصے د فرعون د محل

یا فرعون ته بیان د ابد د اجل
یا دغم د بی بی نہ سرور غوبشل
بُت خانہ کبس پر قونہ د طور غوبشل

کله روح د مجنوں او سانی او پیاں
کله سرد خیام او ژرا او صحراء
کله خوب د منصور درنا د وصال
کله شوق د حبشی د کوکے او رخیال

کله دوب بے پایانہ کوئے د غم
کله هرہ پیاں کبس صنم صنم

یاد ژوند کا کوکبِن د مرگ تصویر
 یاد مرگ سلکوکبِن د ژوند تعبیر
 یا پیغامِ فراق په خدا کبِن دیار
 یا امید د وصال په ژرکبِن دیار
 یادِ جیل کوکبِن خوبیه دکور
 او ایروکبِن ارمان درنا او دادر
 دا بخوده د ماغ بے کماله وجود
 پچاری د مندر او شوق د درود
 هم غلام د بنایست هم مرد دوفا
 هم دریاب د تیرے هم مستی او رنا
 بے آرامه ارمان بے قراره نظر
 خه بے توکه بے توله داستک اوسر
 یا په بام د حرم دسته ترانه
 یا په شبہ د وصال د نفلونو بهانه
 غنی
 خاتم

نه کیزی په عقل

سپین ولینہ د تاواکہ ستوکے خنہ ترجوہ کم
 قرض نگ پرتوی کہ قالین جو دخچلہ پوکہ
 نہ کیزی په عقل تو ڪل غواری دچھیانو
 نشته دے کلوانہ په کوئہ کبس د ملیانو
 دلتہ بنا گونہ دی تالی دی رکبی دی
 دلتہ شراب نشته پیکوری او زلوبی دی
 عقل لہ سرو رکبس سله عقل کبس کور نشته
 دا خبرے ما ته م رو رو کوتے ابی دی
 مینہ خویو مینہ وک نہ سودوی او نہ زیان
 دلتہ په چکول کبس خورے شوئے نوابی دی
 لاڑ دھو بیار په کند و کند په درد ده
 مینخ دلورے ژورے دا ود کہ دا سروده
 دا سے آواز کوری چہ نہ زیر وی او نہ بھوی
 خوبنہ رباب کبس خاموشی د مقبرو ده

او بن خوارلہ یا الوبہ او صحراء و یامہار وو
 خردھوسنی رو دے خومین د پھ جوار و
 کور د طمع خندے تو محل د بلاکا نو دے
 روح ناوے کول په دو لکی کبیں د پیریا نو دے
 تشن د کاب خوند لہ اس میل حلاں دی دا
 مادا اورید لے پکو خند کبیں درندانو دے
 زور او غرور نہ لری عشق سبرا او ارمان دے
 سُراوس سرور نہ لری سہ خان د اوجہاں دے
 رحم نہ انصاف دیو تدبیر دے د دوام
 هر چوک نے پکار دے کہ خیتو د کہ خیام۔
 شنگ دی دن زدنہ او دو لکے دل رے لرے
 دواڑہ غزی یوشان او یورنکے خبرے
 دک د ظلمہ زورہ د طاقتہ د باز پرے
 جو رے د ملہین او رنگین بوسی د کل د زرے
 کومہ لا رچہ اخلي خومقام نے بس یو دے
 دلته زر جماتہ دی امام نے بس یو دے
 حکمہ لیونے دے مروشک کلمہ کلمہ
 بل خواتہ ور تا وکری داد ہوش تھقہ شله

پریوڑی پہ پراؤ کرپ بخانہ کبیں دیوہ بلہ
 خپے سپینے پولی طمع تاھنی دمنزلہ
 تانہ اور سروردے یومارو لے ورثتے اُکبیں؟
 اے دسپین او تور مالکہ خہ مزہ دہ تو رکبیں؟
 ولے زمالال دی پروت پہ خلے کبیں د بنامار
 ولے دے گلاب لہنہ اور بل اونہ بھار
 ولے ڈبندی کہ خاٹھکے تن کبیں د دندوکی
 غوارے ترچھے د سیند سازونہ د ابشار
 مالہ مرک او ژوند دے تانہ تشد خنپے ولے
 او رکبیں د بل کرے ولے حسن الول دے
 اور ته دے نبو لے یم فولا د جو رے زمانہ
 سنبھ چہ زو فولا د شمہ نو خہ زما جانانہ
 جست فولا د ولہ جو هر ولہ کمال لہ
 بس خاورے کید دی روکید دی د دنیانہ
 ولے ڈورانو لو لہ جو رکرے سور محل دے؟
 او رکبیں دے بل کرے ولے حسن الول دے؟

پیرہ اسماعیل خان
 ۱۹۵۰ء

اختلافات

پلارم ورک په خپل وطن
زه د خپل وطن نه ورک
د هغه خوبن دے تعلیم
زماخوبن ساک د پاک
د هغه خوبن دی حوانان
ټول د قام په جنگ روان
زماخوبن هر کلستان
هر چپن د لولو دک
د هغه وطن جهان
دا به نوره بیا بان
زماملک بشکل آسمان
د بنیسته ستورو نه دک

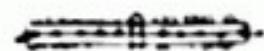
لوزہ

چہ شی خُلم دخوب و سپور
 د دنیا خوازہ همه
 نے مدام مدام یادیزی
 غونزاخی^(*) او قتلہ
 چہ شی خیتہ دیرہ و بزے
 د دنیا کُل خوارکونہ
 نے پہ ستگو کبن غہیزی
 سیخکی او کباپونہ
 چہ شی ستگے دیرے و بزے
 د دنیا سکلونہ وارہ
 ورتہ غلکبیں مغلکبیں کیزی
 تو رے ز لفے سپینہ غارہ
 چہ شی شونا^{کے} دیرے و بزے
 د جهان هم خوبانے
 ورتہ و راند و راند کیزی
 سپینے تورے سے ورانے
 چہ زرگے د مینے سپورشی
 تیرے نویے خوشحالے
 پکبیں دنه رپ رپی
 لکھ ناوے پہ دو لئے
 او بزم او بزم داسے و بزے
 پہ دو و سفر شونا و خر خومہ
 داجهان او جنت دوارہ
 دال ختہ و همہ کو کارے
 کبینہ کبینہ لیونیہ
 دامزگے دی لفیب کبیں
 چہ تہ زوی ددا سے پلا رے

(*) غونزاخی، معتبر:

آخر خلہ به دخوڑشی
 د قسمت غا خاور نے کھی
 کہ بھار کبیں دی کلمونہ
 سادغہ دنے را و خوت
 سونہ چالونو شنو او بولہ
 پہ نور توب عذر ت پگورنے
 بیا پہ غارہ د تلاوہ به
 بیا بہ گر زن پہ مالتو کبیں
 بیا بہ او تپنے پہ یوہ
 بیا بہ نیسے پہ جیندیکبیں
 بیا بہ سور شغربہ ژوندوی
 دیار انو شنتے متے
 چپ چپ شہ مخکبیں مه حم
 ژرا راغلہ بستے بستے

عفے
حیدر آباد جملے

ولیش

باغ کبن خوک مکلا ب شی خوک شی سر دخوک و رخارپی
خوک د مینچ غنچه شی خوک کبل د غارے غارے
تاج د چاد زرو د چاتاج شی د گمونو
ولیش د بل په لاس دی کہ ته خاندے اوکہ ژارے

کَعْمَ لُور

لَنْكَهْ تِيَارَهْ شَوَّهْ رَنَانَهْ رَاوَرَهْ
آدَمْ چَهْ مَسْتْ شَوْحَوَهْ رَاوَرَهْ

مَرَكْ چَهْ دَخْلَهْ وَنَدْ تَالَاشْ كِبَنْ دَوَهْ
ژَوَنَدَوَنْ نَهْ رَاوَرَهْ اوْسَهْ رَاوَرَهْ
تُورَهْ چَهْ چَغَهْ دَخْفَرَهْ اوْكَرَهْ
دَهَالَهْ نَهْ پِيدَاَكَهْ قَلَهْ رَاوَرَهْ

چَهْ اوْ بَنَكْ سَرَشَهْ شَابَ تَرِجَوْشَهْ
چَهْ غَمَهْ باْشَوْخَنَادَهْ رَاوَرَهْ

زور

خداے چہ پیدا کر دھان نہ زور
کل لئے تر لاندے خیزو نہ نور

سرے اوچت کر تر نیم آسمانہ
باد شاہ دھر خدہ بے سر زور
الله مو سک شرح من پیدا شو
طافت پہ مزکہ پریوت نسکور

بُت

داشونا سرے دکلنغو ته	داشونا سرے دنارے درے
دا جسم مکمل نیاز	داشونا سرے قطرے دنار
رنگِ مستی او ارمان خوری	تش او وچو زرستکو ته دا
ما ته قشے د جانان خوری	ما باند نئے او خوبے لکی
مرک پورے مسخر کوی	دا خروزوند وان مست شوید
بل پسلی ته آسرے کوی	دا خوکلاب خنلانہ رے
رنگ او امید د دنیا خوری	دا خود تور مرکی په مخ
خیشت او سینکار د اللہ حوری	دا خود مجنوں ستگو ته
پوئے په تللو د سوز او ساز	پوئے د دوک د آدم په راز
تو لے قصے د راز و نیاز	تولے قصے نے یادے دی
ژوند او امید او خند خوری	دار عیسیٰ دلاس په شان

"بت" و تھے خنکہ او وایمہ

ما ته چہ نور او رنا خوری

پیژند کلو

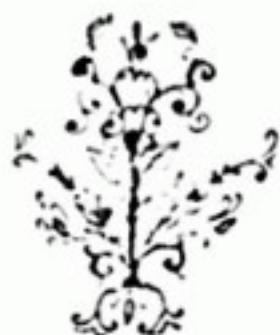
هوبنیار هغه وی چه حان کېز خرتوب وی
خر هغه وی چې چېل حان گنی موبنیار
عاشق هغه وی چې طمع دخه نه که
پې شرن چار پې مخنه خُنی لکه آ بشار
غوث هغه وی چه له حانه خبرند وی
خو خبردی له ژړا د غریب خوار
چه دقایم د پاره دانکی اول او رته
د هغه منم بریونه ڪونا، د دار
غنى هغه د چې سر دے بې سره
کله خر کله نقلی کله موبنیار

و لے؟

ستركوله پسته رنها	کل له بندہ خاںشت
شونا، وکبیں نشہ نشہ	شونا، وکبیں دابیخودی
نور او سینکار او خمار	خیشت له دچلخان پشان
سپین دسر کامونو خار	یارله دخند اپه خاے
زره د بادشاہ ورکہ	مینے له د زور د سمندر
خاںشت، تادتنا ورکہ	ساز لره آواز، اثر
جهان را کے تا	ماله د غمونو ارمانو نو
او حیران را کہ تا	ماله زرگے پوست او مسٹا
دھسن د آرام د کے	او ستر کے خمار دیار
کله د مابنام د کے	کله د سپوڑ مئے درنها
دارمان د کے	کله د خوانے د امیڈ نو
او ستاد شان د کے	کله لیونے ستاد خمار

اے دَ دوزخونو قیامت او د حساب رَبَّه
اے د تورو ز لفود لالونو د رباب رَبَّه
اے دَ مستو ستر گو دنگس او د ھکلاب رَبَّه
اے دَ مینے حسن دُحوانی او د شباب رَبَّه
اے دَ لویکَ دَ حُسن او د کل د خیال رَبَّه
اے د راز او نیاز او د نسیم او د هلال رَبَّه
و لے دے د حسن نه
جو کہ دا د خاور و بنار
خیشت لہ د پل خان پشان
نور او سینکار او حمار

بَاچا

بادشامی د جهان خه کے؟	خُان لہو لے زیاتے غم
دانصاف تلل مشکل دی	خہ بہ دیر کرے خہ بہ کم
خپل غمونہ د لالبز دی	د جهان غمونہ غوارے
دا سے تخت بھخہ کرے خہ	چہ پرشپہ اور دے ڈارے
د تھوانو پہ سکلہ کبس	غتہ تھو مخکبیں روان وی
لوئی باچا د حُنا ورو	د هماڑا لوئے جیوڑا وی
دا دنیا د سپی لکھی دہ	نه نیفیزی نہ سمیزی
پہ وجود تورہ پیشودہ	چہ لے دینٹھے لا توریزی
بادشامی هله جو پیزی	چہ نیم لکھی شی نیم مڑا کری
چہ یوکس دبل پہ غوبنو	د چل کو روکوتی مار پا کری
دادے ڈوندہ خہ مطلب شو	چہ یا مرے یا به بیل وڑنے
د ایسہ کلاں دی خہ شو	باغ ساتے او بلبل وڑنے

بادشاہی دکھنے ۔	رتبہ مالہ کہ ڈرا کرہ
لکھ سو پہ دیران	زہ بہ نے وغور زوم لہ کورہ
پ جگ کرو نشم تیرو لے	دایودہ کری ٹرونڈون زہ
رتبہ بل کیز دہ بیغولے	ددے ظلم پہ کھوئے دے
یونیا زین شانتے جتنا	مالہ را کرہ خو چکلو نہ
اوپہ خواں سینڈوان	یو درو کے غونڈ باغ
پہنچ سوری دخرو لے	چہ نے زہ پہ غارہ ناستیم
دمزے مرے غزے لے	پہ مزہ مزہ لیکمہ
کلمہ بد اور ز ملا تہ	کلمہ سوال منت جانا نہ
دنیپرو دک لا لہ تہ	دسا غرساتی صفت کوم
ڈورہ پہ شان گیا	کلمہ کلمہ تانہ رتبہ
کلمہ سوے اسویلے	کلمہ تور جمڈے امید
کلمہ جام کلمہ ڈبر	کلمہ تنگ کلمہ تکور
د جہانہ بے خبرا	یوجہان کبن درنگ دوب
چہ ز غمی نے شی زور	بادشاہی مفعولہ ورکہ
پہ خصلت لکھ منکور	چہ پہ لاس لکھ قصاب وی
قربانی درود دینے	چہ چل ٹھان تہ شی کولے
د غریب د غور پینے	<u>ہم مفتیو ہم خور پتھی</u>

چہ وژل لکھ و باکرہ	تاج در لے هغہ سرشی
یرول لکھ بلا کرہ	لکھ پانگ دا پ خیل کرو
بے د ترے د جلا ده	خت هم نہ پانی بے زورہ
دوم روی دنیا بر بادہ	باد شاہ اچھو مر دیر وی
دے پ وینو زوو پانی	لوی باد شاہ وی لویہ ژورہ
پہ روتھ پ سوو پانی	باد شاہی لکھ د اور
مون بز ساتھ ددے آفته	رَبَّه فضل په مون بز او که
داد سرولا لونو کتھ	چرتہ غتہ خرتہ په شاکہ

سفارش درتہ دا او که
 صیب ز مون بز د بابتہ
 وے پام کوہ د دله خرہ
 غنی و نہ وے په لَتَه

حیدر آباد جیل

— (۴) و سے وہے . —

دُوْنَخ

کہ دا تور دئے کہ دا سپین	دَ آدمَ دَنْفُرَتِولَ دَيْ
دا سپلَمَ اوانج بین	دَ آدمَ دَرْبَيْهِ خِيَالَ دَيْ
پوست مر وند نگے مھین	دَ آوازَ زَمَا دَكَوْتَوْ
حَکَلَ اندا مه او شیرین	دَ آزَمَا دَخَّكَرَ لَوْبَيْ
دا او بُو شراب رنگین	دَ آزَمَا خَوْدَتَ جَوْرَ كَوْبَيْ
یوق طره ده دَزمِز	چَالَهِ خَسَرَ دَشَرَابَوْ
یو غمکین ما بنام دَغم	چَالَهِ خَسَرَ دَزَمِزَ دَيْ
دَسپور بِمُنْهَرَه رو بناهه	چَاهَهِ روْكَ سَبِينَهِ شَعَعَ
دَسر شونلَه ده جاناهه	خَوْكَ پِيغَامَ دَجَبَرِيلَ دَاوَيْ
چَاهَهِ تور بَهْ تير وخت	چَاهَهِ سورَ بَهْ وَيَنْوَ تاجَ شَرَ
چَاهَهِ سور دِينَهين بالبت	چَاهَهِ سَرَدَ صَلَيْبَ وَلِيدَ
په مریت کنس مخ دَ يار	دَمَسْنَى پَشَانْ خَوْكَ سَعَى كَرَبَيْ
خَوْكَ تَرِحُّسَنَ او خمار	خَوْكَ تَرَيْهِ جَوْرَيْهِ ثَرَاكَرَيْ
دَآشنا شونلَه کَرَبَيْ جَوَيْ	خَوْكَ دَكَلَ دَما شومَ مَخَه

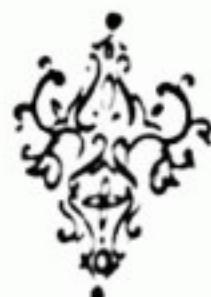
چا از غوکبیں دکرو پرے	چا په خوا دنگس و منت
په خندا غیرے مے دیارہ	خوش نصیبہ خوک ولا رہ
کفن او شلو و دلدار لہ	چار ناوے دجو پرے نہ
لیونے شوم په فکرونو	رتہ: رتبہ: زمارتبہ:
په سپری او سر کملونو	خنکہ خور قهر او غضب کرم
تولانے ببلہ هیرہ	خنکہ غوب کیدم ملا تہ
بد رنگی تیارہ چا پیرہ	خنکہ ستاد نور او خیشت نہ
تور ما بنام او لحد جو رکرم؟	د خندا د سپین سبانہ
سر سرور ابد جو رکرم؟	د انسان د مایوسی نہ
د بادشاہ خوار کرم جو رہ؟	د فقیر د تلو سونہ
ستاخایشت سینکار کر جو رہ؟	د دوزخ داور او زور نہ
داجهان او آسمان دے له؟	خنکہ و منم تا جو ر کہ
طوفان نور د کعبہ له؟	چہ خیام روان په زور کرے
بس پیدا و دسو سے له؟	د مستی داد مرہ دک زرہ
د جزا سرزاق تھے له؟	جو ر د حسن یارانہ کرہ
یو حسین یو نازنین	تاکڑہ جور د خپل خایشت نہ
هر ما بنام پوست او رکین	ستاد بسکتہ بھنو سورے
د لر لکھے وزر یورہ	تا خدل چہ د مکلا ب رنگ

ستاپه لاس، خیام، چاکن
 بے خودی او دلبریوره
 خنگه غم غنی له در کرم؛
 د قیامت او حسابونو
 کرہ زرہ کبن د بلبلے
 خنگه شال دوینز خوکرم
 د حبشی د عشق لیواله
 خنگه لاس کبن مجموعا
 خنگ دیر کوی کبن دوبکم؛
 د مینو سترگو راز
 خنگ جهان حسن دوبکم؛
 او د شمع رنا خنگه
 کرم بدله په ایرو کبن

ربه؛ ربہ؛ زما ربہ؛

لیونے شوم په فکرونو
 خنگه خیر قهر غصب کرم
 په سپرلی او سره کلونو

خانپر جمل

لیونی

یوبنارتے روان کرے دن و نزو کو خودے
 یوحیالے روان کرے دزپی دتلوسودے
 یونہرے روان کرے قکے سوز او تکے ساز
 یو عشق د حقیقت جور د عشقونو د مجاز
 یو کورت د ان کرے د خوبی نو د رنکونو
 د تور و تھرینو کر نگید و نکو سہ نکونو
 او خاندی لیونی ستکرے د کے د مستونه
 وحدتے روان کری د لکھا بست پرستونه
 او کله لیونتوب فلسفہ کل او صنم و ائی
 او کله د مستی خبرے دیرے پ غسم و ائی
 سہ پا نے کل غور پیخ د شبیم پ تھوی
 او ربل مست خوروی دستکو غم پر کپتوی

۴۱۳

زہ

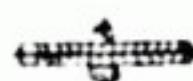
زہیم زہیم رنگ سہر اور او شرنکار زہیم
 دُجانان ست کوکب مرادے خمار زہیم
 داعب بیز ماد مست زہیم دتا لاش دے
 یار زماد زہیم ارمان دے دلدار زہیم
 دا زمازہ چہ دخیشت اور نکشی و بے
 سپر سرہ کلو نہ راشی بھار زہیم
 دا چہ زہ شم د مسکو شوند ولیوالہ
 لیلی جورہ کرم د حُسن معمازہ زہیم
 داخو زہ د خلکر سوز پہ مو اسوس کرم
 روح مطلب معنی آواز دستار زہیم
 چہ زانہ یم بے معنی جنت آسمان دے
 د جھان د سوز او مینے مختار زہیم
 دو مرد پوی شوم پہ د روکی غوند ڈوند کبیں
 یار زم اکمال کمال د دلدار زہیم خان پور جمل

اوېن

لکھے دَ خرچوکی اوغرانگه دِ د بته
 کوبز ووربز اووزان ویجار او دو لس نیم کمز اوچتے
 په غوزہ کبز عرب کے او بپه شونا، وکبز حبس
 کہ پا د مخوک دراچی، ورته ته شغ اخلتے
 دیرزیات بے نوره بیکاری ستا په پونہ کبز مهار
 دَ دومه اوچت سکبز د پستے نیستے زنار
 نصیب کبز د چنه شته نه او ر بشے نه شلتے
 بس لوئے د رانه بارونه، کجاوے تغپے کتے
 ستاسې د شاعر دی تله د لچک د نواب
 په شکل معتبر، معقول ملکے د نیستے
 خنداد زپه کبز نشته په بیبر و د لاخوله توڑ
 بورا په هغه درج شوچه پیدا شوئے ته د موڑ
 مسٹی وچے نوره او خوانی د بے سوڑ
 غون وونه د نیلی، تش د نیلی د خیال غوره
 او بز د کچے د دریک د توب او تله بے خبره
 د قبر په شان ملا د دسکی په شان مجبوره

ته تول ناکام ناکام نئے نہ رنگ وینے نہ خمار
 همت او جوش دلنشتہ گرخہ او بز کے میزتے خوار
 په خیتہ دھان و کھے خلکہ دوب سپکہ دو و شو
 مین پہ پیکوڑکے شوے خلکہ پاتے دجلوں شو
 جنوں خند دو رکرو دزو زانو په بدل کنس
 دھسن بادشاہ کنس دژوند وینے جاسوس شو
 تاخیشت دارمان ویہ بلہ نکی کنس دژوند
 ماورکرو پہ تیپرو فلسفہ د افلاطون
 ته رو رشے د خرو پرے د بنوہ رو ری د امری
 تاغرد موسی و رکرو پہ سکو خہ د سامری
 تالے دیزیا د وینے وینے نہ مرگ دھسین
 پہ ژربہ د شراب تراخہ خوار بہ لگی تری
 ته نن پہ سبانہ ور کے ته نئے جوار گر
 داخلکہ مهار تیت کہ ستاد تولو او چتیس
 اے او سبہ غتبہ او سبہ، ته نئے رو کے د میزی نہ
 لس چنڈ کہ زمیٹے، خوییز بے دلگی نہ
 تر منے بہیز بے او ژریز بے او کریز بے
 تر کومہ چہ ونه باسے د طمع د زربگی نہ
 د کطمع ستانہ دیر او چت سہونہ کم رابنکتہ
 د سپینے شہزاد کئے پہ سخوبے د بے کته

داطع مرے اوئیخے کاندی سترے نرے نرے
 داطع خرڅوی بازارکښ شونا نه که ہے کہے
 داطع شہزاده کاندی غلام دکورڈ وینزے
 داطع دجنت حور لہ ستر کپی بے شہے
 داطع شہزادی کپی دمرنی سرو نوکرہ
 دا پیر غنی میرے کپی، کپی کو خاکہ تر نہ بڑہ
 داجوڑہ دعما به کہیں دتورد کوی کھڑہ
 دازپہ نه غسم راغونا کپی او خندخونی دسٹہ
 داجوڑہ دکبے نہ کپی مندی دسورا زیان
 دا چل خادرے ایرے کہیں مستی بوسی دعبراہ
 داجوڑکپی دعیسی نہ مقتدی دسامری
 ددے په چپو خور کپی نذر و نہ دلبری
 اے اوښہ خوارہ اوښہ بے بنائستہ بے جمالہ
 اے اوښے دزوزانو بے خبرہ دکمالہ
 تنه لوبہ او سناد نہ سرورے اونہ ساز
 مسم دخہ دے دا بنس او د آدم د فراق راز

مرک

مرکے د راشی
چہ کلمہ نے وس وی

کل به م لاس کبیں وی
اویا به اس وی
یا به تو پک وی
یا به قلم وی

دوب به خنڈ اکبیں
د دنیا غم وی
چہ خه مو بخت وی
دو مرہ به بس وی

مرکے د راشی
چہ کلمہ نے وس وی

کہترد

دغم دردہ بے خبرہ	د جنت مرغے کمرے
ستاوی مسٹے بازیکرے	کہ سپرے دی کہ خزان
د آشنا پہ ندارہ	شپہ او رخ پہ قباقور
د جمات پہ منارہ	دیا رہی مسٹے قمعے کپے
بیاستی غمے شہ فکرے	دوہ دانے کپے چوتھہ پورہ
لمفترے دنباپیروں کوپے	د پیر یا نوبہ کوہی کبس
بے گناہ او بے آزارہ	اے د مینے لیو نیہ:
کوکنے اخلنے د دلدارہ	د محراب د پاسہ تاخ کبس
مرہ درج پہ تا اختردے	خپے د هر دلخی سر وی
مدام خواکنس د دلبرے	تل نشئے بے شرابو
ددوزخ نہ د مُلانہ	خوش قسمتہ بے خبرہ
د شرمونو د کنا نہ	د نیکو د ثوابونو
ستا منسوکہ بے آزارہ	د کوکولہ حبور و شوے
د ک دخیشت او سینکا	ستا سر سر نزی نوکونہ

نہ دِ جنگ نہ دِ غم بُشته سوچے میںہ بے افسوس
 نہ دِ چلنہ ڈوکہ شستہ یاریک پاکہ بے علتہ
 الْوَتَه دِ مِسْ دِ سِلْ دِ
 دُمْسْتِی دِ بازیکو
 کہ باہاشتہ ہم پیٹے کہے دَ وَدَ کو تو تھی
 غونڈا سترے دِ معصوے درہنا اتبادہ دَ کے
 پیمانے دسرو شرابو دَ خندادیارہ دَ کے
 کاشچے زہام ستاپہشان
 اے کمڑہ مستانہ وے
 چہ نہ غم وکنه ارمان وے
 بنخندا اور یارانہ وے

باویرے می

بیا شروع شولے پہ ماد غم چھے
بیا بے خوبہ بے آرامہ نے شو شپے
یو خوارند یو خواستا قی یو خواش اب
بل خواکوت کبن زا هد اردوی تپے
پہ لوگی دھنہ اور رواہ تو دینزی
چہ عالم کو جلیا تپے تپے
غئی خوبہ دار مان پہ لمبو سونے
خوبہ وی داد فراق سہے تپے
دھوانی اختردے لاپنکریز خد کپے
منہ بہ وی چہ پہ دیوال نے دتپے

میرے

گرم روان وی	اوہ دکاروان ستا
لکھ او بنان وی	سم په قطار قطار
پہ مند مندہ	پہ ملہ ملہ
لندہ بربندہ	نمر درلہ اوسوہ
خلہ کبس اور لکبے	لکھ دسپی مسے
پہ پریت تملک کوئے	اوہ پلٹنے پہ شان
هم غل هم نزئے	دم میتی پہ شان
دخل افسرے	پہ حکم کلک روان
لھکھ انگریزے	دخل نظام تائیں
لکھ چنگیزے	پہ زدہ مفسود مرے
لکھ لستے لرے	مالاچکدارہ نزئے
خیپت پسے لرے	خلہ دکھلناںک مسے
او شپر دخیضدی	وجدد درے بندہ
کرے وردے دی	نزی نرو چک دی

اواس دیو نشته	د انجیبہ ده
خہ بے تولہ غوندی	د معاملہ ده
ذ پیدا کول آفت	ذ جمع کول بلا
لکھ د شوم خبرے	زمکہ کبس دارہ دنیا
پہ میشع میله نہ کپے	لوہم خودے مار خودے
تہ د چوہ د نہ برو	ترسکون آچار خورے
د سبا فلک لوے	نوے فالسی نے
مسٹی خندانہ کے	پھر صوفی نے
یو قدم نہ اخلي	تہ بے غرضہ
رب د موئز و ساتی	د دے مرضہ
بس د خوراک لہ غمہ	لیونے کرنے مدام
تہ نے د خیتہ خلام	تہ نے د حرص بندہ
ستا طیعت د قادر دن	ذ خزانہ شوقی
مین پہ هرہ میو	د هند و انوشوقی
دا سے پہ دوز زغا	لے کے بگنی
آپے د چرکے می	سینے آگنی
دیر اسکارے تہ	خولا مبوکنہ وے
پہ مر زمری ورنے	ژوندے ملخ نہ وے

دھل جہاں صفائی ده	ستاہ تک ده
ستانو کوئی په ماقین	پہ امریت
اورے اوڑے	مژپٹھال
ستادغہ لاروی	اوڈغہ خیال
ڈپید، ایشنہ واخلہ	تر د مرگی
تل د غت پناہ لاندہ	کوئے زویرگی
نہ د پورہ کرہ	اوونہ تہ ویرشونے
اوہ بے پیداونے	اوہ بے زویشونے
تاکنس خبرت دیز	دی زماخوبنے
خومیچھ متی نہ کے	پہ زوگی یخنے
بس منڈا، منڈا نے	تل اوگدا، انہ کے
بے دخواں بوخکلو	بلہ سویدا نہ کے
خوزہ ماخوبنے پدے	نربھادر نہ تہ
پہ ماقچک مہ لکوہ	
کہ زما یارتے	
اللہ د درکرتے	
دانے بسیارتے	

=★=

وصیت

که خازئے شنم په قبروی دلارے
 کہ غلام مرؤم راحی توکرپی پرے لارے
 کہ چنپلو وینونہ ووم لمبید لے
 په مامہ پلیتوئی دجامات غارے
 چه قطرے قطرے م فوح د دبمن نہ کا
 مو راء ما پسے په کوم فخ بہ تہ ڑارے
 یا بہ دا نگہ ملک باع عدن کرم
 یا بہ کرم دیستونکوش دیجارتے

ماش

سمریندہ کام سرنا	ڈ ماپنامہ ترسبا
هم خوں کرے مم وینا	پینه پینه پنکہ پنکہ
دو دلو سرہ غوشتو	سپک بہ و خیرے پتول
خان کرپی پتھ پختہ جتو	خواہاتی ستا ڈگذارہ
وئے هرالہ انگکشن	چکاری دلی تل دکہ
دنوبنار سول سجن	تہ بہ ڈستا باباجی وو
ڈم خلہ نستہ هم خرم	ڈمیزی ہم کوئی کبس
منچوکی وزد ڈ دم	اویز دخنے ڈ جو لا دی
باد دنستہ پہ لاشہ کبس	اویز دہ دونکہ دنبرے
ڈ وکیل پہ شان چتوکبس	وا پڑھر د راغو نہ دی
وی دمال دفصل علمہ	نور ہمہ غلہ د جہا ن
زمادینہ ستاخواہ	تہ زمادڑوند ڈغلنے
د کلاب پہ شان درکے	پہ زرہ سخت نے دیزید
ہر سوہ کبس آفت پرکے	سرتہ خپوسوں سو رکپے

پہ کہت پریوزم بے اختیار
 دپولاو کینبوہ تیار
 پوست بالبنت دیڈکس
 پہ نروند پرد و کبس
 خان لہست او سوزومہ
 ذہ غور و نہ چکرومہ
 سور کلزار او شین چن دی
 فشہ شوئی پہ دید وی
 پلیت و پے دسپی دار
 خوار مجنون پریز دی والا
 ته نے پاس کئے پنگہ پنگہ
 لکھ شکون دچل سرنگہ
 لکھ بازکنی پہ زد کے
 چہ جاتی نے نہ استر کے
 مرہستانہ پہ ازار دی
 دلکو والو بے آزار دی
 کہ دشرافت بخترے
 بیا پے ونے راتہ سناء

چہ زہ راشمہ ستو مانہ
 تہ بہ و تاتہ غورے چا
 تکم او باسے دغورہ
 بیا، تمہری، چالہ شر کپے
 ستا پہ طمع گذارو کرم
 تہ م شاتہ سرہنڈ دے
 کہ ریشمین شان مابانم
 چہ یاران او دہ پہ ولیمہ
 پہ سڑھو دلیلی کیو دے
 لیلی خ او دیش شر کپی
 کہ خوک پتے شی پہ حاد کہن
 چہ آخر پہ زد را وزی
 تہ پے شغ شے دا بیو زے
 هله پریز دے پہ قلام
 بندیان توڑو کی خاہت
 غوان سنائکا مینے آسو
 روکھاٹک د دریخ نے
 خام زما پہ وینوس کپے

قرنیکہ پہ پاپو شل	وی ملا بابا چہ ستایو
غلے غلے پہ چال ول	دنمرود سپیر مکبنس لار
کلک لے ونیو والہ تش	ھنہ اور غریب پہ زمکہ
هم آیزو نہ هم انٹوشی	چہ شمع نے پہ یو حُل کرو
دقول بہ نے وزر	خوکلے مے دنه ناستُ
دغrib نہ کچو مر	ہامنے پرینبو چہ نے ونکہ
چے گڈ بابا زو نے	حرامتوب کبns دشکش ثور
اویز سر لکھ پسے	چالولی لکھ لومبرے
لا یوہ بالے خرہ دے	دھماڑ دھججه
خان سرگوزے پہ بدھ	بنہ تودہ دمنی تبہ

داد عاد لیون ف ده

پاکہ رتبہ کہ قبائی

کہ رابنکے پہ وارپ ماشو

تیزہ سر دھر پیلے^(*)

۱۴۱ مہر : اہار ۔

پیرے

ویرہ پیرے دے امید رہا ده
 دشک تیارہ کبنس ویرہ بلا ده
 کہ جو ریدا دی کاروان روان دے
 دلارے تله دتی او ورکیدہ دی
 ویرہ تیارہ ده امید لیدہ دی
 دوئے ویرہ کفری پہ ژوندوں کورتہ
 یوتوردہ بیاب کبنس غوبہ و مل دی
 لمبے د روح لوکے کیدل دی پہ ژوندوں کورتہ
 امید هستی ده امید بقا ده
 ویرہ پیرے دے
 ویرہ بلا ده

— — —

آس بَدْو

زپے دزمی وو	ترپ لے دھوئی پشان
خیال دبنا ییری وو	رنگ لے دغمی پشان
عوند غول پے بنکے بنکے	سترگے دکور کورے
طبعت لے د بلبلے	تلہ لے د نرانو
اوڈنرا نے د ک	تن لے د طات ادمستی
حیکرے دمرا پک	روح لے دھمتہ و
دساقی دسپنچ پشان	خبوکین لے کدا وہ
امیدونہ دھسوپشان	سترگوکنہ غمونہ
پکند لانہ پے غرایسار	زپہ لے د پستون وونہ
پسخان اوپے سرا ایسار	جوش لے دغازی وونا
لاپے چرتہ لارے تہ	چپ خلہ آشنا زما
چانہ و بی غوارے تہ	چرتہ د چاکورکنہ لے
نوكرد د لاور پشان	شتنه هغہ دنیا کنہ بنہ
شنہ دھشت نگر پشان	مشته هغہ دنیا کنہ واپنہ
چپ خولہ دے ہول عمر	چپ خلہ آشنا زما

۱۱) بَدْو : زما عربی آس وو. دلادرے سائیں وو.

اوەچە زەنلىرى دەتىل	اوەچە زەنلىرى دەتىل عمر
دۇغە وۇ آشىنا زما	دۇغە وۇ آشىنا زما
دۇغە دَ آدم وجود	دۇغە دَ آدم وجود
تىرپ شواو تەپۈنە شو	خوب شواو خوبونە شو
دۇدە دەستى دەشكىشىۋە	درە دەغىم كاپىشۇر
نەنە دَ راتلو سبب	نەنە شەستە دەلۈي علاج
نەنە دَ قىرىدۇ دوا	نەنە دَ دەلولۇ علاج
نەنە دَ كەمۇلۇ بىند	نەنە دَ زىياتلۇشان
نەنە دَ مېيرلۇتاب	نەنە دَ دىلەلۇشان
نەنە دەسلىكوتپوس	نەنە دە خىندا اوچىھە
نەنە دَ پرون سبب	نەنە دَ سبا اوچىھە
اىمىستە آشىزارما	لارىتە چىرتە لارىتە ئە؟
چىرتە دچاڭوركىنى ئە؟	چانە وېرىغۇارىتە ئە؟

خۇك بە نوا لە دركى!

خۇك بە كۆي سىامىدار؟

كۆم جانكىن وزى

ستاد مىستو خپۇرغىبار

=====

پلوشی

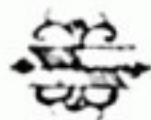
هندوستان کبیں دو تو نو منہ مے رانے
پکبیں خلق خرخوی ایمان پہ ختمو
بابا و نے غنی: سرے شہ جیل تہ لارشہ
غنی کے بابا مالدے نہ دے دختم

قارغه

توردِ نخ دے غل چکیه	توردِ زنہ توردِ اواز دے
پسے نے خیته دکول بس	ستاخام اوستا آغاز دے
چاتورے کہ دماستو وی	کہ دلپے د کچالانو
کہ پولاو دخان لاله وی	وظیفہ د ملیانو
ستاپه هرڅه کښ حصہ ده	تول جا داد دستا پلاں
یاتونکے وئے یا تغییرے	نه آرام کړے نه قرار
غل هم غل نے بے غیره	د پونی چرکوئی غله
نه د پک شته نه دلته	پک د شوره د چلو له
موته خیته کښ د پوت	دنډ د حرص تھرین دے
نه د کیزی نه ځیزی	عجیبہ د کښ مثین دے
کہ د سوتو مخادران وی	کہ اگی وی د کروڑے
کہ بچے د تواری ف وی	کہ وی سخا مردار کپورے
کہ غریب وی کہ ماشی وی	کہ حلال وی کہ حرام
ورته ستاکیا پکنس درد وی	کہ سحر وی کہ مابنام

دو مر جل او هنرن شته	بل مارغه کبن دو مر پوهه
د عقاب سر و زرن شته	خوافسوس فارغه په تاکبن
د سرونه د مارغانو	تش په چل سردار نشي
په موره زره د ليونيانو	دا په مينه مستي کيږي
يوه چغه ده د لوړه نه	ستالغار د پسي کونکار ده
د شبئم د خاځکي تړي	د بليل په شانه نه
په حکمت باندے لفان	په هنرکه سامری شه
اے جو پيه د آسمان	تل به خوره چېچې او سټه
شنه کمرے دی دکرى	سره کلوونه د لوټي دی
ما خيگرد تو تکري	خخ سحد توراني ده
د غه شور او د غه منډي	ستاحصه ده د غه سوئه
د غه چنه د غه غونډي	دا کنڅل د خدمتکارو

خه که تيز لکه وکيل نه
 چله واٹه دبل نادره
 په مارغانو کبن چوره نه
 که وزرنه درې خاوره

پاوشہ

یار بی معنے مزہ کہ
چہ دوار و سیال وی

سری هم دو مرد وی
چہ خومرد نے حیال وی

شپہ بہ دجنت خدا یہ
چہ دوارہ ال وی

خومرد چہ زیادوی بنکل
دو مرد نے جمال وی

دقام پہ مینہ مستہ
کوچکہ لال وی

دالیونے بہ ھلمہ
خدا یہ خوشحال وی

چہ لاس او زیادوی ددہ
دقاروں مال وی

چرک

خوراک ڪوئے ڏسپی او مسنا دملياون
 بانڪونه ڏ بلاں او لساوئه دچنگپاڻو
 پرتوک ڊياما نشته او شمله نېغه ڏخان
 شل ٻنه ڊ ساتے خوشبو روانے آذان
 په جنگ کبس بهادر او مستانه لکھ چنگيز
 په مينه کبس بے شمه بے پروا لکه انگلپر
 او روزد ڏ قافي دے طبعت ڊ ڏ هتلر
 آواز ڊ دپخنو ڏتے او انداز ڏ منستر

اجام دے تخت دے

انجمنونه ڏ ديران
 يوروخ به روستے باڱ
 وکپے دوڻي به وکپن خان

بنج

چاله سر دینے دجام	چاله شراب و رکری
چاله ھل انداز	چاله خربانو د پارہ
پری دماچیں اخلي	خوک پہ ادیله بانیے
دنیا کاندی تمامہ	خوک پہ چوارنے پسے
بوجن لکھ دگرے	چاله بنہ خرب خورہ
روکنے دا بوم پے	چاله نخہ چخہ شیخ
چستہ او رنگینہ	چاله دلوک پہ شان
تورہ او مہینہ	چاله دگونگت پشان
کرکہ زرہ چرکہ	چاله فتنی کوکاری
مستہ تکہ سپینہ کرکہ	چاله عنوانہ مومنہ
لکھ او چہ بکیانہ	چاله داس ستفہ
لکھ نوئے دوک بیانہ	چاله دوبہ مستہ
درنہ مینہ	چاکرہ صابرہ کورودا
پہ مر چاچہ شو پینہ	چالرہ سیمہ کوتیری

چاکره چلی ڏچلی	لوره بده مکاره
چاکره کم ته چه هم	بنخه وی هم پاره
چاله زرہ خرہ بیخوندہ	بئے نوره پواره
چانه لک سروه	دخندا دکھ ولاره
چاله بنہ ترسکه نہ	چاله بنخوره حلاوا
یوله دنیمبوا چار	اوبل لہ مرتبہ
یوله خمبیرہ دودی	پرسمنہ پستہ نومه
بل لہ دسورو پی	ڪمتر ڪمتر ڪرمہ

ورکره ڏقسمت دی

چاله دیرہ چاله کمه
خداؤ دھغه درکری
چه کی و ستاپه شونا پومه

حیدر آباد جیل

تیروتے

سقراطه دغه حانے کبن تیروتے
 ایمان دِ وا غشت فلسفولہ یوورہ
 د غلتہ رک د غلتہ رک شوے عنی
 زر کے د خپل پر دوسینولہ یوورہ
 خیام دغه ستاد مرک دو ساعت
 چه خپل سرور د صراحولہ یوورہ
 منصور، خلکه خوبہ دار او ختے
 چہ د آشنا راز د حجرولہ یوورہ
 د اظالم ظلم دے زما جانا نہ
 چہ د مسکل خاورے کیا لہ و یوورہ

زبرک

خه به ته خه به دېښه وی	چه دوس د بادونه وی
چه شراب در ته پرا ته وی	توبه هله د شرابو
بیا توبه توبه د خه کے ؟	چه بله هاشتے خلک پوشې
د نا کامه چه ته سنه کے ؟	هغه سنه د بادو بد وی
وی رندانو ته خراب	ملا ناست د تکر پوشکوره
نه معشوق شته نه شراب	غہیب خه وکړی جات کښ
مسانه غونډ ما بسام وی	د اچه با غ د کلود ک وی
په سور لاس نیو لے جامو	د اچه سر سونډ سانی د
غله د واٹی سلام	د اچه تاته رهنه ستکه
د مسٹی دوزخ تمام	په مکیز د زړه کښ بل کړي
وخت د کړې حبر دې	اوو سی را شه را شه یاره
پسته لیعے کړي چا پیرنے	بیا د رو شان د اوږد وی

خُلہ د خلے ته کپی در پورتہ مشونا سر نے تو د بھو شہ
 لکھ بلہ دیوہ رپ دھوانی مستی د جوشہ
 سینہ در دری سینے لہ د بخمل مسے رینہ نہ
 دارمان او مینے د کہ دنرگسونہ نیاز بینہ
 او ستاؤ جود یوسمند ہشی د طاقت او د سرور
 زرد د واخی هغہ اور چہ مم اور د او هم نور
 ته چہ د غہ وخت او چت تھے جات کبیں پڑرا
 لینے وائی قسم دے یا خوغوث لے یا مجرما

غنی
 حیدر آباد جمل

گپے ودھے

راشہ راشہ ساقی راشہ	درے درے ملا درے
پہ ما باندے بدے لکی	ستا پختے پختے خبرے
غتہ پکھ دشہ خادرے	عجیبہ تہ حناورے
تہ دھن نہ منکرے	تہ دھن مینے بے خبرہ
داحفل دے درندانو	اخوا اخوالرنے لرے
دشراجو د خکونہ دسی	ستا برخے شونڈا ببرے
ورشہ د غلامہ خیرا دے	تالئے تول اینبے دے لرے
د گنجی پہ شان خورے کہ	پہ مردارا د وزرے
ساقی ستا کوکبیں مسکے شو	بیا د خیال کینبوے وزرے
پہ تل مستہ مستہ راغلہ	سر پاپے نے د کمترے
ستا اووہ واوہ جنتہ	د دے یو د ناز بخرے
ستا حلوبیت زرہ کتابہ	ددے دودھ خورے خبرے
ستا وعدا او بندے د حور	دلته سر شونڈا شکرے
تالہ قرفی ز دل د درکرم	دارا کن پرے ماغلے

ستاد سور دوزخ دئرے	ماشوم یم چہ جنت پریدم
وا خلم ستائندے ۷	جانانہ میخانہ در کرم
نرنے سہ شو نا کافرے	مُلَا تا خَلَلَ نَهْ دِی
د کالوڑ کے کمترے	سَتَّاپَهْ غَيْرَ کِبْنَ نَاسَتَهْ نَهْ
یادہ وہ پر دُور سرے	دِجَاتَ پَ چار چوپی کِبْن
پہ دیران لکھ دخترے	ڈک کا لزار کِبْن ته دوار
بد قسمتہ بد نصیبہ	اوْرَبَهْ سُتْرَکَهْ اوْبَرَهْ خَیْتَهْ
اوپہ زاید پہ روح غریبہ	خَیْشَتَ اوْ مِيَنَهْ ته شِمَکَوْرَهْ

را شہ را شہ لیو نی لہ

جام او چت کہ مسلا شہ

در نا انو پہ مذہب شہ

جنتی پہ د جهان شہ

حیدر آباد جیل

کلماے ودے

مسلوم زرگے دروند که یار، ماتھ بکتئ شد
نور درو تاب م نشته پرا ته شه چپانے شه
دا او ب دے او ب د خبرے داواره واره فکرون
ڈھانے هائے ڈکرلو نه یم ماتھ می تنبی شن
رندو ستر گود پتنگ نه ڈنورونو قصے مہ کڑہ
پتنگ لمرتہ کتے نہ شی دیوگئی شه موم پانی شه
ماتھ ماشیہ: قصے ته دھایا نو د تول مکا...
بس په دغه حانے نے پریزدہ بکتی شد

عجیب فلسفه

دَجْمَاتِ لَوْحَةِ لَهْ لَارِمْ	زَرْهِمِ وَأَچْوِيْهِ تَالْ كَبِنْ
مَاوِيْهِ دَامِ صَدَقَهِ دَهْ	دَمُلَا بِهِ خَپْرِمِ كِينْبُودْ
پَهْ "ظَهْ" اُو پَهْ نِسِينْ،	دَاهْچَهْ خُورِهِ زَهْ بُوهِيْمِ
پَهْ سَجْدَهْ زَمَاجِبِينْ	دَاهْچَهْ خُورِهِ بِنْكَتَهِ تَلَهْ شِيْ
دَازْمَاخَاكِيْهِ وَجَوْدِ	دَاهْچَهْ خُورِهِ أَخْلَى نُورِ
شِيْ خَكَلَهِ انْكَبِينْ	دَاهْچَهْ خُورِهِ زَماَرِيْهِ
وَنَهْ دَاخَهِ دَسْتَانَاهِ كِينْ؟	مُلَانَغِ زَمَانَهِ وَارِهِ وَوِ
نَهْ حَلَوا نَهْ فَالَّوْدَهِ دَهْ	نَهْ بِلَادَهِ نَهْ فَرَنَيِهِ دَهْ
اوْ ظَاهِرَهِ تَهْ فَاسِقَهِ نَهْ	وَيَهْ نَهْ شَرِعْ ظَاهِرَهِ كُورِيِهِ
تَارِا غَشَّتَهِ خَهِ قَصَهِ دَهْ	دَاهْ رَبْ سَرِهِ دَهْ مِيْنَهِ
دَايِمانِ اَصْلِيِحَصَهِ دَهْ	يَهِهِ يَرِهِ دَقَهْهَارَهِ
خَهِ مَهْمَلهِ فَلَسْفَهِ دَهْ	دَجْنَونِ اوْ دَجَانَانِ ستَهِ
دَلْتَهِ دَنَگِ اوْ بَاسِ رَاهِهِ دَهْ	زَهِهِ دَيْكَيْرِهِ پَهْ سِينَهِ كِينْ
شَهْ بَهْتِ رَاهِهِ هَلَاسِلِهِ دَهْ	سَتَاهْهَابِ دَلْتَهِ حَرَامِ دَهِ

دقا فی دربارِ لہ یو زر	ما خل تال دک دخوبونو
تارخانے او مار لیو زر	رو کے لالِ مرا اوچت که
اے دتو رو سپین خانہ	ماوتے اے دسنو او باد
پہ نامہ کرہ د جانہ	د دل زما قبولہ
پہ سپین سر دستار کی بنو د	قافی ایناستہ پخت خل
پہ بائیں نے حصہ کی بنو د	پہ یواس نے تو پہ کی بنو د
یو خواستے یو خوام تال و	تلہ نے پورتہ د منطق کوہ
بل خواڑے و، کمال و	یو خواشم روکمن ورث وے
نہ مستی وہ ن جلال و	یو خماعقل و دلیل و
ڈک بے خود د غوند خیاں	بان خواروند غوند تلاش و
اوچا عقل پے تالہ کرہ	ماوت دایون توب و اخلہ
د خل عالم کتمالہ کرہ	ماوت دازما خمار
داد رکو متزال کرہ	ماوت اے دانساف دبہ!
دا بے تولہ تسلیحوہ	ماوت اے دتول امیرہ!
شوناہے بند مح پریشانہ	قافی ستر کے کولے پہتے
دا چہ تھ غوارے زمانہ	وٹ افسوس زمانہ ورک دے
زہ سرور د آدم نہ یم	زہ خوزوریم د انسان
د مستی د کاستانہ	مادی سپین او توراغشتے

زه تور دینم او سپین یعنی

بس زما دغه قصه ده

دغه تول زما اميد دنے

داتل مِ فلسه ده

ما خپل زده لاسکن رانگونه که تو ہے شپے او غم له یوره

دمابنام تیار کن ورک که د سبا شبنم له یوره

او س یوزه یم یوارمان د جانان دشان قصه ده

روکے سکل اولونے خزان د یو اميد یو تلو سه ده

مامرگی ته شروع کو پے

در ژونل دخیشت قصه د

د جنون او د جانان دا

خه عجیبہ فلسه ده

بھنگوتر (هزاره)

دَتْوَتْ بِنَاخ

که دے سر کہ سرور نودے پانی په غسم
 دار ڄمٽ او بخل در در زور او ستم
 ما ڀوئی او مسٽی دوا په شال ڏصنم
 دا خندا د ڀقین او راشک ڏ ٿردا
 داتیاره ڏ جانان دا هلال ڏ ڪنم
 بناد ڄمٽ دے ؟ ڀوستار دے
 دَتْوَتْ بِنَاخ د سیمو تار دے
 هنگ او شہنگ او هنگ در در دے
 دبل اس دبل خمار دے
 مجلسی چه په خند اشی
 دے بس شور دے او تقار دے
 شنز ونگ چه ببل ونے
 دت مم ڪل ڏ مم بهار دے
 چه منصور پکتے کيږي دی همه دار همه خمار دے

عطرتول ڈبل دخیال دے
 دے یو چل دے بھارنہ دے
 دے روان کاروان ڈبل دے
 دے ارمان دے دلداریہ دے
 دے مجبر شان مسافر دے
 منزل نہ دے اولار نہ دے
 دبای خیال ددہ تقدیر دے
 دے نہ سپین دے اونہ تور
 ناز او راز، آواز ڈبل دے
 ڈدہ شرنک او ددہ شور
 مشپہ او درج ددہ تول
 دسبا او مابنام
 ددہ هوش جوئے وی
 هم ساف هم خیام
 دے نظر کے کامونہ اونور ڈبل
 ددہ سرخو خیشت سروہ ہی ڈبل

غنی
 (بصاریور)

بس دے افلاطون

بس دے افلاطون فاسفہ دے سبال کیا
 غم نہ دکھ دامنہ خپل اوئیہ دجال کیا
 عقل عقل عقاہدے ؟ کف ایس افسردے
 عقاہجہ نے کیکری دے غلام غلام زما
 زہ نے جہ لاویسم نور و کے دے زمانہ
 لاند کرم دخوختا دس مقام زما
 پمه فرشتہ کرم ویہ کرم نی ف دھوش دکھر
 میں کرمہ مالا دخشت دستے او دھومن ده
 و کرمہ نا، نہیا اتوں اختیار دنک او هوش دز
 ای دل دل دل دل او خدا دکلمہش دکور
 سچ دل
 داما، دھن دے تمح دعقل کو تاہم
 دلتہ توں سیاں سیاں دشنه دکھل کھل
 دلتہ ژوند و کامل دی جمع اوں رائے ناہنہ دی

دلته مینه تشن یوبنکلی سینکبس دوبیداش دی
 دلته ژوند داستان دغم خند آکله آکتم نه دی
 زر لکمه معنی که دهلاں درهنا وکرے ته
 نشته دے په تاکبیں دهلاں بچکے یو
 زر، زره رازونه دے کومی بنکارا شکودی
 نه دے خو لے تاته د ارمان ڪمترے یو
 دلته دیر خوبونه درپالید لے شوی دی
 نه دی خولی تاته خپلے مرے دلبرے یو
 ته نیو لے نه شے، لیونتوب ته جلال پریزد
 کینه افلاطونه، فلسفه د سنبال کیزد
 تاسره ده تله د سیرونو د منونو
 دلته کبیں ځرونه دی او تور او درانه غرونه
 ته نے بیو پاری د عطرو گپو، د چرکانو
 دلته کبیں پرته دی ولو لے او امیدونه
 تاله یوقطره شراب، دریاب د تورو زهرو
 دلته کبیں پراته دی په زر ګونو پک ځموونه
 اے درهنا زویه دلته لو پے او خوبونه دی :
 ستانله قطريے قلی، او دلته دریابونه دی

تہ دآدم لاس نے دآدم ستارکے اوسر
تہ ددھ پوشاک، ددھ لباس، ددھ بستر
تہ ددھ وجود، ددھ آرام، ددھ بھبود
تہ ددھ قانون، ددھ آقا، ددھ افسر
دلته تول تسلل دی ستار تلے نہ اوچت
غرو نہ دعکاب دی، د بلے نہ اوچت
ستا ستارکے رو بنا دی خوزنہ د درہ ندا و تور د
تاکرہ رو بنا نہ ستوہی نہ دی، اور دے، اور دے

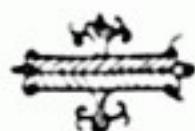
پتیره دادنیا

خاند من مه کود نمونه د سبا
منه پوھینه ده په پتیره دادنیا
دکه خت کبن د غول فکر نه مه کود
خود او خب حساب کتاب نه مه منا
زنار لیکل شنی سه رخمه
به دیسونو به زردا به و اویلا
داخلانی به هیشه نوی نامه
خه رضا کوه دیارانو په مرفنا
سبایا خدا در چ سیان مسلا
ترینه لشت زوره ورده مسلا
من دست زرده تیل اختیار بادشاه
سبا خدا حبیحه به وی سبا
راخه خانه جه خانه شنی فم
و راه نه و آجی خمنه خانه خنده

جوارکر

او پے غزو نور وان خط دخال
 په ھوارد لار کار وانو نه سُنی
 شکا نہ په کلدا او په دال سہتے
 خم ھوارد لار خنگ زد و اخلمه
 پشکرد تی پیدان قربان کیمه
 دبھار غوچنگونه او خنک او رنگ
 زد کما نہ خودی او جانا کیمه
 بود ارام له دخان در قیب سه
 او جهان دیپه قار در فوج پستان
 که داتویرتیزے لا تویرے شی
 همساد کبانوب در سخنه پستان
 او رخانگی در نگ دنیز نه دک
 او ملا نه ایاز و رنگ سپه
 زد به ساز او پرواز و رنگ سپه
 خنگ خنک در بیخه شیپو او خنک
 نیت سکویے دکم در جانان د
 داوام اینی په کور دسر و ردے
 بایخو اتہ ترنا در بیا او چال
 خنگ میں بہ پہ مل دلیشی خنگ
 یاد امز په جمع امزی میں سہتے
 کلمہ سچی په خینہ قربان کوئی جو

لکه خرچ چه دبلجا په زروکپسی
خپل جانان په مابا مدمال سرے
دادی زهر دا زهر درجح دسی
خونامه ورله ورکپی دمال سرے
داو بیار ولارم دیرے زده
خوز مادشان دغه لامنه ده
زه د زرو صحراء ارمان میه
زماخت کبن کوشہ د کلزار نه ده
زه چینه د ژوندوں د خوبنور میه
لام موستے سینه د دلدار نه ده
نیم خادر خودیرو بے تابهیم
ماموستے لمحه د قرار نه ده
تالاکرے م ژوند هم غردد دے
داو م ایښے په کور د سرورد دے
غنى - غرس

الابلا به کردن ملا

چه ته نے نہ موگا ب کبیں	بھکل کبیں ولید
واوریدہ رباب کبیں	ا، ملا؛ ستائیم کتاب م
زماناج دلیونتوب پسرا	ستاپکری دعقل
زه غوتے هم دریا ب کبیں	ته نے په غارہ ژارے
دهفہ خانہ خدا خبر	دے جهان کبیں مورنہ شو
ملاتیرو تے حاب کبیں	ستانہ نبہ بنهیا شو
داخلہ سرو شراب زما	نشتہ ستاز مزم کبیں نشہ
خہ والے دے باب کبیں	وایہ ملا صاحب ستاخلا۔
پہ میا کبیں کے دونہ موندہ	ہیردے کرمی عطق کبیں
دغمونو پہ دریا ب کبیں	زه نے مدام ویس
ڈکعبے پہ دیوالونو کبیں	حسن درنہ درک شو
مریہ تند شوے سا ب کبیں	درک دے سمندہ کر
سوال دلیونی و اورہ	زار دے شم لم بیرے ملا
ددے غزل جواب کبیں	نوم پرے دکافر مہدہ

ابو: مسیحہ المصطفیٰ

جالال

چه زه نخوا پم دهیونه مستی سره کلوبنجه جو رکرم
 دسرم او منگونه سر بشوند دژنها سنه جو رکرم
 دخزان تیاره کرم دوبه دامید په سمند، کنس
 دکنجونه لالینه، دغناو، پلوونه جو رکرم
 چه داروح م په بکار و خی در گلنو رو دخوبونو
 که نور نه و هی دتیرو زه، رانگینی نوره جو رکرم
 چه دخیشت شم زه لیواله، دعمرامه دزه کنس
 په زدها و بستانونه، یه لکها کلوبنجه جو رکرم
 چه زه و بی دارمان شم، دسپاری په سپین با کنس
 بے حابه بنا مونه بے پایان غمونه جو رکرم
 تو ر او سپین زمادسته گو کله تول کله تلل دی
 شپه او و رخ زمانظر دسته و کهال کی او موندانی
 که خنداده که ژیاده، داخکم مشغول ای دی
 که وصال دنکه غراق دنچنان سره بیه که پیدا دی

جه زدست شم د دیاره سع دخیشت کلوونه جو کیم
 د سع او بکونه سنته د از دیاره بنه جو رکیم
 جه زد نیت د گنے د کیم د پریم فی د شلست د
 د فاخ د شوند و اکبر او د ستر کو غزو و جو رکیم
 داچه زده خان او نخت در نیعنی بادنه و دان کیم
 د غلام امید بدال زده د بادشاه په کا سرو رکیم
 جه چهل نوم ده ده کوئم ترمه د بیر نومونه جو رکیم
 جه زده غوارم د هیرونہ مسٹی سر کلوونه جو رکیم
 داچه ته او داته نه . داچه ستا مسٹی رناده
 دایم زده ، دا بس یوز و یم دازما اڑا خندا ده
 د ملا خبر نه پرینده . مامله ستا او زما ده
 دا داستان دلوبن نه د داقصه د عشق او ساده
 د گزما بنه سر و زندگی پت ستا حسن اکمال نه
 دازما المزور مسٹی کے . ستا د زور جاه او جلال نه

بکونه

پلوشه

یوتوره شپه دغم کنس یو تخری در نا
زر غون په دیرانه کنس بایسته ده تَ لالا
دیز تو خنکل کنس یوه زر که په خندا
یو خاچه دامید دنا اميد و په دنيا
رُنکين دبودی تال د توره شکو په محرا
ستي ده که حوانی ده که دلبرد که الله

جومات ته لار په میخانه کوره
پېزیا کن سو د شان جانا نه کوره

نیته ده لند او کارونه دیر دی
پوره بہ کر شے خان له با نه کوره

ارادہ *

نه میارشته نه به و شی
او سنی یاران دی خوشی

چه حاجت نے در ته وینه
ستا به پلار نیکه هم بنه شی

کارچے خلاص شی دستے آبستی ڈلیندے نه لکھشی

چه یارہی په شلتالو شی دایاری بہ یارہی خہشی

من خرد و سر یاران دیر شو لکھ سیند کن خشی بشی

سخاب ادام دتی والی خلی یوبہ دک وی سل بہ تشی

پہ فایدہ دتے ظاهر خاندی
خوپنے او بہ او بہ شی

تہ پہ دغہ لارہ مسہ خہ
غئی دابہ دراہ بنه شی

* د چلے کا وی عموکش م دالیکل دو

ربنیا^(*)

چه م باغ دکلوونه نے بھار بھخہ کرم
 چه م ستر کے دیار نہ نے خمار بھخہ کرم
 چہ دخولے نہ دلسل؛ تلے نہ وی
 کہ هزار حلقہ شمی خوا جغار بھخہ کرم
 کہ پت نورِ اللہ نہ وی وریدی
 داعی دشکو دک مینار بھخہ کرم
 مقبرہ دسو و کہ ترینہ سب دو
 دحائل بے غیرہ بسار بھخہ کرم
 چہ زما رخور لائے پیت نہ رغیری
 ملا؛ ستاد حصہ دنور او نار بھخہ کرم
 چہ زما دعشق سازونہ پکنیں نا ورسی
 دسو زرو کہ وی اش سے تار بھخہ کرم
 ۱۵، راہے دما سو متیا زمانے دے.

زجانان ز لغه چه شته رو نده زا هد:
 سا تسبیح دبر همن ز نار بخه کرم
 چه ز ماد قام جنده پرے نه ر پیزدی
 بر چاد غرہ په شان حصار بخه کرم
 چه ن تمل دبل به غیر په خنداوین
 د دے یار د بکلی غن دیدار به خه کرم
 مانه غونج د دل بر د کو خ کندے
 د رقیب د محل نیغه لار به خه کرم
 چه ن قام د پاره جیب کبس پیسہ نه و
 غنی: دا دشنده غواو کوار به خه کرم

غمونہ

په خنداد سرو غوتہ کبیں
دَخزان سلک پنهان

میتے سر کے شوندھے میتے زر
کرے خداو چے په کریاں

یوقڑو لے مستی ودکرہ
بنکارو رنگ بنایستہ شادان

خود نہ لے آدم جور کر
دغ منونو قبرستان

اوہ زماو پوکی زرہ کبیں
دی غمونہ پہ شان شان

یود می غم چہ در تب خوبیں وی
ھفع غم دے دایمان

یود غم دقام دنسک
خوشحال تر بہ قربان

بُودتِ غمِ چیخه غم نہ دے	سہاد بہ غمہ دھان
بُودتِ غمہ سہنے پے کہ	غمہ نہم دے جپلخان
بُودتِ غمہ سبہ ترے لشته	غمہ دشان دحامدان
بُودتِ سم جہ سپرورد ندے کہ	غمہ دقام دنوم شان
بُودتے غمہ دشاغانو	غمہ دمزکے دآسمان
بُودتے غمہ دبادشاہانو	غمہ دخوارد بے زبان
بُودتے غمہ د بے غیرتو	پہ پیستولش دتاوان
حمد و غم تریخ دد وادی	د د اختر زما پہ خان

نه یہ دم نہ پہ غما خی
 نہ نے دارو شته نہ دہان
 بخواہی غمی کہم کہ
 غمہ دستہ د جانان

۱۹۲ - ندن

تجربہ

درواج چپے موسوے	دقانون لنگرم کیبند
پہ خندادریاب لہ لارم	ستاسپیرو گودرم پریبند
دا آتا دردہ او یخ بادونہ	نوے ساز نوے سرو نہ
نوے بنا یست نوی گلونہ	چہ دخیال وزرم کیبند
کله تاو غولی کبن شمہ	بیا چپوکبی و نبلمه
خونہ خمنہ خمہ خمہ	غم دھان وزرم پرینتو
خبر نہ یم خہ بہ کیزی	چہ خہ کیبی بنه بہ کیری
کہ در کیزی کہ دوبیزی	پخپل اس کبن سرم کیبند
مرد خپلہ لاسه بنه یم	خوبن پخپل دوزخ کبن و یم
نیم پردی جنت کبن نیم	سوال دبل ددرم پریبند
خان میں پیش ند داناشوم	چامالک شوم کے بارشا شوم
تیا ہنے لارے پین باشوم	
دقانون لنگرم کیبند	

۱۹۲۱ - لندن

خدا یہ وے؟

خدا یہ! عقل جہے وو زر دے دے را کرہ!

پہ یوم لک کبیں دوہ خود سرہ بادشاہان

بادشاہی او فقیری دے دے یو کرہ

ڈڑوندوں پہ هر ساکن مرگ پنھان

ولے غم لکھ آسمان پہ جان خور دے

خدا یہ! و خوشحالی دے کرہ نایا یہ

ولے جو ر د کرہ ننگی دکل د پانو

خدا یہ! و نشته بیائے لہ شرابہ!

ولے بنا یست او زنگ دے دواہ خور او رورا

ولے وے د جهان کر دک پہ زنگ!

ولے کون د زم پیدا پہ جهان نکرن!

خدا یہ! و دے آواز پوست کر د چنگ!

ولے ما نہ د عطا کرو ف کر جیا!

ولے وے پہ رنا ور خے خوبی نہ!

خدایہ! وَدے حُوانی هرچاله و رکرہ ؟
 خدایہ! وَدے پیار، اکل امید و نہ ؟
 لے جو رَدِ دیار ستر کو کبِن جنت کرے ؟
 لے تریخ دے کر بیتون او خوارِ صال ؟
 خدایہ! وَدے سپور میں لہ رناؤ رکرہ
 چہ زنگئے مِ دمستی پہ مہین تال
 وَلے جو رَدِ کر از غنی دکھل پھوا کبِن
 وَلے زرہ مِ پاک خوجسمِ ناوے ؟
 وَلے مالہ دے دو لے طاقت را کرے ؟
 خدایہ! وَ، خدایہ! وَلے، خدایہ! وَ ؟

۱۹۲. لندن

باباتہ

دا منم کے خقل دیردی
کہ ته منے غنی سیردے

چھا بکاب ته کبینے
تہ بہے و خان دبو نیردے

دا منم په حیال ما شوم دے
دملک رو رواج ترہیزیے
خوئے نریخ سرے مغروڑا
دخرا هاش غمی کنگیردے

خوئے زرہ سپینہ بکارہ
پہ یار دوست دسہ تیردے

باباتہ مہ خفہ کیزہ
دد زنک لاند مشیردے

۱۹۲۱ع۔ لندن

خہدپارہ

بادھان جو رجھان کر دعالمو

بَذلُور وَذَرُور وَرَانُوسْمُو

زرغون شکی امید روند په طمعو

شوپیدا دکومے مورہ دکوم پلاڑ

خہدپارہ، خہدپارہ، خہدپارہ

مونب بربنڈ لہ کوئے راشوپیش لاس

ولے واعوند و دنک شرم باس؟

ولے جو رکر و دین ایمان ویرہ و سوا

پش لاس کو م خوا خوجہ روندیسی مص

پہ کوم ملک پہ کوم طین پہ کومہ لارہ

داویونہ داغونغا دا شور دخہ دے؟

دا چہ زہ ورته ویم کور دا کور دخہ دے؟

اوہ، داسوئی چیم دا اور دخہ دے؟

زندگی خہد، کر خہد کور دخہ دے؟

چا پسے خہ پسے خہ بے قرارہ
غرت خند، طاقت خوم، لتوخ وی؟
ولی ماں تھے وی مبنہ اتھ بنہ نہ وی؟
خہ وی خوک چہ جہان نئی عالم نہ وی،
کوم خواتیستی مرد رنا کہونہ سوی؟
یورپ کے سارا دا قصے بے شمارہ
خہ دپارہ، خہ دپارہ، خہ دپارہ

۱۹۳۱ع - لندن

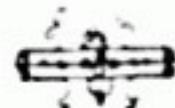
بُوْدَا

بودا په بريستولاس را بنکه دے هي شتی تئي
لاون دمنهور دکه دادتے د لاس پيتن

هينگولي م دخوا شنسته او چه گورے م دنبرو،
مازعنه دخوان کدو هي او پير و دکته
په لاس دجوارى په بال سره غوره دپاز
د پاسه پيکه دې پرته در املاش سخاهتني

که دير په زره مالدار د پسي کونکوي هم
بيا خده په تره سکوان کره شروع خپله پنه

1930- لندن

پلوشه

زماخت دشمع بخت دیابه مرمه یا به سوچ
یا به بیخ له دد پاچم یا به سر په چپو خوچم

عجب ناعجیبه لار عجیبه کار وان روان دے
ماوروستی پاوله یا ای که زه خمه او که نه خم

حال زما

هیچ دعشق له غمہ نه دی برابر غمنوئے کل
 چہ دیار فراق نے دوئی دغہ دد خدا او مل
 چہ م زر دایرو دیر شود قارون خزانہ کرم
 چہ لالیم خواکن نشته که ہم کل خد کرم بلبل
 چہ دنیا شی بربادہ آخرت نے خوک جور کا،
 چہ دزد پنبے م شو شا خد بکرم دامید غل
 زہ پہ تمو اوسم پہ خوانی م خان کر خاوے
 چہ هیچ از غلی نہ مشو هنگہ ما پہ خان ز عمل
 بے جانا جنت خکہ ہم بے وطنہ بادشاہ خد و
 یا به خا پسے لاہو کرم یا به کہم دپتکی مکل
 پہ جومات کنیں م و نہ مو ند پہ مکہ کنیں را درک شو
 خدا کے از ز پکنیں اپیال شوچہم منخ دیا کہنکل
 غنی؛ بد پہ ز را بنکاری گئی دد بہ ووجو کپرے
 پہ سیال ب سوخت دا ونکو اب اسین نہ، بیا مل

۱۹۲۴ع (آتمازی)

خہر کرم؟

بله لام دزندان	یو سرک د چلسان
چہ پہ دنے خُم کہ پہ دے	میخ کبن زا ولار حیران
بل خواکند نے کند غرو نہ	یو خوا عیش عشت سیلو نہ
او س پہ دخُم کہ پہ دے	دے خوا ساز اخوا ویونہ
ھلتہ غُم فریاد دکونا نے	دلہ بنکلے مو سکے شونپہ
او س پہ دخُم کہ پہ دے	دا خا خوب هفہ خامنہ
بل دی سیند وش غور خنگ	یو دکنہ پت پہ شین رنگ
او س پہ دخُے کہ پہ دے	دنے خوا قبر اخوا جنگ
بل خوا خاندی سوچی اور	یو خوا سوے غ دسکور
او س پہ دخُے کہ پہ دے	اخوا تاج دے خوسرتور
دینخوا خبی دزا مینے	اخوا سرہ شراب دمینے

سہ رو ندی ملته وینے

او س پہ دخُے کہ پہ دے

زڑہ چاودے

زڑہ مِ چاوددے لہ تانہ	ستازر کے وچوہ پنسونہ
نشتہ زیاتہ لہ با چانہ	خوی خصلت دے دعلام
مغولی دے بابا گیری	کلمہ سکھ پہ تاسورینی
مغلی خوک لہ کوہ داماںہ	بیا پہ تا پہ جوتکینی
لاس کے دست پر خواہ چالا کہ	عقل پس زڑہ دے ناپاکہ
چیر خلامنے لہ خزانہ	ستانا ریخ دی عبرتا کہ
سرستیہ ذرکر پے ددہ	خپل خیر خواہ تہ لاں پہ بدلہ
خیل خانہ دے بے نشانہ	ماملہ دے گردہ ودہ
در بذریادے جمال کر	تاموکرے توکرے خوشحال کر
بے وطنہ سرکر دانہ	خوامان دے پہنچ حال کر
دکونگت سوتکن بن جالہ	پہ دیران ناست لے خوشحالہ
پہ ہنڑ دورو ر پنیانہ	بے هنڑہ بے سکمالہ
ستا بے کارہ ناموسونہ	بے ناموسہ ستا کارونہ
زڑہ مِ چاوددے لہ تانہ	ستازر کے وچوہ پنسونہ

گلے ودے

خوبه مزروایہ	ولیل ڪمتر وایہ
مغنه ته خر وایہ	چه ڙبہ لویہ لری
خود رکو هروایہ	غمی په هار کبن یو
نمونج دخروایہ	سازدمابنام بنگلی
مغنه ته نزوایہ	چه وی چبرا بد و ته
مف افسروایہ	چه دے خدا گرپی مدام
مغنه دلبروایہ	چه وی په تاشیدا
ورته سره زروایہ	که وی دیار تیکری
بوئی دعنبروایہ	غوبنہ دتور تختری
دلبر دلبروایہ	الله اللہ که نشے
مغنه ببروایہ	چه په مردی لر شی
خوان مزروایہ	بودا ته خدا ائے یادوہ
مغنه رہبروایہ	چه ستانہ خکن ده یومی
غمی ته خر وایہ	لکنے دے پونے کرہ ملہ

زماه حل

دسيند د سپينو شگونه م جور کر او محل
د تواخ هکي جهان و ته حيران حيران کتل
قالين م پكن خور کرو د سرو پا نو د کلاب
اوچت ديوالونه و و سازونو د ر باب
بيار نك م وزله و رکوب د خوبونو د شب
هر کل م وزله را وسته ماليان م کور بلبل
د تواخ هکي جهان و ته حيران حيران کتل
ذکس م په غیب را و هم میامه م کن ابيل
د خانکو د ششم نه م بنیسته جور کو اميل
نسیم پ خند او اورل زیر کلونه د چامیان
شراب م وزله و رکوب بیاد او بلو د بلبل
د تواخ هکي جهان و ته حيران حيران کتل

رنامِ دسپوہ منی کو دنہا پستے غرے
 حناتہ دتفروں نکلے زد کے گپیدا لے
 دستور مسٹے ستر غانہ پیدا لے
 رو رو پرستی راغہ دخدا اور کربلا
 دے تباخ جہان و تر حیر حیر ان کتل
 خیز بادشاہ مہ پسر تاج دغم
 پھوکبیں دلبود و مسکنی ستر پنیم
 پہ غادہ امیاں بنیستہ دھاخکو دشبنم
 ماشیمہ نازنینہ پاکہ بنسلے لکھ چل
 دت تو اخ جہان و تر حیر حیر ان کتل

قسمت

گوره طاؤس مکر بنا استه وزرو
المیس بر باد کرو عالمی خبرو

سیپنی ویدا و دسین پل بن
زد کے نه چانسون ملغلو
کلاپ چل زنگ اخیل بونی نالسر
منصور په دار شوچه با خبرو

پتنگ چل نرم زرگ سستی کر
میزے بر باد کر خپلو وزرو
عنی پوهیدی خلکه ژریندی
خه بنه به ژوند و که ژوند دخزو

اور

زماختہ چہ خوشستہ کرو
 پٹھے اورتے ابستہ کرو
 چہ نئے نہ وژنم ورتی بم
 چہ نئے وژنم لامبہ کرو
 نورِ مہنے دھان جو رکرم
 دشیطان نئے یوہ ذرہ کرو
 خوراک زرہ چہ ورنزدے دم
 دو مرہ غنیمہ نئے پردہ کرو
 چہ جنت و تہ روای شوم
 دوزخ لرے دروازہ کرو
 چہ دوزخ تہ ورنزدے شوم
 چاپنے بچنے نصراو کرو
 خدا کے ڈزرہ اورہ
 تاد ژوند ور کہ مزہ کرو

دېچو ترانه

خون دے ماته ملک زما

خون ترکل جمان

زد بخم په جنگ د کام

زد چه شمه خوان

وينه ده تو در ده زما رکون کښنگ
مه که م قام غواړي زده به نکو مه په
زور د مالیک هم د توب هم د تفک
زور م دغیر د دهه زور و نوخان

زد بخم په جنگ د قام

زد چه شمه خوان

سخه د پی سر چند نه د په قام
نرڅه شخونی دی چه شیدند پیام
نوئا موسى شه وجہ نه و د عالم
دانوم به بد کړم یا به ټه بد جمان

زد بخم په جنگ د قام

زد چه شمه خوان

زد پښتو بابا د خپله پیور پاکو ټه
زد پښته مټو پغیه پیاوئه کوئه
زد غلام شم که غلام شم توں جا
مښپه پلا نیکه د د مرد کا شکر پی

زه به خم په جنگ دقام
 زه چه شمه خوان
 زه به په وجودیمه کوئیه وزیر اس
 کرم به د کاروان خبردار لکه د اس
 یم به د ظالم ستر کوبن تل دسته اخس
 زه به لکه بازیم د نر قوب سرد میدان
 زه به خم په جنگ دقام
 زه چه شمه خوان
 زه به لونے زد کے لکه شیر شاد د بکاله لوم
 منه به ابدالی لوم همت به رو هیله لوم
 سره به سکنه نه کرم اک د که د کشان ام
 ربه بنکته مه اپنے چاهه سه ته د افغان
 زه به خم په جنگ دقام
 زه چه شمه خوان

پلوشہ

زره م پے وچاود خواشنام نکر لاندے
ھغہ پہ موئی کات کیں زر پہ ستری تھو باندے

کورہ نزا چار دکھ اینبولو ترسکو میز سی
منجھہ مریبہ ده چہ تازہ وی مزو کاندی

مالی دوصال پہ سارا لکر تائپ کرے بل
دوسرہ مہذب او بنایستہ نہا جانا دے

عن چہ دمس کوئی دبابا پکور دا خل شوم
لسونے تاریخ و رکرے وار دغنا خان دے

مینہ

اوں تاہ وی اوں فاشی	ھنے وے مینہ یو کل دے
سلکلو نہ ترے پیدا شی	ماوے یو کل چشی مراد
سرے و سیمھی فنا شی	ھنے وے مینہ ده اور
جهان گرم شی رنا شی	ماوے او رجھ چر بل شی
چہ ترے و بنس شی لا بلا شی	ھنے وے مینہ یو خوب دے
چہ سہے و بنس شی شیدا شی	ماوے کوڑ ژونڈ خوب دے
سہے روند شی نابینا شی	ھنے وے مینہ غصب دے
تل جہان تہ نابینا شی	ماوے خدا آتہ بینا ستارے
ماشومان پکبیں جلیا شی	ھنے وے مینہ دوزخ دے
لہ گناہ وجود صفا شی	ماوے بنہ دے دوزخ بنہ دے
پکبڑخان و بہ شی تالا شی	ھنے وے مینہ تیارہ دہ
پکبیں پتہ سخا دنیا شی	ماوے بنہ دہ تیارہ بنہ دہ
کاشم س تاعقل ماشی	ھنے وے خوب دلبرہ
ستارہ سردادے فدا شی	عنی وے ماشومہ کامہ

تماشہ

خبستک دپنیون شلیزی با جا حان و مرته کیند و می
 کاندی لیونے شوے دتے سندا، اته سرینا، نے و می
 ختیب نے مراوے وچ خواک مرح تھنی نے کور
 زپگی نے پوکی پوکی سخا زپوک اوب بوز توور
 دهند، دابنیا دم نه لری دم نه لری ذور
 پہ بسخه هیخ بد نہ کنهی پیسے پسے نہ دمی
 کاندی لیونے شوے دتے سندا، اته سرینا، دے، می
 دعوی نه تادکری تارنو بیا کری شاد کو خی لم، ته
 دھوتی پہ ختہ را واری توڑ ختہ کاندی پوری ته
 هم دو مرد لری دی چھی اواز تے کور ته
 دخت سحرچ پا خی خولہ کبھی دو بند تے ہی
 کاندی لیونے شوے دتے سندا، اته سرینا، دے، می

تل لانے دتھذیب کا دتھذیب نہ بے خبرہ
 پھولہ سور مزدی وی خدا نے بہ بنکتہ کری خان بڑہ
 چہ وخت دعمل راشی بل ته واف دانگیزہ:
 پھپایپ تل بستی اللہ : تل خہ کرندے وہی
 کاندی لیونے شوے دے سند اتہ سریندے وہی
 خار بہ او مرغن نے لید ران دی مالیدی
 و بکوکنس نے لعاب بنا یستہ د پان وی بھیدی
 پہ سنتیج کوی کنار لکھ سالار تورہ دیستے
 کہ باو پرے چانعرت کرے بستی خان پے جنڈوی
 کاندی لیونے شوے دے سند اتہ سریندے وہی

(۶۱) حربہ نے: جلد بہرے

پلوشہ

ورہ دا ظلم و ناروا او دایدا په خندانے زغمہ مہ کوہ فیاد
 کوہ تل دلوی مکاڈ کانوزور
 وی په سہاند گئنے د بنیاد
 چہ تکلیف اوغم سی خوش دانا کا
 دو مر په نبود نہ شی هیچ استاد
 طور د ختم کا نوجو بید رنگہ غزو
 چہ ایرشونم شوپہ جھان یاد
 شین زمری خپل نتوب توہ یاد یزی
 کئے تن ذرے ذرے کاندی میاد
 او رخپله سوچی خکھ سو خول کا
 دانہ خاور سی پتے کاندی آباد
 د مظلوم د دو او بنکو باک سیلاں
 په لکھا او بنا ریتے کاندی برباد
 غنی چپ د بزرگتے مکدہ ماواڑ ستاختر بیشور په یاد

زورہ نوے

زور اشنازین کری اس دے	دے زور کور لکھ جنت
زور دلبر نوے برسن	نزدے والہ نے راحت
زور نوکر سوچہ فالین دے	بے بھادے بیش قیمت
ٹو روستہ چہ زور پریز دے	بے غیرت دے بے غیرت
پہ کلمہ باندے زیات شی	زور خاریں نوئے شہرت
یا نے بنہ پہ چپہ خراہیہ	پا پورہ پریز دہ سنت
یا کچہ خبر نے مہ کرہ	ہم زناہم عبادت
بنی زور خیال تو جامہ کیں	دغنا دتے داصفت

پلوشہ

سرمِ مثین کر چوندہ مِ پریبود
 تمہید مِ کیبود دلید رنی
 خوزردہ مِ هفتے دستے نادری
 تبه مِ کیبڑی نڑی نڑی

کدھے ودے

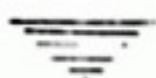
چه خلاصیں ی بیوفا عمر زما	لجمان دنباخ خی شمر زما
تو را لہ دم کی چہ شی را پورہ	چہ پغین دعے ایل و سہ زما
زہ بہ شین دسر شر اچام خپله کرم	رجنت با غچہ بشی بست زما
پہڑا اوپہ سجد چہ شیخونہ لید	ما پہ یو گوت ولید آدل بر زما
مکہ ی خوب یون شہ سیهو شی دہ	پے دوارہ دی بلد خگر زما
تہ دروح پہ کوئک نہیں و نہ زادہ	روح او زرہ نرما یو افسر زما
ناینا عقل میست زیارتہ پسید	اوستیا رکب نغم شور صبر زما
دفعی دمہ لاجٹے کدھے ودے	خان سر بے سر لوكا سر زما

پلوشه

چانہ نے بنا یست و رکرو غمکین
 چانہ نے غم و رکرو بنا یستہ
 ذہ نے مست اوہم صوبیا رکرم
 هم نے پخت کرم هم خنہ

مُخْدَجَانَان

کلمه مُخ زه په قبله کرم کله کرم مُخ و جانان ته
 هیچ په فرق لے پوهنه شوم ربہ: خیرم کر آیا نه
 هنہ و روح چهلق پیل شو دخالت په بخانی شو
 زه دم پروت نخور مشکور په سجد مُخ دجانان ته
 او سن با په بیکسی کبس دستی لمفتر وینے
 زه د مرز کے قابل نه دم ولے تابوتلم آسمان ته
 د خبر و خرک نشته خان سرا عنی کوہنیزی
 لیونے لے هله بولی چه وکوری جانان ته

یو جام

درندے هوانن الوحی مابنام کبن
واخله دوب کرہ تول غونه په یو جام کبن
خہ که مشوی چشتی ملنک خہ که امیر مشوے
کورکبن فرق نہ وی آتا او په غلام کبن
توردبکاری مرگی ثولہ دی لاس نیول
خاند خاند من بیانشی خند رام کبن

ھغہ د غہ

خرکرہ خپل مطلب پر بار کا	تھتو دوست کرہ سندا یا رکا
چہ تیرہ در لہ سپاہ کا	خوار لوہار ته لا لا وا یہ
یو گپتیان بل صوبیدار کا	سرکار مرگ لچھے خوک بیانی
دشیئی چوغہ اختیار کا	دہ مستی چھر شی پاتے
خان حاجی کا پرمیر کار کا	چہ نڑے رنخ و رشروع شی
دوہ وزر ور لہ تیار کا	چہ میری ته خدا آپہ قارشی
لوئے ملک نے دسرا کار کا	چہ پنستون ته خدا آپہ قارشی
مست پہ جرزنا پہ جار کا	خان او خردی ملکہ رو نہ
خپل پر دی ورتہ آزار کا	پنستون ھغہ دی چہ مرشی
چہ پہ نیرو اعتبار کا	خرفے لوئے پہ جان نہ ی
خرہ راشہ خان مہنیار کا	زرہ کرہ زہر خولہ خوبنہ کرہ
	یو دیار شوندہ مے خوب نے دی
	یوم زہ غوښہ د بنکار کا

(۴) لوہار: آمندر.

ولے*

خونکے شیدا شی خوک؟	خوک دنے ماں و والی
ولے په خنداشی خوک؟	خوک چہ چاہے و خاندی
غایشان بیکاہ دوے	ستورے د غرہ خوک کے تہ
حسن په خندادوے	مینے پہ زردا دوے
بنکلی دلربا اووے	ماں موسکو سترگو کبیں
خونکے شیدا شی خوک؟	ولے خوک زرہ و بایلی؟
خوک چہ چاہے و خاندی	
ولے په خنداشی خوک؟	
او بنکاود لیلی دوے	ستگو د محنون دوے
غم و رو په سودا اووے	اووے پہ نشہ خوانی
بنکلی دلربا اووے	ماں موسکو سترگو کبیں
خونکے شیدا شی خوک؟	ولے خوک زرہ و بایلی؟
خوک چہ چاہے و خاندی	
ولے په خنداشی خوک؟	

*) دا ما ۱۹۲۹ع کبیں دواوہ پہ شبہ لیکلے دو:

یو جام

مستانه ساقی راشه یو جام جام راوره
 مو سکی شه په خنداشه یو جام جام راوره
 پیاله کبینېز ده شیرینه خوانی دخوانه وینه
 رنگ رنگ مستی رنگینه حسینه نازنینه
 محبنون یمه لیلی شه
 یو جام یو جام راوره
 یو کلیم ژرید لے یو باغ یم سو حیدا لے
 یو ساز د ژرايم یو آه د بله
 ژوندوں شه زما شه
 یو جام جام راوره
 کل فامه ساقی راشه
 یو جام جام راوره
 یو راک یمه خاموشه نغمه یم ف اموشه
 خوانی یم په غسم بلیه مستی راوره بے هوشه

ددن یار زماشه

یو جام جام را ورہ

موسکی شه په خنداشه

یو جام جام را ورہ

مست مست راکڑ خوبونه چھپت کرم پر غمونه

شروع کرہ دژوند تال ته نازک دنبیست سرهونه

دلبر شه دلرباشه

یو جام جام را ورہ

مستانہ ساقی راشه

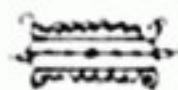
و جام جام را ورہ

کدے و پے

خیتہ ترے ایمان و خور	عقل ترینہ بزیرہ و خورہ
خره لال دبدخشان و خورہ	گورہ پہ وربشو کبن
خوار لالہ دعنه حان و خورہ	گورہ نے خر خبری
دیزے هندوستان و خورہ	قبض شود صیب
خیتہ نے د بنکلوا لوڑہ	خارشم دلیدہ دکولمو
اوڈہ واڑہ کاروان و خون	چامهارچا او بن و خورہ
پہ مزار نے دیوہ بلہ کرہ	کون ملا شہید دتے
مری ووکم شوی خوار	دلورے نہ قرآن و خورہ

حہ دلیوف د مرعن
 خوشی دارو مہ کوہ
 غم د مرگ غور چنگ د زر
 ستر سکو د جانا ن و خورہ

کہے ودے

بلبل په ہیضہ مرشدیرے خوبیں ووشاوتاں
 لالہ م سالار نہ شواوس نے بدشی هندوان
 و ناستہ پہ اسماں کبیں د تقدیر لویہ لو ۱۰۷
 یو خریتے روان کوئے ووشاخیل نصرت اللہ له
 فرمان پرے رانازل شود قادرہ ذوالجلالہ
 کولائے تادی کرہ بشر جو کرہ دیو خان
 بلبل په ہیضہ مرشدیرے خوبیں ووشاوتاں
 او ر بوزت خروتہ سم کرہ او هم پر کرہ ترنے لکن
 تندی کبیں ورلہ کینبوہ د غصب یوہ تکنی
 مفرزو کبیں ورلہ واچوہ مرض د منکنی
 شملہ ورلہ کڑہ نیغہ کہ راجوری پ جوان
 اللہ لالہ م و خویر هم بلبا م شاتوتاں
 او سخھ بہ ساتی خلک پہ لکنھو کبیں نوابان
 او سخھ رنگ بہ لیکی د عشق غربے شاعر
 یا اللہ تیری شان

۱۰۷ تادی تقدیری

بنی آدم ته قصیدہ

لوئے شے گو ڈاکیہ او ٹوپونونہ دھارشم
 اے دکندا دکہ دھکلوونونہ دھارشم
 جو رکپے دچا کو تو شو لے جو رفعہ دپاڑ
 حار د د قلمہ دھرفونونہ دھارشم
 یو پوکے دبادے خہ درنک او جنک خبرکرے
 اے د سخ رخوبہ دخوبونونہ دھارشم
 حسن د ایجاد کرو مشغولا دھان لہ جو زکرو
 خار دے د مسی نہ د سازونونہ دھارشم
 علم د خیال د خیال د خوب او خوب خیال د
 دو مر غتو غتمو سکتابونونہ دھارشم
 پوہ پہ سو راوزیان دست او زیان بچ رہتے شے
 حار د د خندانہ د ویرونونہ دھارشم

دوہ کپٹے ژوندوں لہ دے خو قسمہ خریتے جوئے کپٹے
 خار دے دسجدو د تکبیر و نونہ د خارش
 ستورو او سپورن می سرہ دراز او نیاز خبرتے کپٹے
 اے دخاولو چلہ: درنگونونہ د خارش
 کوم د تیار و کور ته مسافرہ! پتھے ستارکے خانے
 خار د دمانو، د محلو نونہ د خارش
 کوتے دے آسمان ته او پاپی دے دوبے ختوکبیں
 لوئے شے گورا اسکیہ: د توپونونہ د خارش

خیال

آئینے دخیال کنس داد نیا ده

باد شاهی او فقیری دزدہ سودا ده

زمان خیال دے پورتہ کرپے شبیستہ کرپے

کہ هکھے کہ مدینہ لہ دلربادہ

غاشی دخوب دنہ یومست خوب

ددخوب دملک سپورہ منی محبو بادہ

وخت دیاب یوبے پایانہ او بے کار دے

بے چپے او بے لکر کشتنی زیادہ

مکاغوتی وی شی کلاں او بیا خاورے

دپنرولند نے م خورہ خاورہ زمادہ

یوہ ناستہ م پھوا کنس موسکی شوندے

یوہ ناستہ م سپورہ منی کنس دلربادہ

یوہ خاندی دکلو نوبہ خند اکنس

یوہ ناستہ پہ تیار و کنس دصعرا ده

دروستر کے

کله گورم نخک ته او کله گورم ستورو ته
 او کله گلستان کبیس دقیقون خاڑو تورو ته
 گورم بخانہ کبیس ستاد حسن نجای کله
 کله پ سجدو کعبہ کبیس وینم خلق نورو ته
 لویہ هنرمند ده هنر کمال دے گوره
 دنخه خبیره او دے شوندہ و کمزورو ته
 زه چه گورم خدم وینم ته گوره ته گوره
 دے رکیں جاتج اوز ماسٹر کوشکو شمکو رو ته
 واوہ شمہ اڑا زما غلام دے گیله منادے
 خاق د غمون قیھے لی ستر کو غم خورو ته
 تاته یوسایوہ اخغه کبیس سری ووائی
 هفه چه کلو نو کبیس ویلی نه شی نورو ته
 خه خوم لبز پو کوچه ژوند لے جهان دے
 خاخکی نور را ولیز لیدل پو تورو تورو ته
 نه دے تاب بنسیت لوم او نه دے دخبو
 ماته بے ووائی ته ووایه دے ستورو ته

دووسته کم دوویونکه هر رنگ دجهان وینی
 گوری یود مزاوته او بله گوری سبور وته
 په یوه کبن سرور وته مسٹی وی خندا
 په بله کبن سوز اسلویلی او ژرا
 په یوه کبن دنیا سرسینکار د دنیا
 په یوه کبن ستم غم آزار د دنیا
 په یوه کبن ژوندوں د ژوندو بے خودی
 په یوه کبن افسوس او ارمان په ژوندی
 په یوه کبن جنون دنه نشه ده افسون
 په یوه کبن کافر دی فاسق دی محجنون
 په یوه کبن پسلی دی سپونب می او جنان
 او بله کبن خیان تول داشان دانان

چه یوه وی بنه بینا وے	درووسته گو خه ضرور وو
خومره بنه به ست آدم وو	خومره بنه به ست آدم وو
اویاغم د جنتونو	چه یاغم دی د کلمونو
موسکے ستکے د لیلی وے	او محجنون ته په کعبه کبن
او غوبل دے ما کبن جو یکر	تا پر خیل کمال بنکار کر
حکمہ بانگ کبن د سبادے	په ژرا یونف تاته
ستگو غم خم روتھ	خلق د غمونو قصی کپی
ته ووایه دستور پته	ما ته به لئے ووائی

وَارِد

وَرَوْيَوْغُونَتَهْ دَكَلَبْ دَنْ مَا تَهْ وَرَوْ
 آوَرْ كَهْ قَصَهْ دَاوَرْ اَشَاهْ دَأَيَوْ
 مَالِيَهْ خَوبْ بَنْ رَالْمُوكَيْ بَهَارْ سَوْهَهْ
 شَكَبْنَمْ لَيَدْ جَانَادْ بَهَوْ سَوْهَهْ
 بَنَكَلَيْ خَلِيدَلَوْ دَسَبَاهْ مَنَارَه
 وَرَوْيَوْهْ چَهْ دَنْسِيمْ كَهْ مَاتَهْ وَرَوْ
 سَوْهَهْ خَوْمَهْ پَاَكْ خَلِيهْ بَهْ شَكَبْنَهْ تَيَارَه
 زَهِيمْ دَبَهَارْ سَلامْ دَبَهَيَتْ دَزَرَهْ دَعَاه
 زَهَ دَمَجَنَوَانْ سَازْ اوَبُونَسْ دَزَلَفَوْ دَيلَانِي
 وَهَيْ بَامْ دَعَشَقْ اوَجَتْ دَدَكَعَهْ دَمَارَه
 وَرَوْ دَسَبَاهْ سَحَرْ دَنْ مَاتَهْ وَرَوْ
 كَلَخَوبْ دَبَهَارْ دَهْ يَخَهْ شَكَبْنَهْ تَيَارَه
 زَهَ دَسَحَرْ خَوبَهْ شَهْ اَمِيدَيمْ دَوْصَالْ
 زَهَ دَجَادَهْ مَسْتَكْ اَيْخَهْ بَهْ جَنَالْ
 لَهَهْ دَيَهْ دَيَهْ بَهْ جَوَهْ دَشَغَلَهْ دَهْ ذَرَوْ
 لَهَهْ فَهْ دَلَهْ دَهْ بَاهْ دَيَهْ بَاهْ غَلَهْ
 بَامْ دَعَشَقْ اوَجَتْ دَهْ
 دَكَعَهْ لَهْ مَنَارَه

شاندانہ

د زمالورہ

شوده دسیا کبنس دنبیست دو	اوہ یوہ ذرہ د نور دہ
یوہ شغلہ د نور، پیلے	پھوبونو د خوانی کبنس
داد دو دستور رہا دہ	دانزی د هلال شوندہ
چہ وو ما او تالید لے	داد ھنھ خوب تعبیر دے
هم زما او ستاخوبونہ	دامہم زہ یہم هم تہ نے
ہے سازونہ د بله	دا هم کل دتے هم بورادتے
دا زل خانکہ تہ لاس کر	دا چہ ستانیا زینو گوتو
پہ نورونو لمبید لے	دا گلاب ترے را واخیست
دستی دسیا کبنس دو بشوم	دا چہ ذہ پہ پتو ستر جو
د تیارو راخیڑو لے	دام لال تالہ دلبرے
پہ ٹرا کرے برو پورہ	دا چہ ماغنیکینے سرگے
سپورہ می کل دے رالیز لے	دا زما د غم خواب کبنے
دد ریاب پہ طمع درہ می	دا اوبہ د دو چینو دی
پہ گلوں کبنس بید لے	رتہ جو رترے آباسین کہے

راشه و رو دیار غمہ

راشه و رو دیار غمہ

پریو خمہ پسینہ زما

کل غمہ حکلزار غمہ اے دکلو بنار غمہ

خوب لکھ دلدار غمہ اے دستور ها غمہ

راشه و رو دیار غمہ

پریو خمہ پسینہ زما

غم کبز جے امید وی خد پسته نشہ لری

دکن و دکن دا ارمان خنکه پلو شہ لری

رامستی او داڑرا سرستاد ستار غمہ

راشه و رو دیار غمہ

پریو خمہ پسینہ زما

راشه آدرن خوب زہ وین کردا جھاستا

وینا و په لپڑانے کرہ سورکستان ستا

رنگ زیر دخزان ستا بوی ددبها رغمه

راشه ورو دیار غنه

پریو حمہ په سینہ زما

ستاپہ تورول روکبیں لبڑہ رنما دیرہ شی

اور اور کبیں ستوری شی حسن ترچا بیدروشی

اے دلیونو نتھے مست دستاخار غنه

راشه ورو دیار غنه

پریو حمہ په سینہ زما

تمد مودو یامزما نبھے دلدار زما

تم د وفا حواه تھے نوم دیار زما

خون لکھ دلدر غنه ای دستور رو هار غنه

راشه ورو دیار غنه

پریو حمہ په سینہ زما

شاعر

پَرَچِہ دَشْهَبَاز لَرے او سُتْر کے دَعْقَاب
 زَرَہ پَوْسَت دَبَلِل خَرْبَزے خَبَرے دَبَارَو
 سَرَدَک دَخَرْبَونَوں کے مَيْنَہ دَقَارُون
 سُتْر کے مَيْنَہ نَاکے مَسْتَن سُتْر کے دَمَخْنُون
 چَل دَسَامِری ارپاکے گَوْتَے دَمَوْسَتَے
 تُور دَغَم صَلِیب پہ سَپِنْوَل دَعِیَّتِی
 تَن لُئے سَرَر بَابَچِہ دَقَسْمَت کُوتُوكِنْ هَنْدَک کُوی
 خَولَہ لُئے دَکُونْگرچِہ دَجَانَان پِنْپُوكِنْ شَنْہَنْک کُوی
 دَی دَگَوْتَے پُورَہ کُری نَامَہ دَدِیا رَوِیَکِی
 خَچِہ قَلْمَنْه لِیکِی هَفَنَہ دَے خَمَار دَلِیکِی

نظم په نظم د عبدالاکبرخان

غنى کرے سترپتہ ستا تصویرے ولیدہ
چینیخ پہ لوتہ و خاتہ کشمیر ولیدہ
چاولید پہ راجاناں چاولید پختدا
چاولید پہ خوبونو ڪبن یو خوب دلربا
چاولید پہ سعد و کبن چامستی کبن دلیلی
عیسیٰ و تھے موسکے شرچہ شمشیرے ولیدہ
چینیخ پہ لوتہ و خاتہ کشمیرے ولیدہ
چاولید پہ سپورڈ مئی کن چاد شپے تورو تیار و کبن
چاپوب دغم دریا بکن چاد حسن ندار و کبن
چاولید پیلی پہ مستونزو نزو ڪبن

او اولید لیونی چه خپل تقدیر نے ولید
 چیناچ په لوته و خاته کشمیر ولید
 اے لویہ سمند، او د حسنونو دستو
 رنکین د رنک جهانہ د رنکینو شتو
 چه بخت د لمرخاته دی که قسمت د پریتو
 (او، عیسیٰ ولے موسک شوچہ شمیر ولید^(۵))

(۵) محمد امداد عزیزان آگرہ ۱۹۰۰ع کال د جاری مدد کے بیانگر زوک بید امشوے دی
 د صوبہ مریضہ مشھور سیاسی ماری اود بستوزنے خدا اور نیکوال اوتا عرد، حوارہ
 تراخہ، حربگارہ، سفر نامہ، رو سیاپان، د منسوی پستور جمہ اور پرسنی مشھور
 آثار دی۔

خلک په ۱۳۵۶ھ من کال و من۔

آڈلیونیانو نیکہ

اے دلیونیانو نیکہ لموخ بنه که مستی بنه ده؛
 حسن جور یدل بنه دی که حسن پستی بنه ده؛
 وے بنه ده مستی بنه ده خوزنہ پاک لکھ آئینہ غواری
 داد یار هضمول دسمندہ هُمّرہ سینہ غواری
 حسن جور یدل دبند عشق د کمال دے
 تور د غم در یار کیں سور خمار د وصال دے
 او اے زماں چیہ! د جاناں لے مینہ لا بنه ده
 نوم لے بنکلے لا بنه د جلوہ لے رنگینہ لا بنه ده
 اے دلیونیانو نیکہ مار بنه که ملا بنه دے؛
 تن مِ دک لہ زھرو کہ زرہ دک مِ د بلا بنه دے؛

اے زما بچیه و دیران لره انکار سنه دے
 مرد کے له پیشونہ ده چیند خ لہ بنا مار سنه دے
 تاله لیونتوب سنه دے مستی سنه ده محرا سنه ده
 چاله طاعون سنه دے چاله سورے دمولا سنه دے
 داد دنیارنگ دے داد دنیارنگ کینه لا سنه ده
 ذیره سنه ده توڑه سنه ده تکه سپینه لا سنه ده
 اے دلیونو نیکه حسن که وفا سنه ده
 برخه ده مجنون سنه ده که برخه دلیل سنه ده
 وے اے زما بچیه : دلبر دخوے هو اسنه ده
 یخه نرمہ لا سنه ده او تیزہ کرمہ لا سنه ده
 تاودخ دیار لوپتہ سرہ سر نگینه لا سنه ده
 ذیره سنه ده توڑه سنه ده تکه سپینه لا سنه ده
 (نو) اے زما بچیه : حسن سنه دم و فا سنه ده
 برخه ده مجنون سنه ده هم برخه دلیل سنه ده
 سنه ده فقیری نیکه که سنه ذیره دنیا سنه ده
 کل د صنوبر سنه دے که قلا ده محبو با سنه ده
 وے اے زما بچیه : سوره عقاب لہ دغڑہ سر سنه دے
 کل د صنوبر لہ سنه او کل ده صنوبر سنه دے

جام له قلارے او سمندر به سو فان خوند کوی
 ستر کوله مستی خوند کری او زر لہ ارم اخوند کوی
 انو، اے زما بچیه! فقیری سبہ ده دنیا بنه
 تخت د سلیمان سبہ د جونکڑ د عیسی سبہ ده
 مشرہ لیونیہ وزیری کہ جیل خانہ سبہ ده
 سبہ دم چپل لورک دی کہ قرض تو تخانہ سبہ ده
 اے زما بچیه! یا مر ثر لولہ صحراء سبہ ده
 تخت د رقیب نہ دے سبہ تکورت د لیلی سبہ ده
 دوست د یزید سبہ نہ دے شہید د کربلا سبہ ده
 واک چہ نے دَبِل وی دَد دے ترہ زمانہ سبہ ده
 او اے زما بچیه وزیری نجیل خانہ ده

دھوڑونبکار

یو عاشق دکامونو دھورو په بنسکار لار
او دجانان دکوره په توبه او استغفار لار
و دجانان بنسیت یو خوب و خیال دے
و دامستئے خودی نہاد بال دے
وے پروئی ناپیری من توئے خادر دی
ڈندنہ بیسنا کے او په پروئی واورے دی
و دجانان پنېت سجدہ روانہ ده
ڈ مسلمان سترکوله نشه روانہ ده

سپورز منی چه دا وریده سرنج چنل بوده
در نک نے دستگونه غوتکی د کل بوده
د مابنام لرته لد دزره ارمان لار
په پسپه شپه له نه دمستی شان لار
ارمان چه لار حوانی هم لاره
خمار هم لار مسی هم لاره
او د جنت په طمع حنست نه خوار لار
یو عاشق د کلو نه چه د حور و په بنکار لار

کدھے ودے

یادم شی یا شاعر شی	مستی چہ چاکبن دیرشی
ملزاده شنگر شی	نیستی چہ بونیرے ووئی
یاملنگ شی یا بادشاہ شی	چہ صبر چاکبن دیرشی
یافرعون یا دنکا چاٹشی	چہ کبر چاکبن دیرشی
قد غنے بد خشائشی	چہ اس دستو زوے شی
حالصہ کبن درانے شی	چہ دم وی پہ کابل کبن
یاخت شی یا تختہ شی	پہ چا چہ کینہ دیرہ شی
یاتھو یا فربستہ شی	پہ چا چہ نفل دیرشی
یاغل شی یا ولی شی	خوانی چہ چاکبن دیرشی
یا یزید شی یا علی شی	چہ زور پہ چاکبن دیرشی
یا مجنون شی یا لیلی شی	دچا چہ بخت راوین شی
ملوئے یا ملولاشی	پہ چا چہ تمذیب دیرشی

- ۶۲۲ -

بنهیا چه دیر سعفی شی یا پستی شی یا پاکشی
 مهمند چه معتبر شی ملکشی
 چه مینه چالبس زیاته شی
 چه دم وی په کابل کبس
 چه علم چاکبس دیشی
 چه وس دو سه دو خی
 چه وخت د توله د خی
 چه سرد خوده د خی
 پستون چه غیرتی شی
 نیستی چه بونیری دوئی
 ملا د هشنغر شی

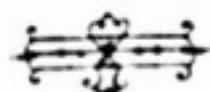

خوانہ

مزاکل خاور کے چن دے	سوے باع تالا مکش دے
نہ نرگس نہ یاسمون دے	نہ بیل نہ لولھی شتہ
کہ پہ اور سوے ختن دے	دکلاب دے ایرے شوے
اے پینتوہ! ستاروطن دے	اے پینتوہ! ستاروطن دے
ترے نہ نوے بوسٹا جو کرو	ددباغ خاورے را واخلمہ
دنور و نوجہان جو رکرو	اے دسوی باع مالیا رہ
نن پنے ابلہ سہر تورے	اے چہ بنکہ بنکہ گورے
تہ دمیع آسمان وی سورہ	تہ خبر چہ تہ خوک وے
شوے بہنکہ شیل نورے	ستاشملہ چہ بہ شو پورتہ
ستارا تیسے ستر کے تورے	پہ متنی اونگ بہرے
پا خہ هنہ جہان جو رکرو	اے دتیتو ستر کو خوانہ
توبینہ نوے بوسٹان جو رکرو	ددباغ خاورے را واخلمہ

اے دوَرَانِ خُبِّ میرنے اے دوَرَانِ خُبِّ پلازو
 بے درکه سر کردا نه اے دسوی باعث مایا
 اے چہ نن بیند پنچی ستا دخوراک پ کشاله دی
 ستاد لاس مانی ولا ہے پ دھلی به بنکاله دی
 اے دبل د در مریدہ ! پا ٹھہ هفہ دوران جون کرو
 ددے باع خاور ہے را وخلہ تریہ نوی بوستان جون کرو
 اے پ غڑہ پ سرد در کبیں پ با غنو پ میر و کبیں
 پ جندول کبیں پ تیرا کبیں زمالاں پت پ ایرا کبیں
 اے دزرکو پ خند اکبیں د تزرو پ نارو کبیں
 د شیر شاہ ناز بینہ زویہ تہے پروت تورو تیا فر کبیں

کرو دغم تیا ہے راغونا نے
 ترک میسے داستان جون کرو
 ددے باع خاور را وخلہ
 ترے نہ نوئے بوستان جون کرو

دعا

اے دھن او نور دریا به: ماله یو تکے د نور را
 ستر کے د کے د خند را شوندے د کے د سرور را
 زہ دے چل و بود کی لیوہ نبہ دیار غوارم
 اے دھن او نور دریا به ماله یو تکے د نور را
 د نے تک تو رد غم محل پہ یون خری در نارا
 ستر کے د کے د خند را شوندے د کے د سرور را
 دے مستی او دار مان لہ یو تصویر د جانان را کرو
 ستاپہ مینہ نازی دل راستا پہ بن کلی مح غرور را
 دے د خود سو با غمے لہ یوہ وعدہ د بھار غوارم
 زہ دانہ وا یم چہ جنت رازہ دانہ وا یم چہ طور را
 د دخوب دسا او وخت اشارہ د تعییر ز حکم
 مالہ زہ د بادشاہ انواوسینہ د فتیر را کرو

میں

رتبہ دا سے لیونے شوم پہ یو خیال باند مین شوم
 حُم دوبیرمِ ممنلا کبیں پہ یو لال باند مین شوم
 رتبہ: داخنکه مستی ده چہ جانا نم پکبے ورک کر
 کہ پخ دیار دستركو پہ دلال باند مے مین شوم
 زه دسیند دھبلونه دوم یوه لپہم سکرہ پورہ
 زه دلمرد مینے نہ دوم پہ ملال باند مے مین شوم
 چہم نہ خانید سینہ کبیں پخوبونو کبیں م خائے کر
 پخ م کرو پخ دجانان ته پہ یو خال باند مے مین شوم
 دامستی نہ دھوانی ده نہ مستی ده دشرا بو
 داخوڑہ دیار دستركو پہ یو خیال باند مے مین شوم
 دام بانگ دلیلی او رید کہ ستاینه د بلال!
 کہ دیار د پایلو شرہنگ کبیں پہ یوتال باند مین شوم
 پنگ پروت دو پہ تیارہ کبیں پہ نامہ د شمع مستشو
 کہ دا زہ دیار دستركو پہ یو خیال باند مے مین شوم
 ملخ سورہ دلس ولید پہ یو خاٹکی د شبکم کبیں
 کہ صنم ماٹہ مو مکے شو پہ خوبونو د صنم کبیں

مرہ شمع

ما ته نسیمه مه وا یہ	مه وا یہ : یار بہ سبار اُخی
تہ دَمْتی خبر کرے	مالہ ژرا ژرا را ُخی
اے درنڈ و مسلو ملا :	اے دا اونڈ دو سلسلو ملا :
ستا پہ دکراز و نیاز پورے	مالہ خندا خندا را ُخی
ما هم یو خوب لید لے دو	مامم یو باغ کر لے دو
تہ چہ فسے دکلو نو کرے	مالہ ژرا ژرا را ُخی
زہ هم یوشان دخوانی وہ	زہ دمْتی یو تصیر و مه
او س یو ذہ دایرو یمہ	شہ کہ بیکاہ سبار اُخی
زہ لکھ مرہ شمع و کہ شوم	درکہ پہ طمع رسوزہ متہ
کلہ پہ لاس د ساقی اُخی	کلہ بہ اور اور رنہا را ُخی
تله خوانی چہ لا رہا شی	چرتہ پہ بیرون یا را ُخی
تہ دَمْتی خبر کرے	مالہ ژرا ژرا را ُخی
او دند مثال لکھ دخس دی	
تو دشی لوگ و کرپی رنا کرپی جورہ	
لبیشی و سوچی خاور ایرے شی	
بورا ابھی پرے ژر اکرپی جورہ	

بندہ

بندہ بدلیزی دا سے بدلیزی
 لکھ بدل شی چه وخت ڈکال
 کلہ سپر لے شی کلہ خزان شی
 کلہ مستی شی کلہ وصال
 کلہ یوسن شی یوسزا او خوب شی
 کلہ مجنون شی یولیون توب شی
 کلہ فرید ملکی، کلہ نز توب شی
 کلہ سینہ دستراط کلہ خرتوب شی

 کلہ ارمان ڈسپیٹ او حلال
کلہ مستی شی کلہ وصال
 مینہ مستی دہ دا سے مستی دہ
 لکھ مست وی ڈبنگری تال
 کلہ سورکل شی ڈسپر لی شپہ شی
کلہ منصوری کلہ بلاں

کله یو غم شی ساز او ستارشی
یاد غوئنی ارمان دکلوهارشی
کله سه د دسوز کله چفارشی
کله آصه د بنا یست کله د لد اشی

کله سینے د حور او کله چخیال
کله مسی شی کله وصال

غم پو د نشیده دا سے نشیده
لکه نشیده په بانگ بلال
دا خو یو لقتنے دعا شتی زرہ کبن
دیار دستگو د خط او خال
کله شراب شی مت او شا رشی
کا دز هر جام شونه نے یارشی
خرکنے تپے کری د چاز نارشی
کله قسمت شی او کله اختیارشی

کله مابام شی کله ملال
کله مسی شی کله وصال

م خو، بند بدلیزی دا سے بدلیزی
لکه بدلشی چه وخت کال
دچ کے ارمان شی هیر جانشی
میرے مسی شی میرے وصال

سلام

بس میے ژونڈ نام شو	نه ساز شونہ سوز شو
نه یار چکنڈ ام شو	نه خوب شونہ شرنگ شو
نه ستورہ می نہ پسونہ می شنی	داتو ۴ تو ۴ شپہ را غله
یو گوت او خالی جام شو	خوانی وہ لار ۴ لارہ
سور کل یو د لالہ د لار	یو ستورے د سباؤ لار
نرے نرے ما بنا م شو	سورہ زیرے زیرے شولو
مزہ د مینے تیرہ شو	قصہ د حسن هیرہ شوہ
آخر پہ سول خیام شو	ملا باگ د سبادے
پھر د کن بن بے خود د وہ	ستے بے پروانی د کہ

او ۴ چورا ۴ لیونے ۴ هم من
بادشاہ ته پے سلام شو

دَرْجِي مابنام

اوه نون دَرْمِي مابنام	دَجْرِي شِپه ده
پوست شبینی باران	بَهْرَوِينِي
غناهه د او را او خیام	شروع قصه ده
د شاعر سراوستا	مهین غَرِينِي
تهنگ او تکور دَرْوند	ناز او مسَتَي د جانان
مشنگ دخوانی کبر پت	شاتار دَعْم و هی
خند امسَتَي د ساقی	بت پرسَتَي د ساقی
ستیندی د مرگ سه	د گونکرو شنگ و هی
او نون دَرْمِي مابنام	دَجْرِي شِپه ده
پوست شبینی باران	بَهْرَوِينِي
یار شروع کری مانه	دَغْم قصه ده
كَلْه موسَكِي شِي	
كَلْه ثُرِينِي	

مسنٹ

چه مِ زرہ مست وَ دُنیا وَ مسْتَه
 کَلْوَنَه مَسْتَه وَ لِيَانَه وَ مسْتَه
 چه مِ زرہ دَوْب شُور دُنیا بُورَه شُوره
 کَلْوَنَه مَرَاوَه شُور لِيَانَه بُورَه شُوره
 چه مِ زرہ مَسْتَه وَ شُونَدَه تُودَه فَهَهَ
 دَزْهَر وَ شُونَدَه بَهْمَه خَرَبَه خَرَبَه وَهَهَ
 چه مِ زرہ دَوْب شُور شُونَدَه مَرَه شَهَه
 يَخَه دَوَار وَ پَهْشَان دَحَر وَ خَلَه شَهَه
 چه مِ زرہ مَسْتَه وَ سَتَرَه كَمَه سَرَه وَهَهَ
 مَلَام سَپَورَه مَه دَسَپَرَه شَهَه وَهَهَ
 جَه مِ زرہ دَوْب شُور سَتَرَه كَهْمَيَار
 خَرَزان مَه مَلَ شَوَّه پَهْنِيمَه لَاهَه
 خَدَيَن وَ ثَرَونَدَه بَسْ خَرَانَه سَتَيَه دَه
 دَانُور ثَرَونَدَه نَه دَيَو سَهْرَيَه دَيَه

سترے چه یخے شی رب دنے کوہی پتے
 چہ مستی نہ وینے داخلہ لیا ڈی
 او ما بنائے یارہ ورو راروان دنے
 سبابہ چونگ خاور دی من غنیخان دے
 جانا نہ : شوندہ نے ماتھ نزد نے کرہ
 چہ زرہِ میست شی دنیاشی مستہ
 چہ بیاس پرلی شم سکلو نہ سرخ شی
 چہ خوانی و دانگی خند اشی مستہ

نور او سینکار او خمار

شونا کبیں دایخو دشونا کبیں نشہ
 بیت لے دچل خان پے شان نور او سینکار اخمار
 یار دخدا پے خاسپیں سُر کالونو ما
 مینے لہ دزور د سند، زرد با چا و کرو
 سازیز اواز اثر بنا تا د شار و رکرو
 ماد غنو ارمانو جهان را کسر تا
 مازر کی پوست مٹا او حیوا را کرتا
 کے کے نے دست مسنا دیار حسن د آرام کے
 کله حوا د امید و نور دار مان د کے
 کله خانی پست اخمار او ستاد شاد کے

اتے دو خجنود تیامت او د حساب یہ:
 اتے د تو رو ز لفود لا لونود دریاب زبہ:
 اتے د مینے حسن خواتے او د شباب زبہ:
 اتے د مستو سترکو د نگس او د چکلا ب زبہ:
 اتے د لوکلی د مینے اتے د چکل د خیال زبہ:
 اتے د ساز او نیاز او د نسیم او د هلال زبہ:
 ولے د حسن جو رکرو داد خاور و بnar
 بیت لے دچل خان پے شان نور او سینکار اخمار

عقل م حیرانہ

ذرہ م بیقرارہ بے آرامہ م دے خیال
 عقل م حیرانہ او فکرو نہ م جنجال
 پوھہ م دونبنتی لکھ لومہ کبیں سرخکہ
 روح م دے تیار و کبیں لکھ لڑہ کبیر ملال
 رتبہ: زمارتہ: د جانان دا خط و خال
 دا زرینے ز لغے کچہ خولہ و روختے ملال
 داستر کے نیاز بینے دا پستے ستر کے برینکتے
 پاکے دنگس نہ دلوکے نہ ورینہ مینے
 سرہنے ستر کے مستانے دمزمے ستر کے حیرانے
 د کے د جنت او د دنیا ستر کے جانانے
 کلہ د ما بنام لرنے کاہ درنا د کے
 کاہ د پروں د بیکہ کاہ د سباد کے
 وینسم پکبٹے زہ وارہ دنیا د جام جم پشان
 او بیکے نے دی پاکے پاکوونکی د زمزہ پشان

دوب پکنے پر اتہ دساز او حسن جهانوند دی
 دوی لیدلی زرلکہ سپرلی او خزانو نہ دی
 دوی کنے دستی او بی خودی دخانو قصے
 دوی کنے ذمر کونو دژوند و نو دخوانو قصے
 دا به تور چینجی شی او چینجی به تور خاوهشی
 دوبہ به دنادو کی کبس دغرو نو دستی او رشی
 خنکہ به چینجی دمابنام سوز ساز دساو خوری
 خنکہ چینجی دسپرلی شپہ دلمر رنا خوری
 خه شو دایا ز دز پهستی د محمود سو خه شو
 خه شو دلخاد منے بنکلی کو دا کے خه شو
 زم بے قرارہ بے آرامہ م دے خیال
 عقل م حیرانہ او فکر و نہ م جنجوال

ژوند

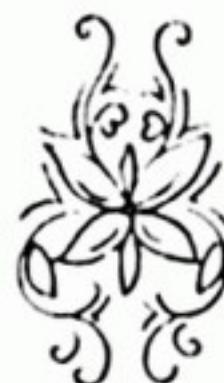
ژوند م لوئے دریاب دے ورو ورو خور شو سند کہیں
 خاٹکی و کہ دریاب کبنس شو په طمعو ز ساحل
 بخت کبنس د سیلا ب دی په مسٹی په چپو تلل
 نہ ورخی دریاب لہ غونڈ، یدل او او دریدل
 دے لھرد ساز لہ تله ژوندون و دریدل مرگ دی
 زیرے د مابنام وی د سحر را خلیدل
 کہے دے چپے کرہ د ابد مستانہ تال ته
 و سکر گلوہ سازنے تار خانو کبنس د ازل
 لار لیوں ف لار چرتہ د لھرش غلوکبنس دو شے
 خاٹکی و رک دریاب کبنس شو په تمہ د ساحل

— ۴۵ —

آرِنی

خان لخه بجهانه زه د بیکاره او سیاگو رمه
 خاوې کین د کمل له د چالونو د نیا گورمه
 سرکم لته چرته صعر اکب مناره یوه
 شونلهم لته د عاله بنې گلانيداره یوه
 کرخم مابنامی کبس د ھېنی هلاشغا توم
 زه د شبئم خاھکی له خپاوی او سلاتوم
 خان لجهانه د خند! وجه د ارمان توم
 شپه له د سپازیر او مینه له جانان توم
 خله کله کمل کله پسولی کله هلاں اخزم
 پورتے رناله توم په وازوستگو جالاخزم
 کله دریاب کله ڪومه د خیام تپوس
 کرمه د غسمه نو تلوسو نه د آرام تپوس

خان له خه معنی زه آد بیکاد او سبکا کویمه
خاور و کبنت کل له دچالونو دنیا کویمه
ربه: دخوانی او دستی خوب له تعبیر استوم
دته دلمز دروله زه تیلو له ز خسیر لعوم
ربه: زه ژرون دون له او مرگی له یارانه گویم
دته یونی سله د منلو افسانه حکورم
خان له بمانه زه د بیکاد او سبکا کویمه
خاور و کبنت ده کله دچالونو دنیا کویمه

ساز

نوئے دمنی مانام دے	و رکرو شریک دے ستارله یاڑا
نوئے سرو رکب خیام دے	نوئے سپوری منی را ختله ده
کوتے دساز وربنکتہ کرپے	آدَ دزره تارخانوتہ دے
ستركے آیاز وربنکتہ کرنے	وُنی: د محمود خبکرتہ نن
د کے دسرا اوضم د کے	ستركے مینے پ غم د کے
خنکہ پ ناز وربنکتہ کرپے	ستركے ست د شبیم د کے
خنگ دابد قصہ جورہ کرپہ	او دے دخاورو ستارکب نا
مالہ مستی نشہ جورہ کرہ	او دیو شریک او تھنک نہ دے
مالہ دیار تصویر کر جور	تا د سکلو نو د رنگ نہ
مالہ یو خوب او تعییر کر جور	تا د تارونو د شریک نہ
مالہ باء، منییر کر جور	تا د سرور او غور خنگ نہ
مالہ د غم اکسییر کر جور	تا د غم مونو د رنگ نہ

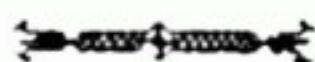
تادغروز او رهان نه ماهه بخار او خزانه که جزء
 تادغرا د آواز نه ماهه تصویر د جانا که جزء
 تادغرس د رو د پا نه نه
 ماله بهار او کل که جزء
 تادنسیم د خبر و نه
 ماله فریاد د بیل که جزء
 ورکه شرک د ستاره بیان
 ورکه دنگ د خماره بیان
 ورکه سلام سخنونه
 ورکه د عادیار له بیار
 بنانست او رهان راوسپه
 ماله ترن کل او خزانه که جزء
 او دنسیم د خبر و نه
 ماله تصویر د جانا که جزء

رُک خیال

یو خیسته غوند ماسوم فر که یو خیال که یو خمار ف
 یو مسک شان تانے وکو دا زل د تار خانو نه
 زما خواهه خل را غم لکه یو سوت ق د مریار
 که یو ستوی سترگے والی چرتہ لورتے د تیارو نه
 که د تو پنه کوئی وارکنی شاهزادگنے د نور و لا
 د ناسته کو کبن غمثو بکلے شونا پوکنی خندل
 د جبارون یو حرکت فر که یو رنگ د تختیل و
 که د تال لکنکرو په خپو کبن م خوبونه کدیدل
 لکه رو هوسے باع کبن په هیچ شی نے یعنی نه وی
 چرتہ پت پکن یو خوب وی د صحراء او رخنکل
 ماد مینه لاس خوار و کو د خه دغا و د خه ارمان
 ماوته آر نگینه نه وی . راش مت که د اجحان
 زده ب خپل خود ستاد جور کو پم چه نه سترگه بکاره شے
 خپل حاس به د جامه کو پم چه یو خیست یوند آر و
 ست اسست له احصاره به د خان سرور در کو پم
 ست امید او مشغل لاله . به خوبونه د طور در کو پم

زه به چل روند تر جان کرم ستاد روند دکتا بنو
 زماکوتے به ستاروی، ستاد شنگ ستار شنگ
 یو قدم مے کہ راپوته هم راته هم سیریدو
 دفعہ اعادت ہوئے و پہ ھلزار کبن تریدو
 ما خلز استار کبن خور که دیر په مینہ در روا شوم
 عجیبہ جان ته لارم هم عاشق شوم هم جانان شوم
 خوجہ زه نے در تام خواه نوچا چغہ کوہ چہ خان
 کپوشپولہ اغلی در نے خاور در لہ دوستان
 یونظیرم چے نے وارو نود نوہ بنا پیر نے نہ و
 چار چاپیرہ پہ تیارو کبن نہ نوم و نہ نشان
 اتے زمام اشمه زوبہ ته بکرن نے کم صحر اکبن
 دتیارو پہ شپہ کبن که ستاخوکور د پہ رنہا کبن
 ولے لارے یورک خوب شوے دازل روکه دنیا کبن
 ستاخاشت کبن نہ روند و ستاجدہ دینا کبن
 یونظیر کبن کہ د ماتھ سر ھکلشن تور بیابان
 یونے لیونے گرم دنے رک شوے م جانان
 راشہ راشہ پہ خدا شہ لکھ ستوہ نے پہ سبا کبن
 دتیارو پہ شپہ کبن رکه ستاخوکور د پہ رنہا کبن

یوہ قصہ

خوک پخور سے رباب کبیں	خوک پ ساز کبیں
یوتھے بل افسانہ کبیں	خوک پ مسٹہ ترانہ کبیں
پ فراق پ یارا نہ کبیں	ہ بخت مہ زمانہ کبیں
پ هرچ د د کتاب کبیں	بند چل جد ا و قصہ دہ
خوک نے ونی پا ہوستہ کو	خوک نے ونی پا ہوستہ کو
کوئی ڈرما او خنا جو رہ	خوک د تال او حکت نہ
چہ د غم کوئی گدا جو رہ	تول و جود یوار مان شی
د بورے تال په جباب کبیں	لاس او خپے د کلو خانگے
نشتہ نشته پ کلاب کبیں	د آخیشت داسے رنگونہ
د کمال او شہنگہ دیا کبیں	خوہم هغہ یوار مان د
ہم هغہ یوہ قصہ دہ	پ هرچ د د کتاب کبیں
خوک نے سائکی روا اخلي	پ چل او رسہ لمبہ کوئی
پ جانان نے صدقہ کوئی	یومستی سہ رتے جو زکوئی
کل دوبکی چل خمار کوئی	دوہم خان سہ نشہ کوئی

کام تو ر غلکیں مان بام کبیں دوہی یونم کوئی یوتیا، وَکی
 یوب و سه ما یوسف شی نامیا، او رک ما تام شی
 یوب نومہ اضطراب شی سُنْتُ لوتے پے آدم شی
 دسر جام دی یعنی کبیں دجالت یہ سیپین معرکیں
 دصوفی پہ پت سہ، کبیں دعا شق دعشق شہ اکبیں
 دشادہ لا س کمال کبیں پجنیں پہ اضطراب کبیں
 بس یورنک دچہ خلیری هم جانان کبیں هم کالاب کبیں
 هم پہ ساز هم تال کبیں هم پہ خوب سوار باب کبیں
 یو خوازوند یو مرگیں خوب با خوازوند یو مرگیں خوب
 یو خدا غسم درد او تیار ده با خواست شان یو نتوب
 یو خوازوند یو بے وسی ده لویہ تو ر مقبرہ ده
 با خوازوند یو دستی ده دامیدار مان نشہ ده
 پہ یو سوال دھم پٹے نکرم دروند بی اوئے کتاب کبیں
 دغہ سوال بس دغہ سوال ده هم پہ نیس هم پہ رباب کبیں
 عاشق مینہ کبیں سہ، کبیں شاعر غم اواضطراب کبیں

هم هفہ یو د قصہ ده

پھر غم درت کتاب کبیں

۰۴۶

دندون یادوئی او خرکندوئی

دېښتود او سنی ادب د مرمولو ستر شاعر خان عبدالغنى خان له نامه سره به د افغانستان او بر صغیر په علمي، فرهنگي او سياسی حلقو کېتې دير لبر خلق بلند نه دی . خان له پېښتړ غزوا او افغانستان او بر صغیر سربرې په نوره د نیا کېتې هم د نامه خاوند کې او په خاص دول دېښتو ادب خارجې محققین او له انگریز نوسره دلرو دېښتود آزادی د جګړو موږ خین او مطالعین د ده له نامه او ثروند، کردار او کلام سره آشنا دی، او هم لب و دير په هغه مقام هم را تف دی چه زموږ د غډه لو شاعر دېښتو په معاصر ادب کېنې لري .

سربرې پر دېښتو ادب بیا تو په معاصره تذکرو، کېنې هم خان .
عبدالغنى خان زموږ مشرانو ادييانو پرهونه همېزند دے او پوهای
۱۰، پېښتاء لېږد د باغل هېښ حمله ص ۱۹-۲۰، ۱۹۵۹، هم دېښتو، رهاب، او سسی، بیدا،
دو، جم، استاد، دی، اړیز، دل، د ۱۹۶۳، س، ۵ د کامل جهاب .

نور ھم خیسے پختے تحقیقی اور علمی مقالے ددود په ژرونڈ اوپن کنبل شنکو دی ۱۹۱۷
مکرداچہ اوپنے دکلام یوہ عممد برجھد (کلیات) پ نامہ دچاپ نکرنا
راوچک، نوبویہ چہ دکلیات لہ لوستونکو سہ دمرستی پ خاطر ددود پ
شرح حال او ژرونڈ او هنرمندی ھم ٹھہ دکنبل شی، چہ اہ ابتدائی لوستونکو
سر درہنما پ دود مرستہ وکا، البته مسٹہ یان خود خان لہ ژرونڈ او هنر
سہ تر ہر چاہ پر بلند دی۔

نور ہب پہ ھمد نیامت چلہ لیکنہ ددود شج حالہ کنسنے پل کم
اویسا بہ پہ ترتیب سہ پر بحث و ز موضع اتو تو نئے خبر ھم دکوں۔

کورنی او ڈژرونڈ ابتدائی حالات:

د پینتوڑبے دغہ دعویٰ جنکو نو دشائی خان عبدالعنی خان پلار
د پینست نو ستر مشرخات عبد الغفار حات دنے او موسیٰ
در حسرو دخان انور دیار محمد خان لوروہ، چہ لہ باجا خان سہ ۱۹۱۲ پہ
کال وادہ سو ۳۱

در غود وو خان خیلوہ پینتہ پہ ۱۹۱۲ کال، د شمال مغربی سرحد
قوے دھن فخر دا تان زو (۵) پہ کانی کنسے د پینتوڑبے دغہ نومیا او نکلیا

(۱) کتاب سال ایس د جوں استادیہ نوا معاہد من ۱۴۹-۱۰۹ ۱۳۶۶ د ۱۴۹ شن کال د کابل چاپ۔

(۲) زمانہ نہ، نہ جو و جھد، دخان عبد الغفار خان من ۱۳۶۲ د ۷۰ شن د کابل چاپ۔

(۳) پہ پینتہ لد آس ۱۹۱۲ کی دعویٰ ن دزیر ڈی، پینتہ د ۱۹۱۲ شاوخوا بنو ولی دھو،

(۴) پہ کتاب سال ایس من ۱۰۹ اکی مرجم یعنی دخان دنیا خان د پیدا کی، و سید دھن فخر

در زمیں سیبیولی ۱۵۰

شاعر وزیر بید . پلاسٹر پر کے عبد الغنی ذوم کسینبود .

عبدالغنى دمورو پلار لو مر، اولاد او دادو دير ميانزهين و، استاد بيزنا
مرحوم دده ديوه دوست په حواله کېنلي دی چې، « غنى په کوچنيروالي کېنې دير نکله
او د مورو پلار دير نازوله و، په غاره ب يې د سره زرودنه اوږدی و، او په
ښی خونز به يې د سرو زرود والي و، په سه ټېټه ټيله داره د پونډه و زونډه که تهوي او
په تهوي کېنې به يې یو د زرینه جو نه ته ته مېلے و، چه د جو غئه نه چار چاپه و بدؤ
د کے د نظر مات تاړښونه تاوسوئي وو ..

مگر دغه نیاز بین توب دیر پایبستی نہ و خکہ نگیالی پلار یے هفہ
مہال دوطن او خنکو دخلاصوں لپاڑ داندیز اون پرد مبارزو پل کرے و
اوپ چل کور کبھے آرام نہ و ناست لہ بلہ پلہ دغئی موہم درد په پختہ کلٹی
لد دنیا ستر کے پتھے کرے او ناز و لے عنی دمو لہ تود غیرے محروم شو
دغئی دمور دمک واقعہ د پنسلو نے ملی مشرد دغئی پلار باچاخان دا سے
کبھے دو: ” د جنگ په وجہ پ دنیا کبھے سختہ و بارا غله په جنگ کبھے دوما ہک
ند و مرپشوی لکھ په د بات کبھے چہ مرپشوی په هندستان کبھے هم دے
و بادیر خلک و دژل پنستان هم دیر پکبھے مرپشوی د لادا سے عجیسہ و بار
اکثر بھی یے خوانان جینکی اور هلکان و هل او مرپکول او چہ یو کوتہ یو حُل
سنوتہ بیا به یے یو هم نہ پرینبود په دمہن د تعلو نہ اول زو پریو تے دم
خوہ سے خدا جر کرم زما و رستہ غئی چہ د پخوا کالو و نار و غہ شو

غنی دیر بسلکه وہ دمور ورسو دیره مینه وہ دیر بچه در ته ژول ما به منع
 کوله او د سبز تلقین بے در ته کولو خود هفته زرہ به نه صبرید و بود خیج غنی
 رخوری سخته شود موئے در ته دکتہ سرتہ ناسته وہ دره سرے په غیر کشنه
 اینه و ماد ماسنام لمیخ لپے و په مصلی ناست و م دعا کله غنی ته مے
 کتل جپے هوشہ پڑے دچہ ناھا په موئے پا خیڈ دزوئے سرے دخیل و رانه
 نه په بالست کښې بوده او د زوله کته چاپیده وکړ جیده او سره یې و د سبده
 او لا سونه یې په دعا پوره کړل او په ژړایه دویل جپه اخليه د ده مرض په ما
 کښې ده او د نه ما شوم ته شفا رکړے د خدا یوه عجیبه حکمت و په ساله
 د انما جوره شود د د مرض دیخ په درج زیاتیده او د غنی ھس بہ درج په درج
 کمیه و غنی جور شو او موئے خوا نیم کله شود ما شومان راهه پاتے شو دغه
 وخت غنی د پخوا کالو ولی در بیکالو او خور یې دیو کال و ۱۶۱

دمور تر مر پلينے وړه سته د عبد الغنی خان روزنه د ده داناد پا چا
 دمور یه غاید و ده مکر د هفته هم د ژرونډ دیر بخیه نه و پاتے په د اوخت کښه
 چه با چا خان د دیو غازی خان په حیل کښه قید و موئے هم وفات شو ۱۶۱
 او د غنی د پاونکه او مهر یانه هم د دیاستر پېتې کړے غنی بے سر په سته
 پاتے شو لذه د دا چه په غنی د ماسو متوب په دوړه کښه د ژرونډ د ناوړه چې
 راغه مکرورو ورو د دغه حالاً منځ په سنه کید و شوی خاکا چې د مد، شو

۱۶۱، ز مازونا، او جد، وجہه د م ۴۲ - ۴۳

۱۶۱، هم، خ لئاب م ۴۱۰

او سبوي خيوته لاره دده په شخصي ژوند کښه هم تبدیلی را غله.

زده کره، روزنه او فرهنگي محیط :

دېښتو د او سنی ادب دغه نومیا لے شاعر هغه وخت د مدھ سے

دېنک شوچې باچا خان او نور و مبارزو او نگایا الیو پېښو په همت په پېښو کښه د عصر تعلیم د شروع کولواو عامول جلد و جهد جاری وو او د درې همت او میرانه په ۱۹۲۱ع کال د امانز و آزاد سکول جوړ شوئه و خود لرو پېښو په چا پېړیل کښه په عام دول د تعلیم خوشوق نه، او د پېړنکی اجتہانو به د عصر تعلیم د مخنیوی لپاره په خلکه کړول دول غلط پرو پاګنه، یه خپله او خلکه لیغصه تعلیم خونه لیږي ساتل، په قبالي او کليوالۍ سيمو کښه د سبعونو عام دود په جو مات کښه هماوغه دینې نصاب و چه له څوانه تراو سه لا په ځینو ځایونو کښه چا پېړی.

غنى خان په دغه شرابیو کښه د سبوي خي شو، او ميرني پاړه یه د امانز و په آزاد سکول کښه شامل کړ.

استاد بینوام حرم په د باب کښلی دی: « د غنى خان ابتدائي زده په هغه آزاد قومي سبوي خي کښه شروع شو، چه باچا خان او د هغه دوستانو دغريبو هلکانو د پاره په امانز و کښه جوړ کړئ و، او زده کړ پکښه درې یاوه.

باچا خان خاکه خپل زامن د دغريبانو سبوي خي ته واستول چه خاک

ونه وائي چه: با چا خان د خپلوا او نور و د زامن تو مخ توبه کوي. چيل زامن
معبر سبوري ته بياي او بغيره د زامن دغري بابا نو سبور خجي ته استوي، ۹۱
دلسم تولگي تر پاس کولو در وسته ددهاي په جامعه ماليه کنه
شامل شو، په ۱۹۲۹ ع کال با چا خان د یوه مرام پاره بيرته هجرت راونغرو
او څه موده وروسته يه تحصيل لپاره لندن ته ولپه، او د ۱۹۳۹ ع حکال
د جلاسي په ۲۳ نيمه د خرسکا و په عمر د لندن په نيت په بېښې د او بوجهاز
کنه سور شو.

استاد بینوازده د لندن د سفر په باب زياتوی: «عنی خان لندن ته
ولاد او هلتنه يه د با چا خان په مشوره دوه نیم کاله د یولوي پادرکي په کور کنه
تیرکره، واچه په کنه د با چا خان مطلب دا وچ عنی خان که د پرنکيانو په
او چت خاندان کنه غر تیرکری نود پرنکيانو د عظمت په راز به پوهشی....
دانگلستان آزاد ما حول کنه د غني نایاب بنا يات د هن د پاره یولوے
مصيبت شو. چه چيرته به ته پرنکيانه جينکي به در پسے د او سبق ته به يه
نه پر ينسود، خوپه آخره کنه د لندن یوه د فلم ستاره پرميه شو چه
به بها بشکل ده. د ده نوره ملکروته ويره پيد اشوه چه غني يه په نکاح
وانخلی، نويوسک پنه با چا خان ته خط و لکي او د توله قصه نه يه
خبرکړه، با چا خان د تار په ذرعه حکم و کړچه فوراً امریکي ته کوم كالتع لاشه، ۹۱

(۹۱) او سمني لیکوال ج ۳ ص ۹۷۰
(۹۱) همد غ اختر ص ۹۱۱

دغه خبر: خانے خاد غنی خان په شاعر کبھی هم خان بنکارو کوی
چه دلندن د پیر نگاوجونو بنا یست په زره اثر کړے وو دلندن معشوق“
ترمہ لیک د دیود توبه ده چه دا سے پیل کیږی :

دلته خواهه از غنی دی بل خوا خانکه د نیکس
د هنر علم سایه کبھی مکر جو کمل بانه مس ۱۰۱
غنی خان د پلا رپ حکم له لندن نه امریکہ ته دلار او د لویزیانا د ایالت د بول
او شکرے جوره ولو په یود کورس کبھی شامل شو، اما دؤنیم کاله وو هسته چه
با چا خان بیا قید شو، نوغنی خان ته ژوند تریخ شو، خکه خرڅ نه
وور رسید او پوره اته میا شتت پیسې خرڅ هم نه وور رسید بالآخره یې
یو خیلو د مرغ خه فله، د ور لیز ل چه د پرمے له امریکے هندوستانه
را واپس شی .

با چا خان هم د موضع ته د اشاره لری : «مشه عبد الغنی د چه هفه
د تروکمسټری د تعلیم د پاری امریکے ته لیپڑو، خوچه زه فیرنگیانو په ۱۹۳۱
کال کبھی جیلت، ولیز ل ۱۹۷۴ او زما جاید اکڈو د کړو وو هضه د پیسو د نشت چه
سرته ونه رسولو او واپس رانے » (۱۱)

کله چه عبد الغنی خان له امریکے رانے نه با چا خان د هنر دستان د بخار
د ایالت د هزاری باغ په جیل کبھی و، چه د غنی د رسوم ملاقات و شو او بیاد جواهر

(۱۱) پاموس ص ۱۱۶، ۱۹۷۴ کال د بینشور چاپ .

(۱۲) زمازو نه، او جد و جد، ص ۲ .

نقید ۱۹۹۱-۱۹۶۲ع، پ مشورہ دے آله ابادتہ ولیز لو او هلتہ دجاہر لازم
دپلا رموئی لال نھرو پ کورکنے دیرہ شر، او اتہ میا شتہ دجاہر لال نھر
میخو کملا دخل بچ پہ شان و نازارہ خوکھہ چہ پہ مخفے پسے ذکر قاتری
انگریزی پولیس راغل، نوڈ او چلہ لور اندر (۱۹۱۷-۱۹۱۴ع) یے د تکور
بین الاقوامی یونیورستیٰ تہ ولیز، دچہ د یونیورستیٰ تہ لار، لندن
پس د محصلینو د اتحاد یے رہیں شو.

د غمی د منظم خصیل دوران ہم لہ واقعاتو سر مل روان و کلمہ ب جوہ
پسین وو، او کلمہ بہ بل خہ .

د د خصیل پ چریان کنے دو لہ خپلے موئی ٹربے سرہیو عربی فارسی
اردو او انگریزی ٹربے د خبر و کلو مطالعے او پہ حینو کنے د خہ کنبلو
تر سرحدہ زدہ کرنے .

پہ او سنی لیکوال کنے ددہ د عربی دانی او د اسلامی علومو
د تحصیل او مطالعے پہ باب راغلی دی: « د با چاخان د اخیال و چہ غنی
یولوی اسلامی عالم جو کری، نو خلکہ غنی خان اوہ کالہ د عرب مرج
علوم ولو ستل پہ تیرہ یہی د قرآن تفسیر و او د احادیث و کتابونہ د مسلم، بخاری
احسن المأول او بلوغ المرام تقریباً ہوں پہ یادو و او عربی ٹربے یے د خپلے
ٹربے پہنتو پہ شان روانہ ویلہ » (۱۲)، واپسی چہ یو حل د ہند د یونیورسیٹی د اسلامی

مدد یو مولانا داتا نز و آزاد سکول ته راغھے و، غنی خان دتولو شاگردانو
محکمہ دلار پست اور شل دقيقے یے په روانہ او فصیحہ عربی ژبہ دینا و کرہ
مولانا پونسنتہ و کرہ چہ دا هلک عرب دے؟ با چاخان په جواب کنبے دویں
چہ نہ دازمازوئے دے .

دغے چہ با چاخان په غنی باند د عربی د زدہ گرے باعث
دنے ترخنگہ یے د پارسی ژبے د زدہ کرے سپاری بت هم و تیر کارہ، با چاخان
په چپل یوہ لیک کنبے غنی خان ته کبلی دی: " عربی او فارسی طرف ته هم
خہ نہ خہ توجہ و کرہ او د د مطالعے د پارہ هم خہ نہ خہ دخت و باسہ ما تانہ د د
متعلق اوں هم لیکلی و ولکن تایے په چپل خط کبر خہ خامنڈ کہنے د گرے) ۱۳)

ملازمت:

باناخی هیش خیل کبلی دی کله چہ غنی خان په ۱۹۲۳ع کال پیشور ته
واپس را غلو خہ مودہ د تخت بھائی په شکر میل کنبے ملازمت و کرو) ۱۴)
استاد بینوایکلی دی: " غنی خان هلتہ دبور جور و لو په یوہ کارخانہ کنبے
دمیاشتے په سلوش کلڈ رنکر شو، په لومپی سن یومعمو نوکرو، خوپہ دی کال
کنبے دنه دند چپل نظری استعداد او لیاقت په وجہ د کارخانے دتولونہ لوئے
او غتہ افسر شو... خہ مودہ د رہستہ یے د تخت بھائی په سیمہ کنبے دبورے
جور و لو کارخانے جور و کرہ، کارخانہ په چلیڈ را غلمہ، خود اه غرخت و چہ درہ د پلاز

۱۴) اد با چاخان لیکونہ ۱۷، پستانہ لیکراں من

(باجا خان) او پر گنکیا نو تر مفع بای جگد په تور دشود او د غنی خان توں خپلوان دا نکو یعنی
له خوار است عمار زندان نو نو ته بوتے شول، غنی خان ته باجا خان حکم کوئی وچہ جا
به قید ته نه ورگوئی، ارد هفوئی جایداد سر پرستی او اس نظام به کوئی غنی خان
هم دخپل جایداد په یوہ کائی کنبے ھاملہ سنبه کو رجور کرئے... مکرمہ ز منید ری نے
شرع کرہ او پہ مزہ کتبینا است «۱۵۱»

استاد بینوا پہ اول وار کنبے دده د ملازمت خانہ کے سنبوڑا او د و مر
وای چہ: غنی خان ھلتہ دبور چور په یوہ کا رخانہ کنبے... نوکر شو، خلک چہ
راجحت په هندوستان کنبے دده لہڑوند سردارہ لری، نو د ملامت د غنی
دور پہ یے هندوستان کنبے وسی، خوبہ او سنی لیکوال کنبے د خانہ د معلوم.
اما پہ پلو شے (۱۶۱) کنبے چہ د میا جعفر شاہ پہ نامہ د عبد الغنی خان کو منظوم
لیک چاپ شو دے، په یوہ بیت کنبے یے راعلی دی:

چرتہ نرم ریشمین تارچہ میز رے
چتہ زہ چرتہ گولہ، چرتہ شکر رے
دھمد منظوم لیک په حاشیہ کنبے کبلى دی: گولہ: گوگر ناتھ د هندوستان
په یو، پی)، لايت کنبے یو خادے غنی ھلتہ دبور په کا رخانہ کنبے افسر۔
نو استاد بینوا چہ په هندوستان کنبے د خان د ملامت کو م بیان رانے
کے دابہ بنای ھما غہ گولہ کنبے دی.

(۱۵۱) او سنی لیکوال ص ۹۰۳
(۱۶۱) پلو شے ص ۳۶ د ۱۴۲۹ھ، ش کال د کابل چاپ - پہ توہنک.

وادہ :

او سنی لیوال کنبے راغلی دی: "... اونھنہ وخت چہ دبھی
پہ بنارکنے یے دخیل یود دست کرہ دھید، آباد دنواب ستم جنک کشہ لور
والیدہ نو دلیدوس سمدستی یی زر پر بایلوڈ ..." بیالیکی: " او ترا دکالو
مندو و روستہ یے دنواب صاحب لوڑکڑا اودخیل نہیں تو ارسید" ۱۷۰

عبد الغنی خان دخیلے د ملکرے پہ باب د آنظر لری:

یو خوب د شاعر پ چامہ نسافی	یوساز دور دراز بندی خوردا سما
یو کل د جنت پ خصلت جهانی	یو جنم ناری یوزر کے نورانی
شتو د آپیدا د غنی دلبرا	پہ غیر پستہ پہ بنا ایرا

سیاسی میدان :

کجھ ۳۵ اسٹاد بینو اکنی جپے غنی پہ ۱۹۴۵ع کال دیاست دکر جو
مخدود کر، خوزما خپله رایہ او نور شواهد دادی چہ د عبد الغنی ژوند
لہ ماشر متوب تختہ پہ یوہ سیاسی ماحول کنبے تیرستے دے.

خات پہ دایوہ کورنی کنبے زوکرے چہ هنہ پخیلہ یوہ لویہ سیاسی
بلدہ وہ، باچا خان نہ یواز دخیلے سیمی پہ سیاسی حلقو کنبے محشور ہے و
بلکہ دیمی پہ سیاست کنبے داخل شخصیت دے.

عبد الغنی پہ د یوہ کورنی کنبے دنیا تہ ستر برائیستی، دھنہ وخت

۱۷۱ د چھوٹھا رص ۳۰ د ۱۹۵۶ع کال، چاپ، بیسو، د چھوٹھا چھار پہ ۶۱ع بیت جسم بیچاپ سرن پہ مزید
پختہ ۱۹۵۶ع کال ڈبلیو اور د لسٹ کل مبوری دی، فرمساری چہ خدن پہ ۱۹۶۱ع کل کنبے دادا نوری دی.

نول سیاسی جبریانو نه او و اتمات دد: یہ فکار از افغانستانی او موثر وو.
 زرہ په خپله دعه، الغنی خان د سیاسی معالیت زمانه او په سیاست
 دده کل، ون له هغه وخته را پیل کوم، چه د پرنگی د شومونیا تو په نتیجه کې
 په افغانستان کښه د غازی ناما، الله خان ۱۹۲۹-۱۹۳۱ع، ۷ فند بغاو و شو
 ارجوچه سقاراد نه شو، زمونه په تول میواد ټه حق او باطل ترمذ یوہ جګړه
 رو هشو. او تول وطن د پرنگی په لعنه په او کښه سو حید، زمونږ نو نو
 ورونو د دغه مصیبت برداشت نشوکو لا، او له مور سره خان په دعسم
 شرکی باله. باچاخان او دده ملکرو د خلکو د پوهول پاره جلسے کولے او
 د امام الله خان په کته یه تبلیغونه کول چند سے یه تولو لے (۱۰۱)

او د جنک د زخمیا نو دما، د لپاره یه افغانستان ته د یو طبی و فند د لیرنو
 کو سبیس شروع کړے و. غنی خان هم ذ باچاخان له خوا دغه و فدته هم فی
 شوکه، لکه چه او سنی لیکوال کښه راغلی دی: « باچاخان پنځه زرہ رو پی
 او یو هم غنی دغه و فدته و باخښه » غنی خان دغه وخت په جامعه ملیه
 د هلي کښه سبق وايه، په غنی پسے تکرام لار او هغه په دو همه وړیج را رسید..
 خان ته یه درضا کارا نو خرې جا می چور کړے او ده اترخان صاحب
 (۱۹۵۶ع شهید) له کمپونډ رخنه یه د پنهانی تر لوچل زده کړ. خو پرنگی
 د دغه په له تلوسره موافقه نه د لوره او د، وي پا سپور تو نه یه ترهنې وخته د

 ۱۰۱ مرجم راحت زا حلی (۱۹۰۴-۱۹۶۳ع) هم په د سباب و بیوی، یا وکړه خداوند
 په مکښه د زې ځیا نو، د اغذیه من ۲۰ د زې ټه په اړمل په زیاره د ۱۹۶۲ع مشهول چې په

چه امان اللہ خان له پاچھی^۱ لاس و کینس.

شکلہ چہ دباچا خان دی فیصلے ته پر گلیا نو پہ سنبھل نظر نہ کتل او پله یے
غوبنستہ چہ دلگر فارکر کری، نوع غنی یے لہ گرفتار کی تختہ دڑ غور لو جا طر
د تحصیل پا ۱۹۲۹ء انگلستان ته ولیز^۲ (۱۹۲۹ء)، داود سیاسی مبارہ، پہ کر
کبھی دعñی لو مرے کام او د پرنگی داعمالو پر ضد یو پا خون.

وروستہ تر دے چہ غنی له اروپا او امریکا تختہ بیرتہ هندوستان ته
را گرخید، د هند پہ سیاسی حلقو کبھی محسوس، لہ کانڈھی جی (۱۹۶۹ء-۱۹۴۹ء)^۳
او د هند له نوئی سیاسی لید، رانوسر یے د پلار پہ وسیلہ ناستہ پا ستہ، لکھ
چہ پاچا خان پہ چل لیا کبھی عبد الغنی خان ته کبھی دی: «غنی جانہ؛ داخروں^۴
د خوشحالی خبر و دہ چہ د کانڈھی جی پہ صلاح او مسحور کے سرو بیکال ته روائی
زو بہ تانہ پیر خوشحالی یم کہ چیرتہ د کانڈھی جی پہ صلاح سرو کار کو نے
دھنہ فاسرو دیرہ مینہ دہ» (۱۹۵۰ء)

استاد بینوالیکی دی، «عبد الغنی خان پہ ۱۹۴۵ء کال دروستانو
پہ سپاربنتہ دھنہ وخت پہ مرکزی پارلمیٹ (بریتانیہ هندوستان) کبھی
دانخابید و د پار و در پار، خان یے کاندید کری (۲۰۰۱ء) د دہ پہ مقابل کبھی لکھم
دھنہ وخت دہ سیاسی دے لکھ خالسار، مسلم لیک او هندو مہا سبھا

^۱ ۱۹۴۰ء دباچا خان لیکونہ من ۲۰،
۲۱، دیپنامہ لیکوال پہ ۱۹۴۷ء کبھی کبھی دی: «کوم وخت چہ خان عبد الغنی خان د کانڈھی^۵
مسٹر غنی شو غنی خان دھنہ پہ خانی دو و کالہ د مشترکہ هندوستان دستہ قول اسی پتے
ممبر پا تے شو۔»

دلارنے وے خو غنی خان هعنوتلو ته ماتئه ورکرو او دهند په مرکزی پارلمنت
 کښې د تاکل شونو د هلى ته دلار، هند په مرکزی پارلمنت کښې بنا علی
 غنی د چل مستعد د ماغ په برکت دیر ثرمنې مقام د مند او د هعنده وخت
 د هندوستان په دریو بهترینو مقرر یو کښې یو هم غنی خار، و، که خه هم دنے
 د پارلمنت تریتو لو غړه کشرو، خوچه ده به تقریر شروع کرو نویو دم به
 چار چاپې د پارلمان غږي په منډ منډ د پارلمان سالون ته را تل
 سره د چې عمر لبزو، بیا هم د مرکزی وزیر انوسره دیو ولسو سلاکا ګړ کړیتو
 غړکو یو حمل هم دارو پا بین العلل کنفرانسونو ته لیږ شوئے و ۲۱۱.
 هم غنډ مهال په شام غربی صوبه سرحد کښې د مسلم لیکیا نو وړانۍ
 د خدا ی خدمتکارو په وړاند زیاتې شوکو سے، نوهانه و چه عبد الغنی خا
 د خدا ی خدمتکارو د محافظت پاړ دزمی پښتون دله جور وکړه او دیر
 وطن پرست پښتنه زلمیان یې پکښې منظم کړل، د غنډ تحریک مرع له دنے چه
 شپږ میا و چلید، خود ایا زرو په شاوخرا کښې پښتنه زلمیا ورسه ورو.
 فخر افغان د د غنډ تحریک په باب کبلی دی: «خه وخت چه زموږ خلک
 د میجر خور پشید ده اراده او سیکم نه خبر مشول نوه غوی د خدا ی خدمتکارو
 د حفاظت د پاره نو جاعت د غنډ په مشری کښې جور کرو، نوم (زمی پښو)
 او په کښې هغه ټوانان شرکې شول چه د چا عقید په عدم تشد باند نه ده

ولے چه هعنوي په ڈعمن دغه جماعت جو روکرے و، چه خداي خدمتگا
 خوشد نه کوي، ددو یعنی په عدم تشدده ددو یعنی خلاف دشنه
 ساز شونه کيږي، نو دو یعنی اعلان وکړو چه دا جماعت فر د خداي آخوند
 د حفاظت د پاره ڈه. د دو یعنی مقابل کښه مسلم لکيود غازی پښتون په نومړو
 جماعت جو روکرو لیکن پښتون قوم زلې پښتون پسے و، او مسلم لکيود کښه
 چه کوم خانان د پرنګيابانو تالي خټه وو، هغه یعنی د تیجہ ور سیدل چقون
 خداي خدمتکارو سره ڈه نوکه د زامي پښتون او غازی پښتون جګړو بشي
 نومونه مسلم لکيود کښه به یوکس هم ژوند پاتے نه شي...» (۲۲)

د هندوستان ترویش دروسته د ۱۹۴۱ء کال د جو لائی په خلمه
 نیته د شپې په یوه نجیبہ عنی خان د مسلم لکي حکومت له خواکر قرارشو او
 د هنې شپې په سبا پیښوره بوئلے شو، او له مرحوم ماستر عبد الکریم سره
 یو رهائے جیل ته ولیبد شو. د هر پیور او پاکستان د نور جیلو نو په تورو
 او سپنیرو پنجرو کښه یه شپږ کاله تیرکړل او په ۱۹۵۳ء کال کښه له بندہ
 آزاد شو.

دا وه د ده سیاسی ژوند او په سیاسی میدا کښه د ده دفعاليت نو
 او مبارزه ولنډه قنسه. اما ترد د روسټه هم ک ظاهر خان په روان سیاست
 کښه لاس و هم نه لوی، مګر بیا هم د محیط او خپله کوئی د سیاسی سکریو

(۲۲) زماڙوند او جدد جهد، ص ۶۹۷ - ۶۹۹

له چپو پ امان کبئے نہ شی پاتی کید سے او دغه سیاسی جریانات درہ پڑو
اغیزکوے او ددہ ژوند مل درستہ تیرینی .

دادب میدان :

ویلے شی چہ خان عبدالغنی خان چل لو مر شعر ۱۹۱۹ع کال جولاے
پہ ۲۲ نیتہ د عمر پہ خور لسم کال دیئے د، او دغه شعر بوبت دادے :
د تھمت نہ بجهان کبئے خوک خلا من شی
چہ سماں وی کله کله وی ویخی

عبدالغنی خان له همدغه وختہ دادب پہ میدان کبئے لو مرے قدم
کیبند، مکر دغه قدم یے دیر پوخ او معکم کیبند چہ ان تردے دمه پہ
لار روان دے، او ادب یے دزہ همدم ایسی .

خان له ۱۹۲۹-۱۹۰۵ع کال پورے پہ دشپری پنھوس کالو کبئے چپلے
ثرے او چل فہنگ ته دیر خہ ورکری دی، چہ دغه ادبی کارنار نامے بہ یے
نوم تر پریو ژوندے وساتی .

پښتو ادب ته د غنی خان بخښنی :

د پښتو ادب پا او سنی دور کبئے په سلکونو شاعرانو او ادیانو لو او
پښتو رئے ته پنظام او شرکبئے دیر خہ بخبلی دی، چہ په دغودالیو کبئے
د حینو هغوله مرغلو سره برابر دی، او د حینو لاپہ کونجکه نه ارزی .

د عبدالغنی خان بخښنی په لو مری قطار کبئے ځای نیسی، ده چې خه

خپلے ٿبے اوادب ته خبلی دی ڈیر بُرخے یے دپنستو شاعری په اوسمی دور
کنبے خپل بل سار نہ لری، اویواز دے په خپلہ ٿبہ کنبے دد غسے بکرو
اوناولیو شرو مضماینوم بتکر دے.

زه به دد گئنے په ڈبرخه کنبے لو مرے هغه خم در و پیژنم چه ده پنستو
ادب ته ورگری دی.

۱- د پنجھر ڪچغار:

داد خان د منظوم کلام اولنیٰ ٹایع شو مجعمہ ده، اولہ ا ختم ایه
لیکن یے بسکاری چه دغه مجعمہ خان په جیل کنبے تنظیم او بشپڑکرے ده
دد خپلہ لیکنہ په ڈھرم کنبے داده: "من په ۲۶ تاریخ داکتوبر ۱۹۵۲
په ہریپور جیل کنبے دا ٹاب لیکل ختم شو." (۲۲)

دغه مجعمہ ۱۹۵۱ مخہ په ۱۹۵۱ کال پیشور کنبے دیونیورسٹی
مکانیجنسی له خراچاپ شو ده. دکاپ پیژند کلود مرحوم ماستر عبدالکریم
په قام کبل شو، او په پیل کنبے یے دھا جینے مسوار لیکنہ ہم چاپ شو دی.

۲- د غنی پلو شے:

داد عبدالغنی خان د کلام دو همہ مجعمہ ده چہ په ۱۹۲۹ کال
په کابل کنبے د پنستو تو لئے له خوا ۱۳۶ مخہ چاپ شو ده. در مجعمہ د پیل په
۱۳۶ مخونو کنبے د خان نوے کلام چاپ شو دے اوورا پے یے د پنجھر چغا
۱۳۶ د پنجھر چغار ص ۱۵ - خان دلک اثر په بول غای گئے کبھی دی: "ہریپور، ۱۹۵۱، آگسٹ، ۱۹۵۱
کنبے دا ٹاب شروع کوم، عنی

نظمونہ اخیستی دی۔

دے دمجمو پہ پل کنے دمرحوم استاد الفت یو یادبنت او پے پا کنے
یے دعñی خان یو یادبنت چاپ شے سودے چہ دھر سور پہ جیل کنے کبل سرو
اویا نجی ۱۹۴۹ء کال دجو لای دشلمی نیتی دے دعñی پہ دیا دبنت کنے
راغلی دی: «کتاب خلاص شوخو شعرو نہ پیر پا شر، خیر بیا بہ چرتہ
خہ غم دکرو، ژوند عجب شے دی۔ دکتاب کنے اول شعر دا بوبہ جہاز کنے
پہ بھرمہند ویل شرو او آخری دھر سور جیل د کوارعن پہ یوہ چکی کنے
پہ د منع کنے چہ خہ مستی، خوشحالی، غم، ارمان، امید، ویرہ، خندا او
ژرا پہ ماراغلی دی۔ نو دکتاب پہ د پانگو کنے موجود دی لے افسوس د چہ
ژربے د زرہ ھومڑ طاقت نہ لری بیان دا حاس نہ کمزور کئے دے خو
هر چہ دی حافظہ مادھ پتو لوکو بنسن نہ دکرے، بلکہ د بنکارہ
کولو خواری کہتے دہ۔

دا ز مادھان تصور دے، پیر نا مکمل او مات گو دے و لے دا زا بہ
پہ خوشحالہ فہر ویلے شم چہ د کنے هر چہ دی زمادی، دا ز ماد دے
بے بنکارہ او بے مطلبہ ژوند یوہ خوارہ د الی دہ چہ ما خیل قام او ملکہ
جورہ کرے دہ۔ کاش چہ د کنے د ژربے د بنا یست او پوھے د کمال د پا بتو
ما دک بھولی دے و لے خہ و کرم چہ ھمد و مرہ دس و، او بند د خپله و سہ زیاتی
پہ ھیث نہ د پر، کہ پہ د خیالات تو کنے دو مرد حسن وی، چہ لہ ما نہ پس ھم

ژوندی پانے شی نوزہ بہ وايم چہ داقعی ماد آب حیات چینہ و موند لہ اوس
دوئی ماژوندی کپڑی دی، او بیا بہ دوئی ماژوند کوئی۔ (غنى) ۲۴)

۳- پانوس:

د عبد الغنی خان د شایع شوی کلام درمیہ مجعمہ پانوس نوی
چہ پہ ۱۹۱۸ کال د قامی مکتبہ پیښور لہ خوا پہ پھاب آرت پریس لاہور
کنے ۱۹۲۲ مخہ چاپ شوے، پہ د مجعمہ کنے د خان لہ نویونظمونو سیر
د پنجے چفار او پلوشے انتخابات هم لیدل کیز، د د مجموعہ پیل کنے
یو یو معیز یاد بست هم چاپ شوے.

۴- د غنی لیکونه:

غنی خان د چل سیاسی او ادبی ژوند پہ دو، ان کنے د لرنے او برے
پشتونخوا او بر صغير اديانو، شاعرانو او سیاسی خللو او مشرانو ته په اردو
انگریزی او پشتون کنے منظوم او منشور لیکونه هم کنلی دی، چہ زہ د خان غنی
لیکونه د د یو حانستہ میل اثر بولم.

کہ خہ هم د د د پشتون منظوم او منشور لیکونو چینے بونک د سرحد
په احباراتو، رسالو او هم د د په کتابونو کنے شایع شوے سودی، خود هفو حاملہ
تولول او خوندی کول په کار دی، حکمہ د غہ لیکونه خپل ادبی او هنری
لطفہ سرہیرہ چینے دیر مهم نکات او تا یعنی وقایع هم رانغاری، چہ غنی خا

د ملی، سیاسی او ادبی سیئر پ خیر نه او همچنانکه دستاحوال او وحشت د
مطابع پ دوزن کننے ل خیر و نگوسر دیره موسته کوی، زده پ دخانیت، د سجد،
له زر و رسال او خنہ ددویو منشور او یو منظوم لیک دنمونے پ دوال را حام.

دارالامان

۲۰/۱/۵۹

کمرانه مهدی:

ستادواره خطرنا دارسید دی، عافی غواصم چه اول ش جواب
د بکرو، خزه داوردی نه ته ناجورایم او سن سباخو همی د خپله خانه او
تلی دیانه مرور شویم، تاته داهم معلومه د چه کلوونه او شوچه ما خانه می
شے نه د لیکه تیرشونی خرم کن چه زده پ هپیال کننے دم، نوبه امام حسین
می مرشیه لیکل ده، هغه د لیزیم، هغه هم رانه و که شووده، خروجیں کوم او را.
یار ومه، زده ستاد د مشکورایم چه کار، ناکله ز ما شعر پنه رهبر کننے چارپ آری
زده ش دیر غواری چه هر د هفتہ د لعن ته نا خد لیکم لی دیر پرستانه او فرازه.
ستمیم او هیچ کارتنه می دندنه نلی (۱۵)، «عنی»

لاندیو منظوم لیک داونم چه عبد الععنی خان د ۱۹۵۹ع کال د جوان پ
۱۵ پ جیل کننے ماسته عبد، الکریم ته لیزی و :

۱۵، رهبره لیز نمبر ۱۴، فروردی ۱۹۵۹ع، الف مخ

نہ سر کے شے سو نہ بہ شے	غئی تھے نہ سر کے دے
بے مطلبہ کے نشے	بے نکہ دے خبرے
بے لباسہ کے بیان	بے تولہ دے دماغ دے
نہ سود پیر نہ زیان	دا سرد دستہ ادے
بچ بچ آسمان نہ کورے	مالوک بنے الونہ ویٹے
تھے ناست او حاتہ لورے	قسمت دتھے نارے بی

• • •

دختدار دھوانہ	جو بے تو محاونہ
را بنا یستہ دنیا و دانہ	پہ خارے خاور کرنے
کبلو جونو اور نہانہ	داد کہ د عیشوں نو
تکہ تورہ و رانہ و رانہ	پہ خادے مقبرہ کرو
خانہ غوارے دخانہ	داخلہ غوارے دبل نہ
ددے بنا یستہ دنیا	داخلہ بلا جور نے

• • •

رامیل دلکوی پہ با غچہ کہنے دانما و	نگس کے ددی کل پہ باڑ کہنے د جوارو
تا جو پہ سلام کی او تختونہ پہ منت	دنیا کنہے سر پہ خوشامند و ددلہ دہ
چنگ بدبل ناوی دھنہ کیوں ہی صفت	دنیا وارہ کمزور دہ خوارہ درج خوارہ
مطلب رومندیا ایکے اویا کور د بل نشہ	بادشاہ دنیا زر د اویازور د بل نشہ

کھاؤواں گلہ نواه خنداد ہے شیشے
 تہ توں پار بسک پاپر لے چلی توں دھی
 لخانالہ گلشنہ دبھاول نہ دھی
 خویالہ دوڑ جنڈق دان گوشیو نہ دھی
 چیاں بھل حماول اوں خایرو نہ دھی
 پا کرئے دفعو چھا باول نہ دھی
 داون چھیتے خاپ دشہ خنداد

خونہ ایوئے خانہ نہ سہے و مے نہ بھے
 دھاٹھر نظر کتبے خا خایوں نہ دھج
 تھوڑل منصور منصور زمہ دود سد بخ
 منج پہ ڈونا بشار فنو سپر لوبیار لے
 پہ دھج پہ کھل دیم ساقی راز داریے
 هیش بہ دشیا یوانہ خیری پھر کتبے
 رہا کہ پیر اوکے پہ دشہ رہا خہ

۴۹۰
 اف ف بے شے میں نے

تحسن حہ دلوگی ہوا محل دے

ایمان ایما دخروی ہو سبیار عم کرمی دسبا

اتبار دھو بیار تیا دا کوا یمان دعقل خل دے

ربستینے د مرچے وہی پہ زولمنو کتبے

من برد دچائی د د موہ او برد روان چل دے

پہ بیہ شرافت نے نوم او بسخے پہ لیلام

یا رہی پہ کرا یہ سبہ سہ پیوبھم پہ بدل دے

ختل کتبے دپریا نولم تو تہ بنا پیری

تعزیز کپنمعو پہ دستہ خوار دسامری

پہ معزیز لتبے د لرو سرو پاوشے

(عن سنا و عنی)

غفرانے تہ نہ سہ و نہ سہ پیہ نہ بھے

(۲۶) دلرو سرو پاوشے

دھن سنا و عنی

(۲۶) رہبر ۲۱ فروری ۱۹۶۱ع ص ۱۱۵ - ۱۱۴

لہ د آثار و سریعہ دخان متفرق اشعار او نظمون، لیکوونہ او نورے
مشور کینے د پیسور په دیز ملی رسالو او اخبار او کبنتے شایع شوی دی جے
تو اول او خوندتی په کار دسی، خلہ د دھر لیکنہ او هر اضم د پیستو ادب یوہ
قیمتی پنکہ ده، او بوبی جے زموں بزرگی پچھل قوم اوڑہ میں ورونه خدا کار کوپی.
د غنی خان د آثار و په لر کبنتے ادب پوہانو په انگریزی کبنتے د پہاڑز»
په نوم د دھر دیوہ اثر یادونہ هم کرمے ده، چھتر افغان ته اهد اسٹرے دے
وایی چہ دغہ اثر دوہ حلہ چاپ او شایع شوے دے، یو حل پہ بمبی کبنتے او بل
حل په ۱۹۵۹ء کال په پیسور کبنتے، ماچھلہ دخا د غنی کتاب نہ دلید لے.

د غنی د کلام شکلکی خوا :

دخان د کلام کو مطاعمہ چہ ماعزیب ته میسر شے سودہ چہ هنر کبنتے
زیا تره برحہ د آشیری سکبنت لری چہ زموں بزرگی ورونه یئے نظم، بولی
او د شعری قالب نو د غنی خا فاعد کے او اصولو دیر تابع نہ دی. لہ د غنی نظمون سر سرو
دد په کلام کبنتے غزل، رباعی، قطعہ او یوہ نیجہ مشنوی هم لیدنے شی.

د عبد الغنی خان په کلام کبنتے خد د آننظمون هم خان بسکارہ کوئی چہ موڑن
و رته دلتہ په کابل کبنتے «آزاد نظم» او بیانو نے شعرو دیو د غنی دول نظمون هم
خان په خاص ادبی مهارت ویلے دسی چہ فکری خوا وو سریزہ هنری مزیت
هم لری او د پیستو د نوی شعر د مطالعے په دوران کبنتے په خاص دول د
یادو نے وردی، دلتہ زدہ د دھر د غنی دول نظمون یوہ نکتہ دراند کوم:

خوک دز په غولو لو نشته
 خان لہ زرہ غولوم پخپله
 خان لہ ناستیمہ خپل غشمہ
 دخپل غشم وایم بدله
 چرتہ لرے تیر مھفل لہ
 دمسق او خند اخہمہ
 چرتہ مرہ شمع را احلم
 خپل مثال پرے لکومہ
 دے تور تم غم او افسوس کنے
 زہ پہ یاد دمیسٹے پایم
 سوئی زرہ تہ قصے دیرے
 دھوانی سر نگیسٹے وایم (۲۰۱)

دخاد آزاد و نظموں کے پیرے نمی پہ پاؤں کنے خوند دی گمیونہ یو خانیم دلا
 اقبال (۱۹۳۸-۱۸۷۳ع) دکلام ترجمہ ہلیدیشی اورمیں تو دا ولی شعر و فونمو نے ہم۔

دخان دشاعری مضمامین او فکری ارزښتونه:

دخان دکلام لہ مطالعے هرچا چانلہ خوند اخیستے دے او لیکو والو
 او محققینو هر یو دخپل برداشت سرہ سم خمہ پر لیکلی دی۔ مکریں ما
 پہ عقید تر هر جا دخنے او تر هر خہ دخنے باید سہ دشاعری پہ باب دخان پخپله رائیہ پوشی
 چنے د پہ باب خہ نظر لرے۔ عبدالغنی خان استاد بیساوا مر جو تم پہ یو لیک کنے پہ د باب
 دا سے یکلی: "... زما خیال دچھے ژوند کنے دیو شاعر مرام او هد دیو مبلغ او ملا
 شخنہ بخی جلا او بل شان دے او دا خلکہ چې انسان پہ اساسی او بنیاد توکہ یو خناور دے

هغه خواک، خاک جنسی ارتباد او استراحت نه مهر لوتی او نو هجنه
ته نه دازموند دشاعر نزو طیفه دوچه دانسان توجهه او پامونه ده گه دروند
او هستی دے لوپ مرکز و نوته گلخو، چرمه چه هنوز ممکنه دو، دخیل تمام
انعکاس و زینی، او دخیل ابدی هشوئه دبنکلا او بناست دید، دکبی.

زمایخال دچه یوشاعر باید دفلرا او خیال قول او عمل په ڈکر کښه
دبکلا او بناست عبادت وکړی او انسان ده مجبور کاندی چه هغه دلپ
خواهشاتوله کند گیو ځنځ خیل مخ دخیل با غ عنان خواهه وارهی، دا کار په پند
و نصیحت نه شی کیده، زما هغه خاک بند، ایسی چه ماته نصیحتونه کوي.

که چېر مونږ دزدله کومی دبنکلا او بناست دقاده، دانی پاړخان
را پیدا کړت شو، عکومه چه په ژوند کښه دعذاب او مصیبت ده او غنم
تعلق ده نوز ماخیال دچه مونږه دبنکلا بناست دخیلیق دپاره ده ګه
قیمت اداکول لازم ده، هر یو آرتست دا بونوونکه قیمت اداکوي، او په
دو کښه یو خوکسان خوشخته وی چه دبنکلا، بناست او دلربابی یو شاخکی
را پیدا کړي.

دارت، بنکلا او بناست او دلربابی منځ ته راوسود پاړ ته باید چه
دژوند، ده دغم ته مخamus شه..

دخان له دنے خدیکن، ونوبنکاری چه در دشاعر ټه مقصودیت هم
اور و خبره کښه فسبتی ده، او د دکلام کمال اړیال هم، کی دچه هاچچله بیا کړی

دھان دکلام زیاتہ برخہ فکری محتوی لری چہ دملی اوقومی ملبو
لہ سیاحنے یورپیو فلسفی سایلو پر بخبر نے او دتواننے ضروریات پر چل کلام
کئے رانگاںک .

دھان اکثر فکری آثار دھنزا اور مزاح پر دول پر داھنی انداز
بیان شوی دی چہ دتواننے او معاسنے پر ناوار خواہ پر دیرو خوب و دھنزو نو
اوته کی نظمونو کئے بیانوی ، او دپستو پر معاصر ادب کئے پر لیز شاعران غصے
دھنزو نہ لری ، یا خوب بدغد دول دھنزو نہ پر لیز دی کہ دکنو هفہ ہم پر غصے افادت
چہ غنی بیان کری دی نہ دی . پہ ہند اساس دلوت پستو خواہ دبی محققین لکی
چہ پہ اوستی دور دھنزو مزاح تہ پر پستو شاعری کئے لیوںی فلسفی عباراً غنی خا
خاصہ حلاؤ رکرہ ۱۹۱

د غنی پہ شاعری کئے لہ وطن او قوم سری میں پر دا انداز کئے بیان
شونچہ ہیئے دول تفنن او تصنیع نہ پکے لیا وکیزی او د دو د قوم پرستی او د پستی
دوافعی احساس تو تجہانی کوئی ، او پہ تواننہ کئے مساط اجتماعی او سیاسی نظام
هم دده د اور نی اڑبے او د تعداد تلمذ خوکے خلاص نہ دی . دیزیار باسی چہ
د جامع فسادو نہ پہ داست طنزیہ او مزاحیہ ہمبو لو نو کئے اس قاد کری چہ
پہ ظاہر کئے پر سطحی او پیش پا افتادہ بنکاری . خوکہ نہ کئے مطلب تہ
ورہسی ، نوہلہ دھان پہ فلکور مفرز آفرین و دایی .

۱۹۱) امک کئے اسپار من ۱۹۶ . طبع اوشہ ادب لاہور .

عبدالغنى خان او دده کايم دشاعر انو، اديبانو
او محققينه لة نظر د :

دخان دپیژنندگانی او در ده داشتار و اوانکار و په باب چه کوم بخشنود شو
ده غونه کمیل لپاره لانمه ایسی چه ده غونه دیانا و اشاعر انوار او هم را ولشی
چه دغنه او در ده داشتار و په باب خردگاندنی او نظرات لای :

۱- مرحوم ماستر عبدالکریم (۱۹۰۸-۱۹۶۱) دیپچے چغار پہ دیل
کتبے کتابی دی: "... دغنى دشاعر ہی دری دوڑ دی: اول دور دھلکوان
شاعر ہی ده... دھم دور دغنى شاعر ہی هفہ وخت لپاں شی خہ وخت چے غنی لہ
دیورپ، امریکے طوف پوہہ زیانہ کرتے ده... دے دور کبست دغنى پہ خیل کبنتے
پراخوں مونداشی، دلتہ غنی دخیال پہ نیالی سورہ مخواہ کے چپل قابو کبنتے دی
یو آواز دچھ سوز او سازلوی، یوسفہ دچھہ ردمیاں ستگو خناہلوی ددور
کبنتے غنی خاں کے چپل مسلک ہم لوی، واٹی چہ غالب او تیکور پہ لاہاروان وہ
غنی وختے له وغے دواں دیوبال تھوکتل دغندش غنی دریم دور شاعر دادا اوچہ خاتم
مستی لہ یے دغالب بیباکی او دھکاوار، ہلکینی وکپو... (دیپچے چغار مقدمہ ده)
۲- دیپسٹور بے نو میالی لیکوال ہیش خلیا لیکھی دی: " ددند نیم ندوں اند

ادبی دنیا کبست غنی خان پہ ایونی فلسفی پیغمبر ند لے شو اور دھپلہ مزا جی شعر نو
الم لبلکہ چہ اکثر بہ پہ اور جنمی پسنوں کبنتے شایع کیڈ ہم درد نہ مہجٹ پہ ذہبیہ
ایونی فلسفی نصف پہ چنان ماحوال کبنتے بلکہ تاریخ ایسی مشہور شو...
(پیغامہ بیلوال ص ۱۷)

۳۔ مرحوم استاد کل باچا (افت ۱۳۵۶ھ۔ ش مر) دغنا شاعری

داستایی: " دغنا خان پہ اشعار کتبے چمھے شے زما پوری خوبیزی هنر
او خیال آزادی او داعلیا لہ تلقینا تو چوہ سہ کہی دو۔

دد و رندانہ مقام تھوک نہ شی رسیداً او هنر چند یے دخپل
سنانی لیونتوب لہ بکتہ دیلے شی دنوں خواہ پر سوتی۔

عنی دشیراوشاء ہی یہ دنیا کبنت رہنیتا عنی دے او دویچہ یے پچھے
رسیدی دی۔ دد پہ اشعار کتبے عشق او محبت۔ پہنچا اور پہنچا نولی، رندی
او خیامی فلسفہ۔ تھر کے او مسخر ہمچہ شستہ لہ کارنا نہ اور مار غانوں ہے یے
هم پہ شاعر ہے ترہ پوری دخوند خبرتے کپٹے دی۔

دد پہ مستانہ لیونتوب کتبے شاعر ہدینیا ہی او بیداری پتہ دہ
او پہ ملنگو کتبے یے د مقصد لکنی غصتی دی۔ نو خکہ و تہ لیونے فلسفی ہم
داہی" (پلوٹت - الف. ب. مخونہ)

۴۔ استاد بینوا (۱۳۷۷ھ۔ ش مر) بیاوانی: "... ظاہر پتو خلکو
و تہ د ماشوم پہ نظر و کتل خود قدرات پہ نظر کتبے هنر دینتی ادب پر
آسمان یو حلید و نکے ستمی و چہ لہ نمی به را بنکا ہم شو۔

ہوا هنر و خت خوک پوری چہ د ماشوم بہ یو و مچ دینتے دراب
عنی او مستعد د ماغ شی چہ د سپیخانی طبیعت لہ الہا مم، د حقیقی
انسانیت لہ نور، د سرہست احساس لہ جامد د رندی اور شوختی لخوب

دليوني مينه له سوز و سازه او دژوند دژور چه فلسفه له تله به پښتنی ادب ده
نوئه خلا، نوئه رنگيني، نوئه روح او نوئه خوند و خبئي چه دې پښتو زور
ادب لړو بهه اشناد، (اوستني لیکوال، ج ۲ ص ۹۶۹)

د - شوړه هی پوډاګ، ف. ګيرس یاد غنی شاعر لغت دليل خواه دې اړه هم،
« دژونه، انه د پښتو درسيم له پاره غنی چیام مخصوص سبک او اسلوب اتخابي
طنز، ته کے او نکاله کوي او هڅوک چه د شعر په ګړکښه د ده منځ ته وغلې
د کي همدآ وړه نه د می پا شوړي او ګوازاري یه وړ باند کړنے د، حتی انګلستان
ملايان، وطن دوستان، او لسى بې سوادان او عتیقه پوستان د دو ذخرا
لازدرا غلې دی، تيز او مهم مومضو ګات په دارنګ تعبير سره بیانول په یعنی
دول د اشعار و چې سموی بر سیر و پر د غنی خان د آثارونه معلوم میږي چه
دا لس په وړ سته پانے کید او کښه پخپله او لس ملامت د ». (۱۹۱)

۶- استاد اجمل خټک د غنی په نامه یو پاره کے لري چې یو د برحه یه

دلته را اخلو :

د غنی په نامه لیکم خوشعرونه	په پچروه کښه یادوم تازه مکلونه
ده ګه سره نکونه د قلم دی	زولدم یو خوساره ساره آهونه
ده ګه خمه کښه د خوند پک چغاره	زماره کښه دی د دره په ډک داغونه
هنه خیال ښن او نکلا سره او بېړې	زد ګلکیا یم لو یوم داغلې زړونه

۱۹۱ د یاغي او لس ادبیات، مه محقق معهد، شینهاری ترجمہ.

سیلانے ھنہ دنور دنیا کئی دے بلوم زہ دکود امشالوں
 دھنہ احساد حسن تازہ کلادے زہ جذبات مم پہل دی سر اور وہ
 ھنہ مینہ ڈغیرت دلوں دی زہ فایم پستویم نگونہ ۱۰۰،
 ۱۰ دپانوس پہ دیباچہ کرتے کہنے اہلی دی: "غنی خان
 چہ چپلہ دارہت دیوں تے مادر تے حیثیت ای دھنہ دافکا بسر:
 پورہ پڑھ انصاف وکپے شی . . . غنی خان دچپے پا غنچے دکا بیج
 خانک نہ پیکوی . چہ دھنہ پھیال پہ یو پستان باع کہنے دکا باب
 بوئے چپلے فطری ارتقائہ پریسپول پہ کار دی .."

۸۔ پنہ فیسوں ولی محمد خان سیال کا کریے بیا
 داسے ستائیہ کوئی :

چہ پیدا پہ ہشغ کہنے غنی خان سو
 بخت بیدار پہ رہنیا دلوں انفاسو
 شاعر نہ د فیلسٹر د زمانے دے
 پھپل شعر کہنے د پستوں چہ تر جان سو
 دیوں اشعار جپ لولی یونیان سی
 پس لہ لوتہ هر سر چبر پہ ہداسی (۲۱)

(۲۰) دوخت چیغہ ص ۲۴۲ د ۱۳۵۶ھ ش کال - دکا باب جاپ .

(۲۱) منقولہ تذکرہ ص ۲۷ د ۱۹۹۲ع کال دکو سہتے جاپ .

۹۔ صاحبزادہ محمد ادلبیں پہنچل یا انضم کئے دعñی او مفتون معاشر
دائیں کہے دو :

فرق خمدے په غñی او په مفتون کئے کو مچھ و یعنی لیوٹرپ او په جنون کئے
سہ ہر دان کہ دے یوبی ناقلاں) افسراپ کوڑ دے ددار پہنچان کئے
د احساس دیکھوئی پہ شرابونو
بیہمیش کئے اپوئی خرازہ سرونه
یعنی دخیال بل د جذباتو پہ تال زانکی
سر پہنچ پہ اوستی پہ زرد جبل تی
رعñی دخیال نیلے پہ آسان کرخی
سہ ہر دن چہ دینے کوئی برسیو
۱۰۔ زمینبر نومیائی استاد پوہانڈہ ہبنتین دعñی دھنراوفون جزیہ دا کپڈا:

” دعñی پہ استعارہ کئے یا پہ بہ اڑبہ د د د فکر پہ پاؤ شوکئے عشق او مینہ او
محبت پہنچوا او پہنچو نیلی سہ نہی او مستی، تنقید، او کردا کسہ، آزادخیالی او
بے باکی دبے باکی فلسفہ او نوہ ہدرنگ لذتوبہ او خوند و ن شستہ او پہ د میدان
کئے بیخی دخیال دلار پیغ مندرتے د سخی پہ تہ کو او ملنڈ و کئے تر ہفذہم
وراندھے دتے دتے ” ۲۱۰۔

(۱) د سیفیل مسیور میں ص ۶۱ - ۶۲ د ۱۹۵۷ع کول د پیشہ ہب
ادارہ اشاعت سرحد.

(۲) وزیر مہ د ۱۳۵۶ھ ش کال کتب ص ۱۴۰

۱۰- مبالغی صادق الله خان کبیلی دی: " دعی خان شاء بی سیلی ۵

چه نہ نیو لے شی او نہ تکے پا م کوئی چہ پ خیاں تاو کنے دعی خان دا چلو اپس
ونہ کوئی پ دچھ ستا او نہ مایا نخ دھف و سعت اگر یعنی شی او نہ دھف
دوڑان او چتمام طاقت لوئی ۱۱۰

۱۱- سامی شاهین چه دعی پا م شو کم جاج اخیت دے دفعہ خالی

داده: " دعی دنکلر پوٹ د حسن و عشق پ دنیا کنے کہ دم دنی دھال پ
خواہ پ دیو کلکونکنے شیند، د. هند چاند نور چننا مدار دندار دسو، کوئی ۲۱۰

۱۲- فرع ایوبی یو خالیکلی د: دعی خان شخصیت دعا یحتاج نہ دخوں توجہ ددود
کیف او بے خوبی نہ پئے خوند نہ کو اخیت او رهف دے باکی امیرت قایلہ بہ نہ پور داد دلہ نیکین
عکاش کاش پسینہ چپا شخ ایستو کنے ه دست، ایلو شو محابا یا پھر پی
هند د پنچہ ہ مدینیار یعنی د حکایجہ ہ بینا اتو خسبہ بیلی د، چ دنیا پ ایوب پسینے
خاند، او ایوب پ دنیا پسینے تاسو کوہ نیا چ دازہ میں ایوب نلسون خسبہ وانی:
ا تو بخت، خواہیاں نہ خشومہ خال، لیکن یہ خاتم خلکه ایوب نے

دعی خان شمع ہفت پ دید، اکھہ دیو جد، او از ادلا رختن د، هند دنکلر پاک دنیا پ مدار د
خونریا د کوئی، خوند د، چ دیوبے باکہ او مخلص مصلح ہ گنوں د خل جا پہل دکن د کپروہ دارلو
احسان کوئی جو سعیت د لنه و کری، دعنه احس موئی د ابنا ی جہ پ کنڈ دھنک
یوری، خوچی خال و ای جنمک نے نہ وی، دفعہ حقیقت مکا ہے د چعنی یہ ترجیا د، دھنکا م
ذروند نہ ایوری، ذرو و دتھ اوری د ترھو، خوچھا لو، خدا ہ انو سزا وسان، خور و ترخو، نما
اویا یہ ذکر و نہ کوئی، هند پ زی د نہ دھنک ایوان کنے دعا یعنی پ مقام، میحافی ایوب
تو ایوبی، خوچھو، خوچھو د کنے د ترخو حقیقت ا تو خیب، هند کوئی ۲۱۰

۱۳، رسما و مقدار ایون دنکلر (۱)، دیوبے تلاپ، مسنون (۲)، کی، (۳)، دیوبے مقدمہ (۴)، ۱۹۷۳ء کی، و مریم
ما بیت گھر، س ۱۸۰۔ (۱)، یہ معمولی ایون دنکلر کی، فریڈرک، ۱۸۶۸ء کی، فریڈرک، ۱۸۶۸ء کی، س ۱۸۰۔

۱۴- حامد کتبی دی: «شعر غنی بازتابی از زندگی محیط و درگیری های سیاسی زمان اوست و همین مسائل است که آنکه زدهای بازسازی دنیا ای نگری او را می سازد شعر درست او خامه‌ی است که با آن افکار فلسفی، آزادیخواهی و حب وطن را با تمام ابعادش ترسیم میکند. ده شعر اول فضای زیبا پر شکوه تبلور یافته است. همین ده شعر کی شعر اوست که او را در دلیف شاعران ممتاز و برازنده زبان پیشتو فرار میدهد.» (*)

غنی او اخوی رکری:

پادبی خیر نوکته را غلی دی. چه غنی خان اخوی رکر (تصویر) هم دی. دده خوبی اخوی و نه په بعض کتابه کشته شایع شوی هم دی. بیلشی چه دهیکور په بین الاقوامی یونیورسیتی کشته غنی دخیل استوکنی په زمانه کشته ده لکانزد ته قوت خودی و نه جزو ول شوی عکس پاپ امادغه آف مویرنه چه دکالج پرسپیل او تیکور (۱۹۶۱-۱۹۶۲)، ولیدل نو دیر نه یات خوشحاله او حیران شوی.

بنانه هیش باکتبی دی: «غنی خادیوشه شاعر علاوه یوبه تین مصوی هم دی
او دی خله دتفه بیرون یمایشی شویکار.» (پیشنهاد لیکوار ۱۹۶۱ امتحان).

(*) حقیقت دمی در دیاعی، ذو حامد ایکنه د ۳۶۴ کمال د اسد، معنی کهنه.

د غنی د کلام د غنیه ه جمه و عمه:

کام چه د پیشو از نومیالی شاعر او لیکا وال سایمان لایق ماته د غنی
 د کلیادتا، وین سپاریسته د کم، نوما لومتے کاره پانویس پیک، پانویس کیا شو
 او کاتبه د لیکه د پاره د سپاری شو، مرد و رسته د پیچر چغاره کاره ندو نیو د لومونه
 چه په پانویس کشته را غلیه، هفه تر لیر کم په شول او باقی جنیه ولیکل شو او کاتبه
 حواله شو، بیا پاو شے وکیل، د ده جم و بول هفه اطمئنیه چه په پانویس او پیچر چغاره
 رانیه و هفه تر لیر کم په شول، او پا نظم نهیه ولیکل شو،
 البته کیا کیا شو چه، بزرخان ته لطفه د پاو شے او پانویس له راجع کم په
 خود د لپاره چه عبد الغنی د کلام د تجسمه و خیل همیت هم سائل شوست و دے
 ده مر جنخه لپاره جلا جلا س نیکم د رکیل.

د شعر په کیا کښه را شاو، هم تو په اما لا کښه دیز کله د ده ده تر ده
 حد، مو زیار ویه است چه املا، داره پتو خوا املا ته و ته وی، هفه کمات چه
 خان په هشنغه لمه کنی و خیسته مویسم کم کول او په مرو جه املا مه لیکل
 خو خیسته بیه لاد خان دلمه چه، ده این پا شول، البته دا خبره باید هیزنشی
 د پیچر چغار او بلو شتے کوم نه، و چان په پانویس که را وردا، هم کښه لاس
 هم لے ده او ما د من د ترتیب ده، و لمحه هد و سوتی شکاره په کیا کښه اخیسته ده

* له بد ه موعده هیعنی نکار انگیونه هم په مجموعه کی راغلی او ز
 د اسی دخت در ته متوجه شوم جس ایستل بی گران و و

زه دد لکنے پاگئے دخان عبد العزیز خان یوہ خوب رہ غزلہ تائیتھ
وراندھ کو مچھ نہالہ دبھت سر پیڑ بزد ارہ لری، اوددہ دڑوند په مطالعہ
ارزینمنہ ایسی۔ **غنی غنی تھ**

ماوچنی یا رخہ بے اندازہ غوند میئے
ادب د کہنے کم زبان درازہ غوند میے
قصہ کدو و دو نہ سم خاسو نہ توق شو مے
خوبیہ دوپا نہ کہنے خہ در پا ر غوند میے
پھر د وران ویجا نہی اوکی و بذ کے پولے
کرنے پکنے کلو نہ حسن سازہ غوند میے
لینا د د ما نہ کوڑا او شدل مدل د غشی
خو غزار د ہمالگی تیر اندازہ غوند میے
دولت حی کہ صفت تو کہ نامیں کو کہ شہرت
پ و بذ خیتہ موں او بے نیانہ غوند میے
کہ نہ ک تو کہ تراش وی کہ چار بیتہ کہ بدالہ
پ خپله لار روان یہ بی استازہ غوند میے
پ مینہ یہ مین او خد آتہ پلا را وجاتا ن وایے
داخل کہ خربے تولہ بے اندازہ غوند میے

پیشوای افغانستان (میرزا محمد ناصر) میں
خادم العلما مرتب و موصی (دکنی)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library